

“EMİNE ŞENYUVA

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SAĞ. BİL. ENST.

DOKTORA TEZİ

İSTANBUL-2007

← Adınızı soyadınızı giriniz

Tez kabul edildikten sonra yapılan **sabit ciltte sırt yazısı** bu şablona göre yazılacak. Yazılar tek satır olacak
Cilt sırtı yazıların yönü yukarıdan aşağıya
(sol yandaki gibi) olacak .

← Tez, Yüksek Lisans’sa, YÜKSEK LİSANS TEZİ;
Doktora ise DOKTORA TEZİ ifadesi kalacak

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

(DOKTORA TEZİ)

**HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE
WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMASI:
“HASTA EĞİTİMİ DERSİ ÖRNEĞİ”**

EMİNE (AKÇİN) ŞENYUVA

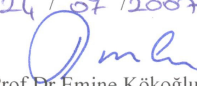
**DANIŞMAN
PROF.DR.GÜLSÜN TAŞOÇAK**

HEMŞİRELİK ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

İSTANBUL-2007

TEZ ONAYI

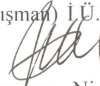
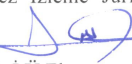
Aşağıda tanıtımı yapılan tez, jüri tarafından başarılı bulunarak Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

24 / 07 / 2007

 Prof. Dr. Emine Kökoğlu
 Enstitü Müdürü

Kurum : İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
 Program Adı : Hemşirelik Öğretimi
 Programın seviyesi : Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
 Anabilim Dalı : Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı
 Tez Sahibi : Emine (AKCİN) ŞENYUVA
 Tez Başlığı : Hemşirelik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulaması: "Hasta Eğitimi Dersi Örneği"
 Sınav Yeri : İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu
 Sınav Tarihi : 19 / 07 / 2007

Tez Sınav Jürisi

Ünvanı Adı Soyadı Üniversitesi, Fakültesi, Anabilim Dalı

1. Prof. Dr. Gülsün TAŞOCAK (Danışman) İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu/ Hemşirelik Öğretimi Anabilim
2. Prof. Dr. Güler AKSOY İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu/ Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
3. Prof. Dr. Uğur DEMİRAY (Tez İzleme Jürisi) Anadolu Üniversitesi İletişim ve Basım Yayıncılık Anabilim Dalı
4. Prof. Dr. Neriman AKYOLCU İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu/ Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
5. Yard. Doç. Dr. Hülya KAYA (Tez İzleme Jürisi) İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu/ Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Emine ŞENYUVA

Araştırmamın gerçekleşmesinde yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Gülsün TAŞOCAK'a, Anadolu Üniversitesi İletişim ve Basım Yayıncılık Anabilim Dalı öğretim üyelerinden hocam Prof.Dr. Uğur DEMİRAY'a, Anabilim Dalı öğretim üyemiz Yard. Doç.Dr. Hülya KAYA'ya ve araştırma görevlisi arkadaşlarıma,

Araştırmamı gerçekleştirdiğim hemşirelik yüksekokulu öğrencilerine ve desteklerinden dolayı arkadaşım Zihni DİNÇEL'e,

Araştırmamın her aşamasında yanımda hissettiğim aileme ve eşim Berkay ŞENYUVA'ya tüm yüreğimle teşekkür ederim...

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından T-759 /27122005 no'lu proje olarak desteklemiştir.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	ii
BEYAN	iii
TEŞEKKÜR.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT.....	xiii
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1.Web Tabanlı Uzaktan Eğitim (WTUE)	5
2.2. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Yararları ve Sınırlılıkları.....	12
2.3. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi	14
2.3.1. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi	14
2.3.2. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi	20
2.4. Hemşirelik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim.....	26
2.5. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ders Tasarımı	33
2.5.1. Karma Tasarım Modeli	34
2.5.1.1. Çözümleme/Analiz.....	35
2.5.1.2. Tasarım	36
2.5.1.3. Geliştirme	37
▪ Hipermetin.....	37
▪ Metin	38
▪ Sayfa/Renk Düzeni	39
▪ Ses	40
▪ Resim, Fotoğraf, Grafik, Video ve Animasyon	40
▪ Etkileşim ve İletişim Araçları	41
2.5.1.4. Değerlendirme	42
2.5.1.5. Yürütme.....	43
2.6. İlgili Araştırmalar	45

3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	66
3.1. Araştırmanın Tipi	66
3.2. Araştırmanın Yanıt Aradığı Sorular	66
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	67
3.4. Veri Toplama Araçları	68
3.4.1. Bilgi Formu I	68
3.4.2. Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersi Örneği	69
3.4.3. Bilgi Formu II	89
3.5. Verilerin Toplanması	91
3.5.1. Bilgi Formu I	91
3.5.2. Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersi Örneği ve Bilgi Formu II.....	92
3.6. Verilerin Analizi/Değerlendirilmesi	93
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	93
4. BULGULAR	94
4.1. Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	95
4.2. Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımına İlişkin Bulgular	97
4.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	100
4.4. Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	107
5. TARTIŞMA	131
5.1. Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri	132
5.2. Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımı.....	132
5.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri	134
5.4. Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri	138
6. SONUÇLAR	141
7. ÖNERİLER	146
KAYNAKLAR	147

FORMLAR	171
Form-1: Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Eğitim Yönetmeliği.....	172
Form-2: Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliği	177
Form-3: Uzaktan Eğitim Uygulama Süreci	182
Form-4: Uzaktan Eğitim Yapan Yurtdışındaki Bazı Üniversitelerin Hemşirelik Programları	196
Form-5: Bilgi Formu I	198
Form-6: Bilgi Formu II	204
Form-7: Araştırma Yapılacak Hemşirelik Yüksekokullarından Alınan İzinler	208
ÖZGEÇMİŞ	211

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2-1 Türkiye’de İnternet/Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yapan Bazı Yükseköğretim Kurumları	25
Tablo 4-1 Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri	95
Tablo 4-2 Öğrencilerin Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumları	97
Tablo 4-3 Öğrencilerin Bilgisayar İle İlgili Eğitime (Kurs, Seminer vb) Katılma Durumları	98
Tablo 4-4 Öğrencilerin İnterneti Kullanma Durumları	99
Tablo 4-5 Öğrencilerin Kendi Kendine Ders Çalışabilme Alışkanlığına Sahip Olma Durumları	100
Tablo 4-6 Öğrencilerin Bazı Dersleri Okul Dışında da Öğrenmek İsteme Durumları ..	101
Tablo 4-7 Öğrencilerin Uygun Materyaller Verildiğinde Kendi Kendine Ders Çalışabilecek Yeterlikte Olmalarına İlişkin Görüşleri	101
Tablo 4-8 Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Sağlayacağı Öncelikli Yararlara İlişkin Görüşleri (N:167).....	102
Tablo 4-9 Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Öncelikli Sakıncalarına İlişkin Görüşleri	103
Tablo 4-10 Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Yüksekokulların Uzaktan Eğitim Donanımına Sahip Olma Durumlarına İlişkin Görüşleri	104
Tablo 4-11 Öğrencilerin Hemşirelik Temel Eğitimindeki Tüm Derslerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemiyle Verilebileceğine İlişkin Görüşleri	104

Tablo 4-12 Öğrencilerin Hemşirelik Eğitiminde Bazı Ders ya da Uygulamaların Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Etkili ve Verimli Bir Şekilde Uygulanabileceğine İlişkin Görüşleri	106
Tablo 4-13 Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına” İlişkin Görüşleri	108
Tablo 4-14 Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına İlişkin Görüşleri” İle İlgili Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	109
Tablo 4-15 Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersine” İlişkin Görüşleri	113
Tablo 4-16 Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri” İle İlgili Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	114
Tablo 4-17 Öğrencilerin “Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine” İlişkin Görüşleri	116
Tablo 4-18 Öğrencilerin “Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri” İle İlgili Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	117
Tablo 4-19 Öğrencilerin Bilgi Formu II’nin Bölümlerinden Aldıkları Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	120
Tablo 4-20 Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Verilen Derslere Katılmak İsteme Durumları İle İlgili Görüşleri	121
Tablo 4-21 Öğrencilerin Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumları İle Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	123

Tablo 4-22 Öğrencilerin Bilgisayar İle İlgili Eğitime Katılma Durumları ile Bilgi Formu II'den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	124
Tablo 4-23 Öğrencilerin Kendi Kendine Ders Çalışabilme Alışkanlığına Sahip Olma Durumları İle Bilgi Formu II'den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	125
Tablo 4-24 Öğrencilerin Bazı Dersleri Okul Dışında da Öğrenmek İsteme Durumları İle Bilgi Formu II'den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	126
Tablo 4-25 Öğrencilerin Uygun Materyaller Verildiğinde Kendi Kendine Ders Çalışabilecek Yeterlikte Olmalarına İlişkin Görüşleri İle Bilgi Formu II'den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	127
Tablo 4-26 Öğrencilerin Hemşirelik Temel Eğitimindeki Tüm Derslerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemiyle Verilebileceğine İlişkin Görüşleri İle Bilgi Formu II'den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	128
Tablo 4-27 Öğrencilerin Hemşirelik Eğitiminde Bazı Ders ya da Uygulamaların Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Etkili ve Verimli Bir Şekilde Uygulanabileceğine İlişkin Görüşleri İle Bilgi Formu II'den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	129
Tablo 4-28 Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Verilen Derslere Katılmak İsteme Durumları İle Bilgi Formu II'den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	130

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2-1 Karma Tasarım Modeli	44
Şekil 3-1 Derse Giriş Sayfası	73
Şekil 3-2 Derse Giriş Sayfası	75
Şekil 3-3 Derse Giriş Sayfası (Dersin Ünitelerine/Bölümlerine Hızlı Erişim).....	76
Şekil 3-4 Ders Sayfası (Ünitenin Kapsamı ve Hedefleri).....	77
Şekil 3-5 Ders Sayfası (Ünitenin Kapsamı ve Hedefleri).....	78
Şekil 3-6 Ders Sayfası (Ünitenin İçerik Planı)	79
Şekil 3-7 Ders Sayfası (Ünitenin İçeriği)	81
Şekil 3-8 Ders Sayfası (Ünitenin İçeriği)	82
Şekil 3-9 Ders Sayfası (Ünitenin İçeriği)	83
Şekil 3-10 Ders Sayfası (Düşünme Egzersizi)	84
Şekil 3-11 Ders Sayfası (Değerlendirme Soruları)	86
Şekil 3-12 Ders Sayfası (Değerlendirme Soruları)	87
Şekil 3-13 Ders Sayfası (Ünite Özeti)	88

ÖZET

Şenyuva, E. (2007). Hemşirelik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulaması: “Hasta Eğitimi Dersi Örneği”. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı. Doktora Tezi. İstanbul.

Araştırma, hemşirelik eğitiminde “Hasta Eğitimi” dersini “Karma Tasarım Modeli” doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı bir örnek olarak hazırlamak/geliştirmek, uygulamak, öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve ilgili araştırmalara kaynak oluşturmak amacıyla, tanımlayıcı ve metodolojik araştırma yöntemine göre planlanarak 2005-2006 öğretim yılında uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul Üniversitesi bünyesinde bulunan İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu’nda öğrenimlerini sürdüren tüm öğrenciler oluşturmuş, örneklemi ise, bu yüksekokullarda 2005-2006 öğretim yılında 4. sınıfta öğrenimlerini sürdüren toplam 176 öğrenciden araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 167 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, araştırma konusu çerçevesinde, araştırmacı tarafından kaynak taramasından ve uzman görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerinin, uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgilerinin ve eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla 27 sorudan oluşan “Bilgi Formu”, “Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersi Örneği” ve hemşirelik öğrencilerinin web tabanlı bir örnek olarak hazırlanan Hasta Eğitimi dersine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 43 ifadeden oluşan likert tipi “Bilgi Formu II” ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 11.0 paket programında, frekans-yüzdeleme, aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiş ve bulgular literatür ışığında tartışılmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin %94,6’sının kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olduğunu, %92,8’inin bazı dersleri okul dışında da öğrenmek istediğini, %59,3’ünün hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğini ifade ettikleri belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin sağlayacağı öncelikli yararları; öğrencilerin %77,2’sinin “Bireysel öğrenmeyi desteklemesi”, %34,7’sinin “Fırsat eşitliği sağlaması” olarak, uzaktan eğitimin öncelikli sakıncaları ise, öğrencilerin %79,6’sının “Eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki karşılıklı etkileşimi en aza indirmesi”, %40,7’sinin “Hemşireliğin bütüncü ve humanistik yapısının kazanılmasında yetersiz olması”, %28,7’sinin “Devimsel ve duyuşsal davranışların kazanılmasında etkili olmaması”, %56,3’ünün “Yalnızca kuramsal derslerde kullanılabilmesi” olarak ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan Hasta Eğitimi dersine ilişkin görüşlerinin genelde olumlu olduğu ve öğrencilerin kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olma durumları ile Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu, bu farkın kendi kendine ders çalışabilen öğrencilerin lehine olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Araştırma sonunda, hemşirelik eğitimi veren yüksekokulların çağdaş bir gereklilik olan uzaktan eğitim etkinliklerini üst düzey yapılanma, kurumlararası etkileşim ve çok disiplinli bir yaklaşımla organize etmeleri ve web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi doğrultusunda hazırlanan derslerin öğrenciler arasında iletişim, etkileşim ve humanistik yaklaşımı destekleyecek materyalleri sağlayabilecek özellikte olması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Web Tabanlı Eğitim, Web Tasarımı,
Hasta Eğitimi, Hemşirelik

Bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından T759/27122005 nolu proje olarak desteklemiştir.

ABSTRACT

Şenyuva, E. (2007). Implementation of Web-Based Distance Education in Nursing Education: A Sample Lesson in Patient Education. İstanbul University, Institute of Health Science, Education in Nursing Department. Doktora Tezi. İstanbul.

The research was carried out in 2005-2006 on a descriptive and methodological basis so as to prepare, develop, and implement the lesson of “Patient Education” in the direction of “Coeducational Design Model” as an example of web-based distance education. It also aimed to obtain students' feedback and to serve as a source for relevant studies. The setting of the study was comprised of all the students continuing their education at İstanbul University Florence Nightingale Nursing College and at İstanbul University Bakırköy Health College and the sample of the study included 167 voluntary students who accepted to participate in the study during their last year of education in the 2005-2006 period. The data of the study were obtained using an “Information Form” which was prepared through literature reviewing and consultation with specialists and involved 27 questions to determine the sociodemographic characteristics of nursing students together with their knowledge on, and their tendency about remote education. Also, a Likert type questionnaire consisting of 43 items was used to determine opinions of nursing students about the lecture on “Patient Education” that was prepared as a sample of web-based distance education. The data were analyzed on the SPSS 11.0 package software, using frequency- percentage, arithmetical mean and standard deviation, t-test, and the findings were discussed in the light of the literature. It was found that 94.6% of the students had the habit of studying their lessons by themselves, 92.8% wanted to learn some lessons out of the school, and 59.3% mentioned that some lessons or practices in nursing education could be efficaciously implemented using a web-enabled remote education model. According to the students' opinion, the priority benefits provided by remote education are as follows: it supports individual learning (77.2%) and provides equal opportunities in learning (34.7%). The main disadvantages of remote education are as follows: it considerably decreases the interactions between lecturers and students, and between students (79.6%), would be insufficient to provide the holistic and humanistic nature of nursing (40.7%); would be less effective in achieving dynamic and sensorial behaviors (28.7%); can be utilized only in theoretical lessons (56.3%). The opinion of the students about the lesson of “Patient Education” was generally positive. There was a significant difference with respect to the scores of the questionnaire between the students with and without the ability of learning by themselves, the scores being higher in the former ($p<0.05$). As a corollary of the study, it was emphasized that nursing colleges had to organize remote education, which is a contemporary need, on the basis of an advanced structural organisation, close institutional interactions, and multidisciplinary approach, and that lessons given through web-based distance education should be incorporated with materials that enhance communication and interactions among the students and strengthen humanistic approach.

Key Words: Distance Education, Web-Based Education, Web Design,
Patient Education, Nursing

This study was supported by The Research Support Unit of İstanbul University as the project no T759/27122005

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Çağdaş dünyada yaşanan gelişmeler, değişmeler, dönüşümler ve küreselleşme, eğitimde öğrenme-öğretme süreçlerinde verim ve etkililik tartışmalarını gündeme getirirken, eğitim teknolojisi kavramını öne çıkarmıştır. Eğitim teknolojisi kavramıyla birlikte günümüzde yaşanan sanayileşme, hızlı nüfus artışı ve ekonomik sorunlar eğitime olan talebi arttırmış, örgün eğitimin yanında uzaktan eğitime de gereksinim duyulmasına neden olmuştur (OECD ve CERI 1986; Balcı 1999; Taşocak 2000; Curabay ve Demiray 2002; Türker 2002; Adams ve Timmis 2006).

Eğitimle ilgili kaynaklar incelendiğinde, çağdaş bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde etkin ve verimli olarak kullanılmasının; fırsat eşitsizliğine çözüm getiren, yaşam boyu eğitimi destekleyen, eğitim teknolojilerinden yararlanmaya ve daha çok bireysel öğrenmeye dayalı olan "uzaktan eğitim" ile mümkün olduğu vurgulanmaktadır (Aydın 2002; Curabay ve Demiray 2002; Kaya 2002; Kaya ve ark. 2004; İşman 2005; <http://www.ceit.metu.edu.tr>, 06.10.2006).

İlk defa Wisconsin Üniversitesinin 1892 yılı katalogunda yer alan “uzaktan eğitim” kavramı, günümüzde telekomünikasyon araçları/çoklu ortam uygulamaları ile elektronik olarak uzak mekanlara ulaştırılabilir boyutlara gelmiştir. Web tabanlı teknolojilerin gelişmesiyle birlikte ağırlıklı olarak kabul gören Web Tabanlı Uzaktan Eğitim, eğitimin zaman ve mekandan bağımsız olarak yürütüldüğü, ders içeriklerinin, kaynakların, ödev ve projelerin web ortamında sunulduğu, derslerle ilgili belgelere erişimin sağlanması için bağlantıların hazırlandığı, öğrencilere ait e-posta listeleri gibi araçların öğretim ve sunum araçları olarak kullanıldığı, kolaylıkla ulaşılabilecek, esnek depolama ve görüntüleme seçeneklerini destekleyen bir eğitim modelidir (Ergün 1998; Özen ve Karaman 2001; Atack ve Rankin 2002; Hawatson 2004; Al ve Mardan 2005; Harrison 2006). Kaynaklarda, bu eğitimin etkili ve verimli olarak gerçekleştirilebilmesi için ise, uzaktan eğitim ders tasarım modellerinin (Dick ve Carey Tasarım Modeli, 1990; Jerold Kemp Tasarım Modeli, 1994; McManus Tasarım Modeli, 1996; Passerini ve Granger Tasarım Modeli, 2000) göz önünde bulundurulmasının, uzaktan eğitimle

verilen derslerin bu modeller dikkate alınarak hazırlanmasının gerekliliği/zorunluluğu vurgulanmaktadır (Dick ve Carry 1990; Kemp ve ark. 1994; Mayadas 1994; Karakuzu 2000; Passerini ve Granger 2000; Atıcı ve Gürol 2001; Haşımoğlu 2002; Türkoğlu 2003; Mc Manus 2005).

Günümüzde gelişmiş ya da gelişmekte olan tüm ülkelerin eğitim sistemleri içinde yaygın olarak yer almaya başlayan uzaktan eğitim, ülkemizde 6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'nın 5. ve 12. maddelerinin üniversitelerimize "Sürekli ve Açıköğretim yapma" görevini vermesiyle birlikte, 1982 yılında 2809 sayılı yasayla uzaktan eğitimi ülke düzeyinde merkezi biçimde yürütmek üzere kurulan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (AÜAÖF) ile birlikte kapsamlı olarak uygulamaya konulmuş, uzaktan eğitim ile önlisans-lisans eğitimleri, araştırma ve yayın hizmetleri verilmeye başlanmıştır. Ülkemizde AÜAÖF'nin yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Beykent Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi tarafından da bazı lisans dersleri, sertifika ve lisansüstü eğitim (yüksek lisans ve doktora) programları bilgi ve iletişim teknolojilerinin ulaştığı son nokta olan internet üzerinden gerçekleştirilen web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilmektedir (Aslantürk 2002; Bilişim Şurası 2002; Çallı ve ark. 2002; Erişen ve ark. 2002; Gökdağ 2002; Rüzgar 2004; Yılmaz ve ark. 2005; Odabaş 2006).

Ayrıca ülkemizde sınırlı sayıda gerçekleştirilen uzaktan eğitime ilişkin uygulamaların, özellikle ve öncelikle ekonomik, politik, fiziksel olanaklar, öğretim elemanı yetersizliği vb. sorunlar nedeniyle eğitimlerinde sorunlar yaşanan mesleklerin eğitimlerinde kullanılması da bir zorunluluk haline gelmektedir. Bu mesleklerden birisi de hemşireliktir. Yapılan araştırmalar; uzaktan eğitimin hemşirelerin çeşitli klinik kurslar, sertifika programları kadar, lisans tamamlama, lisans ve lisansüstü eğitimlerinin sürdürülmesinde de başarılı sonuçlar verdiğini göstermektedir. Ayrıca gelişen bilgi ve iletişim teknolojisi ve kişisel bilgisayar kullanımının artması, hemşirelere çok çeşitli seçenekler sunarak gelişmelerini izleme fırsatı vermektedir. Bu yolla hemşireler, zaman ve coğrafi engelleri aşarak uzaktaki bir programa, üniversiteye ulaşabilmekte, böylece çok sayıda hemşirenin aynı anda kısa bir zaman diliminde eğitilmesi ve hemşireliğe

hazırlanması, mesleki niteliklerinin arttırılması, eğitim düzeylerinin yükseltilmesi, esnek bir çerçeve içinde mesleki ve bireysel rollerini rahatlıkla yerine getirebilmeleri sağlanabilmektedir (Hoeksel ve Moore 1994; Blakeley ve Smith 1998; Mallow ve Fredricka 1999; Armstrong ve ark. 2000; Taşocak 2000; Christianson ve ark. 2002; McIsaac 2002; Carr ve Farley 2003; Mahoney ve ark. 2005; McGreal ve ark. 2006; <http://www.yok.gov.tr/istatistikler/istatistikler.htm>, 14.05.2007).

Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Almanya ve diğer gelişmiş ülkelerde 1990'lı yıllardan itibaren hemşirelikte lisans tamamlama, yüksek lisans, doktora ve sertifika programları uzaktan eğitim yoluyla verilmeye başlanmıştır. Ülkemizde ise hemşirelik alanındaki ilk uzaktan eğitim uygulamaları 18.08.1993 tarihli ve 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Sağlık Bakanlığı ile anlaşmaya gidilerek, sağlık meslek lisesi mezunu çalışan hemşirelerin önlisans tamamlamaları için Açıköğretim Fakültesi bünyesinde "Hemşirelikte Önlisans Programı" açılması ile başlamıştır. Yükseköğretim üzerindeki baskıyı azaltmayı, çalışanların eğitim düzeylerini yükselterek yeni bilgilerle donanmalarını ve alanlarında yükseköğrenim diplomasına sahip olmalarını sağlamayı amaçlayan bu programdan 2006-2007 öğretim yılı da dahil toplam 39.913 hemşire mezun olmuştur (Şakar 1997; Demiray 1999; Diekelman ve Schulte 2000; Curabay ve Demiray 2002; McIsaac 2002; <http://ogrsayi.anadolu.edu.tr/pdetay.htm>, 05.06.2007).

Çağdaş eğitimin gereklerinin yanı sıra ülkemizde 1998 yılından itibaren nitelik ve nicelik açısından yeterli alt yapıya sahip olmadan sayıları hızla artan hemşirelik ve sağlık yüksekokullarının mevcut durumları ve günümüz dünyasında yaşanan değişimler ve gelişmeler de dikkate alındığında; gerekli altyapıya sahip üniversitelerin hemşirelikte uzaktan eğitim konusunda etkin rol üstlenmelerinin ve uzaktan eğitim merkezleri olarak hizmet sunmalarının gerekliliği ortaya çıkmış, hemşirelik eğitiminde danışmanların belirlenip, sağlıklı uygulama programlarıyla uzaktan eğitimin yer alması zorunlu hale gelmiştir (Taşocak 2000; Ülker ve ark. 2001).

Bu açıklamalar ışığında uzaktan eğitimin, büyük bir gruba eğitim fırsatı vereceği, hemşirelik eğitiminin üniversite düzeyine yükseltilmesini hızlandıracağı, hemşirelik eğitiminde yaşanan nitelik-nicelik sorunlarının çözümüne, hemşirelik eğitiminin sürekliliğine ve profesyonelleşmesine katkılar sağlayacağı göz ardı edilmemelidir.

AMAÇ

Araştırma, hemşirelik eğitiminde “Hasta Eğitimi” dersini “Karma Tasarım Modeli” doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı bir örnek olarak hazırlamak/geliştirmek, uygulamak, öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve ilgili araştırmalara kaynak oluşturmak amacıyla planlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1.Web Tabanlı Uzaktan Eğitim (WTUE)

Günümüzde bilginin baş döndürücü bir hızla üretilip uygulamaya geçirilmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, eğitim ortamlarının çeşitlenmesi, yaşam boyu eğitimin zorunlu hale gelmesi eğitim sistemlerine/programlarına yansiyarak, onların kendi yapılarını ve süreçlerini yeniden gözden geçirmelerini gerektirmiştir. Öğrenme, sadece eğitim kurumlarının çatısı altında gerçekleştirilen bir süreç olmaktan çıkmış, bireyin eğitim programlarına her zaman ve her yerde ulaşarak katılabilmesine ilişkin yeni öğrenme stratejileri geliştirilmiş, eğitimde verimliliğin ve etkililiğin artırılması için, bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim alanında etkin olarak kullanılması zorunlu hale gelmiştir (OECD ve CERİ 1986; Balcı 1999; Taşocak 2000; Türker 2002; Adams ve Timmis 2006).

Eğitimle ilgili kaynaklar incelendiğinde; günümüzde çağdaş bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde etkin ve verimli olarak kullanılmasında açıköğretim, açık üniversite, duvarsız eğitim, sanal eğitim vb. adlarla anılan "**uzaktan eğitimin**" önemli rolü olduğu vurgulanmaktadır (Aydın 2002; Curabay ve Demiray 2002; Kaya 2002; Kaya ve ark. 2004; İşman 2005; <http://www.ceit.metu.edu.tr>, 06.10.2006).

Moore'a (1973) göre uzaktan eğitim; “genellikle öğretim yerinden başka bir mekanda gerçekleşen planlı öğrenmedir. Öğrenci, eğitimci ve dersi buluşturmak için alternatif ders tasarımı, öğrenme teknikleri, elektronik ya da başka teknolojiler yoluyla iletişim biçimlerinin, idari ve örgütsel düzenlemelerin yapılması gerekmektedir” (Moore 1973).

Alkan'a (1981) göre uzaktan eğitim; “geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin yürütülme olanağı bulunmadığı durumlarda eğitim etkinliklerini planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir” (Alkan 1999).

Holmberg'e (1989) göre uzaktan eğitim; “planlama, ders materyallerinin geliştirilmesi, öğretim iletişiminin sağlanması, öğrenci danışmanlığı, ders geliştirme - ders materyallerinin dağıtımı - öğretim iletişimi - danışmanlık yönetimi, uzaktan eğitim için uygun bir örgüt yapısı yaratma, sistemin fonksiyonel değerlendirilmesi bileşenlerinden/aşamalarından oluşan bir eğitim sistemidir” (Holmberg 1989).

Mayadas ve arkadaşlarına (1994) göre uzaktan eğitim; “kendi başına öğrenme ve çalışmayı hedefleyen, senkronize iletişim ve interaktif katılım sağlanan, eğitimin geleneksel yöntemlerle değil, mekandan ve/veya zamandan bağımsız şekilde yürütüldüğü eğitimidir” (Mayadas 1994).

Keegan'a (1996) göre uzaktan eğitim; “öğretim sürecinin çoğunluğunda eğitimci ve öğrencinin ayrı ortamlarda bulunduğu, eğitimci ve öğrenciyi bir araya getirecek ve ders içeriğini iletecek bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanıldığı, eğitimci ile öğrenci arasında iki yönlü karşılıklı iletişimin sağlandığı bir eğitim biçimidir” (Keegan 1996).

Kaya'ya (2002) göre uzaktan eğitim, “öğrenci danışmanlığı, öğrenci başarısının gözetilmesi, korunması ve öğrenilen materyalin gösterilmesinde, her biri sorumluluk alan eğitimcilerin oluşturduğu bir ekip tarafından yürütülen, kendi kendine çalışma şeklinin sistematik olarak düzenlenmesidir” (Kaya 2002).

İşman’a (2005) göre uzaktan eğitim; “farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve eğitimcilerin, öğrenme-öğretme faaliyetlerini iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelidir” (İşman 2005).

Wisconsin Üniversitesi Sürekli Eğitim Grubuna göre uzaktan eğitim; “öğrenci etkileşimi ve sertifika sağlayacak biçimde tasarlanmış, uzaktaki kitleye ulaşmak için çok sayıda teknolojik araç-gereç kullanılan planlı öğrenme-öğretme deneyimidir” (Curabay ve Demiray 2002; Adıyaman 2003).

Kaliforniya Uzaktan Öğrenim Programı’na (California Distance Learning Programme-CDLP 2004) göre uzaktan eğitim; “öğrenciyle eğitim kaynakları arasında bağlantı kurularak gerçekleştirilen bir eğitim sistemidir” (<http://www.cdlp.rssd.k12.ca.us/public/aboutindex.html>, 13.09.2006).

Amerika Birleşik Devletleri Uzaktan Öğrenim Birliği’ne (United States Distance Learning Association-USDLA 2004) göre uzaktan eğitim; “uydu, video, ses, grafik, bilgisayar, çoklu ortam teknolojisi gibi araçların yardımıyla, eğitimin uzaktaki öğrencilere ulaştırılmasıdır” (<http://www.usdla.org>, 16.07.2006).

Genel bir yaklaşımla ele alındığında ise uzaktan eğitim; öğrenci ve eğitimcilerin, eğitimin bir kısmı ya da bütününde farklı mekanlarda bulundukları, zamandan bağımsızlığın sağlandığı, öğrencinin kendi isteği ile etkin olarak eğitime katıldığı, telekomünikasyon araçları/çoklu ortam uygulamalarının kullanıldığı bir eğitim modelidir/sistemidir/yaklaşımıdır (Blakeley ve Smith 1998; Ertuğrul 1999; Diekelman ve Schulte 2000; Özeygen 2000; Picciano 2001; Taylor 2003; Başçıftçı ve Köklü 2005).

1970’li yıllara kadar çoğunlukla basılı materyallere dayalı olarak gerçekleştiren uzaktan eğitimde radyo, ses kaseti, fax, film, telefon gibi iletişim araçlarının kullanıldığı denemeler yapılmış olmasına karşın, televizyon yayıncılığı alanındaki gelişmelere kadar basılı materyaller, temel eğitim aracı olarak kullanılmıştır (Willis 1994; 2002; Blakeley ve Smith 1998; Aydın 2002; Emre 2002). Özellikle 1980’li yılların ilk yıllarından başlayarak televizyonun geniş kitlelere düşük maliyetle eğitim sunma üstünlüğünün anlaşılması, uzaktan eğitim programlarının sayısında büyük bir artışa neden olmuştur. Birçok ülkede;

- okur yazarlık oranını arttırmak,
- toplumdaki tüm bireylerin eğitim olanaklarından yaşamboyu yararlanmalarını sağlamak,
- özellikle kırsal alanlarda yaşayan ve eğitim hizmetlerinden yararlanamayanlara eğitim hizmeti sunmak,
- eğitimin coğrafi sınırlarını, eğitim için kullanılacak teknoloji ile aşarak çok geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak ve artan eğitim talebini karşılamak,
- zamandan ve mekandan bağımsız, bireysel öğrenme ortamı sağlamak,
- öğrencileri öğrenme-öğretme sürecinde daha etkin hale getirmek,
- eğitimde yüksek maliyetleri aşağıya çekmek,
- ekonomik gelişme için nitelikli insan ve meslek üyesi yetiştirmek gibi “fırsat eşitliğine” odaklanan amaçlar doğrultusunda uzaktan eğitim programları açılmıştır (OECD ve CERI 1986; McIsaac 1996; Şakar 1997; Curabay ve Demiray 2002; Türkoğlu 2003).

1990’lı yılların sonlarından itibaren ise, bilgisayar ağlarının eğitimde kullanımı, uzaktan eğitimde internetin/web’in yaygınlaşmasını sağlamıştır (Blakeley ve Smith 1998; Schrum 1999; Aydın 2002; Pahl 2003; Harrison 2006). İnternet, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin sonucunda önce günlük hayatımıza girmiş, daha sonra bilgiye kolay erişim ve iletişim hizmetleri sağlaması ile eğitim ortamlarında kullanılmaya başlanmıştır (Schrum 1999; Emre 2002; Pahl 2003). Öğrenci ve eğitimcilere yalnızca bilgiyi paylaşma ortamı sunması değil, aynı zamanda etkileşimli

bir iletişim ortamı sağlaması ve öğrencilere çok kısa sürede dünya çapında arama ve araştırma yapma olanağı vermesiyle internet, özellikle uzaktan eğitim için çok önemli bir araç ve ortam olmuştur (Schrum 1999; İpekçi 2003). İnternet'in eğitim amaçlı kullanılabilen en önemli ve en yaygın araçlarından birisi ise, bilginin ağlar (internet, intranet) aracılığıyla sunulmasını sağlayan World Wide Web (www)'dir (Willis 1994; Altıkardeş ve ark. 2001; Emre 2002; İpekçi 2003).

Uzaktan eğitimde web'in kullanılmaya başlamasıyla ortaya çıkan **Web Tabanlı Uzaktan Eğitim (WTUE)**, öğrencilerin başkalarıyla kolaylıkla iletişimde bulunmalarına, kendi kendine öğrenmelerine, sorumluluk üstlenmelerine ve zamanlarını yönetmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca web tabanlı uzaktan eğitim'de, etkileşimli web sayfaları, e-posta, dosya transferi, tartışma ve haber grupları, sohbet odaları gibi internet hizmetleri aracılığıyla, öğrenciler ve eğitimciler arasında senkron ve/veya asenkron iletişim kurulabilmektedir. İnternet ortamında, eğitimci ile sürekli iletişim/etkileşim içinde bulunan, içerik bakımından çeşitli sayfalara giren, kulüplere üye olan, e-posta gruplarına katılan, dünyanın farklı bölgelerindeki bilgi dağıtıcı (sanal kütüphaneler, haber servisleri gibi) birimlere giren öğrenciler, araç-gereç kullanımını da içeren birçok beceriye sahip olmaktadır. Bu süreç içerisinde öğrencilerin yeni bilgilerle karşılaşmaları sonucu rastlantısal öğrenmeler de gerçekleşebilmektedir (Ergün 1998; Özen ve Karaman 2001; Attack ve Rankin 2002; Yazon, Mayer-Smith ve Redfield 2002; Hawatson 2004; Al ve Mardan 2005; Harrison 2006). Wylid'in (1997) da ifade ettiği gibi "internet ve web teknolojileri, hem insanlar arasında iletişim sağlamakta hem de çok sayıda bilgiye/informasyona ulaşma olanağı vermekte, farklı öğrenme biçimlerini karşılamakta, öğrenci merkezli öğrenme çevresini desteklemekte ve gerçek yaşam deneyimleri sunmaktadır" (Wylid 1997, Kaynak: Türkoğlu 2005).

Bir başka deyişle web tabanlı uzaktan eğitim; eğitimin zaman ve mekandan bağımsız olarak yürütüldüğü, bilgisayarın bir araştırma ve iletişim amacıyla kullanıldığı, ders içeriklerinin, kaynakların, ödev ve projelerin web ortamında sunulduğu, düz yazı, grafik, görüntü ve sesin web üzerinden aktarıldığı, derslerle ilgili belgelere erişimi sağlamak üzere bağlantıların hazırlandığı, öğrencilere ait e-posta listeleri gibi araçların öğretim ve sunum araçları olarak kullanıldığı, kolaylıkla

ulaşılabilecek, esnek depolama ve görüntüleme seçeneklerini destekleyebilen bir eğitim modelidir (Çetiner ve ark. 1999; Yiğit ve Özden 1999; Somuncu 2000; Altıkardeş ve ark. 2001; Karahan ve İzci 2001; Aslantürk 2002; Heidari ve Galvin 2002; Kuzu 2002; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Avery ve ark. 2003; Carr ve Farley 2003; Pahl 2003; Türkoğlu 2003; Hawatson 2004; Erkut 2005; Glen 2005; Harrison 2006).

Seiler ve Billings (2004) de, bilgisayar erişiminin ve bilgisayar okuryazarlığının yeterli düzeyde olmasının, öğrenci-öğrenci, eğitimci-öğrenci arasında asenkron-senkron iletişim kurulmasının, isteyene istediği yaşta, yer ve zamanda, hızda öğrenme olanağı sağlamasıyla yaşanan esnekliğin ve rahatlığın web tabanlı uzaktan eğitimin en önemli özellikleri olduğunu belirlemişlerdir (Seiler ve Billings 2004).

Kaynaklarda da, etkili ve verimli bir web tabanlı uzaktan eğitim ortamının oluşturulması için;

- Her zaman ve her yerden kesintisiz olarak ulaşmayı sağlayabilecek teknolojik alt yapının,
- Öğrenci merkezli eğitim verebilecek şekilde tasarlanmış bir eğitim yazılımının,
- Ders notlarını hazırlayacak, öğrencilerin derslerle ilgili sorularını cevaplayacak, onları destekleyecek ve rehberlik yapabilecek akademik personelin,
- Eğitim materyallerinin kalitesinin ve kullanılabilirliğinin,
- Öğrencilerin eğitimciler tarafından desteklenmesinin,
- Sistemin organizasyonunun ve yönetiminin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Türkoğlu 2001; Rovai ve Barnum 2003; Atack ve ark. 2004; Başkaya ve ark. 2004).

Verduin ve Clark (1994) da, uzaktan eğitimin etkilerinin geleneksel eğitimden daha fazla olması, etkili ve verimli bir web tabanlı uzaktan eğitim ortamının oluşturulması için, uzaktan eğitime uygun teknolojik araç-gereçlerin seçilmesinin ve

kullanılmasının, eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında etkileşim sağlanmasının ve eğitimcilerden öğrencilere zamanında geribildirim verilmesinin; **Merisotis ve Phipps (1999)**, her zaman ve her yerden kesintisiz olarak ulaşmayı sağlayabilecek teknolojik alt yapının düzenlenmesinin, uygun eğitim yazılımının seçilmesinin ve kullanılmasının, eğitimci ve öğrenci özelliklerinin belirlenmesinin, öğrenci motivasyonunun ve eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında iletişim ve etkileşim sağlanmasının; **Christianson, Tiene ve Luft (2002)**, öğrencilerin bireysel öğrenme tercihlerinin belirlenmesinin, web tabanlı öğrenme çevrelerinin değerlendirilmesinin, planlama öncesi stratejilerin belirlenmesinin, öğrenme materyallerinin hazırlanmasının, etkileşimin sağlanmasının ve diğer pedagojik öğelerin dikkate alınmasının/gözden geçirilmesinin; **Rovai ve Barnum (2003)**, etkili ve verimli bir web tabanlı uzaktan eğitimde dersin tasarımının, kullanılan teknolojinin, öğrenci gereksinimlerinin, öğrenme yaklaşımlarının (pedagoji, androgoji) belirlenmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadırlar (Verduin ve Clark 1994; Merisotis ve Phipps 1999; Christianson ve ark. 2002; Rovai ve Barnum 2003).

Carrg'e (1991) göre ise, web tabanlı eğitimde bilgilerin etkili ve verimli bir şekilde sunulabilmesi için, çok fazla ve çeşitli bilginin web ortamında bir arada bulunması nedeniyle web tabanlı olarak hazırlanacak dersin/konunun seçiminde bir rehberden/konunun uzmanından yardım alınmalı, içeriğin tasarımı için gerekli gereksinimler belirlenmeli, bu doğrultuda eğitimin amaçları ve eğitim etkinlikleri düzenlenmeli, eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki iletişimi ve etkileşimi arttıracak sistematik ve organize eğitim materyalleri biraraya getirilmelidir (Carrg 1991).

Tüm bu özelliklerin yanı sıra, öğrencilerin gereksinimlerinin belirlenmesinin, sorulan soruların cevaplandırılmasının, geribildirimlerin verilmesinin, öğrencilerle küçük grup tartışmalarının yapılmasının; eğitimcilerin web tabanlı derslerin planlanmasında ve geliştirilmesinde daha fazla zaman ve emek harcamalarına neden olduğu dikkate alınmalı ve uzaktan eğitimi geliştirecek, değerlendirecek anahtar konumda rol üstlenen eğitimciler, bu değişmelere ve gelişmelere hazırlanmalı ve desteklenmelidir (Billings 1999; Christianson ve ark. 2002).

2.2. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Yararları ve Sınırlılıkları

WTUE'in Yararları	WTUE'in Sınırlılıkları
▪ Yaşam boyu eğitim yaklaşımı kazandırması, ▪ Öğrencilerin web ortamında bir araya gelerek etkin iletişim ve etkileşim kurmalarına olanak vermesi, ▪ Konuların tekrar gözden geçirilmesine olanak vermesi, ▪ İsteyene, istediği yaşta, yer ve zamanda, hızda öğrenme olanağı sağlaması ve bireysel öğrenme sorumluluğu vermesi, ▪ Fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırması ya da en aza indirmesi, ▪ Konu uzmanları ya da öğretim elemanları ile gerçek zamanda erişimi sağlaması, ▪ Alanında uzman bir eğitimciden çok sayıda öğrencinin yararlanmasını sağlaması, ▪ Öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimini kolaylaştırması, ▪ Çalışarak okumayı hedefleyen kitleye eğitim olanağı sağlaması, ▪ Öğrencinin etkin katılımı ve konuyu öğrenip öğrenmediğine ilişkin anında geribildirim alınması, ▪ Görsel-işitsel araçlarla desteklenen zengin bir eğitim ortamı sunması, ▪ Her bölgeye ve sosyo-ekonomik kesimlere hızlı ve düşük maliyetle eğitim hizmeti götürülmesi, ▪ Geleneksel müfredatı zenginleştirilmesi ve etkinliğini artırması, eğitim programlarını standartlaştırması, ▪ Öğrenci işlerinin otomasyonunu ve istatistik veri analizini kolaylaştırması, ▪ Araştırmayı ve yaratıcılığı destekleyen multimedya tabanlı uygulamaların benimsenmesi, ▪ Bilgiye kolay ve hızlı ulaşma, diğer kaynaklara erişim esnekliği, güncelleme kolaylığı sağlaması...	▪ Öğrenciler arasında birliktelik, grup bilinci gelişimi ve kültürel etkileşim gibi bazı psikolojik ve sosyolojik unsurları yeterince sağlayamaması, ▪ Bireysel farklılıklara odaklanılamaması, ▪ Beceri ve tutuma yönelik davranışların gerçekleştirilmesinde yeterince etkili olmaması, ▪ Öğrencinin yaptığı yanlışların zamanında düzeltilemediği durumlarda yanlış öğrenmelerin engellenememesi, ▪ İletişim teknolojilerine bağımlı olması, ▪ Uzaktan eğitime uygun olmayan derslerin uzaktan eğitim ile verilmesi halinde dersin etkin olmaması, ▪ Laboratuvar, klinik, atölye vb. uygulama ağırlıklı konuların izlenmesinde sınırlılıklar yaşanması, ▪ Belli bir düzeyde bilgisayar ağ alt yapısını, bilgisayar okuryazarlığını ve teknik beceriyi gerektirmesi, ▪ Kullanılacak teknolojilere bağlı olarak yüksek maliyet gerektirmesi, ▪ Öğretme-öğrenme sürecinin planlanmasının ve koordinasyonunun karmaşık ve zor olması, bunun için öğrencilerin ve eğitimcilerin daha fazla emek ve çaba harcamalarını gerektirmesi...

Kaynaklarda böylesine yararları ve sınırlılıkları olan web tabanlı uzaktan eğitimin hedeflerine ulaşmasında, bilimsel bir tutumla yapılması gerekenlerin belirlenmesinin ve gerekli düzenlemelerin yapılmasının önemli olduğu, ancak yalnızca ileri teknolojilerin kullanımı ile eğitimin niteliğinin arttırılacağını düşünmenin yanlış olacağı belirtilmektedir. Web tabanlı uzaktan eğitimde başarıyı arttıran temel unsurların eğitimcilerin yol gösterici bir rol üstlenmesi, aktif öğretim yöntemlerinin ve teknolojinin etkili biçimde kullanılması, öğrenci-eğitimci arasında iyi bir iletişim ve işbirliği sağlanması, ödevler ve projeler hakkında anında geribildirim verilmesi, öğrencinin dikkatinin bir konu üzerine yoğunlaşmasının sağlanması ve bireysel farklılıklarının dikkate alınması olduğu da vurgulanmaktadır (Technology Based Learning 1994; Keegan 1996; Billings 1999; Ertuğrul 1999; Evirgen ve Işık 1999; Mallow ve Fredricka 1999; Armstrong ve ark. 2000; Diekelmen ve Schulte 2000; Horzum 2000; Özaygen 2000; Somuncu 2000; Altıkardeş ve ark. 2001; Koçer 2001; Yeoh, 2001; Christianson ve ark. 2002; Curabay ve Demiray 2002; Erişen ve ark. 2002; Kaya 2002; Merter 2002; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Ekiz ve ark. 2003; Taylor 2003; Çetin ve ark. 2004; Gülseçen ve Gülseçen 2004; Gürol ve Sevindik 2004; Hawatson 2004; Varol 2004; Başçiftçi ve Köklü 2005; Erkut 2005; Peraya 2005; Halter ve ark. 2006; Harrison 2006).

2.3. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

2.3.1. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi

Uzaktan eğitimin dünyadaki ilk uygulamasının 1840 yılında İngiltere’de Isaac Pitman tarafından mektupla steno derslerinin verilmesi ile, örgütlü girişimlerin ise Charles Toussaint ve Gustav Langenscheid tarafından 1856 yılında **Almanya** Berlin’de “Langenscheid Dil Okulu”nun kurulması ile başladığı kabul edilmektedir. Bu gelişmeyi, 1884 yılında yine Almanya Berlin’de öğrencileri üniversite giriş sınavına hazırlayan “Rustiches Uzaktan Eğitimi Okulu”nun açılması izlemiştir (Kaya ve Odabaşı 1996; Alkan 1999; Kaya 2002; İşman 2005). Bu kurumlar daha sonraları “Tele Colleg”, “Schulfernsehn”, “FernUniversität” ve “Deutsch Institut für Fernstudien” gibi günümüz uzaktan eğitim kurumlarına dönüşmüştür (Alkan 1999; Arar ve Çakmakçı 1999; Varol ve Varol 2000; Kaya 2002). 1974 yılında kurulan “Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi”, İngiltere’deki Açık Üniversiteyi kendisine model almıştır. Günümüzde ise, Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi’nde lisans ve lisansüstü diploma programları ve sertifika programları, işitsel ve görsel elektronik araçlar, CD-ROM’lar, televizyon programları, internet/web tabanlı uygulamalar yoluyla verilmektedir (Varol ve Varol 2000).

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki (ABD) uzaktan eğitim çalışmaları ilk defa 1873 yılında Boston’da “Evde Gelişmeyi Teşvik Derneği”nin kurulmasıyla başlamıştır. 1883 yılında “Correspondence University” nin kurulması ile mektupla öğretimde önemli aşama sağlanmış, uzaktan eğitim 20. yüzyılın ilk yarısında radyo, teyp gibi araçlarla desteklenmiş, televizyon, video ve bilgisayar teknolojilerindeki hızlı gelişmeler paralelinde uygulamaların boyutları çeşitlenerek günümüze ulaşmıştır (Keegan 1996; Alkan 1999; Arar 1999; Ertuğrul 1999; Curabay ve Demiray 2002; Erişen ve ark. 2002; İşman ve ark. 2002; Kaya 2002; Çabuk ve Erdoğan 2004).

Günümüzde, ABD’de üniversitelerin oluşturduğu en büyük birlik, 1990’lı yılların başında kurulan ve uzaktan eğitime yönelik programlar/dersler açacak olan 70 yükseköğretim kurumunun ortak üye olduğu Ulusal Üniversiteler Sürekli Eğitim Birliği (National Univesity Continuing Education Association-NUCEA)’dır (Gökdağ 2002). Kaliforniya Sanal Üniversitesi (California Virtual University-CVU), Ulusal Teknoloji Üniversitesi (National Technological University on the World Wide Web-NTU), Seton Hall Sanal Üniversitesi (Seton Hall Virtual University-SHU), Batı Valiler Üniversitesi (Western Governer’s Virtual University-WGU), Global Sanal Üniversitesi (Global Virtual University), Phoneix Üniversitesi ve Maryland Üniversitesi bu birliğe üye olan ve uzaktan eğitim veren ABD’deki sanal üniversitelerden bazılarıdır (Sheery 1996; Özaygen 2000; Aydın 2002; Bilişim Şurası 2002; Kennedy 2002). Kaliforniya Sanal Üniversitesi, Kaliforniya eyaletindeki yüksek kalitede eğitim veren yaklaşık üçyüz üniversite ile birlikte bazı dersleri internet üzerinden tüm dünyaya sunmaktadır. Öğrenciler hem kampüslerde eğitimlerini sürdürmekte, hem de istedikleri dersleri internet ortamında alarak, uzak kampüslerdeki yoğun ilgi olan derslere ulaşma olanağı bulmaktadırlar. Kaliforniya Sanal Üniversitesi’nde derece veren programlar, sertifika programları, kısa kurslar ve kişilerin bireysel ve mesleki eğitim gereksinimlerini karşılayacak pek çok program yer almaktadır. Yüzyüze programda her dönem açılmayan dersler, zaman kısıtlaması olan öğrenciler için her dönem on-line olarak açılmaktadır (<http://www.ca.edu>, 08.02.2007). Seton Hall Sanal Üniversitesi’nde, Sağlık Yönetimi ve Üst Yönetim İletişimi alanlarında yüksek lisans programları yürütülmektedir (<http://www.stu.edu>, 2006). Ulusal Teknoloji Üniversitesi, iş dünyasının yöneticilerine, mühendislere ve diğer teknik elemanlara lisansüstü ve sürekli eğitim sağlamak amacıyla, ABD’deki 48 üniversitenin işbirliği ile kurulmuş ortak bir girişimdir (<http://www.ntu.edu>, 08.02.2007). ABD’nin batısında yer alan on eyaletin yöneticileri tarafından kurulan Batı Valileri Üniversitesi de, geniş kitlelere eğitim hizmeti götürerek “mega üniversite” ünvanını almayı amaçlamaktadır. Bunun için üyesi olan eyaletlerdeki üniversitelerdeki öğretim elemanlarından ve olanaklarından yararlanmayı ve öğrencilere nitelikli hizmet sunmayı hedeflemektedir (<http://www.wgu.edu>, 08.02.2007).

ABD'nin Pennsylvania State, Minnesota ve Ohio gibi birçok geleneksel üniversitesinde de özel olarak oluşturulan bölümler ya da programlarda, uzaktan eğitimin ve geleneksel eğitimin birarada kullanıldığı karma modeller uygulanmaktadır (Şakar 1997; Demiray 1999; Diekelman ve Schulte 2000; McIsaac 2002).

Uzaktan eğitimi başarı ile uygulayan ülkelerden olan **İngiltere’de**, uzaktan eğitimin ilk uygulamaları Lord Üniversitesi’ni dışarıdan bitirmek isteyenlere yönelik düzenlenen programlarla başlamıştır (Kaya 2002). 1968 yılında kurulan “Açık Üniversite (Open University)” lisans, yüksek lisans, doktora diploma derecelerinde uzaktan eğitim yapan bir üniversitedir. Ayrıca sertifika programları da yapılmaktadır. Londra Üniversitesine bağlı olarak kurulan “National Extension College (NEC)” danışman eğitimcileri ile İngiltere’nin her tarafında öğrenimlerini dışarıdan tamamlamak isteyen kayıtlı öğrencilere hizmet vermektedir. İngiliz Açık Üniversitesi, herhangi bir işte çalışmak zorunda olup eğitimini devam ettirmek isteyen ve İngiltere’de yaşayanlara eğitim olanağı kazandırma ilkesine dayalı olarak kurulmuştur (Demiray 1999; Curabay ve Demiray 2002; Kaya 2002). Toplam 91 alanda (Bachelor of Laws, Computing and Mathematical Science, Humanities with Art History and Literature, Matural Science with Chemistry, Social Policy, Technology gibi) eğitim verilmekte olup program sonunda lisans dereceleri (BA gibi), araştırma dereceleri (Bphil, Mphil, PhD), yüksek lisans dereceleri (MA, MBA, MSc) alınabilmektedir. Eğitim için radyo, televizyon, CD, videokaset, basılı dökümanlar, internet, web vb. araçlar kullanılmaktadır (Varol ve Varol 2000).

Avustralya da, ilk ve orta eğitimi uzaktan eğitim yoluyla başarıyla uygulayan ilk ülkedir. Avustralya’da üniversite düzeyinde uzaktan eğitim, 1910 yılında Queensland Üniversitesi’nde başlamıştır. Üniversitenin yüzyüze eğitim gören öğrencilerine uygulanan standartlar, uzaktan eğitim öğrencileri içinde uygulanmıştır. 1949 yılında üniversiteye kayıt yaptırmış, uzaktan eğitim gören öğrencilerin ders programları ve yönetim işleriyle ilgilenmek üzere “Üniversite Dışı Öğretim Fakültesi” kurulmuştur (Curabay ve Demiray 2002; Kaya 2002). Günümüzde ise Avustralya’da her eyaletin, okullara çeşitli nedenlerle devam edemeyen öğrenciler için açılmış resmi uzaktan eğitim kurumları vardır. Ayrıca 24 üniversite ve yüksek öğretim kurumunu

kapsayan “Open Learning Austria” tarafından önlisans, lisans ve yüksek lisans programları verilmektedir. Ayrıca “Open Learning Austria”nın kapsamında olan kurumların herhangi birinden uzaktan ya da yüz yüze alınan bir ders, örgün eğitim veren kurumlarda da geçerli olmakta, alınan krediler mezuniyete sayılmaktadır (Gökdağ 2002).

Fransa’da, uzaktan eğitim alanındaki ilk özel eğitim çalışmaları 1907 yılında Paris’te kurulan “Ecole Universelle par Correspondence” ile başlamıştır. Resmi kuruluşların başında ise, 1939 yılında yine Paris’te uzaktan eğitim merkezi olarak kurulan “Centre National d’Enseignement par Correspondence” gelmektedir. Bu merkez, harp hareketi nedeniyle boşaltılan kent ve kasabaların çeşitli yerlere dağılmış öğrencilerini yetiştirmek amacıyla kurulmuştur (Alkan 1999; Demiray 1999; Curabay ve Demiray 2002). Günümüzde ise, Fransa’da uzaktan eğitim yapan 22 üniversite, “Federation Internuniversitaire de l’Enseignement a Distance (FIED)” kapsamında biraraya gelmişlerdir (Gökdağ 2002).

Japonya’da, 1948 Eğitim Yasası çerçevesinde askerlere ve yarı zamanlı okullara devam edemeyenlere ya da okuldan uzakta bulunanlara eğitim olanakları sağlamak üzere geliştirilen uzaktan eğitim sistemi orta, lise ve yüksek öğretimi kapsamı içine almıştır. Başlangıçta Milli Eğitim Bakanlığı, Tokyo’daki altı özel üniversiteye normal üniversite programlarının bir parçası olarak, öğrencilerine uzaktan eğitim yapma yetkisi vermiştir. Bunun yanında diğer sekiz özel kurum, radyo, mühendislik, elektrik, İngilizce, müzik gibi konularda üniversite tarafından standartları saptanan ve bakanlıkça onaylanan düzeyde eğitim yapmışlardır. Yapılan çalışmalar sonunda 1985 yılında uzaktan eğitim veren “The University of the Air” kurulmuştur (Arar ve Çakmakçı 1999; Demiray 1999; Curabay ve Demiray 2002; Kaya 2002).

İtalya ise, uzaktan eğitim çalışmaları kapsamında Radyo ve Televizyon Kurumu “Tele Scuola” projesini başarıyla gerçekleştirmiş, 1984 yılında İtalya’da uzaktan eğitim yapan kurumları biraraya getiren “Consorzio per l’Università a Distanza (CUD)” kurulmuştur (Demiray 1999; Gökdağ 2002).

İspanya'da, 1972 yılında “National University for Distant Studies” adı altında uzaktan eğitim üniversitesi kurulmuş ve 1973 yılında eğitime başlamıştır. Merkezi Madrid'de olan bu üniversitenin bölge merkezleri vardır ve klasik üniversiteye girme hakkına sahip olanlar girebilmektedir. Üniversite, klasik üniversiteler ile aynı standart ve statüyü devam ettirmek amacındadır. Bu üniversitede yükseköğretimde bireysel ve bağımsız öğrenme yollarıyla üniversiteye girme düzeyine gelmiş herkese, eğitimlerini devam ettirmek için bütün kolaylıkların sağlanması hedeflenmektedir (Curabay ve Demiray 2002).

Uzaktan eğitimin yapıldığı bir başka ülke olan **Hindistan**'da ise, uzaktan eğitime 1947 yılında ülkenin bağımsızlığını kazanmasından sonra gereksinim duyulmuş, 1960'lı yılların başlarında mektupla öğretim yöntemiyle başlanmıştır. 1962 yılında kurulan Delhi Üniversitesi'nin “Sürekli Eğitim ve Mektupla Eğitim Okulu” ise ülkede mektupla eğitim başlatan ilk enstitüdür. Hindistan'da bir Açık Üniversite kurulması düşüncesi, 1970'li yılların başlarında tartışmaya açılmış, 1971 yılında bir çalışma grubu açık üniversite kurulması için araştırma yapmak üzere hükümet tarafından görevlendirilmiştir. Bu çalışma grubunun yaptığı araştırmalar sonucunda, 1982 yılında ülkenin ilk açık üniversitesi olan “Andra Pradesh Open University” kurulmuştur. 19 Kasım 1985 yılında ise, “Indra Gandhi National Open University (IGNOU)” kurulmuştur. Bu üniversite, uzaktan eğitimde televizyon programlarının kullanılmasına öncülük etmiştir (Kaya ve Odabaş 1996; Curabay ve Demiray 2002).

Uzak Doğu'da da, özellikle Malezya ve Endonezya'da, devletin önemli ölçüde desteklediği uzaktan eğitim projeleri bulunmaktadır (Bilişim Şurası 2002).

Bir başka uzaktan eğitim projesi ise, 1997 yılında başlayan ve Dünya Bankası tarafından desteklenen, şimdiye kadar **17 Afrika ülkesinden** toplam 30.000'e yakın öğrenci ve profesyonelin katılımının gerçekleştiği Afrika Sanal Üniversitesi'dir (Aslantürk 2002; Bilişim Şurası 2002).

Uzaktan eğitimle ilgili çalışmalara **Avrupa Birliği** de katılmıştır. Avrupa Birliği komisyonu, 1990'lı yılların başında hazırladığı bütün raporlarda uzaktan eğitimi, eğitim alanındaki verimliliği iyileştirme doğrultusunda kullanılabilecek bir araç olarak belirlemiştir. Avrupa Parlamentosu, 1987 yılında Avrupa Birliğine üye ülkelerdeki uzaktan eğitim hizmeti veren üniversitelerin desteklenmesini kararlaştırmış ve “Avrupa Açık Üniversitesi” kurulmasını öneren bir rapor hazırlamıştır. Avrupa Birliği Komisyonunun 1991 yılında hazırladığı “üniversite düzeyinde açık öğretim ve uzaktan öğretim” konulu raporda; geleneksel üniversitelerin yapılarının 2000 yılına kadar, özellikle genel ve mesleki eğitimin geliştirilmesi açısından, yetişkinlerin ve çalışanların değişmekte olan taleplerini karşılayamayacağı belirtilmiş ve uzaktan eğitim sisteminin eğitim ile çalışma alanları arasında daha iyi ve daha dolaysız bir işbirliği sağlayacağı vurgulanmıştır (Balcı 1999).

Uzaktan eğitimin dünyadaki tarihsel gelişimi ile ilgili kaynaklar genel olarak değerlendirildiğinde, günümüzde, pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede, geleneksel eğitimin yanı sıra uzaktan eğitim programlarının da yer aldığı ve uzaktan eğitim uygulamalarına geçildiği görülmektedir. Bu ülkelerde uzaktan eğitim yoluyla verilen eğitim, konuları itibarıyla mühendislik dallarından hukuka, sinemadan işletmeye, tıp ve hemşirelikten bilgisayar bilimine dayanmakta, akademik düzey bakımından da sertifika, önlisans, lisans tamamlama, lisans, yüksek lisans, doktora ve sürekli eğitim programları olarak geniş bir yelpazede büyük çeşitlilik göstermektedir. Ayrıca tüm bu ülkelerde basılı, işitsel ve görsel materyallerle (radyo, televizyon vb.) başlayan uzaktan eğitim programları, gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri ile birlikte bu materyallerin yanı sıra internet/web tabanlı uygulamalarla da yürütülmeye/verilmeye başlanmıştır.

2.3.2. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

Dünya’daki başarılı uzaktan eğitim uygulamaları, Türk Eğitim Sistemini de etkilemiş, ülkemizde de uzaktan eğitim ile ilgili çalışmaların başlamasına yol açmıştır (Arar 1999; Ertuğrul 1999).

Cumhuriyet Döneminde ulusal, laik, demokratik ve hukuk devletine dönüşme hedefi, örgütlü ve etkili bir eğitim sistemine gereksinim duyulmasına yol açmıştır. Bu durumda toplumun tüm kesimlerine, olanakların elverdiği ölçüde en kısa zamanda ulaşmak bir zorunluluk olmuştur (Kaya ve Odabaşı 1996; Arar 1999; Demiray 1999). 1933-1934 yıllarında mektupla öğretim kurslarının düzenlenmesi düşüncesi; 1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü çalışmaları; 1960 yılında orta dereceli meslek mezunlarına üniversite olanağı sağlamak amacıyla yapılan mektupla öğretim bu yıllarda dikkat çeken uygulamalar arasındadır. Bütün bu çalışmalar sonucunda 1961 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından “Mektupla Öğretim Merkezi (MÖM)” kurularak eğitime başlamış, bu çalışmalar 1966 yılında Genel Müdürlük düzeyinde örgütlenerek sistemin örgün ve yaygın eğitim alanında kullanımı yaygınlaştırılmıştır (Kaya ve Odabaşı 1996; Arar 1999; Demiray 1999; Ertuğrul 1999; Curabay ve Demiray 2002; Erişen ve ark. 2002; Rüzgar 2004; İşman 2005). Bu uygulama ile teknik alanda; radyo, otelcilik, beslenme, daktilografi, teknik resim, kooperatifçilik ve elektrik konularında eğitim yapılmıştır. Radyonun ülke düzeyinde yaygınlaşmasından yararlanılarak 1963 yılından itibaren Ankara İl Radyosunda İlkokul öğrencilerini hedef alan “Okul Radyosu” isimli eğitim programı yayınlanmaya başlamıştır (Kaya ve Odabaşı 1996).

MEB’na bağlı olarak 1974 yılında oluşturulan Eğitim Teknolojisi Stratejisi ve Yönetim Grubu, yeni kurulan “Deneme Yüksek Öğretmen Okulu” ile çağdaş anlamda bir uzaktan eğitim uygulamasına geçerek ortaöğretim okulları için öğretmen yetiştirmeyi amaçlamıştır. Programların bütün ön hazırlıklarının tamamlanmasına rağmen bu girişim de uygulamaya geçmeden 1975 yılında durdurulmuştur (Kaya ve Odabaşı 1996). Yine 1974 yılında MEB’na bağlı olarak “Mektupla Yüksek Öğretim

Merkezi” kurulmuş, bu kuruma mektupla yükseköğretim yapma görevi verilmiştir. Bu girişim yerini daha sonra lise ve dengi okul çıkışlı öğrencilere toplumumuzun ve ekonomimizin gereksinme duyduğu alanlarda modern eğitim teknolojisinin tüm gereklerini kullanarak eğitim olanağı sağlamak ve böylece yükseköğretim önündeki yığılmalara çözüm yolları bulmak, iki yıllık bir ön lisans eğitimi ile ara insangücü kademesini yetiştirmek amacıyla 1975 yılında MEB tarafından kurulan “Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu’na (YAYKUR)” bırakmıştır. Ancak, 1978-1979 öğretim yılında açılmış olan bu programların çoğu üniversite altyapı desteğinin olmaması, politik-siyasal baskılar ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılmaması nedeniyle uzaktan eğitimin kurumsallaştırılamaması vb. nedenlerden dolayı kapatılmış ve hedeflenen amaçlardan sapmalara neden olmuştur (Kaya ve Odabaşı 1996; Arar 1999; Demiray 1999; Ertuğrul 1999; Varol ve Varol 2000; Erişen ve ark. 2002; Rüzgar 2004; İşman 2005).

6 Kasım 1981 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasası’nın 5. ve 12. maddelerinin üniversitelerimize "Sürekli ve Açıköğretim Yapma" görevini vermesiyle birlikte, 1982 yılında 2809 sayılı yasayla uzaktan eğitimi ülke düzeyinde merkezi biçimde yürütmek üzere temelinde çağdaş bilgi ve iletişim teknolojilerinin yükseköğretimde kullanılmasını sağlayarak yükseköğretimde karşılaşılan kaynak sıkıntısını ortadan kaldırmayı amaçlayan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (AÖF) kurulmuş ve bu tarihten itibaren bu fakülte, uzaktan eğitim konusunda eğitim, araştırma, yayın hizmetleri vermeye başlamıştır (Kaya ve Odabaşı 1996; Arar 1999; Ertuğrul 1999; Şakar 1999; Kaya 2002; İşman 2005). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, 1982 yılında kayıt yaptıran 29.274 öğrenci ile “Merkezi İş İdaresi ve İktisat Programları” adı altında eğitime başlamıştır (Kaya ve Odabaşı 1996; Arar 1999; Demiray 1999; Rüzgar 2004). İngiltere’deki Açık Üniversite ve Almanya’daki Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi modellerini Türkiye’ye getiren Anadolu Üniversitesi, kurduğu “Açıköğretim Fakültesi” ile 1982-1993 yılları arasında İşletme ve İktisat lisans programlarının yanı sıra MEB ile imzalanan protokol gereği yaklaşık 200 bin öğretmene lisans tamamlama programını yürütmüştür. Ayrıca, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nden (KKTC) de açıköğretim programlarına öğrenci alınmaya başlanmıştır. Bu yıllarda T.C Sağlık Bakanlığı ile yapılan protokol gereği iki yıllık

hemşirelik, ebelik ve sağlık teknikerliği önlisans programları; Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ile yapılan protokol gereği iki yıllık tarım ve veterinerlik programları açılmıştır. 1993 yılında Açıköğretim sistemi, 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile günün eğitim gereksinimlerine göre yeniden yapılandırılarak, İktisat ve İşletme programları dörder yıllık fakültelere dönüştürülmüş, Açıköğretim Fakültesi de, açıköğretim ile uygulamaya yönelik işleri yapmakla ve önlisans, lisans tamamlama ve her türlü sertifika programlarını yürütmekle görevlendirilmiştir (www.anadolu.edu.tr, 08.02.2007).

Günümüzde ise, Açıköğretim Fakültesi tarafından 36 lisans ve önlisans programı yürütülmektedir. Bu fakültede 4 yıllık lisans eğitimi veren **İşletme Fakültesine** ait İşletme Bölümü, **İktisat Fakültesine** ait İktisat, Kamu Yönetimi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ve Maliye Bölümleri, 2 yıllık önlisans eğitimi veren **İktisadi ve İdari Programlar** altında Sosyal Bilimler, Ev İdaresi, Dış Ticaret, Muhasebe, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Bankacılık ve Sigortacılık, Büro Yönetimi, Sağlık Kurumları İşletmeciliği, Halkla İlişkiler, Yerel Yönetimler, Perakende Satış ve Mağaza Yönetimi ve Bilgi Yönetimi (Web tabanlı), **Sağlık Programları** altında Hemşirelik, Ebelik, Sağlık Memurluğu, **Yaygın Eğitim** olarak sürdürülen İlahiyat, Tarım ve Sağlık Önlisans programları bulunmaktadır. Günümüzde Açıköğretim Fakültesi'ndeki bu programlara ilişkin dersler, ders kitapları, televizyon programları (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu işbirliği ile), akademik danışmanlık hizmetleri, videokonferans yoluyla ve bilgisayar/internet destekli olarak yürütülmektedir (www.anadolu.edu.tr, 08.02.2007). 2006-2007 öğretim yılında A.Ü. AÖF'ne devam eden aktif öğrenci sayısı 929.167'tür (<http://ogrsayi.anadolu.edu.tr/aozet.htm>, 05.06.2007). Bu öğrencilerin %40'ı evli olup, %65'i büyük şehirlerde yaşamakta, %70'i çalışmakta ve %1,5'inin fiziksel yetersizlikleri bulunmaktadır (Latchem ve ark. 2006).

Dünya'da uzaktan eğitim veren mega üniversiteler arasında gösterilen Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, lisans, önlisans ve sertifika programlarının yanı sıra açık lise programlarını da sürdürmektedir. Ortaöğretim kurumlarını dışarıdan bitirmek isteyenlerin sayısının sürekli artması, bilgi ve iletişim teknolojileriyle ilgili gelişmeler, yeni eğitim olanaklarından yararlanma isteğinin artması 1992 yılında orta

öğretim düzey ve içeriğine yönelik Açıköğretim Lisesi'nin (AÖL) kurulmasını gündeme getirmiştir. Açıköğretim Fakültesinin yapı ve işleyişini örnek alan ve MEB'na bağlı olarak kurulması planlanan AÖL, MEB'nın 2 Haziran 1992 tarih ve 12633 sayılı yazısı ile kurulmuş ve 5 Ekim 1992 tarihinde 44.151 öğrenci kayıt ederek 1992-1993 öğretim yılında eğitime başlamıştır (Kaya ve Odabaşı 1996; Demiray 1999). Yurtiçi ve yurt dışında uygulanan dışarıdan lise bitirme sınavlarının kaldırılması, devlete bağlı Akşam Liselerinin kapatılması, aynı öğretim yılında Meslek Liselerinin yurt dışında yapılan dışarıdan bitirme sınavlarının kaldırılması kararlarının etkisiyle kayıt yaptıran öğrenci sayısı 1999-2000 öğretim yılında 110.000'i aşmıştır (McIsaac 2002; Rüzgar 2004; Lantchem 2006).

1997 yılında kurularak 1998 yılında eğitime başlayan ve ilköğretim diploması veren Açıköğretim Okulu da, MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde bireylere uzaktan eğitim fırsatı vermiştir (Kaya 2002).

Uzaktan eğitime yönelik tüm bu çalışmaların ardından uzaktan eğitimle ilgili ülkemizdeki ilk yasal düzenlemeler, 14 Aralık 1999 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Eğitim Yönetmeliği”ne göre yapılmaktadır (Form 1: Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Eğitim Yönetmeliği). Bu yönetmeliğe göre, yönetmeliğin uygulanması “Yükseköğretim Kurumu (YÖK)” tarafından kurulan “Enformatik Milli Komitesine (EMK)” bırakılmıştır. Bu komite daha çok yönetmelik doğrultusunda üniversitelerarası ders alışverişini düzenlemekte, ayrıca korsan olarak verilecek bu tür eğitimleri denetlemeyi de amaçlamaktadır (Form 2: Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliği) (Form 3: Uzaktan Eğitim Uygulama Süreci) (Rüzgar 2004; Türkoğlu 2005; <http://euclid.ii.metu.edu.tr/EMK/>, 21.11.2006; <http://www.yok.gov.tr/yasa/yonet/yonet60.html> 05.09.2006). EMK'nin kurulması ile birlikte ülkemizde bazı üniversitelerde bilgisayar, Türk dili ve yabancı dil gibi temel dersler uzaktan eğitim yöntemiyle verilmeye, bazı üniversitelerde de önlisans, lisans, yüksek lisans ve sertifika programları oluşturulmaya başlanmıştır. Bu dersler, üniversitelerin uzaktan eğitim merkezlerinden sağlandığı gibi, anlaşmalı olunan başka bir üniversitenin web tabanlı uzaktan eğitim platformundan da sağlanabilmektedir.

Günümüzde ise, ülkemizdeki uzaktan eğitime ilişkin varolan durum genel olarak değerlendirildiğinde; uzaktan eğitim programlarının büyük çoğunluğunun Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi ve MEB tarafından basılı materyaller, TV yayınları, video, internet/web yoluyla sürdürüldüğü ve giderek gelişip önem kazandığı görülmektedir (Aslantürk 2002; Bilişim Şurası 2002; Çallı ve ark. 2002; Erişen ve ark. 2002; Gökdağ 2002; Rüzgar 2004; Yılmaz ve ark. 2005; Odabaş 2006).

Tablo 2.1’de belirtilen yükseköğretim kurumları da bazı önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora ve sertifika programlarını internet/web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile vermektedirler. Ayrıca Pamukkale Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi arasında da biyoloji, fizik ve kimya dersleri on-line, off-line ve uydu-tv bağlantıları ile web tabanlı olarak gerçekleştirilmektedir.

Tablo 2-1 Türkiye’de İnternet/Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yapan Bazı Yükseköğretim Kurumları

Üniversite	Yürütülen Program	
Anadolu Üniversitesi	E-MBA	http://emba.anadolu.edu.tr
Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi	Bilgi Yönetimi Önlisans Programı	http://www.bilgi.aof.edu.tr
Beykent Üniversitesi	Genel İşletmecilik Yüksek Lisans Programı	http://www.beykent.edu.tr/
Boğaziçi Üniversitesi	&Engineering-Techonology Management-M.Sc	http://www.boun.edu.tr
İstanbul Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (İTÜ-UZEM)	&Cisco Networking Academy Program &Microsoft AATP Sertifika Programı	http://www.uzem.itu.edu.tr
Orta Doğu Teknik Üniversitesi İnternet Destekli Eğitim-Asenkron (ODTÜ-IDEA)	Asynchronous Internet Education	http://idea.metu.edu.tr
ODTÜ-Informatics	Informatics Online- Master of Science Program	http://ion.ii.metu.edu.tr
ODTÜ-DİL	Distance Interactive Learning	http://www.dil.metu.edu.tr
İstanbul Bilgi Üniversitesi	İşletme Yüksek Lisans Programı E-MBA	http://www.bilgiemba.net
Sakarya Üniversitesi	Uzaktan Öğretim Bilgi Yönetimi ve Bilgisayar Programcılığı Önlisans Programı	http://www.ido.sakarya.edu.tr
Selçuk Üniversitesi	Selçuk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı (SUZEP)	http://farabi.selcuk.edu.tr/suzep/
Yıldız Teknik Üniversitesi	Yıldız Teknik Üniversitesi e-kampüs Projesi (üniversitenin farklı bölümlerinde verilen lisans ve lisansüstü programlardan seçilmiş 5 ders)	http://www.e-learning.yildiz.edu.tr

2.4. Hemşirelik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim

Büyük bir kitlenin, uzman eğitimci tarafından fiziksel sınıf ortamında eğitilmesi hem eğitim zamanını uzatmakta, hem de eğitimin maliyetini yükseltmektedir. Uzaktan eğitim, bu koşullarda en hızlı ve en etkin öğretim yöntemi olarak kabul edilmekte ve tüm dünyada yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bireyler değişen iş yaşamına kendilerini uydurmak, daha nitelikli hale gelebilmek için eğitim talebinde bulunmaktadırlar. Çoğunluğu çalışmakta ve yetişkin olan bu bireyler, gereksinim duydukları eğitimi geleneksel eğitim kurumlarında karşılayamadıkları için uzaktan eğitimi seçmektedirler (Teker 1991; Balcı 1999; Picciano 2001; Demirli 2002; Türker 2002; Glen 2005). **Carr ve Farley'de (2003)** yaptıkları araştırmada, sağlık profesyonellerinin eğitiminde bilgisayar temelli teknolojik araç-gereçlerin kullanımının giderek arttığını, öğretim üyelerinin, klinisyenlerin ve öğrencilerin sürekli eğitim etkinliklerinde, klinik uygulamalarda interneti yaygın olarak kullandıklarını, bu nedenle kampüs temelli geleneksel derslerin uzaktan eğitim yöntemi doğrultusunda yeniden düzenlenmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir (Carr ve Farley 2003).

Günümüz dünyasında hızla değişen, gelişen ve giderek karmaşık bir hal alan sağlık bakım hizmetleri, hemşirelik eğitimi veren kurumlardan, gelişmiş insan ve gelişmiş meslek üyesi özellikleri taşıyan ve yaşamboyu gelişmeyi benimsemiş hemşirelerin mezun olmasını zorunlu kılmaktadır/gerektirmektedir. Kaynaklar bu doğrultuda incelendiğinde; uzaktan eğitimin hemşirelerin mezuniyet sonrası çeşitli mesleki kurslar, sertifika programları kadar, lisans tamamlama ve lisansüstü (yüksek lisans, doktora) eğitimlerinin sürdürülmesinde de başarılı sonuçlar verdiğini göstermektedir (Blakeley ve Smith 1998). Ayrıca gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri, kişisel bilgisayar kullanımının artması hemşirelere çeşitli seçenekler sunarak, gelişmeleri izleme fırsatı vermektedir. Bu yolla hemşireler zaman ve coğrafi engelleri aşarak uzaktaki bir programa, üniversiteye ulaşabilmekte, böylece çok sayıda hemşirenin aynı anda, kısa bir zaman diliminde eğitilmesi ve mesleki niteliklerinin artırılması, eğitim düzeylerinin yükseltilmesi sağlanabilmektedir. Çalışan hemşireler de, esnek bir çerçeve içinde mesleki ve bireysel rollerini rahatlıkla yerine getirebilmektedirler. Ayrıca hemşireler uzaktan eğitimi, aile ve işlerine ait farklı rolleri

kolaylıkla üstlenmelerini sağlaması, esnek olması (full time, part time) nedeniyle de tercih etmektedirler. Uluslararası ve ulusal hemşirelikle ilgili mesleki kuruluşlar da, hemşirelerin yaşam boyu bireysel ve mesleki gelişimlerini sağlamaları, çalışarak eğitimlerini sürdürmeleri açısından yeni gelişen uzaktan eğitim teknolojilerinin yaşamsal/vazgeçilmez olduğunu vurgulamaktadırlar (Heidari ve Galvin 2002; McNeil ve ark. 2003; Hawatson 2004; Glen 2005; Farrel ve ark. 2006).

Kaynaklarda yer alan araştırmalarda da; hemşire eğitimcilerin uzaktan eğitimi son birkaç on yıl içinde özellikle üniversite kampüsünden uzakta bulunan hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde kullandıkları, bu nedenle de Kanada ve ABD’de uzaktan eğitim yoluyla verilen lisans programlarına katılan çalışan hemşirelerin sayısının arttığı vurgulanmıştır (Heidari ve Galvin 2002; McNeil ve ark. 2003; Taylor 2003; Hawatson 2004; Glen 2005; Farrel ve ark. 2006). **Kanada Memorial Üniversitesi’nde** de, mezuniyet sonrası uzaktan eğitim programlarına katılan hemşirelerin sayısının %50,0’nin üzerinde arttığı, Memorial Üniversitesi’nin uzaktan eğitim programlarına kayıt yaptırmak için bekleyen hemşire sayısının da aynı oranda arttığı belirlenmiştir. ABD’de ise, **Tescilli/Çalışan Hemşireler Derneği’nin** (Registered Nursing Association) 1995-1996 istatistiklerine göre, Newfoundland’da lisanslı olarak çalışan 5.514 hemşire bulunduğu ve bu hemşirelerin %90,0’ının mezuniyet sonrası programlara ve lisansüstü eğitime devam edemedikleri belirlenmiş, bu durumun uzaktan eğitimi özellikle yaşadıkları bölge kadar, yaşam biçimi ve çalışma saatleri açısından da hemşireler için çekici hale getirdiği vurgulanmıştır (Brakeley ve Smith 1998; Billings 1999; Mallow ve Fredricka 1999). **Daugherty ve Funke (1998)** yaptıkları araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının, bilginin küreselleşmesi, bilgiye ulaşmanın anlam kazanması ve yaşam boyu eğitime verilen önemin artması nedeniyle günümüzde farklı coğrafi bölgelerde yaşayan ve çalışan hemşirelerin lisans ve lisansüstü eğitimlerinde web tabanlı uzaktan eğitimin kullanılmasının önemli olduğunu ifade ettiklerini belirlemişlerdir (Daugherty ve Funke 1998). **Christianson, Tienne ve Luft (2002)** ise yaptıkları araştırmada, çalışan/çalışarak eğitimlerini sürdürmek, ileri yaşlarda eğitim almak isteyen, ailesi ile bir arada olmak isteyen hemşireler için web tabanlı uzaktan eğitimin çok önemli olduğunu vurgulamışlardır (Christianson ve ark. 2002). **Mahoney, Marfurt, daCunha ve Engebretson (2005)** da yaptıkları araştırmada, internet, web, bilgisayar temelli ortamların artmasıyla beraber, hemşirelik

lisans tamamlama ve lisansüstü (yüksek lisans, doktora) eğitiminin bu değişimlere göre değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve düzenlenmesi gerektiğini savunmuşlar, araştırma sonunda öğrenciler, lisansüstü psikiyatri hemşireliği dersinin geleneksel eğitimin yanı sıra web tabanlı olarak verilmesinin eleştirel düşünme, araştırma yapma yeterliliklerini geliştirdiğini, zaman ve mekan sınırlılığının olmaması nedeniyle kendi öğrenmelerinde daha fazla sorumluluk almalarını sağladığını ve çalışarak eğitimlerine devam etmelerine olanak verdiğini ifade etmişlerdir (Mahoney ve ark. 2005). **Sit, Chung, Chow, Wong (2005)** tarafından yapılan bir başka çalışmada da, özellikle çalışan ve ailelerinden ayrılmak istemeyen, profesyonel gelişimlerini sürdürmek için sürekli eğitim programlarına katılmak isteyen hemşirelerin, ilgili programların/derslerin/kursların web tabanlı uzaktan eğitim yoluyla verilmesinden çok memnun oldukları belirlenmiştir (Sit ve ark. 2005). **Yu ve Yang (2006)** da yaptıkları çalışmada, hemşirelerin web tabanlı uzaktan eğitime karşı olumlu tutum içinde oldukları ve hizmetiçi eğitimde web tabanlı uzaktan eğitimin kullanılabileceği sonucuna ulaşmışlar, özellikle kırsal kesimdeki sağlık merkezlerinde çalışan hemşirelerin şehir merkezinde çalışan hemşirelere oranla web tabanlı eğitimin gerekliliği konusunda daha olumlu bir tutum içinde olduklarını, kırsal kesimlerde çalışan hemşirelerin dergi, kitap vb. kaynaklara yeterince ulaşamamaları nedeniyle web tabanlı olarak sunulan hizmetiçi eğitime olan taleplerinin çok daha fazla olduğunu belirlemişlerdir (Yu ve Yang 2006). Bu konuda **Halter, Kleiner, Hess (2006)** tarafından yapılan bir başka çalışmada da, çalışan ve ailelerinden ayrılmak istemeyen hemşirelerin web tabanlı bir eğitime katılmaktan memnun olduklarını, çalışan kişilerin eğitimlerine evden ya da işyerlerinden devam etmelerine fırsat vermesinin, öğrenmelerinde sorumluluk almalarının, bireysel öğrenme hızlarına göre ders çalışabilmelerinin, çalışma zamanlarını belirleyebilme esnekliğinin, öğrenmeyi kolaylaştırıcı eğitim materyallerinin (video klip, animasyon, grafik vb.) kullanılmasının öğrenme isteklerini arttırdığını ifade ettiklerini belirlemişlerdir (Halter ve ark. 2006).

1990'lı yıllardan itibaren özellikle ABD, İngiltere, Almanya ve diğer gelişmiş ülkelerde hemşirelikte uzaktan eğitim yoluyla lisans tamamlama, lisansüstü (yüksek lisans, doktora) ve sertifika programlarının verilmeye başlandığı görülmektedir (Hoeksel ve Moore 1994, Armstrong ve ark. 2000). ABD'deki Phoneix University (<http://online.phoneix.edu/>), East Caroliana University (<http://www.nursing.ecu.edu/>), Pennsylvania State University (<http://deexel.com>)

/Fields_of_study/nursing/RN_BSN/index.shtml), Washington State University (<http://distance.wsu.edu/degrees/nursing.asp>) hemşirelikte uzaktan eğitim ile lisans, yüksek lisans, doktora ve sertifika programları veren üniversitelerden bazılarıdır (Form 4: Uzaktan Eğitim Yapan Yurtdışındaki Bazı Üniversitelerin Hemşirelik Programları) (Armstrong ve Sherwood 1994; Hoeksel ve Moore 1994; Blakeley ve Smith 1998; Armstrong ve ark. 2000; Seiler ve Billings 2004). Bu programlarda yakın zaman kadar basılı materyaller, radyo, televizyon, video ve teyp eğitim materyalleri olarak kullanılmış, eğitimci merkezli sınıflarda dersler yapılmış ve öğrenci genellikle izole edilmiş, yalnızca alıcı durumunda kalmıştır. Günümüzde ise, bilgisayar, internet/web ve işbirliğine dayalı öğrenme araçlarının kullanılmaya başlanması ile uzaktan eğitim programları, öğrenci merkezli, hümanist, çağdaş ve yapısalcı eğitim felsefesi ve yaklaşımlarına temellendirilmekte, uzaktan eğitim öğrenenleri, çoklu ortamdaki/multimedyaadaki öğrenme kaynakları, klinik veritabanları, simülasyonlar ve güncel vaka çalışmaları yoluyla gerçek dünyadaki uygulamalara hazırlamaktadır (Billings 1999; Carr ve Farley 2003; Hawatson 2004). **Hawatson (2004)** yaptığı araştırma sonunda, hemşirelik eğitiminde kuramsal bilgi kadar uygulamanın da önemli olduğunu, bu nedenle hemşireliğe ilişkin uygulamaların, tutum ve becerilerin öğrencilere kazandırılması/öğretilmesi sırasında becerilere yönelik vaka çalışmalarının, simülasyonların kullanılmasının önemli olduğunu belirtmiştir (Hawatson 2004). **Alternatively ve ark. (2002)** da yaptıkları çalışmada, web tabanlı eğitim uygulamalarının amacına ulaşabilmesi için öncelikle eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında etkileşimin sağlanmasının/arttırılmasının, hızlı geribildirim verilmesinin, hemşirelerin farklı öğrenme stillerinin belirlenmesinin ve eğitimcilerin araştırmaları, kanıt temelli uygulamaları ve öğrenci özelliklerine göre farklı öğrenme yaklaşımlarını (pedagojik ya da androgojik yaklaşım) dikkate almalarının önemli olduğunu vurgulamışlardır (Alternatively ve ark. 2002, Kaynak: Hawatson 2004).

Ülkemizde ise hemşirelik alanındaki ilk uzaktan eğitim uygulamaları YÖK Yasası ile Açıköğretim Fakültesi'nde başlatılan uzaktan eğitim programları doğrultusunda, “sağlık kurumlarında görevli yardımcı sağlık personeline medikal ve paramedikal bilim dallarındaki gelişmeleri aktarmak, sağlık sektöründeki ara insangücünün bilgi ve beceri düzeyini yükselterek Avrupa Topluluğu'nun standartlarında meslek elemanı yetiştirmek” amacıyla, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün görüşleri ve YÖK'ün 21.08.1990 tarih ve 90, 30, 1074 sayılı kararıyla Açıköğretim Fakültesi bünyesinde "Sağlık İdaresi ve Sağlık Personeli Önlisans Bölümü" kurulması ile başlamıştır. Buna paralel olarak 18.08.1993 tarihli ve 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Sağlık Bakanlığı ile anlaşmaya gidilerek, sağlık meslek lisesi mezunu çalışan hemşirelerin önlisans eğitimi için Açıköğretim Fakültesi bünyesinde "Hemşirelikte Önlisans Programı" açılmıştır. Program bir yıl sonra Ebe ve Sağlık Teknisyenlerini de kapsar şekilde genişletilmiştir. “Yükseköğretim üzerindeki baskıyı azaltmayı, çalışanların eğitim düzeyini yükselterek yeni bilgilerle donanmalarını ve alanlarında yükseköğrenim diplomasına sahip olmalarını sağlamayı” amaçlayan bu programın 2006-2007 öğretim yılı da dahil hemşirelik bölümünden 39.913 hemşire, ebeler bölümünden ise 16.916 ebe mezun olmuştur. 2006-2007 öğretim yılında hemşirelik bölümüne aktif olarak devam eden öğrenci sayısı 655, pasif olarak devam eden öğrenci sayısı 129, ebeler bölümüne aktif olarak devam eden öğrenci sayısı 214, pasif olarak devam eden öğrenci sayısı 61'dir (Curabay ve Demiray 2002; <http://ogrsayi.anadolu.edu.tr/pdetay.htm>, 05.06.2007).

Ülkemizde hemşire akademisyenlerce zaman zaman yoğun eleştiriler alan bu programların tüm sorunlara karşın, büyük bir gruba eğitim fırsatı verdiği ve hemşirelik eğitiminin üniversite düzeyine yükseltilmesini hızlandırdığı, hemşirelik eğitiminde yaşanan nitelik ve nicelik sorunlarının çözümüne katkılar sağlayacağı vurgulanmaktadır (Taşocak 2000). Özellikle ülkemizde kısa bir zaman dilimi içinde sayıları 326'ya ulaşan Sağlık Meslek Liseleri, 1998 yılından itibaren kapatılmaya başlanmış ve bu okulların 81 tanesi nitelik ve nicelik açısından hiçbir alt yapıya sahip olmadan sayıları hızla artan Sağlık Yüksekokullarına dönüştürülmüştür (Ülker ve ark. 2001; <http://www.yok.gov.tr/istatistikler/istatistikler.htm>, 14.05.2007).

Ayrıca 25.04.2007 tarihli ve 5634 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 02.05.2007 tarih ve 26510 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Hemşirelik Kanunu” nun 1. maddesinde de hemşirelerin eğitim düzeyi “lisans” olarak belirtilmiş (<http://rega.basbakanlik.gov.tr/#>, 14.05.2007), bu durum sağlık bakım hizmetlerinde çalışan sağlık meslek lisesi ve önlisans mezunu hemşirelere yönelik lisans tamamlama programlarının düzenlenmesini gündeme getirmiştir. Ancak bu dönüşüm sırasında çağdaş yaklaşımlar ve gereklilikler kadar yükseköğretilerin coğrafi dağınıklığı, geleneksel eğitim kurumlarındaki öğretim elemanlarının nitelik ve nicelik yönünden yetersizliği, idari ve hizmetli personel sayılarının yetersizliği, ders araç-gereçleri, dersane, kütüphane, laboratuvar, spor salonu gibi eğitim ortamlarının fiziksel olanaklarının yetersizliği, öğrenci sayılarının fazlalığı, farklı müfredat programlarının uygulanması vb. sorunların yaşanması sağlık bakım hizmetlerinde çalışan sağlık meslek lisesi ve önlisans mezunu hemşirelerin “lisans tamamlama”ya yönelik eğitimlerinin de, "Hemşirelikte Önlisans Programı"nda olduğu gibi uzaktan eğitim yöntemiyle desteklenmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır/çıkarmıştır. **Oktay ve Baykal (1997)** tarafından yapılan araştırma sonunda da, öğretim elemanlarının %21,1’inin (4 öğretim elemanı), öğrencilerin %98,4’ünün (246 öğrenci) açıköğretim lisans programlarının başlatılmasını istediklerini ifade ettikleri belirlenmişlerdir (Oktay ve Baykal 1997). Bu konuda **Doğan (2001)** tarafından yapılan bir başka çalışmada da, hemşirelerin %84,5’inin (338 hemşire) açıköğretim ve uzaktan eğitim yoluyla lisans tamamlama programlarının düzenlenmesini istedikleri belirlenmiştir (Doğan 2001).

Mevcut durum yerli ve yabancı kaynaklar doğrultusunda genel olarak değerlendirildiğinde; hemşirelik yükseköğretilerinin mevcut durumları ve günümüz dünyasında yaşanan değişimler ve gelişmeler dikkate alındığında; nitelikli, alanında uzman öğretim üyelerinden destek alınmasının, gerekli alt yapıya sahip üniversitelerin hemşirelikte uzaktan eğitim konusunda etkin rol üstlenmelerinin, uzaktan eğitim merkezleri olarak hizmet sunmalarının gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca kaynaklarda, bilimsel ve çağdaş yaklaşım, ulusal ve bölgesel gereksinimler doğrultusunda titizlikle hazırlanan uzaktan eğitim programlarının, herhangi bir coğrafi sınırlama olmaksızın, eğitim almak isteyen herkese istediği yer ve zamanda eğitim fırsatı verdiği, hemşirelik eğitiminin üniversite düzeyine yükseltilmesini hızlandırdığı,

hemşirelik eğitiminde yaşanan nitelik-nicelik sorunlarının çözümüne, hemşirelik eğitiminin sürekliliğine ve profesyonelleşmesine olduğu kadar ülke sağlığının yükseltilmesine de katkılar sağlayacağı ve gerekli olduğu belirtilmektedir (Hoeksel ve Moore 1994; Blakeley ve Smith 1998; Mallow ve Fredricka 1999; Armstrong ve ark. 2000; Taşocak 2000; Christianson ve ark. 2002; McIsaac 2002; Carr ve Farley 2003; Kaya ve Akçin 2005; Mahoney ve ark. 2005; McGreal ve ark. 2006).

Ayrıca kaynaklarda, hemşirelik eğitimde uzaktan eğitimden yararlanılması durumunda “teknolojinin sürükleyip biçimlendirdiği günümüz dünyasında, hemşireliğin hümanist ve bütüncü özünü, değerlerini nasıl koruyup, nasıl zenginleştireceği” üzerinde önemle durulan/durulması gereken temel öge olarak vurgulanmaktadır (Blakeley ve Smith 1998; Mallow 1999; Armstrong ve ark. 2000; Taşocak 2000).

2.5. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ders Tasarımı

Kaynaklarda web tabanlı eğitimin kalitesinin, hazırlanan programın/ programların; derin düşünmeyi, tartışmayı ve problem çözmeyi geliştirmesine, öğrenci merkezli eğitime odaklanmasına, karşılıklı öğrenmeyi sağlamasına, etkin katılımı ve bilgi yapılandırmasını teşvik etmesine, yüksek nitelikli ve işbirliği içinde öğrenmeyi desteklemesine, erişim kolaylığı sağlamasına, geleneksel eğitim gören öğrencilerle aynı hedefleri paylaşmasına, ekonomik olmasına ve öğrenci memnuniyeti sağlamasına bağlı olduğu vurgulanmakta ve bu amaçla derslerin ilgili web tabanlı uzaktan eğitim ders tasarım modelleri temelinde hazırlanmasının gerekliliği vurgulanmaktadır (Karakuzu 2000; Haşimoğlu 2002; Mayadas 1994; Türkoğlu 2003; Mc Manus 2005).

İlk tasarım modellerinden biri olan, **Dick ve Carey'nin (1990)** tasarım modeli, tasarımcının öğrenme hedeflerini ve bu hedeflere ulaşılmasını sağlayacak öğretim stratejilerini belirlediği bir dizi olay ve olguları içermekte olup, modelde, eğitimci bütünüyle iletişimin başlatıcısı ve yönlendiricisi konumundadır. Tek yönlü öğretimsel televizyon veya video-kaset kullanımı, Dick ve Carey'in tasarım modeline örnektir (Dick ve Carry 1990; Passerini ve Granger 2000; Atıcı ve Gürol 2001).

Willis (1998) de, uzaktan eğitim ders tasarımı sürecini; analiz, tasarım, geliştirme, değerlendirme ve düzeltme olarak tanımlamıştır. Willis'e göre analiz aşaması program için gereksinimlere karar vermeyi, hedef kitlenin analizi ve program hedeflerinin ve çıktılarının belirlenmesini, tasarım ve geliştirme aşaması içerik taslağının oluşturulmasını, mevcut araç-gereçlerin gözden geçirilmesini, içeriğin organize edilmesini ve geliştirilmesini, araç-gereç ve yöntemlerin seçimini/geliştirilmesini, değerlendirme aşaması, hedef ve çıktıların gözden geçirilmesini, bir değerlendirme stratejinin geliştirilmesini, verilerin toplanmasını ve değerlendirilmesini, düzeltme aşaması ise düzeltme planının geliştirilmesini ve uygulanmasını içermektedir (Willis 1998).

Diğer bir model ise, program/ders tasarım aşamalarını tanımlayan ve tasarıma yönelik daha esnek bir yaklaşımı ortaya koyan **Kemp ve arkadaşlarının (1994)** tasarım modelidir. Bu model, Dick ve Carey modelinden daha fazla öğrenci kontrolüne olanak verse de, iletişimin başlatıcısı ve moderatörü konumunda olan yine eğitimidir ve çoğu ortak etkileşim biçimleri yalnızca eğitimciden öğrenciye doğru bir akış göstermektedir. Bu model, her tasarım aşamasının sürekli olarak değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır (Kemp ve ark. 1994; Passerini ve Granger 2000; Atıcı ve Gürol 2001).

Rubinstein (2002) da web tabanlı ders tasarımı sürecinin; analiz, tasarım, geliştirme ve yürütme aşamalarına sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Rubinstein’a (2002) göre, analiz aşamasında “Kime öğretiyorum, Ne öğretiyorum?” sorularına, tasarım aşamasında “Dersin içeriği nasıl organize edilmelidir?” sorusuna yanıt aranması, geliştirme aşamasında derslerin geliştirilmesi ve yürütme aşamasında dersin çevrimiçi denenmesi gerekmektedir (Rubinstein 2002, Aktaran: Türkoğlu 2003).

Yaygın olarak kabul gören bir başka tasarım modeli ise, **Passerini ve Granger (2000)** tarafından geliştirilen “Karma Tasarım Modeli”dir (Passerini ve Granger, 2000).

2.5.1. Karma Tasarım Modeli

Karma Tasarım Modeli, çözümleme/analiz, tasarım, geliştirme, değerlendirme ve yürütme olmak üzere 5 aşamadan oluşmaktadır (Passerini ve Granger 2000).

2.5.1.1. Çözümleme/Analiz

Çözümleme/analiz aşamasında, eğitimci öncelikle öğrenme hedeflerini belirleyerek, hedef kitlenin analizi temelinde içerik geliştirme üzerine odaklanmalıdır. Hedef kitlenin analizinde öğrencilerin bilişsel, sosyal, fiziksel ve kişisel özellikleri, konu hakkında ön bilgilerinin olup olmadığı belirlenmelidir (Dündar 1999; Passerini ve Granger 2000; Hawatson 2004; Harrison 2006). Yapılan araştırmalarda, hedef kitlenin yaşı, cinsiyeti, işbirliği yapmaya yönelik eğilimleri, akran ilişkileri, bilgisayar ortamı çevrelerde öğrenme isteği ve motivasyonu, bilgisayar okur-yazarlığı, öğrenme biçimleri, öğrenme ile ilgili tutumları, teknoloji ile ilgili tutumları, öz-güveni, mesleği, eğitim düzeyi, görsel-işitsel yetisi, bireysel ve kültürel farklılıklar gibi özelliklerinin web tabanlı öğrenme ortamını etkileyen faktörlerin başında geldiği ve bu özelliklerin dikkate alınması ile hedef kitlenin motivasyonun, doyumunun ve başarısının artacağı vurgulanmaktadır. Tüm bu özelliklerin belirlenmesi eğitimin amaçlarını, içeriğini, içeriğin düzeyini, öğretim yöntemlerini-kullanılan teknolojiyi ve değerlendirme yöntemlerini de etkilemektedir (Reeves 1998; Yıldırım ve Özden 1998; Passerini ve Granger 2000; Atıcı ve Gürol 2001; Koçer 2001; Christianson ve ark. 2002; Gürol 2002; Karakuzu ve Karaman 2002; Reznicek 2002; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Kültür ve ark. 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Seiler ve Billings 2004; Tanyeri 2004).

Hedef kitlenin analizi yapıldıktan sonra elde edilen veriler ışığında, gereksinimler değerlendirilerek, öğrencilerin kazanması gereken bilgi, beceri ve tutumlar tanımlanmalıdır. Bu aşamada programın hedefleri, görevler, öğrenme durumları, değerlendirme ölçütleri, dersin dağıtım biçimleri, eğitim sırasında nelerin öğretilceği, eğitimin ne zaman ve nerede gerçekleştirileceği, katılımın nasıl sağlanacağı, eğitimsel medya araçlarının neler olacağı ve tüm bunların maliyetinin ne olacağı belirlenmelidir (Onay ve Yalabık 1998; Reeves 1998; Passerini ve Granger 2000; Koçer 2001; Demirli 2002; Kültür ve ark. 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Türkoğlu 2005).

2.5.1.2. Tasarım

Tasarım aşamasında, eğitimin gerçekleştirilmesine yönelik öğrenme modelinin saptanması ve bu modelin asenkron öğrenme çevrelerine transfer edilmesinde kullanılacak stratejinin belirlenmesi gerekmektedir. Belirlenen hedef, işbirlikli öğrenmenin geliştirilmesine yönelikse, eğitimcinin rolü minimal düzeyde olmalıdır. Buna bağlı olarak da öğrencilerin tartışma alanlarındaki öğrenme-öğretmeye yönelik etkileşimleri ve grup çalışmaları artırılmalıdır. Bu durumda, eğitimci de, sadece asenkron tartışmaların bir katılımcısı haline gelmelidir (Onay ve Yalabık 1998; Reeves 1998; Yıldırım ve Özden 1998; Karakuzu 2000; Passerini ve Granger 2000; Atıcı ve Gürol 2001; Koçer 2001; Karakuzu ve Karaman 2002; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Kültür ve ark. 2003; Pahl 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Bonnel ve ark. 2005; Halter ve ark. 2006).

Kaynaklar incelendiğinde; tartışma aşamasında, eğitim modeline karar verildikten sonra hiperortam tasarım araçlarından birisi olan hikaye panosu tekniğinin kullanılması önerilmektedir. Hikaye Panosu, ders formatında yer alacak bütün öge ve bağlantıların akış şemasından oluşmaktadır. Tasarım aşamasında tanımlanan gereksinimler doğrultusunda, dersin yapısı, giriş etkinlikleri, içerik sunumu, alıştırma ve etkinlikler, eğitim yöntemi, araç-gereçleri, ortamlar belirlenmeli/seçilmeli, değerlendirme planlanmalı ve bu öğeler (ortam klipleri, hiper bağlantılar ve içerik) hikaye panosunda tanımlanarak birbirine bağlanmalıdır. Ancak web sayfaları bu öğeler dışında da internette gezinmeye olanak vermelidir (Blakeley ve Smith 1998; Reeves 1998; Passerini ve Granger 2000; Altıkardeş ve Çamurcu 2001; Atıcı ve Gürol 2001; Koçer 2001; Çalışkan 2002; Gürol 2002; Karakuzu ve Karaman 2002; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Kültür ve ark. 2003; Türkoğlu 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Harrison 2006).

2.5.1.3. Geliştirme

Geliştirme aşaması, tasarım aşamasında belirlenen ders ile ilgili planların uygulamaya hazır hale getirildiği, geliştirildiği aşamadır (Passerini ve Granger 2000; Atıcı ve Gürol 2001; Karakuzu ve Karaman 2002; Karadeniz ve ark. 2004).

Tasarım aşamasında düzenlenen hikaye panosu, düzen destekleme mantığıyla yerleştirildikten sonra geliştirme aşamasında, hiper ortam tasarım evresi özelliklerine bağlı olarak ders planları ve ders materyalleri geliştirilmelidir. Bilgisayar ekranında görülmesi planlanan dersin her bir sayfası ve bu sayfalarda olması istenilen bilgiler kağıda dökülerek, her sayfada olması istenilen aktif tuşlar, içerik, değerlendirme soruları, diğer adreslere-kaynaklara bağlantılar, resimler, grafikler, video, ses ve görüntüler gösterilmeli, daha sonra seçilen yazılım uygulamalarıyla bütünleştirilerek senkronize edilmelidir. Web tabanlı ders yazılımlarının seçiminde, öğrencilerin kullanım kolaylığı dikkate alındığı kadar, geliştiricilerin teknik uzmanlık seviyeleri de dikkate alınmalıdır (Onay ve Yalabık 1998; Passerini ve Granger 2000; Atıcı ve Gürol 2001; Koçer 2001; Çalışkan 2002; Gürol 2002; Karakuzu ve Karaman 2002; Reznicek 2002; Pahl 2003; Türkoğlu 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Seiler ve Billings 2004).

Web tabanlı ders tasarım aşamalarının yanı sıra, web sayfalarının arayüz tasarımında da dikkate alınması gereken bazı öğeler söz konusudur. Bu öğeler; hipermetin, metin, sayfa/reng düzeni, ses, resim, fotoğraf, grafik, video ve animasyon, etkileşim ve iletişim araçlarıdır.

▪ Hipermetin

Hipermetin, metinlerin birbirine bağlanmasını sağlayan bağlantıları (link) kullanarak bilgiye, kişiye özgü yollarla erişmeye olanak tanıyan bir yapıdır. Hipermetin yapısının karmaşık olduğu dikkate alındığında, bu ortamlara alışık olmayan öğrencilerin kaybolması kaçınılmazdır. Öğrencilerin bu ortamlarda kaybolmasını engellemek için web'deki sayfalar, ana sayfa etrafında düzenlenmeli, ana sayfadan, ilgili sayfalara, web'deki tüm sayfalardan da ana sayfaya geri dönüş sağlayan bir bağlantı olmalıdır.

Ayrıca web sayfalarındaki bağlantıların doğru, açık, anlaşılır ve görünür olduğu kontrol edilmeli, web sayfalarında site haritaları, site turları, yardım, site içinde nerede olduğunu gösteren ipuçları gibi öğrenciye yol gösteren öğeler kullanılmalıdır. Ayrıca, program/ders dışı bağlantı adreslerinde değişiklik olabileceği dikkate alınmalı ve bu bağlantı adresleri sık sık gözden geçirilmelidir (Hall 1999; Atıcı ve Gürol 2001; Haşimoğlu 2002; Carr ve Farley 2003; Pahl 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Acacan 2006; Harrison 2006).

▪ **Metin**

Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilen metinlere, geleneksel eğitimde kullanılan metinlerden daha fazla anlam yüklenmektedir. Sınıf ortamında eğitimci mimikleri, ses tonu ve beden dili ile öğrenciyi yönlendirebilmekte, bu arada bilgi ve metin aktarımını gerçekleştirebilmektedir. Web tabanlı uzaktan eğitimde ise, metin sadece bilgi ve bu bilginin farklı bir ortamda sunulmasını değil, öğrencinin gereksinim duyabileceği yönlendirme unsurlarını da içermeli ve farklı öğrenci özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır (Çallı 2001; Carr ve Farley 2003; Kültür ve ark. 2003; Tanyeri 2004; Odabaşı ve ark. 2005; Acacan 2006).

Web sayfalarında yer alan metnin somuttan-soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru sıralanması ilkeleri dikkate alınmalıdır. Ayrıca metin, aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde sıralanmalı, sayfada verilen metin sınırlandırılmalı ve kaydırma çubuğunun kullanılması önlenmelidir. Bu nedenle hiperortamda metinler mantıksal küçük parçalar halinde ayrı sayfalara bölünmeli, kısa yazılmalı, ders kitabı gibi yazılmamalıdır. Kaynaklar incelendiğinde, bilginin bilgisayar ekranından okunmasının kağıttan okunmasına oranla %30 daha yavaş olduğu, bu nedenle de, bilgisayardaki metnin, aynı metnin basılı kopyasının en fazla %50 uzunluğuna sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır (Altıkardeş ve Çamurcu 2001; Çallı 2001; Demirli 2002; Carr ve Farley 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Harrison 2006; <http://www.yok.gov.tr/yasa/yonet/yonet60.html>, 05.09.2006).

Web sayfalarındaki metinlerde kullanılan yazı tipi, stili ve büyüklüğü de tüm sayfalarda aynı olmalı, ancak öğrencilerin dikkatini çekmek için farklı, ama okunaklı yazı tipi kullanılmalıdır. Metin, web ortamına aktarıldığında sayfalarda yalınlığı ve sadeliği sağlamak için en fazla iki farklı yazı stili kullanılmalı, bilginin önemini azalttığı için büyük harf, altı çizili ve yanıp sönen metinlerden olabildiğince kaçınılmalıdır (Hall 1999; Koçer 2001; Haşimoğlu 2002; Başkaya ve ark. 2004; Karadeniz ve ark. 2004; Harrison 2006).

▪ Sayfa/Renk Düzeni

Web sayfası tasarımının önemli öğelerinden birisi olan “renk”, web sayfalarına görsel bir çekicilik eklemesinin yanı sıra hedef kitleye gönderdiği mesajdan/iletiden dolayı da önemlidir. Sayfada kullanılan renkler, öğrencinin ilgisini uyandıracak nitelikte olmalı ve zemin rengi ile metin rengi görülebilirlik açısından uygun biçimde seçilmelidir. Ayrıca bir ekrandaki renk sayısının dördü geçmemesine özen gösterilmeli, kırmızı/yeşil, mavi/sarı, mavi/yeşil ve kırmızı/mavi gibi renk kombinasyonlarından kaçınılmalı, bunun yerine beyaz zemin üzerine siyah ya da mavi metin, sarı zemin üzerine siyah metin kullanılmalıdır.

Başlıklarda, metinlerde, menülerde ve butonlarda kullanılan renkler site içerisinde yer alan tüm sayfalarda aynı olmalı, değiştirilmemelidir (Hall 1999; Altıkardeş ve Çamurcu 2001; Demirli 2002; Carr ve Farley 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Acacan 2006; Harrison 2006; <http://www.yok.gov.tr/yasa/yonet/yonet60.html>, 05.09.2006).

▪ Ses

Ses ve konuşmalar, bilgi vermek için kullanılmalıdır. Eğer konuşmalar, bilgi vermenin temel yolu olarak düşünülüyorsa, bu konuşmaların metin şekli de aynı ekranda bulunmalıdır. Dikkat dağıtıcı sesler, aynı zamanda öğrenmeyi engelleyeceği için sadece web sayfalarının metni ile ilgili yüksek kalitedeki ses kayıtları kullanılmalıdır (Hall 1999; Altıkardeş ve Çamurcu 2001; Koçer 2001; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Kültür ve ark. 2003; Türkoğlu 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Acacan 2006; Harrison 2006).

▪ Resim, Fotoğraf, Grafik, Video ve Animasyon

Fotoğraflar ya da resimler, öğrencilerin kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri anlamaları için kullanılmalıdır. Fakat bu öğelerin yanlış ya da aşırı kullanımı verilecek iletinin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca kullanılan fotoğraf ya da resimlerin boyutlarının büyük olması ya da web tarayıcı tarafından desteklenmeyen bir formatta hazırlanması sayfaların geç yüklenmesine hatta gösterilememesine neden olduğundan öğrenciyi sayfadan uzaklaştırabilmektedir (Carr ve Farley 2003; Tanyeri 2004; Acacan 2006).

Web sayfalarında kullanılacak video ve animasyonlar da, öğrenciye aktarılabilecek olan bilgileri desteklemelidir. Kaynaklarda da, web sayfalarında kullanılan video ve animasyonların, gerçek hayatı ya da gerçek hayatta gözle görülemeyecek olayları, tehlikeli deneyleri ya da pahalı araç-gereçleri gerektiren laboratuvar uygulamalarını yansıtmada etkili olarak kullanıldığı/kullanılabileceği vurgulanmaktadır (Hall 1999; Altıkardeş ve Çamurcu 2001; Carr ve Farley 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Tanyeri 2004; Harrison 2006).

Web sayfalarında, metin ile grafikler birlikte yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Ancak basit, anlaşılır, uygun ve boyutu küçük grafik, resim ve animasyonların kullanılmasına ve bu öğelerin metni desteklemesine dikkat edilmelidir. Kaynaklarda da, grafik ve animasyonların fazla olduğu web sayfalarının yüklenmesinin zaman aldığı, bu durumun öğrencilerin sıkılmalarına ve motivasyonlarını yitirmelerine neden olduğu, bu

nedenle grafik, animasyon ve video görüntülerinin gerçekten gerekli ve konu ile ilgili ise kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır (Hall 1999; Koçer 2001; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Carr ve Farley 2003; Kültür ve ark. 2003; Türkoğlu 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Harrison 2006).

▪ Etkileşim ve İletişim Araçları

Eğitim amaçlı internet/web ortamları hazırlanırken, etkileşim ve işbirliği boyutları da dikkate alınmalıdır. Etkileşim, öğrencilerin soru sorması, sorulan soruları cevaplaması, ayrıntılara girmesi, tartışması, bilgi alması, problem çözmesi gibi etkinlikleri içermelidir. Hem bireysel hem de grupla web tabanlı öğrenme ortamları oluşturabilmek ve etkileşimi sağlayabilmek için e-posta, sesli posta, posta listeleri, mesaj panosu, haber grupları, sohbet odaları, duyuru tahtası, telekonferans gibi iletişim araçları kullanılmalıdır/kullanılmaktadır (Hall 1999; Altıkardeş ve Çamurcu 2001; Koçer 2001; Carr ve Farley 2003; Ekiz ve ark. 2003; Kültür ve ark. 2003; Türkoğlu 2003; Karadeniz ve ark. 2004; Acacan 2006; Harrison 2006).

2.5.1.4. Değerlendirme

Değerlendirme aşamasında, öğrencilerin dersin amaçlarına ulaşmadaki başarıları, tutumları, doyumları ve eğitimin etkililiği geliştirme aşamasında düzenlenen değerlendirme araçları ile ölçülerek değerlendirilmelidir (Carr ve Farley 2003; Pahl 2003; Karadeniz ve ark. 2004).

Reeves'e (1993) göre, web tabanlı olarak hazırlanan bir derste değerlendirilmesi gereken temel öğeler; gezinme, ekran tasarımı, bilgi sunumu, araçların bütünleşmesi ve tümel işlevsellik/ulaşılacak istenen amaç'tır (Reeves 1993);

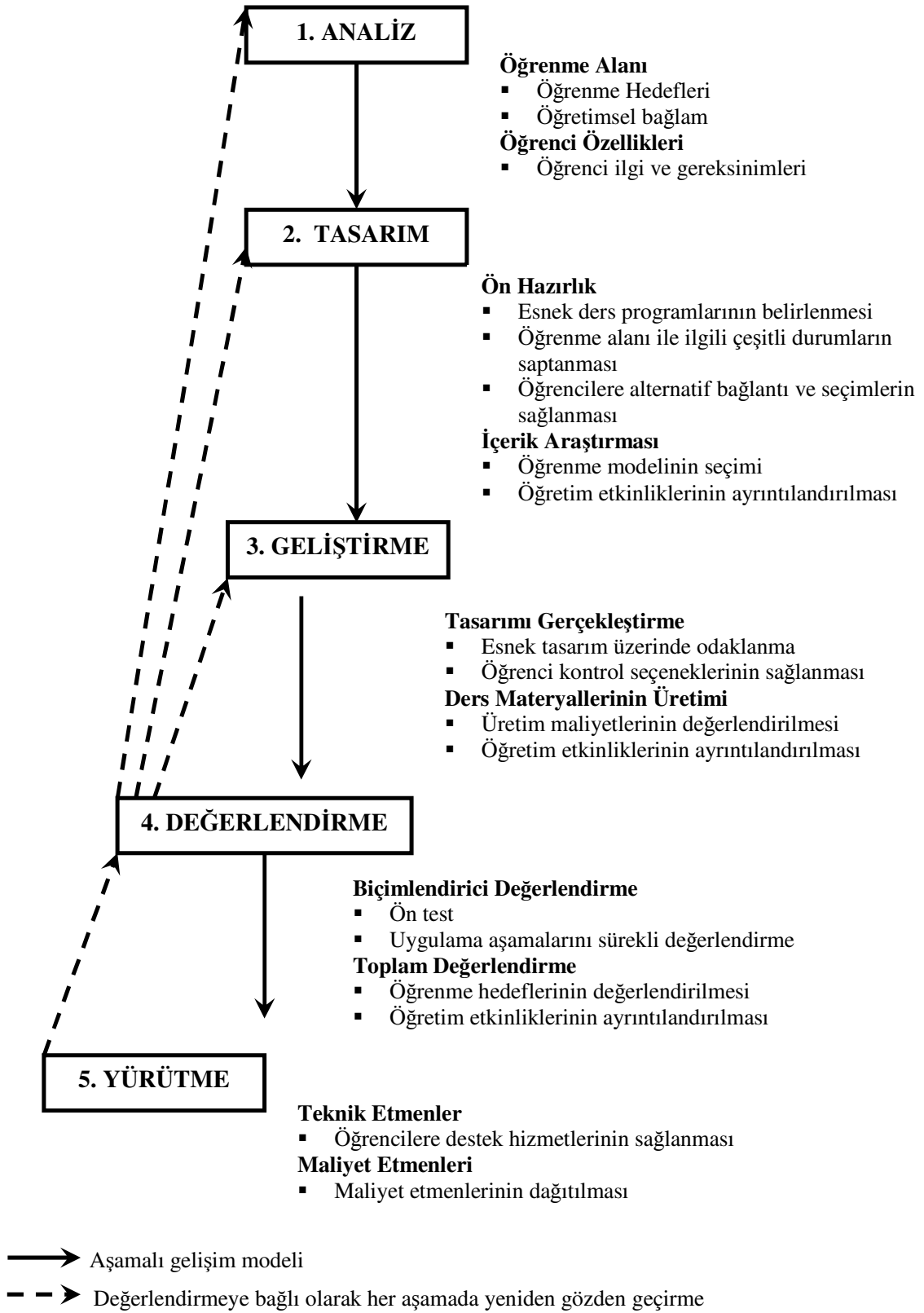
- **Gezinme:** Etkileşimli programın içeriğinde kullanıcı tarafından algılanmış, hareket kabiliyetini içerir.
- **Ekran tasarımı:** Metin, butonlar, grafikler, animasyonlar, renk ve etkileşimli programların görsel yönleriyle ilgili boyutlarını kapsar.
- **Bilgi sunumu:** Bilginin anlaşılabilir bir biçimde sunulması ile ilgilidir. Eğer sunulmak istenen bilgi, kullanıcı tarafından anlaşılmıyorsa etkileşimli bir program için iyi tasarlanmış bir kullanıcı arayüzü (metin, ses, renk,, grafik, resim, animasyon vb.) etkili olmayacaktır.
- **Araçların Bütünleşmesi:** Metin, grafik, ses, görüntü, video vb. değişik araçların birleşmesini ve bu araçların birlikte çalışmasını kapsar.
- **Tümel işlevsellik/Ulaşılacak istenen amaç:** Programın algılanan faydasıdır.

Uzun bir hazırlık döneminden sonra geliştirilen web tabanlı ders, hedef kitleyi temsil eden bir grup öğrenci, alan uzmanları ve diğer eğitimciler üzerinde denenmelidir. Programın her yönü bu deneme sürecinden geçirilmeli, öğrencilerin, eğitimcilerin ve alan uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmalıdır (Reeves 1993; Passerini ve Granger 2000; Altıkardeş ve Çamurcu 2001; Atıcı ve Gürol 2001; Koçer 2001; Karakuzu ve Karaman 2002; Carr ve Farley 2003; Türkoğlu 2003; Başkaya ve ark. 2004; Karadeniz ve ark. 2004; Tunçalp ve Güner 2004). Bu sürecin sonuçları, uzaktaki her sınıfın özelliklerinin değişken olduğu göz önüne alınarak yorumlanmalıdır. Dersin amaçları, içeriği, değerlendirme soruları, özetleri ve kullanılan resim, ses, görüntü, animasyon ve grafikler bu deneme sürecinden geçirilmeli, materyallerin kullanılabilirliği belirlenmelidir. Bu ön değerlendirmelerden sonra web tabanlı olarak hazırlanan ders tekrar düzenlenmeli, sistematik ve sürekli olarak gözden geçirilmeli, değerlendirilmelidir. Web tabanlı olarak verilen ders sonunda da öğrencilerin teknoloji kullanımı, eğitim uygulamaları ve mezun olan öğrencilerin niteliklerinin ve eğitim düzeylerinin değerlendirilmesinde performans ölçümlerinden yararlanılmalıdır (Passerini ve Granger 2000; Altıkardeş ve Çamurcu 2001; Dixon ve ark. 2001; Gürol 2002; Karakuzu ve Karaman 2002; Türkoğlu 2003; Hawatson 2004; Karadeniz ve ark. 2004; Halter ve ark. 2006; Tunçalp ve Güner 2006).

2.5.1.5. Yürütme

Yürütme aşaması, yapılan değerlendirmelerin ve düzeltmelerin ardından son şekli verilen dersin, uygun bir yayınlama sistemi kullanılarak öğrencilere sunulduğu aşamadır. İnternet/web ya da sınıf ortamı dersin yayınlandığı ortamlar olabilir (Passerini ve Granger 2000; Gürol 2002; Karakuzu ve Karaman 2002; Karadeniz ve ark. 2004).

Seçilen eğitim materyallerinin türünün ve etkileşim stratejilerinin; dersin dağıtımını, teknik performansını ve dersle ilgili maliyeti etkilediği de göz önünde bulundurulmalıdır (Blakeley ve Smith 1998; Passerini ve Granger 2000; Koçer 2001; Carr ve Farley 2003; İpekçi, 2003; Kültür ve ark. 2003; Türkoğlu 2003; Seiler ve Billings 2004; Halter ve ark. 2006).

Şekil 2-1 Karma Tasarım Modeli

2.6. İlgili Araştırmalar

Yurt içinde ve yurt dışında eğitim ve hemşirelik alanında web tabanlı uzaktan eğitim konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde; yurt dışında eğitim ve hemşirelik temel eğitiminde ve sürekli eğitim etkinliklerinde web tabanlı uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin çok sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Ülkemizde de, eğitim bilimleri alanında web tabanlı uzaktan eğitime yönelik çok sayıda araştırma olduğu ve bu araştırmaların genellikle web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin yararları-sakıncaları, öğrenci başarısı ve etkili bir şekilde uygulandığında öğrenme-öğretme sürecine olan etkileri üzerine odaklandığı görülmektedir. Hemşirelik temel ve sürekli eğitim etkinliklerinde uzaktan eğitim yönteminin kullanılmasına ilişkin ise, sınırlı sayıda araştırma olduğu, varolan araştırmaların ise yalnızca Açıköğretim Fakültesi “Hemşirelik Önlisans Programının” etkilerini belirlemeye yönelik olduğu görülmektedir.

Adams ve Timmis (2006), 44 hemşirelik öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada, öğrencilerin % 29,9’unun bilgisayarı araştırma yapmak, %90,6’sının e-posta amacıyla kullandıklarını belirlemişlerdir. Araştırma sonunda, web tabanlı eğitimlerin, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-eğitimci arasında iletişim kurmada, tartışmada, sorunlara çözüm bulmada sorunlara neden olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler, okula gelmek için harcanan zamanda, gereksinim duyulan eğitimlerin web tabanlı uzaktan eğitim yoluyla alınabileceğini vurgulamışlardır (Adams ve Timmis 2006).

Farrell, Cubit, Bobrowski ve Salmon (2006), 166 hemşirelik öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada, öğrenciler sürekli eğitim etkinliklerinde, klinik uygulamalarda interneti yaygın olarak kullandıklarını, bu nedenle geleneksel derslerin web tabanlı olarak yeniden düzenlenmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenciler, geliştirilen web tabanlı öğrenmenin en güçlü yanlarını; zamanda esneklik sağlaması, yer/zaman sınırlılığının düşük olması, öğrenme seçeneklerinin fazla olması, kaynaklara ulaşılma esnekliği ve kolaylığı sağlaması olarak ifade etmişlerdir (Farrell ve ark. 2006).

Halter, Kleiner ve Hess (2006) tarafından 45 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada, çalışan ve ailelerinden ayrılmak istemeyen öğrenciler, web tabanlı olarak yapılan bir eğitime katılmaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun web tabanlı eğitimin, çalışan kişilerin eğitimlerine evden ya da işyerlerinden devam etmelerine fırsat vermesinin, kendi öğrenmelerinde sorumluluk almalarının, kendi öğrenme hızlarına göre çalışabilmelerinin, konu ile ilgili internet kaynaklarında kolay gezinme fırsatı vermesinin, konu uzmanları ile elektronik ortamda iletişim kurulmasının, etkileşimli öğrenme materyallerinin kullanılmasının, kendi çalışma zamanlarını belirleyebilme esnekliğinin, öğrenmeyi kolaylaştırıcı eğitim materyallerinin (video klip, animasyon, grafik vb.) kullanılmasının öğrenme isteklerini arttırdığını, ancak eğitimcilerden düzenli olarak geribildirim alınamamasının da eksiklerini/hatalarını görmelerini engellediğini ifade ettikleri belirlenmiştir (Halter ve ark. 2006).

McGreal, Davis, Murphy ve Smith (2006), web tabanlı olarak hazırladıkları ve Web-Ct üzerinden verdikleri epidemiyoloji dersine kayıt yaptıran 48 öğrenciden derse devam eden 43 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonunda öğrenciler, web tabanlı öğrenme çevrelerinde yaşanan değişme ve gelişmelerin, teknik sorunların, tartışma alanlarının düzenli olarak kullanılamamasının, eğitimcilerle kurulan minimum etkileşimin, içerik ve değerlendirme arasında kısa geliştirme zamanının olmasının ve öğrenci-eğitimci oranının (43:1) yetersizliği nedeniyle geribildirimlerin yapılamamasının ya da çok geç yapılmasının web tabanlı öğrenmede yaşadıkları en önemli sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir (McGreal ve ark. 2006).

Yu ve Yang (2006), Taiwan'daki 369 sağlık merkezinde çalışan 2398 hemşirenin bilgisayar becerilerini, web tabanlı öğrenmeye ilişkin deneyimlerini ve görüşlerini belirledikleri 4'lü likert tipi araştırmada, hemşirelerin web tabanlı öğrenmeye karşı olumlu tutum içinde oldukları ve hizmetiçi eğitimde web tabanlı eğitimin kullanılabileceği sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle kırsal kesimdeki sağlık merkezlerinde çalışan hemşirelerin şehir merkezinde çalışan hemşirelere oranla web tabanlı eğitimin gerekliliği konusunda daha olumlu tutum içinde olduklarını belirlemişlerdir. Hemşireler, kırsal kesimlerde çalışan hemşirelerin dergi, kitap vb.

kaynaklara yeterince ulaşamamaları nedeniyle web tabanlı olarak sunulan hizmetiçi eğitime olan taleplerinin çok daha fazla olduğunu, bu nedenle bilgisayar kullanım düzeylerinin ve yeterliklerinin de daha yüksek olduğunu, şehir merkezindeki sağlık merkezlerinde çalışan hemşirelerin hizmetiçi eğitimde yararlanacakları başka kaynakların ve fırsatların olması nedeniyle web tabanlı eğitime olan isteklerinin ve bilgisayar kullanım oranlarının daha düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan hemşireler, web tabanlı öğrenme modelinin en güçlü yanlarını; zamanda esneklik sağlaması, yer/zaman sınırlılığının düşük olması, öğrenme seçeneklerinin fazla olması ve farklı kaynaklara ulaşabilme esnekliği ve kolaylığı sağlaması olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca hemşirelerin büyük çoğunluğu web tabanlı eğitimin yeni hemşirelik bilgilerine ulaşmasını sağladığını (3,93), almak istediği dersleri seçmesine olanak verdiğini (3,91), daha fazla bilgiye ulaşmayı sağladığını (3,90), özgürce kendi çalışma zamanlarını seçebildiğini (3,83), çalışma sırasında karşılaştığı problemlerin çözümünde sınıf arkadaşları ve eğitimcilerle online etkileşim sağladığını (3,67), ailesi ile birlikte yaşayabilmesine fırsat verdiğini (3,44), geleneksel sınıf eğitiminden daha fazla öğrenme etkinliği sağladığını (3,31), ancak bireysel hemşirelik bakım yeterliliklerini geliştirebilmek/ilerleyebilmek için yardım alamadığını (3,46), zaman zaman sınıf arkadaşlarından ve eğitimcilerden izole hissettiğini (2,93) ifade etmişlerdir (Yu ve Yang 2006).

Koç (2006), 128 hemşirelik öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada, öğrencilerin %26,6'sının bilgisayarının olduğunu, %85,9'unun bilgisayar kullandığını, %76,6'sının da bilgisayardan yararlanmaya gereksinim duyduğunu belirlemiştir. Bilgisayar kullanan öğrencilerin %16,4'ünün evde, %30,9'unun okulda, %20,0'sinin okul ve evde, %32,7'sinin de internet kafede bilgisayar kullandıklarını, %33,6'sının video/bilgisayar oyunu oynamak, %66,4'ünün yazı yazmak, %68,2'sinin e-posta, %89,0'ının da internet aracılığı ile bilgi elde etmek amacıyla bilgisayar kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Bilgisayar kullanmayı bilen öğrencilerin, %23,4'ünün bilgisayar yazılımı ve donanımı, %24,2'sinin bilgisayar programları, %32,8'inin bilgisayar sistemini kullanma, %34,4'ünün bilgisayarlarla ilgili işlem ve uygulamalar konusunda kendilerini yeterli hissettiklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonunda öğrencilerin %46,9'unun bilgisayarların hemşirelik uygulamalarında hümaniter olmayan bir bakım sağladığını düşündükleri de belirlenmiştir (Koç 2006).

İşman, Dabaj ve Gümüş (2006), Doğu Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde yüksek lisans ve doktora programına devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 61 öğrencinin yüksek lisans ve doktora çalışmaları ve araştırmaları sırasında interneti kullanma düzeylerini ve nedenlerini belirledikleri araştırma sonunda, öğrencilerin interneti sıklıkla araştırma yapmak, ders/ödev hazırlamak, e-posta ve iletişim kurmak için kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır (İşman ve ark. 2006).

Sit, Chung, Chow ve Wong (2005) tarafından hastanede çalışmaya başladıktan sonra hemşirelik derece programına devam eden 305 hemşire üzerinde yaptıkları araştırmada, hemşirelerin büyük çoğunluğunun interneti forumlara katılmak, e-posta, chat yapmak/sohbet etmek (MSN; ICQ ...) amacıyla kullandıklarını belirlemişlerdir. Özellikle çalışan ve ailelerinden ayrılmak istemeyen hemşirelerin %56,2'si web tabanlı olarak verilen bir eğitime katılmaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Hemşirelerin büyük çoğunluğu, çalışan kişilerin eğitimlerine evden ya da işyerlerinden devam etmelerine fırsat vermesinin, %84,1'i web tabanlı öğrenme sırasında kendi öğrenmelerinde sorumluluk almalarının, %81,2'si kendi öğrenme hızlarına göre çalışabilmelerinin, %80,9'u konu ile ilgili internet kaynaklarında/materyallerde kolay gezinme fırsatı vermesinin, %79,9'u web tabanlı eğitime ilaveten yapılan yüzyüze iletişimin eğitime anlam kazandırmasının, %79,2'si konu uzmanları ile iletişim kurulmasının, etkileşimli öğrenme materyallerinin kullanılmasının, kendi çalışma zamanlarını belirleyebilme esnekliğinin, öğrenmeyi kolaylaştırıcı eğitim materyallerinin (video klip, animasyon, grafik vb.) kullanılmasının web tabanlı uzaktan eğitimin en önemli yararları olduğunu ifade etmişlerdir. Yine hemşirelerin büyük çoğunluğu, öğrencilerle ve eğitimcilerle yeterli çalışma fırsatının olmamasının, %64,0'ü konu ile ilgili kavramların öğretilmesinde ve uygulanmasında eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle yeterli tartışma fırsatının olmamasının, %63,3'ü öğrencilerle ve eğitimcilerle iletişim kurma fırsatlarının yetersizliğinin ve derse ilişkin bilgilerin çok uzun ve detaylı olmasının, eğitimcilerden düzenli olarak geribildirim alınamamasının web tabanlı uzaktan eğitimin en önemli sınırlılıkları olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler katıldıkları web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilen dersin interneti kullanma, problem çözme, bağımsız düşünme becerilerinin gelişmesini sağladığını, kendi hızlarında ve düzeylerinde öğrenmelerine fırsat verdiğini de ifade etmişlerdir (Sit ve ark. 2005).

Mahoney, Marfurt, daCunha ve Engebretson (2005), hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada, internet, web, bilgisayar temelli ortamların artmasıyla beraber, bireysel gereksinimlere de odaklanan hemşirelik lisans ve lisansüstü eğitiminin bu değişimlere göre değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma sonunda öğrenciler, lisansüstü psikiyatri hemşireliği dersinin geleneksel eğitimin yanı sıra web tabanlı olarak verilmesinin eleştirel düşünme, araştırma yapma yeterliliklerini geliştirdiğini, zaman ve mekan sınırlılığının olmamasının kendi öğrenmelerinde daha fazla sorumluluk almalarını sağladığını ve çalışarak eğitimlerini sürdürmelerine olanak verdiğini ifade etmişlerdir (Mahoney ve ark. 2005).

Bonnel, Wambach ve Connors (2005), Kansas Üniversitesi tarafından web tabanlı olarak düzenlenen hemşire eğitimci sertifika programı kapsamındaki “Teknoloji ile Öğretim” konusuna ilişkin öğrenci görüşlerini belirledikleri araştırma sonunda, öğrencilerin, teknolojiyi kullanmanın öğrenmelerini kolaylaştırdığını, yaratıcılıklarını ve özgüvenlerini arttırdığını ve kendilerini geleceğe hazırlamada etkili olduğunu ifade ettikleri belirlenmiş, eğitimcilerin görüşlerinin de bunu desteklediği saptanmıştır (Bonnel ve ark. 2005).

Kandilli, Ünal, Kandilli ve Ellez (2005), bilgisayar ve internet destekli fizik öğretiminin lise düzeyinde “Fotoelektrik Olay” konusunda öğrencilerin başarıları ve fizik dersine karşı tutumları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla 40 öğrenci (22 deney, 18 kontrol grubu) üzerinde yaptıkları araştırmada “Fotoelektrik Olay” konusu, kontrol grubuna geleneksel yöntemle, deney grubuna ise bilgisayar ve internet destekli fizik öğretimi yöntemi ile verilmiştir. Araştırma sonunda, internet destekli fizik öğretiminin öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinde daha fazla sorumluluk almalarını, farkındalık düzeylerinin yükselmesini, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesini sağladığı, kullanılan ders materyallerinin (ders kitapları, video kasetleri, CD’ler vb.) dersin tekrar izlenmesine-dinlenmesine olanak verdiği ve öğrencilerin başarı ve tutumları üzerinde olumlu bir etki oluşturduğu ortaya konulmuştur (Kandilli ve ark. 2005).

Rüzgar (2005), kişilerin uzaktan eğitim eğilimlerini ve beklentilerini saptamak amacıyla, Marmara Bölgesinde bulunan 6 ilden rasgele seçtiği ve yüzyüze görüştüğü 347 kişi ile gerçekleştirdiği araştırma sonunda, açıköğretim programına kayıtlı olanlardan 106 kişinin ders çalışırken ağırlıklı olarak interneti kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu, uzaktan eğitimde ders çalışmak için zaman ve mekan kısıtlaması olmadığını, verilen derslerin video görüntüleri ile bir yere kaydedilip istenildiği zaman ders tekrarı yapılabildiğini, sınıf ortamında yaşanan baskıların olmaması nedeniyle öğrenmenin daha sorunsuz ve kolay olduğunu, derslerin içeriğinin daha açık, herkes tarafından anlaşılabilir ve sade olduğunu vurgulamışlardır. Ancak yine katılımcıların büyük çoğunluğu, uzaktan eğitim ile verilen eğitimin yeterli olmadığını, bu nedenle de uzaktan eğitim gören kişi ile örgün eğitim gören kişi arasında bilgi farkı olduğunu, örgün eğitimde alınan eğitimin uzaktan eğitimdeki öğrenmeye göre daha kalıcı olacağını, uzaktan eğitim ile alınan diplomanın, örgün eğitimden alınan diplomayla eş değerde olmadığını, iş başvurularında, uzaktan eğitimle alınan diplomanın örgün eğitimden alınan diplomaya göre değerlerinin farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların uzaktan eğitimin ev-iş ortamında da yürütülebileceğini, bu nedenle hem çalışıp hem de okuma fırsatı verdiği için uzaktan eğitimle öğrenim görmek istediklerini ifade ettikleri belirlenmiştir (Rüzgar 2005).

Arıcı ve Yekta (2005), web tabanlı öğretimin öğrenci başarısına etkilerini belirlemek amacıyla, Hacettepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Endüstriyel Elektronik Bölümünde öğrenim gören 30 öğrenci (15 deney, 15 kontrol grubu) üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, geleneksel mesleki teknik eğitimde karşılaşılan zaman, mekan, araç-gereç, öğretim elemanı eksikliği vb. sorunlara “çoklu ortam destekli web tabanlı mesleki teknik eğitim” ile çözüm bulunabileceği bu nedenle, bazı derslerin web tabanlı olarak hazırlanabileceği ve verilebileceği sonucuna ulaşmışlardır (Arıcı ve Yekta 2005).

Wilkinson, Forbes ve Bloomfield (2004) tarafından yapılan araştırma sonunda öğrenciler, web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin kendilerine bireysel öğrenme, esneklik, kendi hızına göre ilerleme, öğrenme zamanını etkili, verimli ve ekonomik bir şekilde kullanma, bilgiye erişim kolaylığı sağlama, hızlı geribildirim verme gibi olanaklar sağladığını, ayrıca bu yöntemin derslerinde kullanılmasının başarı, ilgi ve motivasyonlarını da arttırdığını ifade etmişlerdir (Wilkinson ve ark. 2004).

Atack, McLean, LeBlanc ve Luke (2004) yaptıkları araştırmada, web tabanlı olarak hazırladıkları dersi web üzerinden vermeden önce hemşirelerin deneyimleri ve teknoloji kullanma yeterliliklerini, gereksinimlerini, çalışma ve öğrenme çevrelerini, öğrenme stillerini vb. belirlemişlerdir. Hemşireler, zamanda esneklik sağlama nedeniyle online verilen derslere evlerinden ya da işyerlerinden katılabilmişlerdir. Araştırma sonunda, dersi almak için evlerindeki bilgisayarı kullanan hemşirelerin web tabanlı öğrenmenin esnekliğini ifade ettikleri, dersi almak için işyerindeki bilgisayarı kullanan hemşirelerin ise internete giriş, bilgisayar bulma ve kullanma konularında zorluk yaşadıklarını, ancak bazı hemşirelerin işyerlerinde nöbetleri boyunca ders çalışabilmelerinin kendilerine kolaylık sağladığını ifade ettikleri belirlenmiştir (Atack ve ark. 2004).

Seiler ve Billings (2004) tarafından 631 hemşirelik öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada öğrenciler, web tabanlı eğitimin etkinliğinin artırılması için, teknoloji kullanımına hazırlığın ve teknoloji kullanımının, aktif öğrenmenin, anında geribildirim verilmesinin, eğitimciler ve öğrenciler arasında etkileşim sağlanmasının, esnekliğin ve profesyonelliğin dikkate alınmasının gerekliliğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, web tabanlı olarak hazırlanan dersin verilmesinden önce, ders hakkındaki bilgi gereksinimleri, teknoloji kullanımı, öğrenme kaynaklarının önemi ve kullanımı konularında desteklenmeleri gerektiğini de ifade etmişlerdir (Seiler ve Billings 2004).

Çağıltay, Bakar, Baran ve Kılıç (2004), üniversitede görev yapmakta olan 5886 öğretim üyesinin derslerinde teknolojiyi kullanmalarına ilişkin mevcut durumlarını ve internet üzerinden uzaktan eğitim hakkındaki görüş ve önerilerini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, araştırmaya katılmayı kabul eden 673 öğretim üyesinin büyük çoğunluğunun derslerin internet üzerinden verilmesine ilişkin olumlu bir düşünceye sahip olduklarını, ancak bütün derslerin internet üzerinden verilemeyeceğini, ağırlıklı olarak kuramsal, sözel ve kredisiz derslerin internet üzerinden verilebileceğini ifade ettiklerini belirlemişlerdir. Derslerin internet üzerinden verilebileceğini ifade eden öğretim üyelerinin %16'sı ise, yüksek lisans ve doktora derslerinin, teknik ve uygulamalı derslerin verilebileceğini söylemişlerdir. Öğretim üyeleri, derslerin internet ortamında verilmesiyle; üniversiteler arasında işbirliği sağlanacağını, bilginin paylaşılabileceğini ve herkesin nitelikli eğitim alabileceğini, zaman kazandırıcı olduğunu, mekan esnekliği sağladığını, eğitim harcamalarını azaltacağını, üniversiteye gitme olanağı olmayanlara, çalışma hayatı içinde olanlara veya eğitimlerine devam edemeyen öğrencilere avantaj sağlayacağını, eğitimde eşitlik sağlayacağını, geniş kitlelere ulaşma olanağı vereceğini ve öğretim elemanı eksikliğini gidereceğini vurgulamışlardır (Çağıltay ve ark. 2004).

Aslım (2004), Fransızca Öğretmenliği Programı öğrencilerinin internetin eğitimlerinde kullanılmasına yönelik tutum ve düşüncelerini belirlemek amacıyla 85 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırma sonunda, öğrencilerin interneti sık sık ve özellikle araştırma yapmak, öğrenme ve iletişim kurmak, e-posta ve web hizmetlerine ulaşmak amacıyla kullandıklarını belirlemiştir. Öğrencilerin internetin eğitimde kullanılmasına yönelik düşüncelerinin de olumlu olduğu, bilgi elde etme olanaklarını çok avantajlı buldukları, internetin sunduğu olanaklardan öğrencilerin büyük çoğunluğunun haberdar olduğu, ancak çok azının bu olanakları kullandıkları sonucuna ulaşmıştır (Aslım 2004).

Morgil, Oskay ve Erökten (2004), kimya öğretiminde internet destekli bilgisayar temelli öğretimin öğrenci başarısına etkilerini belirlemek amacıyla Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kimya Eğitimi Anabilim Dalı'nda Kimya Eğitimi İnternet sınıfına devam eden 96 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, internet destekli eğitimin öğrencilerin konularla ilgili deneyleri izleyebilmelerini, istedikleri bölümleri tekrarlayabilmelerini, konularla ilgili ayrıntılı bilgilere ulaşabilmelerini sağladığını belirlemişlerdir (Morgil ve ark. 2004).

Sülün, Tunç ve Ballhel (2004), ilköğretim 8. sınıf Fen Bilgisi dersinde “Genetik” ünitesinin bilgisayar desteği ile öğretiminin öğrenci başarısına etkisini belirlemek amacıyla, 42 öğrenci (21 deney grubu/bilgisayar destekli eğitim yöntemi, 21 kontrol grubu/düzenlatım yöntemi) üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, derslerin bilgisayar destekli olarak verilmesinin öğrencilerin araştırma yapma, problem çözme becerilerini geliştirdiğini, yanlışlarını görebilmelerini, anlamadıkları konuları tekrar etmelerini sağladığını, öğrenme düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirlemişlerdir (Sülün ve ark. 2004).

Mertoğlu ve Öztuna (2004), problem çözme yeteneği ile internet kullanımı arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda 4. sınıfta öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 128 fen bilgisi öğretmen adayı üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, öğrencilerin %75,0'inin internetin insanların eğitilme hakkını kullanmalarını sağlayan bir araç olduğuna inandıklarını, %52,6'sının öğrendikleri konuyu internette istedikleri kadar tekrar ettiklerini, %87,5'inin internetin öğrenmenin veriminde artış sağladığını düşündüklerini, %71,9'unun internetin öğretimin verimini arttırdığına inandıklarını, %68,7'sinin internette kendi hızlarına uygun öğrenme fırsatı yakaladıklarını, %60,9'unun internette öğrenci merkezli öğretim yapılmasının öğrenme isteklerini arttırdığını, %74,0'ünün internette öğrenmeyi eğlenceli bulduğunu, %68,8'inin internetin öğretimi sıkıcılıktan kurtardığını düşündüklerini, %27,3'ünün ise internet aracılığıyla yeni insanlarla tanıştığını ifade ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin %20,4'ünün bütün derslerin internet aracılığıyla verilmesine katıldıkları, %52,3'ünün internetteki öğretimin zevkli

olduğunu düşündükleri, %64,8'inin internette öğretimi ilgi çekici buldukları, %44,9'unun ise internette öğrenmenin, öğretimi daha etkin kıldığını düşündükleri belirlenmiştir (Mertoğlu ve Öztuna 2004).

Uzunboylu (2004), öğretmen adaylarının internet-iletişim araçlarını kullanım durumlarını belirlemek amacıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki üniversitelerin öğretmen yetiştiren programlarında öğrenim gören 378 öğrenci üzerinde gerçekleştirdiği araştırma sonunda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun interneti sohbet etmek, orta sıklıkta e-posta ve sesli sohbet etmek amacıyla kullandıkları, tartışma grupları, bülten tahtası, beyaz tahta gibi internet ortamında bilgi alışverişi yapabilecekleri araçları "hiçbir zaman" kullanmadıklarını belirlemiştir (Uzunboylu 2006).

Akkoyunlu, Sağlam ve Atav (2004), öğretmen adaylarının internet kullanım sıklık ve amaçlarını belirlemek amacıyla, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Bölümü'nde öğrenimlerini sürdüren 119 öğretmen adayı üzerinde yaptıkları araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun internete, internet kafeden ve okuldan, çok az bir kısmının ise evden bağlandığını ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğu, interneti bilgiye ulaşma, haberleşme ve oyun, daha küçük bir kısmının ise ders/ödev için bilgiye ulaşma amaçlı kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (Akkoyunlu ve ark. 2004).

Morgil, Yücel ve Seçken (2004), internet ortamında bilgiye ulaşma yönünde yapılan uygulamaların, öğrencilerin bilimsel tutumlarına etkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırma sonunda, öğrencilerin edindikleri bilgileri internet sınıfında anında paylaştıklarını ve tartışabildiklerini, konu ile ilgili farklı sitelere girmek yoluyla değişik ortamları kullanabildiklerini, öğrenecekleri konuya değişik açılardan bakma şansı yakalayabildiklerini, zengin işitsel ve görsel tasarımlar yoluyla kalıcı öğrenmeler gerçekleştirebildiklerini dolayısıyla internet ortamında bilgiye ulaşırken bilimsel tutum yaklaşımlarından yararlandıklarını belirlemişlerdir (Morgil ve ark. 2004).

Orhan ve Akkoyunlu'nun (2004), ilköğretim öğrencilerinin internet kullanım amaçlarını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırma sonunda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun interneti bilgiye ulaşmak, haberleşmek ve oyun oynamak gibi çok amaçlı kullandıklarını belirlemişlerdir (Orhan ve Akkoyunlu 2004).

Carr ve Farley (2003) yaptıkları çalışmada, sağlık profesyonellerinin eğitiminde bilgisayar temelli teknolojik araç-gereçlerin kullanımının giderek arttığını, öğretim üyelerinin, klinisyenlerin ve öğrencilerin sürekli eğitim etkinliklerinde ve klinik uygulamalarda interneti yaygın olarak kullandıklarını, bu nedenle kampüs temelli geleneksel derslerin web tabanlı olarak yeniden düzenlenmesinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonunda, öğretim üyelerinin, geleneksel derslerin ya da ders materyallerinin web tabanlı olarak hazırlanması/düzenlenmesi sırasında yardıma gereksinimleri olduğunu da vurgulamışlardır (Carr ve Farley 2003).

Avery, Ringdahl, Juve ve Plumbo (2003), hemşirelik-ebelik ve kadın sağlığı lisansüstü eğitimlerine girişleri arttırmak amacıyla yola çıkarak, geleneksel yüzyüze eğitimin yanı sıra seminer ve klinik laboratuvar çalışmalarını web tabanlı olarak verdikleri bir araştırma planlamışlardır. Eğitim sonunda benzer programların geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması için öğretim üyelerinin geliştirilmesinin ve desteklenmesinin, öğrencilerin oryantasyonunun sağlanmasının, geribildirimlerinin alınmasının önemli olduğu vurgulanmıştır (Avery ve ark. 2003).

McCannon ve O'Neal (2003), Amerika Birleşik Devletleri'nde 2000 hemşire üzerinde yaptıkları çalışmada, hemşirelerin interneti öncelikle e-posta, temel Windows uygulamalarını (word, power point, excell ...) yapmak ve araştırma veritabanlarına ulaşmak amacıyla kullandıklarını belirlemişlerdir (McCannon ve O'Neal 2003, Kaynak: Adams ve Timmis 2006).

Estobrooks ve arkadaşları (2003) da, Kanada’da yaşayan 7000 hemşire üzerinde yaptıkları araştırmada, hemşirelerin ağırlıklı olarak e-posta, araştırma yapmak, bilgiye ulaşmak ve sohbet etmek amacıyla interneti kullandıklarını ancak %16’sının hemşirelik bilgi ve raporlarına ulaşmak amacıyla bilgisayarı kullandıklarını belirlemişlerdir (Estobrooks ve ark. 2003, Kaynak: Adams ve Timmis 2006).

Çakır (2003), web destekli öğretimin Cobol Programlama Dili dersindeki öğrenci başarısına etkisini belirlemek amacıyla Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Bilgisayar Eğitimi Bölümü 4. sınıfta öğrenimlerini sürdüren 48 öğrenci (21 öğrenci kontrol grubu, 27 öğrenci deney grubu) üzerinde yaptıkları araştırmada, kontrol grubundaki öğrenciler yalnızca geleneksel öğretime devam ederken, deney grubundaki öğrenciler ek olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen web sitesini kullanmışlardır. Araştırma sonunda, web destekli eğitim uygulamalarına katılan öğrenciler, web uygulamalar ile öğrenme fırsatlarının arttığını, dersle ilgili kaynaklara ulaşabilmelerini sağladığını ve istenildiğinde öğrenme fırsatlarının olmasının eğitimde önemli bir kolaylık sağladığını ifade ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca web uygulamalarının öğrenci başarılarını arttırmadaki etkisinin, öğretim elemanlarının desteği ve internete bağlanma olanaklarının sağlanması ile arttırabileceği de vurgulanmıştır (Çakır 2003).

Tezci (2003) ise, iki farklı okulda ilköğretim beşinci sınıfa devam eden öğrencilerin demokratik anlayışlarının web tabanlı öğretimle hangi düzeyde geliştiğini belirlemek amacıyla 56 öğrenci (22 öğrenci deney, 34 öğrenci kontrol grubu) üzerinde yaptığı araştırmada, kontrol grubuna verilen dersler geleneksel öğretmen merkezli anlatım yöntemi ile, deney grubuna verilen dersler ise web tabanlı öğretim yöntemi ile işlenmiştir. Araştırma sonunda web tabanlı öğretiminin, geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğunu belirlenmiş, eğitim-öğretim etkinliklerinde değişik konuların öğretiminde geleneksel öğretim yönteminden farklı yaklaşımları ele alan öğretim tasarımlarından, özellikle de web tabanlı öğretim yaklaşımından yararlanılması gerektiği vurgulanmıştır (Tezci 2003, Kaynak: Kuzu 2005).

Demirli ve Dikici (2003), eğitimde web tabanlı uygulamaların öğrenci başarısına etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırma sonunda, web destekli eğitimin öğrenci başarısını arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır (Demirli ve Dikici 2003).

Gül, Gençtürk ve Bozkurt (2003), hemşireler arasında bilgisayar ve internet kullanım sıklığını inceledikleri araştırmalarında, hemşirelerin çalıştıkları klinikte ve evde bilgisayar ve internet kullandıklarını, bilgisayar ve interneti klinikte hemşirelik kayıtları için, evlerinde ise eğlence amaçlı kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (Gül ve ark. 2003).

Aksu ve İrgil (2003), Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin interneti kullanma düzeylerini ve internete bakış açılarını değerlendirmek amacıyla 368 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun internete okulda/kütüphane ortamında bağlandıklarını/eriştiklerini, interneti en çok eğitim ve araştırma amacıyla kullandıklarını, internet kullanmaya başladıklarından itibaren daha çok bilgiye, daha kolay eriştiklerini ifade ettiklerini belirlemişlerdir (Aksu ve İrgil 2003).

Atack ve Rankin (2002) tarafından web tabanlı derse kayıt yaptıran 37 hemşirelik öğrencisi üzerinde yapılan 5'li likert tipi araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğu web tabanlı uzaktan eğitimin öncelikli yararlarını; ders çalışmak için belli bir zamanın olmamasının esneklik sağlaması (4,67), sınıf arkadaşları ve eğitimcilerle online etkileşim kurulması (4,39), hemşirelik ile ilgili bilgilere/kaynaklara daha kolay erişim sağlanması (3,26), özgürce çalışma zamanlarının seçilmesi (3,83), geleneksel sınıf eğitiminden daha fazla öğrenme etkinliği sağlaması (3,31) olarak ifade etmişlerdir (Atack ve Rankin 2002).

Christianson, Tiene ve Luft (2002), 171 hemşirelik lisans öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada, çalışan/çalışarak eğitimlerini sürdürmek isteyenler, ileri yaşlarda eğitim almak isteyenler, ailesi ile bir arada olmak isteyenler için web tabanlı uzaktan eğitimin çok önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca web tabanlı öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde öncelikle; öğrencilerin bireysel öğrenme tercihlerinin belirlenmesinin, web tabanlı öğrenme çevrelerinin değerlendirilmesinin, planlama öncesi stratejilerin belirlenmesinin, materyallerin hazırlanmasının, etkileşimin sağlanmasının ve diğer pedagojik öğelerin dikkate alınmasının ve gözden geçirilmesinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonunda öğrenciler, web tabanlı öğrenme ortamlarında öğrenci-öğrenci, öğrenci-eğitimci arasındaki etkileşimi arttıracak materyallerin kullanılmasının, vaka çalışmalarının, değerlendirme sorularının yer almasının web tabanlı öğrenme deneyimlerini arttırdığını ve tutum geliştirmeye olumlu etkilerinin daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu web tabanlı öğrenmenin en önemli yararlarını; bireysel ve bağımsız çalışmayı ve işbirliğini desteklemesi, daha hızlı ve etkili düşünmeyi, karar vermeyi, sorun çözümlemeyi sağlaması, web tabanlı derslerin en önemli sınırlılığını ise, derslerin planlanması ve değerlendirilmesi sırasında teknik zorluklar yaşanması olarak belirtmişlerdir (Christianson ve ark. 2002).

Kennedy (2002), “Sağlık Çalışmaları Derece Programı”na devam eden hemşirelik öğrencileri ve eğitimcileri arasındaki iletişim örneklerini analiz ettiği araştırmasında, uzaktan eğitim yöntemini ve geleneksel sınıf eğitimini bir arada kullanmıştır. Araştırma sonunda, uzaktan eğitimin kullanıldığı durumlarda öğrenci-eğitimci arasındaki iletişim zamanlarının, geleneksel sınıf eğitiminin kullanıldığı iletişim zamanlarından %29,0 daha fazla olduğu belirlenmiş, uzaktan eğitimin en önemli sınırlılıklarından olan iletişim ve etkileşim sağlanması için uygun iletişim yöntemlerinin saptanmasının ve sayılarının artırılmasının önemli olduğu vurgulanmıştır (Kennedy 2002).

Yazon, Mayer-Smith ve Redfield (2002) yaptıkları araştırmada, web temelli eğitimin geleneksel eğitim uygulamalarına göre daha etkileşimli olduğunu ve öğrencilere kendi öğrenmeleri üzerinde daha fazla kontrol olanağı sağladığını belirlemişlerdir (Yazon ve ark. 2002).

Demirli (2002), web tabanlı öğretimin öğrencileri ne düzeyde motive ettiğini ve uygulanan öğretimin öğrencilerin beklentilerini ne ölçüde karşıladığını belirlemek amacıyla, Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar Öğretmenliği ve Elektronik Öğretmenliği programında öğrenim gören 33 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonunda, web tabanlı eğitim uygulamasının öğrenciler tarafından benimsendiği sonucuna ulaşmıştır. Öğrenciler; zaman ve mekan sınırlaması olmamasının performansın artmasına katkı sağladığını, geleneksel sınıf ortamındaki edilgen/pasif ders dinlemenin verdiği sıkıcılığın olmadığını, sınıf içinde eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında oluşabilecek olumsuz olayların yaşanmadığını, geleneksel sınıf ortamında sormaktan çekinilen soruların sanal ortamda daha rahat sorulabildiğini, uygulamaların başarılı olabilmesi için görsel ve işitsel tasarımların geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu böyle bir uygulamaya tekrar katılmak istediklerini, uygulamadan zevk aldıklarını ve etkileşimli bir ortam sunan bu tür eğitim ortamlarında geleneksel eğitimde olduğundan daha aktif olduklarını belirtmişlerdir. Ancak öğrenciler, genellikle asenkron şekilde yürütülen web tabanlı eğitimlerin anlık sorulara ve sorunlara çözüm getirilmesinde yetersiz kalınabileceğini düşündüklerini de ifade etmişlerdir (Demirli 2002).

Gölge ve Arlı (2002), bilgisayar ve internetin üniversite öğrencileri tarafından daha çok hangi amaç/amaçlarla kullanıldığını ve internetin öğrenciler için önemini belirlemek amacıyla Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Bölümünde öğrenimlerini sürdüren 107 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, öğrencilerin interneti en çok e-posta, çeşitli konuları araştırmak, cep telefonuna mesaj göndermek için kullandıklarını belirlemişlerdir (Gölge ve Arlı 2002).

İşman, Baytekin, Kıyıcı ve Horzum (2002) internet destekli bir dersin internet’i ne derece öğrettiğini belirlemek amacıyla Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde internet destekli işlenen Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersini alan 376 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada, İnternet Destekli Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinin, öğrencilerin internet bilgilerini ve interneti okul yaşantılarında kullanma düzeylerini arttırdığını belirlemişlerdir. Araştırma sonunda, internet destekli öğretim materyallerinin ve uygulamalarının, eğitimcilerin gelişen çağa ayak uydurabilmeleri ve öğrendikleri bilgileri okullarda öğrencileri ile etkili şekilde paylaşabilmeleri için, eğitim fakültelerinde okutulan her derste kullanılması gerektiği vurgulanmıştır (İşman ve ark. 2002).

Sigulem, Morais, Cuppari, Franceschini, Priore, Camargo, Gimenez, Bernardo ve Sigulem (2001), Brezilya’daki sağlık bakım profesyonellerine web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi doğrultusunda geliştirdikleri ve sundukları “Toplum Sağlığında Beslenme” konulu sürekli eğitim etkinliğine ilişkin hemşirelerin web’in kullanımı ile ilgili deneyimlerini belirledikleri araştırma sonucunda hemşireler, web tabanlı öğrenme ortamlarının ve materyallerinin düşüncelerini ifade etme ve paylaşma fırsatı verdiğini, zaman ve yer esnekliği nedeniyle çalıştıkları ortamlarda da eğitim almalarına olanak sağladığını ifade etmişlerdir. Ayrıca hemşireler, web tabanlı olarak verilen eğitim sırasında dersin içeriği hakkında daha fazla bilgiyi nasıl araştıracaklarını, internette bilgiye ulaşmanın yollarını ve avantajlarını da öğrendiklerini ifade etmişlerdir (Sigulem ve ark. 2001).

Aştı (2001), öğrenci hemşirelerin bilgisayar kullanımı ve bilgisayardan yararlanma durumlarını belirlemek amacıyla İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu ve Marmara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu’nda öğrenimlerini sürdüren ve araştırmaya katılmayı kabul eden 689 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonunda, öğrencilerin %16,4’ünün kendisine ait bir bilgisayarının olduğu, bilgisayarı olmayan öğrencilerin %10,0’unun okuldaki, %34,4’ünün internet kafedeki bilgisayarlardan yararlandığını belirlemiştir. Ayrıca araştırma sonunda, “Teknolojik Destekli Eğitim” “hümanizm, moral/etik değerler, disiplinlerarası etkileşim gibi hemşireliğin özünü oluşturan değerleri yansıtmada yeterli

midir?” sorusuna öğrencilerin %65,7’sinin “Hayır” yanıtını verdikleri de belirlenmiştir (Aştı 2001).

Karahan ve İzci (2001), üniversite öğrencilerinin internet kullanım düzeylerini ve beklentilerini değerlendirmek amacıyla İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerden random örnekleme yöntemiyle seçtikleri 356 öğrenci üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada, öğrencilerin interneti öncelikle ders çalışmak, güncel konuları takip etmek, chat yapmak, oyun oynamak için kullandıklarını, öğrencilerin çok az bir kısmının ise, dosya ve program aktarımı için interneti kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (Karahan ve İzci 2001).

Ülkemizde **Ankara Sosyal Araştırmalar Merkezi (ANAR) (2001)** tarafından yapılan bir başka araştırma sonucuna göre ise katılımcılar, liste halinde kendilerine sunulmuş olan 14 internet aktivitesi içerisinde en çok bilgi almak ve çeşitli araştırmalar yapmak için, ikinci olarak da e-posta, oyun oynamak ve chat yapmak/sohbet etmek için interneti kullandıklarını ifade etmişlerdir (<http://www.medyakronik.com/arsiv/>, 12.09.2006).

Gürol ve Sevindik (2001), Fırat Üniversitesi öğretim elemanları üzerinde yaptıkları araştırmada, öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun internete akademik araştırma amacıyla girdiklerini ve eğitimde internetin kullanılmasına olumlu baktıklarını belirlemişlerdir (Gürol ve Sevindik 2001).

Doğan (2001), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Hemşirelik ve Ebelik Önlisans programını bitiren ve devam eden 400 hemşire-ebe ve sağlık memuru üzerinde yaptığı araştırmada, hemşireler Açıköğretim Fakültesi Hemşirelik Önlisans programının kazandırdıklarını; mesleki sorunlara duyarlılık, ekip içindeki rollerde gelişme, mesleki konularda kendilerine güvenlerinin artması şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca, araştırmaya katılan hemşirelerin %84,5’i açıköğretim ve uzaktan eğitim yoluyla lisans tamamlama programlarının düzenlenmesini de istemişlerdir (Doğan 2001).

Horzum (2000), Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapan öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla, 40 öğretim elemanının katılımı ile gerçekleştirdiği araştırma sonunda, öğretim elemanlarının internet destekli eğitimin, geleneksel eğitimi destekleyici bir yöntem olduğunu, bazı dersler için kullanılabileceğini, yeni gelişen teknolojilerin öğrenimini kolaylaştırabileceğini, öğrencilerin ilgi ve merakını canlı tutabileceğini, eğitimde fırsat eşitliği sağlayabileceğini ifade ettiklerini belirlemiştir (Horzum 2000).

Uzunboylu (2000), web destekli İngilizce öğretiminin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, web destekli eğitimin öğrenci başarısını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır (Uzunboylu 2000).

Yenilmez (2000), istatistik eğitiminde sanal ortam modelleri üzerine yaptığı araştırma sonunda, web ortamında yürütülen derslerin öğrencilerin eğitimlerini tamamlamalarında, bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde önemli bir fırsat olduğunu vurgulamıştır (Yenilmez 2000).

Tuna ve Özsoy (2000), Türkiye'deki üniversitelerde internet kullanımını değerlendirdikleri araştırmaları sonucunda, üniversitelerin internetten çok sınırlı ölçüde yararlandıklarını, interneti sadece genel tanıtım amaçlı olarak kullandıklarını saptamışlardır. Üniversitelerin interneti eğitim, bilgilendirme, ulusal ve uluslararası düzeyde bilgiye ulaşma ve kullanıcıların gereksinimlerini karşılamaya yönelik uygulamalarının/kullanımlarının son derece sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bunun başlıca nedeninin ise, bu konuda yeterli bilgi, teknoloji ve deneyim birikiminin olmamasının yanı sıra nitelikli eleman eksikliğinden/yokluğundan ve internetin üniversitelerde eğitim amaçlı olarak kullanılması düşüncesinin hala tam olarak yerleşmemiş olmasından kaynaklandığı vurgulanmıştır (Tuna ve Özsoy 2000).

Kentsel alan kapsamı içerisinde 5702 kişi üzerinde gerçekleştirilen ve bunların 478'inin üniversite/yüksekokul, 34'ünün lisansüstü eğitim mezunu olduğu toplam 512 kişinin de katıldığı **TÜBİTAK-Bilten Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım Araştırması 2000'e** (BTYKA-2000) göre üniversite/yüksekokul ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip kesimde internet kullanım oranı %25,3 olarak belirlenmiştir (Bilten Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım Araştırması, 2000).

Cebeci ve Bek (1999) yaptıkları araştırma sonunda, geleneksel eğitim ortamında öğrencilerin büyük çoğunun geleneksel edilgen/pasif dinleyici olduğunu, soru sorma fırsatlarının çok sınırlı olduğunu, eğitim sürecinde anlaşılmayan konuların tekrar olanağının olmamasının öğrenme açısından önemli bir sorun olduğunu, bu sorunların ise internet/web üzerinden yapılacak eğitimlerle önemli ölçüde çözümlenebileceğini vurgulamışlardır (Cebeci ve Bek 1999).

Akkoyunlu (1999), internetin öğretim sürecinde kullanımını ve **Kazandırır (1999)**, bilişim teknolojinin eğitimdeki yerini ve önemini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmalarda, internetin/web'in en olumlu yanının/getirisinin eğitimde işbirliğini geliştirmesi olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Akkoyunlu 1999; Kazandırır 1999).

Daugherty ve Funke (1998), web tabanlı eğitimin etkilerini belirlemek amacıyla hemşirelik öğrencileri ve öğretim üyeleri üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin bilginin küreselleşmesi, bilgiye ulaşmanın anlam kazanması ve yaşam boyu eğitime verilen önemin artması nedeniyle günümüzde farklı coğrafi bölgelerde yaşayan ve çalışan hemşirelerin lisans ve lisansüstü eğitimlerinde web tabanlı uzaktan eğitimin kullanılabileceğini ifade ettiklerini belirlemişlerdir (Daugherty ve Funke 1998).

Yavuz (1998), internetin İngiliz Dili ve Eğitimi Bölümü'ndeki çevrimiçi lisansüstü programlarının gelişimine olan katkısını belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, web destekli eğitimin öğrenci başarısını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır (Yavuz 1998).

Hegngi (1997) yaptığı araştırma sonunda, e-posta ve web sohbetlerini içeren web uygulamalarının, öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı bir şekilde arttırdığını belirlemiştir (Hegngi 1997, Kaynak: Çakır 2003)

Oktay ve Baykal (1997), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bünyesinde yürütülen “Hemşirelik Önlisans Programı” hakkındaki görüşleri ve programdan beklentileri belirlemek amacıyla, 259 hemşire, 21 öğretim elemanı, 17 rehber ve programa katılmamış 57 hemşire (gözlemci olarak) üzerinde yaptıkları araştırma sonunda, öğretim elemanlarının %21,1'inin, hemşirelerin %98,4'ünün açıköğretim lisans tamamlama programlarının başlatılmasını istediklerini belirlemişlerdir (Oktay ve Baykal 1997).

Bilen (1996) yaptığı araştırma sonunda, eğitime olan talebin artmasının, bilgi miktarının çoğalmasının, içeriğin karmaşık hale gelmesinin, öğrenci sayısının artmasının, teknolojiyi kullanım yeteneklerinin daha fazla önem kazanmasının, eğitimci yetersizliğinin ve bireysel farklılıkların eğitimde bilgisayarların/internetin kullanılmasına yönelik ihtiyacı arttırdığını ve bu nedenle öğrencilerin okul dışında da eğitim programlarının düzenlenmesini istediklerini belirlemiştir (Bilen 1996, Kaynak: Koç 2006).

Glennan ve Melmed (1996) yaptıkları araştırma sonunda, sınıf içi bilgisayar uygulamalarının yapıldığı eğitim ortamlarında öğrencilerin başarılarının ve derse yönelik motivasyonlarının arttığını ve öğrenciler arası işbirliğinin ve etkileşimin geliştiğini belirlemişlerdir (Glennan ve Melmed 1996).

Frizler (1995) yaptığı araştırma sonunda, internet uygulamalarının yabancı dil olarak İngilizce yazım becerilerini geliştirmede ve öğrencilerde özgüveni arttırmada önemli etkisinin olduğunu belirlemiştir (Frizler 1995).

Mollaoğlu ve Atalay (1994), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Önlisans Tamamlama Programına devam eden hemşirelerin programa giriş amaçlarını, programdan beklentilerini belirlemek ve program hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları araştırma sonunda, hemşirelerin; mesleğin statüsünü arttırarak mesleğin toplumsal saygınlığını arttırmak, mesleki bilgilerini yenilemek ve arttırmak, bakımın kalitesini arttırmak, eğitimi standartlaştırmak, derecelerini - kadrolarını yükseltmek, maaşlarını arttırmak için hemşirelik önlisans tamamlama programına katıldıklarını ifade ettiklerini belirlemiştir. Ayrıca hemşirelerin %40,0'ının (120 hemşire), hemşirelikte üniversite eğitiminin açıköğretim sistemiyle verilmesini doğru bulmadıklarını ifade ettikleri de belirlenmiştir (Mollaoğlu ve Atalay 1994).

Carrg'de (1991) yaptığı araştırma sonunda, web tabanlı öğrenmede hemşirelik bilgilerinin etkili ve verimli bir şekilde sunulabilmesi için sistematik ve organize eğitim materyallerinin bir araya getirilmesi gerektiğini ifade etmiş, çok fazla ve çeşitli bilginin web ortamında bir arada bulunması nedeniyle web tabanlı olarak hazırlanacak dersin/konunun seçiminde bir rehberden/konunun uzmanından yardım alınması, içeriğin tasarımı için gerekli gereksinimlerinin belirlenmesi, bu doğrultuda öğrenmenin amaçlarının ve öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesi gerektiğini ve bu etkinliklerin, öğrenenlerin kendilerini izole hissetmelerini engelleyecek, eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki iletişim ve etkileşimi arttıracak şekilde düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Carrg 1991).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Hemşirelik eğitiminde “Hasta Eğitimi” dersini “Karma Tasarım Modeli” doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı bir örnek olarak hazırlamak/geliştirmek, uygulamak, öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve ilgili araştırmalara kaynak oluşturmak amacıyla planlanan bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin özelliklerinin, uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgilerinin ve eğilimlerinin belirlenmesi açısından **tanımlayıcı araştırma**, uzaktan eğitim ders tasarım modellerinden “Karma Tasarım Modeli” ve “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri doğrultusunda “Hasta Eğitimi” dersinin web tabanlı bir örnek olarak hazırlanması/geliştirilmesi, uygulanması ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi açısından ise **metodolojik araştırma** modelindedir.

3.2. Araştırmanın Yanıt Aradığı Sorular

- Hemşirelik öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
- Hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgileri ve eğilimleri nelerdir?
- “Karma Tasarım Modeli” ve “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı olarak hazırlanmış bir örnek (Hasta Eğitimi) nasıl geliştirilebilir?

- “Karma Tasarım Modeli” ve “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı olarak hazırlanmış bir örnek (Hasta Eğitimi) nasıl uygulanabilir?

- “Karma Tasarım Modeli” ve “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı olarak hazırlanmış bir örnek (Hasta Eğitimi) öğrenci görüşleri doğrultusunda nasıl değerlendirilebilir?

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, İstanbul Üniversitesi bünyesinde bulunan İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve İstanbul Üniversitesi Bakırköy Sağlık Yüksekokulu’nda öğrenimlerini sürdüren tüm öğrenciler oluşturmıştır.

Araştırmanın örneklemini ise, bu yüksekokullarda 2005-2006 öğretim yılında 4. sınıfta öğrenimlerini sürdüren toplam 176 öğrenciden araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu’ndan 103 öğrenci ve İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu’ndan 64 öğrenci olmak üzere toplam 167 öğrenci oluşturmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

“Hasta Eğitimi” dersi, araştırmacının görevli olduğu Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı tarafından yürütülen derslerden birisidir. Bu nedenle öğrencilerin, “hemşirenin eğitime yönelik rollerini/işlevlerini ve öğrenme-öğretme süreci (hemşirelik süreci) doğrultusunda hasta eğitimini kavraması” amacıyla verilen ve kuramsal ağırlıklı olarak yürütülen “Hasta Eğitimi” dersinin sunumu sırasında, geleneksel/yüzyüze eğitimin sunduğu olanakların yanı sıra web tabanlı uzaktan eğitim yaklaşımının öğrenme-öğretme sürecine getirdiği olanaklardan da yararlanılması gerektiği düşünülerek, web tabanlı olarak hazırlanması ve verilmesi planlanmıştır.

Web tabanlı uzaktan eğitim ve “Hasta Eğitimi” dersinin tasarımı konusunda bilgi ve beceri sahibi olmak, konu ile ilgili bilgi birikimini arttırmak amacıyla araştırmacı, web tabanlı uzaktan eğitimle ilgili “Web Sayfası Tasarımı Eğitimi” kursuna, ilgili konferans ve seminerlere katılmış, Açıköğretim Fakültesi’nce yürütülen e-learning programlarına ilişkin fakültede gözlemlerde bulunmuş, öğretim üyelerinden görüşler almış ve araştırmanın veri toplama araçlarının geliştirilmesinde bu bilgilerinden yararlanmıştır.

Araştırmada veri toplama araçları olarak; “Bilgi Formu I”, “Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersi Örneği” ve “Bilgi Formu II” kullanılmıştır.

3.4.1. Bilgi Formu I

Kaynaklar, uzaktan eğitim ders tasarım modellerinden "Karma Tasarım Modeli"nin ilk aşamasının “kullanıcıların/hedef kitlenin özelliklerinin belirlenmesi” olduğunu vurgulamaktadır. Bu bilgiler ışığında hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerinin, uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgilerinin ve eğilimlerinin belirlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Özden 1998; Dündar 1999; Passerini ve Granger 2000; Atıcı ve Gürol 2001; Koçer 2001; Gürol 2002; Karakuzu ve Karaman 2002; Reznicek 2002; Hawatson 2004; Karadeniz ve ark. 2004; Harrison 2006).

Belirlenen araştırma konusu çerçevesinde, araştırmacı tarafından kaynak taramasından ve uzman görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerinin, uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgilerinin ve eğilimlerinin belirlenmesi ve ilgili eğitim etkinliklerinde yararlanılması amacıyla 27 sorudan oluşan “Bilgi Formu I” geliştirilmiştir (Form 5: Bilgi Formu I). (Daugherty ve Funke 1998; Passerini ve Granger 2000; Sigulem ve ark. 2001; Atack ve Rankin 2002; Christianson ve ark. 2002; Demirli 2002; Aksu ve İrgil 2003; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Avery ve ark. 2003; Carr ve Farley 2003; Farrell ve ark. 2003; Hawatson 2004; Seiler ve Billings 2004; Tanyeri 2004; Wilkinson ve ark. 2004; Bonnel ve ark. 2005; Halter ve ark. 2006; Harrison 2006; McGreal ve ark. 2006; Yu ve Yang 2006).

“Bilgi Formu I” iki bölümden oluşmaktadır;

- Birinci bölümde; öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 10 soru,
- İkinci bölüm de ise, öğrencilerin bilgisayar-internet kullanımına ve uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 17 soru yer almaktadır.

3.4.2. Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersi Örneği

Araştırmada, hemşirelik yüksekokullarının müfredatında yer alan “Hasta Eğitimi” dersinin Passerini&Granger (2000) tarafından geliştirilen “Karma Tasarım Modeli” doğrultusunda web tabanlı bir örnek olarak hazırlanmasına/geliştirilmesine, uygulanmasına ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesine karar verilmiştir.

“Hasta Eğitimi” dersi, ilgili veriler ve Karma Tasarım Modelinin;

- Analiz/Çözümleme
- Tasarım
- Geliştirme
- Değerlendirme
- Yürütme aşamaları doğrultusunda geliştirilmiştir (Blakeley ve Smith 1998;

Dündar 1999; Passerini ve Granger 2000; Çallı 2001; Dixon ve ark. 2001; Christianson ve ark. 2002; Çalışkan 2002; Karakuzu ve Karaman 2002; Carr ve Farley 2003; İpekçi, 2003; Çabuk ve Erdoğan 2004; Hawatson 2004; Tanyeri 2004; Bonnel ve ark. 2005; Odabaşı ve ark. 2005; Halter ve ark. 2006; <http://www.yok.gov.tr/yasa/yonet/yonet60.html>, 05.09.2006).

- **Analiz/Çözümleme** aşamasında, hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri, uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgileri ve eğilimleri araştırmacı tarafından geliştirilen “Bilgi Formu I” ile belirlenmiştir. “Hasta Eğitimi” dersinin amaçları, hedefleri, içerik planı, içerik düzeni, sayfa yapısı “Karma Tasarım Modeli” ve “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri doğrultusunda geliştirilmiş ve düzenlenmiştir.

- **Tasarım** aşamasında, “Hasta Eğitimi” dersinin gerçekleştirilmesine yönelik öğrenme stratejileri seçilmiş ve bilginin asenkron öğrenme çevrelerine transfer edilmesinde kullanılacak yaklaşımlar belirlenmiştir. “Hasta Eğitimi” dersinin özelliği ve hemşirelik öğrencilerinin özellikleri göz önünde bulundurularak genelden özele bir öğrenme stratejisi belirlenmiştir. Daha sonra eldeki bilgiler organize edilerek/bir araya getirilerek, derste yer alan bilgilerin birbirine nasıl bağlanacağına karar verilmiştir. Kavramlar arasındaki ilişkiyi kurabilmek için Gall ve Hannafin (1994) tarafından belirtilen "Kavramsal Bağlar" kullanılarak, önce temel kavramlar daha sonra temel kavramlara bağlı alt kavramlar ele alınmıştır.

- **Geliştirme** aşamasında “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin çokluortam tasarım evresi özelliklerine dikkat edilerek programın planı ve kullanılacak materyaller planlanmıştır. Bu aşamada “Hasta Eğitimi” dersini oluşturan temel öğeler ve bu öğeler arasındaki ilişkiler belirlenmiş, programın kavram (site) haritası yapılmıştır. Belirlenen öğeler (dersin tanıtımı, amaç ve hedefleri, içerik planı, takvimi, sınav tarihleri, yararlanılabilecek kaynaklar, sorumlu öğretim elemanı, iletişim, duyurular), uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiş, bu değerlendirmeler doğrultusunda öğeler arasındaki ilişki yeniden düzenlenmiştir. Web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi”

dersinin içeriğinin oluşturulmasında Prof.Dr. Gülsün Taşocak tarafından yazılan “Hasta Eğitimi” kitabından (ISBN 975-404-670-0), ilgili kaynaklardan ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır (Cahill, 1989; Loring 1992; Thoma 1994; Smith ve Maurer 1995; Birol, 1997; Taşocak ve Kaya 1998; Canobbio 1999; Kent 1999; Akçin, 2000; Bruccoliere, 2000; Copel 2000; Uzun 2000; Patyk, Gaynor ve Verdin 2000; Rankin ve Stallings 2001; Taşocak 2003).

Daha sonra bilgisayar ekranında görülmesi planlanan “Hasta Eğitimi” dersinin her bir sayfasına ilişkin pencerede olmasını istediğimiz bilgiler kağıda dökülerek, her pencerede olması planlanan aktif tuşlar (ileri-geri-çıkış butonları), ünitenin amaç ve kapsamı, içerik planı, resimler, animasyonlar, değerlendirme soruları, düşünme egzersizleri, okuma parçaları, ünite özetleri gösterilmiştir. Bu özelliklere sahip web sayfalarının grafik tasarım ve stilleri, genel yapı ve formatları “Karma Tasarım Modeli” ve “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri, “Ders/Program Tasarımı Ve Organizasyonunda Uyulması Gereken İlkeler” ve “Etkileşimli Uzaktan Eğitim Derslerinde Bulunması Gereken Özellikler” kapsamındaki “Web Tabanlı Asenkron Eğitim Sırasında İzlenecek Yaklaşımlar” dikkate alınarak düzenlenmiştir

Grafik Tasarımı ve Stil : “Hasta Eğitimi” dersinin içerik kısmının, öğrencinin konuyu akılda kalıcı bir şekilde izleyebilmesi açısından iyi bir grafik tasarımına ihtiyacı vardır.

Buna göre aşağıdaki noktalara dikkat edilmiştir:

- Dersi ve dersin ünitelerini oluşturan web sayfaları rahat gezinmeyi sağlayacak bir yapıda düzenlenmiş ve (>) ileri, (<) geri, çıkış butonları gibi grafik araçlarla desteklenmiştir.
- Ünite içeriğinin satırları ekran boyutunun %70-%75'ni kaplayacak şekilde düzenlenmiştir. Sayfalarda yer alan içeriğin çok uzun tutulmamasına özen gösterilmiş, bazı konularda kısa, öz cümleler, sözler kullanılmıştır.

- Ekran çözünürlüğünün 600'800 olmasına dikkat edilmiştir.
- Çok fazla renk kullanılmamış, zeminin beyaz, başlıkların ve içeriğin siyah renkle yazılmasına dikkat edilmiştir. Dikkat çekmesi istenilen soru ya da cümleler ise kırmızı renkle yazılmıştır. Sarı+beyaz, mavi+yeşil gibi dikkati dağıtacak belli renk kombinasyonlarının kullanılmasından kaçınılmıştır.
- “Hasta Eğitimi” dersinin genelinde mümkün olduğunca "şeritsiz" font kullanılmış, ana başlıklar ve alt başlıklardaki punto büyüklüğüne ve bütünlüğüne dikkat edilmiş ve bu bütünlük dersin içeriğinin genelinde korunmuştur. Başlıkların 20 punto ile, içeriğin ise 16 punto ile yazılmasına dikkat edilmiştir.
- Çok küçük ya da çok büyük fontlardan kaçınılmış, uzun bir metnin tamamı büyük harfle yazılmamıştır. “Hasta Eğitimi“ dersinin tamamında Comic Sans MS yazı karakteri kullanılmıştır.
- Ünite notları içerisinde akılda kalıcılığı artırmak açısından resimlerle, animasyonlarla ya da diğer çoklu-ortam araçlarıyla kolayca anlatılabilecek bir nesneyi/içeriği metinlerle açıklamaktan kaçınılmıştır. Konu ile ilgili resimlerin sayfalara yerleştirilmesine özen gösterilmiş, ancak gereksiz ve konuyla ilgisiz süslemelerden kaçınılmıştır. Resimler için uygun çözünürlük ve boyut kullanılmıştır.
- Grafik tasarımı yapılırken erişim hızı önemle göz önünde bulundurulmuş ve erişim hızını yavaşlatacak animasyonlardan kaçınılmıştır.

Genel Yapı ve Format: “Hasta Eğitimi” dersinde tarayıcı ile ulaşılabilen aşağıdaki sayfalar bulunmaktadır.

Dersin izlenmesini kolaylaştırmak açısından bu sayfalar arasında düzgün bir yapı kurulmuştur.

Derse Giriş Sayfası (Şekil 3-1)

- Dersin Tam Adı

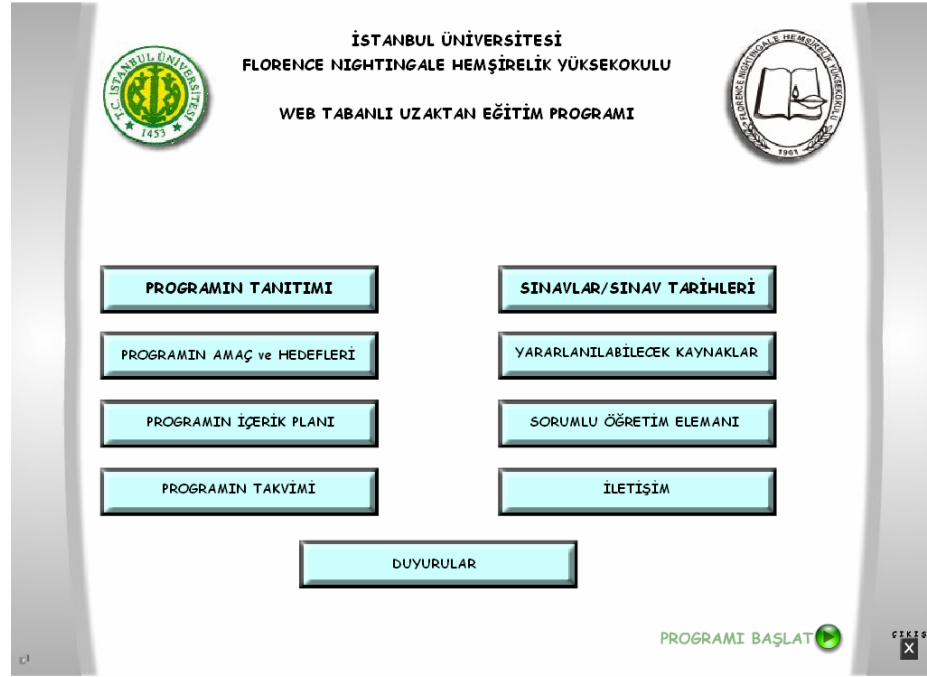

Şekil 3-1 Derse Giriş Sayfası

“Dersin Tam Adı”nın bulunduğu sayfadaki “Giriş” butonuna basıldığında “Derse Giriş” ile ilgili daha ayrıntılı bilgilere ulaşılabilir. Çıkış butonuna basıldığında ise, program kapanmaktadır (Şekil 3-1).

Derse Giriş Sayfası (Şekil 3-2)

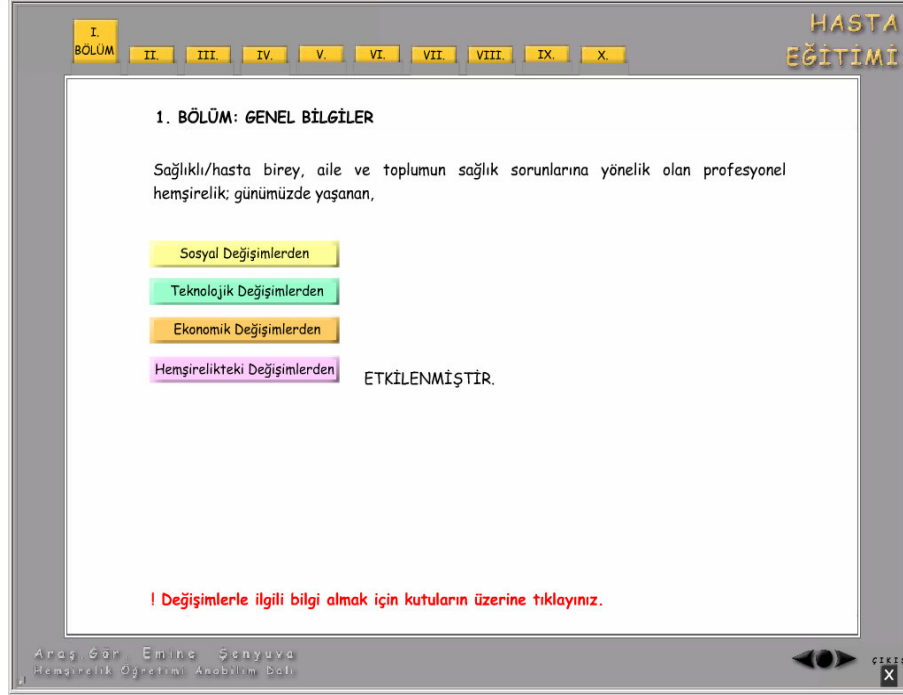
- Dersin/Programın Tanıtımı
- Amaç ve Hedefleri: “Hasta Eğitimi” dersinin genel amacı ve dersin sonunda öğrencilerin ulaşması istenilen hedefler sıralanmıştır.
- İçerik Planı: “Hasta Eğitimi” dersinin içerik planı ayrıntılı olarak yer almaktadır.
- Takvimi: Öğrencilerin öğrenim gördükleri öğretim yılı için hazırlanan akademik takvim yer almaktadır. Hafta hafta konular sıralanmıştır.
- Sınavlar/Sınav Tarihleri: Öğrencinin dersi tamamladıktan sonra gireceği sınavlar, sınavların tarihleri ve yerleri yer almaktadır.
- Yararlanılabilecek Kaynaklar: Öğrencinin “Hasta Eğitimi” konusunda yararlanabileceği, daha ayrıntılı bilgilere ulaşabileceği kaynaklar sıralanmıştır.
- Sorumlu Öğretim Elemanı: Dersin yürütücüsü olan ve öğrencinin iletişim kurabileceği öğretim elemanının adı verilmiştir.
- İletişim: Öğrencilere yalnız olmadıklarını hissettirebilmek ve sorularına/sorunlarına çözüm bulabilmek için bağlantı kurabileceği öğretim elamanının telefon /adres /e-posta bilgileri yer almaktadır.
- Duyurular: Ödev /proje /sınav vb. ile ilgili sorular ve duyurular yer almaktadır. Ödevlerin hazırlanması ve internet aracılığıyla yollanabilmesi için öğrencinin yapması gerekenler de bu sayfada açıkça belirtilecektir.

Şekil 3-2 Derse Giriş Sayfası

“Derse Giriş” sayfasında görülen butonlara (programın tanıtımı, amaç ve hedefleri, içerik planı, takvimi, sınavlar/sınav tarihleri, yararlanılabilecek kaynaklar, sorumlu öğretim elemanı, iletişim, duyurular) basıldığında, butonlar üzerinde yazılan başlıklar ile ilgili daha ayrıntılı bilgilere ulaşılabilir. “Programı Başlat” butonuna basıldığında, ünitelere giriş yapılmakta, çıkış butonuna basıldığında ise, program kapanmaktadır (Şekil 3-2).

▪ Dersin Ünitelerine/Bölümlerine Hızlı Erişim (Şekil 3-3)

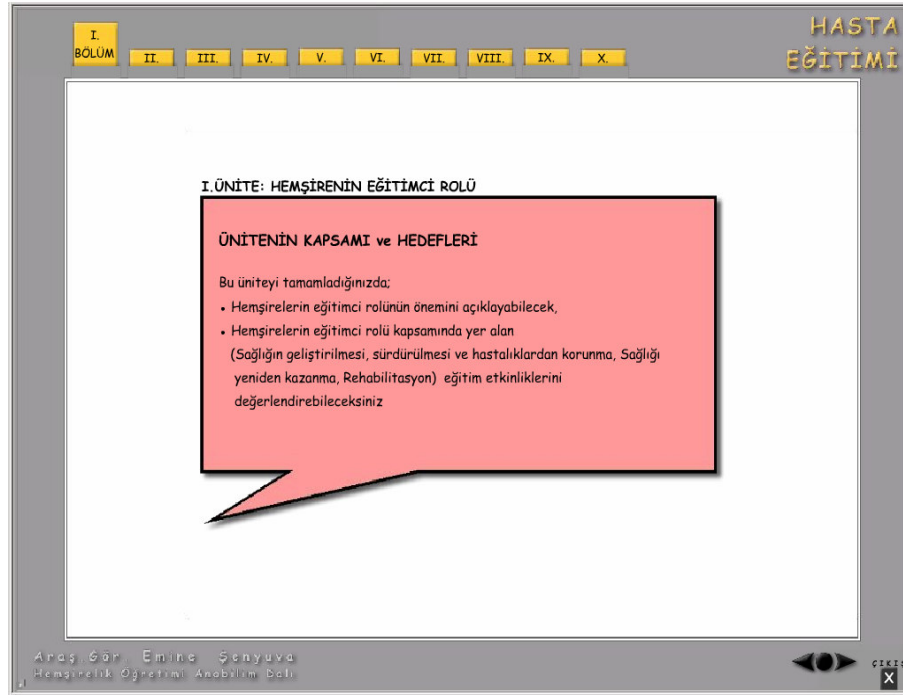
Şekil 3-3 Derse Giriş Sayfası
(Dersin Ünitelerine/Bölümlerine Hızlı Erişim)

“Programı Başlat” butonuna basıldığında “Genel Bilgiler” sayfası gelmektedir. Dersin üniteleri, genel bilgiler sayfasının üst kısmında yan yana sıralanmaktadır. Bu butonlardan hangisine basılırsa istenilen üniteye hızlıca erişim sağlanmaktadır. Bazı sayfaların alt kısmına küçük kırmızı yazılarla öğrencinin dikkatini toplaması gerektiğini ya da yapılması gereken işlemi hatırlatan ya da açıklayan cümleler yerleştirilmiştir. Bu cümleler ya da /açıklamalar doğrultusunda hareket edildiğinde kutular içinde o konu ile ilgili daha ayrıntılı bilgiye ulaşılmaktadır (Şekil 3-3).

Ders Sayfaları

Her ünite de bulunan öğeler ve bunların hazırlanmasında dikkate alınan ilkeler aşağıda sıralanmıştır.

- Ünitenin Kapsamı ve Hedefleri: Her ünitenin başında, öğrencileri konuya hazırlamak amacıyla, ünitenin ulaşmak istediği hedefler ve kapsam yer almaktadır (Şekil 3-4, Şekil 3-5).

Şekil 3-4 Ders Sayfası
(Ünitenin Kapsamı ve Hedefleri)

İstenilen ünitenin butonuna basıldığında ünite ile ilgili bilgilere ulaşılmaktadır. Ünitenin ilk sayfasında ünitenin amaç ve kapsamı yer almaktadır. Sayfanın altında yeralan ileri (>) butonu kullanılarak ünite ile ilgili içeriğe ulaşılmaktadır (Şekil 3-4).

HASTA EĞİTİMİ

I. BÖLÜM II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

1. Hemşirenin Eğitici Rolü

ÜNİTENİN KAPSAMI ve HEDEFLERİ

DÜŞÜNME EGZERSİZİ

Bu üniteyi tamamladığınızda;

- Hemşirelerin eğitici rolünün önemini açıklayabilecek, neler olabilir?
- Hemşirelerin eğitici rolü kapsamında yer alan (Sağlığın geliştirilmesi, sürdürülmesi ve hastalıklardan korunma, Sağlığı yeniden kazanma, Rehabilitasyon) eğitim etkinliklerini değerlendirebileceksiniz

ÜNİTE HEMŞİRESİ

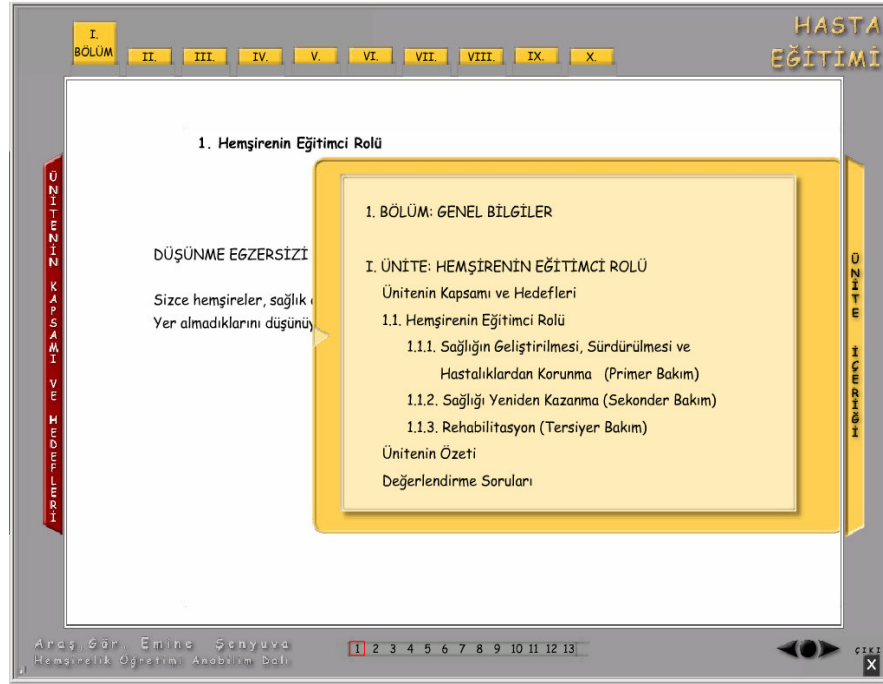
Araç Gör. Emine Şenyuva
Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

GİZLİ X

Şekil 3-5 Ders Sayfası
(Ünitenin Kapsamı ve Hedefleri)

- Ünitelerin İçerik Planı: İçerik planı, literatür taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenmiş, içeriğin birbirini tamamlayacak ve konu bütünlüğünü sağlayacak şekilde sıralanmasına özen gösterilmiştir (Şekil 3-6).

Şekil 3-6 Ders Sayfası

(Ünitenin İçerik Planı)

Ünitenin ikinci sayfasından itibaren ünitenin amaç ve kapsamı, içerik planı, ünitenin sonuna kadar web sayfasının sağına ve soluna istendiğinde okunabilecek aktif butonlar olarak yerleştirilmiştir. Sayfanın alt kısmında yer alan rakamlar üniteye toplam kaç sayfa olduğunu ve kare içindeki rakam ise o ünitenin kaçınıcı sayfasında olduğunu göstermektedir (Şekil 3-5, Şekil 3-6).

- Ünitenin İçeriği: Ünitenin içeriğinin sunumunda “Karma Tasarım Modeli” ve “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri ve “Etkileşimli Uzaktan Eğitim Derslerinde Bulunması Gereken Özellikler” kapsamındaki “Web Tabanlı Asenkron Eğitim Sırasında İzlenecek Yaklaşımlar” dikkate alınmıştır.

İçerik, ders kitaplarında olduğu gibi aktarılmamıştır. Çünkü öğrencilerin, ayrıca yararlanabilecekleri kaynakları vardır. Ünite içerikleri senaryolaştırılmış, özet biçiminde verilmiş ve hatasız, düzgün bir dille yazılmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca ekrandan okumayı olabildiğince kolaylaştıran bir biçimde sunulmuştur. Web ortamına geçirilen içerik, sadece metin şeklinde sunulmamış, öğrencilerin dikkatinin çekilmesi amacıyla tablolarla, şekillerle, resimlerle, animasyonlarla, sayfa içine gömülü uygulamalarla, düşünme egzersizleri, değerlendirme soruları ve okuma parçaları ile zenginleştirilmiş ve web tabanlı olarak sunulması için sayfaya aktarılmıştır (Şekil 3-7, Şekil 3-8, Şekil 3-9).

HASTA EĞİTİMİ

I BÖLÜM II III IV V VI VII VIII IX X

1.1. Hemşirenin Eğitici Rolü

Bilim alanı olarak 20. yüzyılda gelişmeye başlayan "eğitim" farklı felsefi görüş ve yaklaşımlara göre değişik şekillerde tanımlanmıştır/tanımlanmaktadır.
Sağlık/hasta eğitiminde önemli role sahip olan profesyonel hemşirenin eğitim ile ilgili etkinlikleri 3 grup içinde ele alınabilir.

Şimdi "Sağlığın Geliştirilmesi, Sürdürülmesi ve Hastalıklardan Korunma"ya yönelik eğitim etkinliklerinde hemşirenin rolünü inceleyelim.

SAĞLIĞIN GELİŞTİRİLMESİ, SÜRDÜRÜLMESİ ve HASTALIKLARDAN KORUNMA

SAĞLIĞI YENİDEN KAZANMA

HEMŞİRENİN EĞİTİMCİ ROLÜ

REHABİLİTASYON

Araç Gör. Emine Şenyuva
Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

ÇIKIŞ X

Şekil 3-7 Ders Sayfası

(Ünitenin İçeriği)

İçerik sayfasında açıklamalar okunup istenilen resmin üzerine basıldığında o konu ile ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşılmaktadır (Şekil 3-7). Örneğin; “Sağlığın Geliştirilmesi, Sürdürülmesi ve Hastalıklardan Korunma (Primer Bakım)” ile ilgili resmin/yazının üzerine basıldığında, konu ile ilgili ayrıntılı bilgilere ulaşılmaktadır (Şekil 3-7).

I
BÖLÜM

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

HASTA
EĞİTİMİ

ÜNİTENİN
KAPSAMI
VE
HEDFİLERİ

1.1.1. Sağlığın Geliştirilmesi, Sürdürülmesi ve Hastalıklardan Korunma (Primer Bakım)

Hemşirelerin sağlığın geliştirilmesi, sürdürülmesi ve hastalıklardan korunmaya yönelik eğitim etkinlikleri; birey, aile ve toplumun sağlık düzeyini geliştirmeyi, sürdürmeyi ve potansiyel tehlikelerden korumayı amaçlar. Bu etkinlikler geleceğe yöneliktir. Eğitim yolu ile bireyin sağlığına ilişkin temel bilgiyi kazanmasını, sağlığa olumsuz etki yapacak ortam ve davranışlardan uzak durmasını ve yaşamını nitelikli biçimde uzatacak davranışları benimsemesini sağlar.

Sağlığın Geliştirilmesi, Sürdürülmesi ve Hastalıktan Korunmaya yönelik eğitim etkinliklerini görmek için tıklayınız.

EĞİTİM ÖRNEKLERİ

ÜNİTE
İÇERİĞİ

Ataç Gör, Emine Şenyuva
 Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

ÇIKIŞ
X

Şekil 3-8 Ders Sayfası

(Ünitenin İçeriği)

Öğrencilerin daha rahat kullanması amacıyla, web sayfalarında konu anlatımını içeren bölümlerin her sayfada ayrı olacak şekilde tasarlanmasına dikkat edilmiştir (Şekil 3-8).

HASTA
EĞİTİMİ

I. BÖLÜM II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

1.1.1. Sağlığın Geliştirilmesi, Sürdürülmesi ve Hastalıklardan Korunma (Primer Bakım)

- Bağışıklama,
- Temiz su temini (su kaynaklarının temizliğinin sağlanması),
- Hava kirliliğinin kontrolü,
- Yaşam biçimiyle ilgili eğitim programları (beslenme, hijyen, aşılama, sigara-alkol gibi risk faktörlerinden uzak durma, egzersiz vb.),
- Emzirme teknikleri hakkında gebelere yönelik eğitim,
- Stresle başa çıkma, Güvenli çevre,
- İltihap gibi eğitim etkinliklerini içerir.

pencereyi kapat X

görmek için tıklayınız.

EĞİTİM ÖRNEKLERİ

Araç Gör. Emine Şenyuva
Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

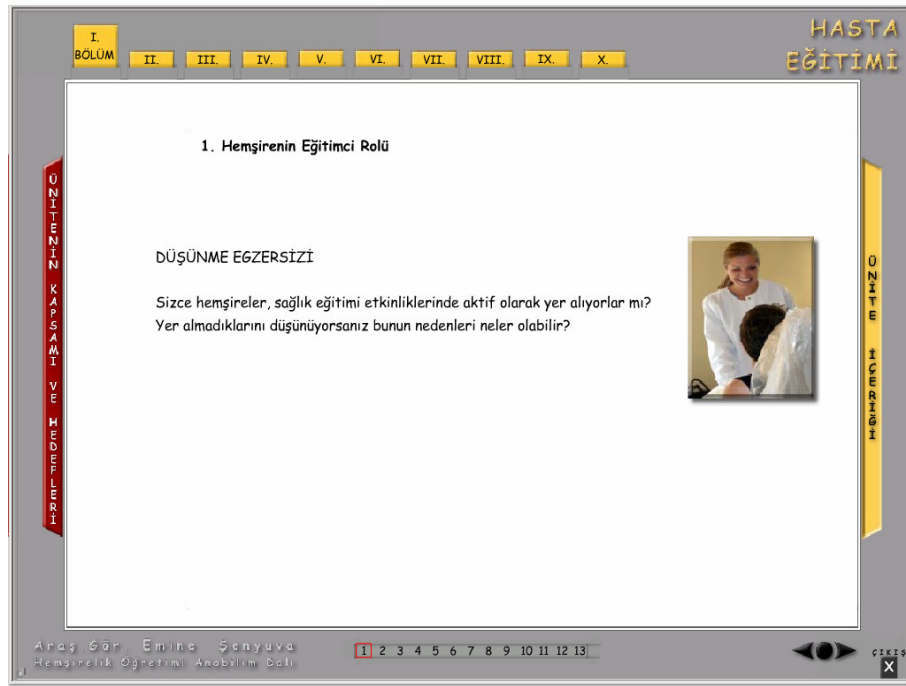
ÇIKIŞ X

Şekil 3-9 Ders Sayfası

(Ünitenin İçeriği)

Sayfanın altında yer alan küçük kırmızı renkli açıklamalar dikkate alındığında ve “Eğitim Örnekleri” butonuna basıldığında ise, ekranda bir pencere açılmakta ve o konu ile ilgili “Eğitim Örnekleri” sıralanmaktadır (Şekil 3-8, Şekil 3-9). “Pencereyi Kapat” butonuna basıldığında ise, kutu kapanmaktadır (Şekil 3-9).

■ Düşünme Egzersizleri: Dersin içerik sayfalarının arasına öğrencilerin motivasyonunu ve aktif öğrenmeyi desteklemek amacıyla okuma dışında yapılması gereken düşünme egzersizleri yerleştirilmiştir. Düşünme egzersizleri, öğrencilerin okuduğu ya da okuyacağı sayfalardaki/ünitelerdeki konular ile ilgili derin düşüncelerini, yorum yapmalarını, öğrencilerin bu konudaki görüşlerini diğer öğrencilerle ve öğretim elemanları ile paylaşabilmelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır (Şekil 3-10).

Şekil 3-10 Ders Sayfası

(Düşünme Egzersizi)

Ünitelerin içeriklerinin başına, arasına ya da sonuna okunan ya da okunacak sayfalardaki içerik ile ilgili düşünülmesini, yorum yapılmasını sağlamak amacıyla “Düşünme Egzersizleri” yerleştirilmiştir (Şekil 3-10).

▪ Değerlendirme Soruları: Öğrencilerin motivasyonunu, aktif öğrenmelerini ve kendi kendilerini değerlendirmelerini sağlamak amacıyla en fazla birkaç web sayfası sonunda okuma dışında yanıtlanması gereken değerlendirme soruları eklenmiştir. Değerlendirme soruları, öğrencilerin içerik ile ilgili edindikleri bilgileri değerlendirmelerini, anlaşılamayan ya da eksik kalan konuları fark etmelerini, kendi değerlendirmelerini yapmalarını sağlamak amacıyla hazırlanmış ve ünitelerin başına, ortasına ve sonuna yerleştirilmiştir. Soruların verilen tüm konulara yönelik olmasına dikkat edilmiştir.

Değerlendirme soruları çoktan seçmeli ve doğru yanlış olarak hazırlanmış, sorulan sorularda süre kısıtlamasına gidilmeyerek, öğrencilerin rahat ve esnek bir çokluortam öğretim aracından tam olarak yararlanmaları sağlanmıştır. Ayrıca, değerlendirme soruları sistemde hemen değerlendirilip sonuçlandırılabilir şekilde hazırlanmıştır (Şekil 3-11, Şekil 3-12).

HASTA EĞİTİMİ

I BÖLÜM II III IV V VI VII VIII IX X

ŞİMDİ SIRA SİZDE

DEĞERLENDİRME SORULARI

Aşağıda yer alan hemşirenin eğitim etkinliklerinin hangisi ağırlıklı olarak Temel Sağlık Hizmetleri kapsamında yer alır?

☐ A-) Sağlığın Geliştirilmesi, Sürdürülmesi ve Hastalıkların Önlenmesi

☐ B-) Sağlığı Yeniden Kazanma

☐ C-) Rehabilitasyon

ONAYLA Seçenek işaretleyiniz

Araç.Çar. Emine Şenyuva
Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

GİZLİ X

Şekil 3-11 Ders Sayfası

(Değerlendirme Soruları)

Öğrenci, değerlendirme sorularını okunduktan ve doğru olduğunu düşündüğü seçenek üzerine tıkladıktan sonra “Onayla” butonuna basınca cevabın doğru ya da yanlış olduğunu gösteren geribildirimler almaktadır. Sonuçlar, bir pencere içinde cevap doğru ise “Tebrikler...”, yanlış ise “Doğru cevap.....” şeklinde gözükmektedir. Özellikle yanlış cevap verildiğinde cevabın neden yanlış olduğu ve doğru cevap hakkında bilgi verilmektedir (Şekil 3-11).

HASTA EĞİTİMİ

I. BÖLÜM II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X.

ŞİMDİ SIRA SİZDE

Karışık halde verilen eğitim konularını doğru hemşirelik eğitim etkinliğinin altına altına sürükleyiniz ve "Tamam" butonuna tıklayınız.

	Seçilen Gelişimlere, Sürdürülmesi, Hastalıklardan Korunma	Seçilgi Yeniden Kazanma	Rehabilitasyon
İlkokul çocuklarına tuvalet hijyeninin öğretilmesi	☐	☐	☐
Akut hastalıkların zamanında tedavisi	☐	☐	☐
Hipertansiyon hastalarına diyetine uygun beslenmesi	☐	☐	☐
0-12 ay çocukların aşı takviminin uygulanması	☐	☐	☐
Mamektomi sonrası yapılacak kol egzersizlerini uygulaması	☐	☐	☐
Sağlıklı gebelerin izlenmesi	☐	☐	☐
Periton diyalizi uygulanan bir hastanın günlük yaşamını sürdürmesi	☐	☐	☐
Riskli gebelerin sevk edilmesi	☐	☐	☐

Tamam Seçenekleri işaretleyiniz...

Araç Gör. Enine Şenyuva
Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

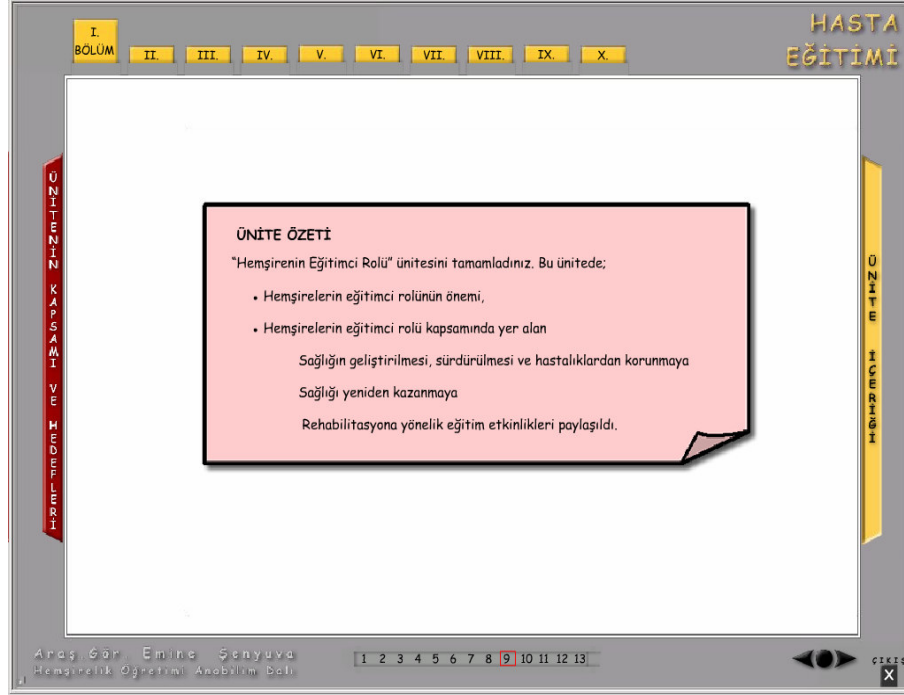
CEKES X

Şekil 3-12 Ders Sayfası

(Değerlendirme Soruları)

Birden fazla yanıtı olan sorularda da, öğrenci seçenekleri işaretledikten sonra “Tamam” butonuna tıklayarak hangi sorulara doğru, hangi sorulara yanlış cevap verdiğini görmektedir. Doğru cevaplar kırmızı ile işaretlenmiştir. Yanlış cevapların doğrusunu görebilmek için ise “Devam” butonuna basılmaktadır (Şekil 3-12).

- Ünite Özeti: Her ünitenin sonunda “Ünite Özeti” yer almaktadır. Ünite özeti, öğrencilerin okunan ünite ile ilgili bilgilerini tekrarlamalarını sağlamak amacıyla maddeler halinde sıralanmıştır (Şekil 3-13).

Şekil 3-13 Ders Sayfası

(Ünite Özeti)

- “Hasta Eğitimi” dersinin web sayfalarının tasarımında MS Frontpage 2000, Adobe Golive, Macromedia Dreamviewer programları kullanılmıştır. Ayrıca Macromedia Flash programı ile animasyonlar hazırlanmıştır.

- **Değerlendirme** aşamasında, “Hasta Eğitimi” dersinin web tabanlı olarak hazırlanması sırasında ve son şekli verildikten sonra ekran tasarımı (içerik, animasyonlar, butonlar, grafikler, renkler ...), bağlantı linkleri (ileri, geri, çıkış) vb... araçların birlikte çalışabilme durumları, ders içeriği ve öğrenmenin etkililiği öğrenci görüşleri ve uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiş, geliştirilmesi gereken noktalar belirlenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

- **Yürütme** aşamasında, “Hasta Eğitimi” dersi, web tabanlı olarak hazırlandıktan sonra internet üzerinden ya da CD olarak sunumu için teknik (ağ bağlantı hızları...) ve maliyet etmenleri değerlendirilmiştir.

3.4.3. Bilgi Formu II

Araştırmacı tarafından kaynak taramasından ve uzman görüşlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin web tabanlı bir örnek olarak hazırlanan Hasta Eğitimi dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla 3'lü likert tipi bir “Bilgi Formu II” geliştirilmiştir. Bilgi Formu II’de yer alan ifadelerin ve anlatımların anlaşılır olup olmadığı, ifadelerin ilgili bölüm amaçlarını karşılayıp karşılamadığı ve Bilgi Formu II’nin araştırmanın amacına uygun olup olmadığı uzman görüşleri ve tez danışmanının da yardımıyla değerlendirilerek 43 ifade ve 1 açık uçlu sorudan oluşan Bilgi Formu II’ye son şekli verilmiştir (Form 6: Bilgi Formu II). (Daugherty ve Funke 1998; Passerini ve Granger 2000; Sigulem ve ark. 2001; Atack ve Rankin 2002; Christianson ve ark. 2002; Demirli 2002; Alakoç ve Bozbıyık 2003; Avery ve ark. 2003; Carr ve Farley 2003; Farrell ve ark. 2003; Hawatson 2004; Seiler ve Billings 2004; Tanyeri 2004; Wilkinson ve ark. 2004; Bonnel ve ark. 2005; Kuzu 2005; Halter ve ark. 2006; Harrison 2006; Körez ve Çamurcu 2006; McGreal ve ark. 2006; Yu ve Yang 2006).

Likert tipi ölçek biçiminde düzenlenen Bilgi Formu II'deki ifadeler;

- Katılıyorum (3 puan)
- Kararsızım (2 puan)
- Katılmıyorum (1 puan) şeklinde sıralanmıştır.

Bilgi Formu II'de yer alan 7,8, 23, 32, 35, 36, 37 no'lu ifadeler ters, geri kalan ifadeler ise düz puanlanmıştır. Örneğin; ters ifadelerden biri olan “Web sayfalarında kullanılan resimlerin sayısının yetersiz olduğunu düşünüyorum.” ifadesi, Katılıyorum (1 puan), Kararsızım (2 puan), Katılmıyorum (3 puan) şeklinde puanlandırılmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilen Bilgi Formu II, üç bölümden oluşmaktadır.

- Birinci bölümde; öğrencilerin, “Karma Tasarım Modeli” ve “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri doğrultusunda web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersinin tasarımına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 23 ifade,

- İkinci bölümde; öğrencilerin, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 9 ifade,

- Üçüncü bölümde ise, öğrencilerin, eğitimi aldıktan sonra web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 11 ifade ve 1 açık uçlu soru yer almaktadır.

İç geçerliliği yapılan Bilgi Formu II'nin;

- Toplam Cronbach Alpha Değeri: ,8580
- “Hasta Eğitimi dersinin tasarımına ilişkin görüşler” bölümünün Cronbach Alpha Değeri: ,7015
- “Hasta Eğitimi dersine ilişkin görüşler” bölümünün Cronbach Alpha Değeri: ,7195
- “Eğitimi aldıktan sonra web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine ilişkin görüşler” bölümünün Cronbach Alpha Değeri: ,7741 olarak hesaplanmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında; Bilgi Formu I, Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersi Örneği ve Bilgi Formu II kullanılmıştır.

3.5.1. Bilgi Formu I

Araştırma, İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü'ne başvurularak gerekli izin ve onaylar alındıktan sonra, 2005-2006 öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın verileri, hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerine, uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgi ve eğilimlerine yönelik olarak hazırlanan “Bilgi Formu I” kullanılarak, araştırmacı tarafından yüzyüze yapılan görüşmelerle toplanmıştır.

3.5.2. Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersi Örneği ve Bilgi Formu II

Öğrencilerin, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla web tabanlı olarak hazırlanan/geliştirilen “Hasta Eğitimi Dersi Örneği”, 2005-2006 öğretim yılı güz döneminde öğrencilere uygulanmıştır.

Web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersinin izlettirilmesi ve öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla, yüksekokulların bilgisayar laboratuvarları kullanılmıştır. Bilgisayar laboratuvarında bulunan 2 bilgisayara Macromedia Flash programı kurulmuş, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersinin bilgisayar ortamına aktarılarak çalışması sağlanmıştır. Daha sonra Anabilim dallarının yardımıyla araştırmaya katılacak 4. sınıf öğrencilerinin uygun olduğu saatler belirlenerek, hazırlanan eğitim ortamında öğrencilere araştırmanın konusu, kapsamı, önemi ve web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersinin çalışması hakkında açıklamalar yapılmış, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler, araştırma kapsamına alınmıştır. Öğrencilerin uygun oldukları saatler belirlenmiş ve bireysel olarak bilgisayar başında web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersini izlemeleri ve uygulamaları sağlanmıştır.

Web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersini inceleyen öğrencilere geçerlik çalışmasının yapılması ile birlikte uygulamaya hazır hale getirilen “Bilgi Formu II” verilerek, öğrencilerin “Hasta Eğitimi” dersinin tasarımına ve web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine ilişkin görüşleri araştırmacı tarafından toplanmıştır. Uzmanlardan ve öğrencilerden alınan geribildirimler doğrultusunda “Hasta Eğitimi” dersinin düzeltilmesi ve geliştirilmesi gereken noktalar belirlenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi/Değerlendirilmesi

Araştırma verileri bilgisayar ortamında İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı'nda SPSS 11.0 paket programında analiz edilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerine, uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgi ve eğilimlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacı ile düzenlenen Bilgi Formu I ile elde edilen verilerin analizinde; frekans, yüzdeleme testleri kullanılmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacı ile düzenlenen Bilgi Formu II ile elde edilen verilerin analizinde; frekans, yüzdeleme, aritmetik ortalama, standart sapma, gruplar arasındaki farkın belirlenmesinde t testi kullanılmış, Bilgi Formu II'nin verileri, ifadelerin olumlu ya da olumsuz olmaları dikkate alınarak analiz edilmiştir.

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

- 2005-2006 öğretim yılında İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenimlerini sürdüren 4. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini, uzaktan eğitim ile ilgili ön bilgilerini ve eğilimlerini içeren bilgiler, “Bilgi Formu I”deki sorularla sınırlıdır.
- Hemşirelik öğrencilerinin web tabanlı olarak hazırlanan Hasta Eğitimi dersine ilişkin görüşlerini içeren bilgiler, “Bilgi Formu II”deki sorularla sınırlıdır.

4. BULGULAR

Araştırma, hemşirelik eğitiminde “Hasta Eğitimi” dersini “Karma Tasarım Modeli” doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı bir örnek olarak hazırlamak/geliştirmek, uygulamak, öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve ilgili araştırmalara kaynak oluşturmak amacıyla, İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu 4. sınıfta öğrenimlerini sürdüren toplam 167 öğrenci üzerinde yapılan tanımlayıcı ve metodolojik bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular ve bulguların istatistiksel değerleri öğrencilerin;

- Bazı sosyo-demografik özelliklerini,
 - Bilgisayar ve internet kullanım düzeylerini,
 - Uzaktan eğitim yöntemine ilişkin görüşlerini,
 - Web tabanlı olarak hazırlanan Hasta Eğitimi dersine ilişkin görüşlerini
- içeren bölümler, tablolar halinde sunulmuştur.

4.1. Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin bazı sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde (Tablo 4-1);

Tablo 4-1 Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri (N:167)

BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER		n	%
Yaş	20	3	1,8
	21	24	14,4
	22	78	46,6
	23	26	15,6
	24 ve üzeri	36	21,6
Mezun olunan orta eğitim kurumu	Anadolu Lisesi	34	20,4
	Fen Lisesi	1	,6
	Özel Lise	1	,6
	Süper Lise	47	28,1
	Klasik Lise	68	40,7
	Önlisans	2	1,2
	Sağlık Meslek Lisesi	13	7,8
Öğrenimini sürdürdüğü hemşirelik yüksekokulu	İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu	103	61,7
	İ.Ü. Bakırköy Sağlık Yüksekokulu	64	38,3
Annenin eğitim düzeyi	Okur yazar değil	13	7,8
	Okur yazar	23	13,8
	İlkokul	95	56,8
	Ortaokul ve dengi	10	6,0
	Lise ve dengi	18	10,8
	Üniversite/yüksekokul	7	4,2
	Lisansüstü	-	-
Annenin mesleği/çalışma durumu	Diğer	1	,6
	Ev hanımı	128	76,6
	İşçi	21	12,6
	Memur	3	1,8
	Emekli	12	7,2
	Diğer	3	1,8

Tablo 4-1 Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri (N:167) (Devam)

BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER		n	%
Babanın eğitim düzeyi	Okur yazar değil	1	,6
	Okur yazar	4	2,4
	İlkokul	84	50,2
	Ortaokul ve dengi	23	13,8
	Lise ve dengi	35	21,0
	Üniversite/yüksekokul	18	10,8
	Lisansüstü	2	1,2
Babanın mesleği/çalışma durumu	İşçi	41	24,6
	Memur	15	9,0
	Serbest Meslek	35	21,0
	Çiftçi	10	6,0
	Emekli	66	39,4
Öğrenim döneminde kalınan yer	Ailesi ile	64	38,3
	Yurt	61	36,5
	Akraba yanı	12	7,2
	Evde yalnız başına	1	,6
	Evde arkadaşlarıyla	26	15,6
	Diğer	3	1,8
Öğrenim dönemindeki geçim kaynağı	Aile	34	20,4
	Burslar	15	9,0
	Çalışarak	26	15,6
	Aile ve Burslar	78	46,6
	Diğer	14	8,4

Öğrencilerin %46,6'sının (78 öğrenci) 22 yaşında, %40,7'sinin (68 öğrenci) klasik lise, %7,8'inin (13 öğrenci) sağlık meslek lisesi mezunu olduğu, %61,7'sinin (103 öğrenci) İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu'nda, %38,3'ünün (64 öğrenci) İ.Ü. Bakırköy Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenimlerini sürdürdükleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin annelerinin %56,8'inin (95 öğrenci) ilkokul mezunu ve %76,6'sının (128 öğrenci) ev hanımı, babalarının %50,2'sinin (84 öğrenci) ilkokul mezunu ve %24,6'sının (41 öğrenci) işçi, %39,4'ünün (66 öğrenci) emekli olduğu, %38,3'ünün (64 öğrenci) öğrenim döneminde ailesi ile, %36,5'inin (61 öğrenci) yurttan kaldığı, %46,6'sının (78 öğrenci) öğrenimleri döneminde geçimlerini ailesinden ve burslarla sağladığı belirlenmiştir.

4.2. Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olma durumları incelendiğinde (Tablo 4-2);

Tablo 4-2 Öğrencilerin Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumları (N: 167)

KİŞİSEL BİLGİSAYAR		n	%
Kişisel Bilgisayara	Sahip olan	62	37,1
	Sahip olmayan	105	62,9
Kişisel Bilgisayara Sahip Olmayan Öğrencilerin Bilgisayardan Yararlanma Yerleri* (n:105)	İnternet kafe	83	79,0
	Okul	66	62,9
	Arkadaş bilgisayarı	43	41,0
	Diğer	8	7,6

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilerin %37,1'inin (62 öğrenci) kişisel bilgisayara sahip olduğunu, %62,9'unun (105 öğrenci) sahip olmadığını, kişisel bilgisayara sahip olmayan öğrencilerin ise %79,0'unun (83 öğrenci) internet kafeden, %62,9'unun (66 öğrenci) okuldaki bilgisayar odasından, %41,0'inin (43 öğrenci) arkadaşının bilgisayarından yararlandığını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin bilgisayar ile ilgili eğitime (kurs, seminer vb) katılma durumları incelendiğinde (Tablo 4-3);

Tablo 4-3 Öğrencilerin Bilgisayar İle İlgili Eğitime (Kurs, Seminer vb) Katılma Durumları (N: 167)

BİLGİSAYAR İLE İLGİLİ EĞİTİM		n	%
Bilgisayar İle İlgili Eğitime	Katılan	81	48,5
	Katılmayan	86	51,5
Bilgisayar İle İlgili Eğitime Katılan Öğrencilerin Kendilerini Donanımlı Hissettikleri Konu/Konular* (n:81)	Bilgisayara giriş (word, excell, powerpoint...)	78	96,3
	Bilgisayarın eğitimde kullanılması	29	35,8
	Organizasyon ve metod eğitimi	5	6,2
	Bilgi-işlem yönetimi	5	6,2
	Bilgisayar programcılığı	1	1,2
	Bilgisayar tasarımı	-	-

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilerin %51,5'inin (86 öğrenci) bilgisayar ile ilgili herhangi bir eğitime katılmadığını, %48,8'inin (81 öğrenci) katıldığını, bilgisayar ile ilgili herhangi bir eğitime katılan öğrencilerin %96,3'ünün (78 öğrenci) bilgisayara giriş (word, excell, powerpoint...), %35,8'inin (29 öğrenci) bilgisayarın eğitimde kullanılması konusunda kendisini donanımlı hissettiklerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin interneti kullanma durumları incelendiğinde (Tablo 4-4);

Tablo 4-4 Öğrencilerin İnterneti Kullanma Durumları (N:167)

İNTERNET		n	%
İnternet	Kullanan	167	100,0
	Kullanmayan	-	-
İnterneti Kullanan Öğrencilerin Öncelikli Kullanma Amacı/ Amaçları*	Bilgiye ulaşmak (Eğitim)	163	98,2
	E-posta, haberleşmek	62	37,1
	Sohbet etmek	51	30,7
	Yeni insanlarla tanışmak	11	6,6
	Oyun oynamak	11	6,6
	Alışveriş yapmak	4	2,4
İnterneti kullanırken yaşadıkları sorunları çözme yolları*	Başka bir internet sitesine geçme	135	81,3
	Sorunun geçmesini bekleme	70	42,2
	İnternette çıkma, bilgisayarı kapatma	31	18,7
	Yardım isteme	3	1,8

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilerin %100'ünün (167 öğrenci) interneti kullandığını, interneti kullanan öğrencilerin %98,2'sinin (163 öğrenci) öncelikle bilgiye ulaşmak, %37,1'inin (62 öğrenci) e-posta, haberleşmek..., %30,7'sinin (51 öğrenci) sohbet etmek için interneti kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.

İnterneti kullanan öğrencilerin girdikleri internet sitesinde sorun yaşadıklarında %81,3'ünün (135 öğrenci) başka bir internet sitesine geçtiğini, %42,2'sinin (70 öğrenci) sorunun geçmesini beklediğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

4.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Öğrencilerin kendi kendilerine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olma durumları incelendiğinde (Tablo 4-5);

Tablo 4-5 Öğrencilerin Kendi Kendine Ders Çalışabilme Alışkanlığına Sahip Olma Durumları (N:167)

KENDİ KENDİNE DERS ÇALIŞABİLME ALIŞKANLIĞINA	n	%
Sahip olan	158	94,6
Sahip olmayan	9	5,4

Öğrencilerin %94,6'sının (158 öğrenci) kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olduğunu, %5,4'ünün (9 öğrenci) sahip olmadığını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin bazı dersleri okul dışında da (evde, işyerinde vb.) öğrenmek isteme durumları incelendiğinde (Tablo 4-6);

Tablo 4-6 Öğrencilerin Bazı Dersleri Okul Dışında da Öğrenmek İsteme Durumları (N:167)

BAZI DERSLERİ OKUL DIŞINDA DA ÖĞRENMEK	n	%
İsteyen	155	92,8
İstemeyen	12	7,2

Öğrencilerin %92,8'inin (155 öğrenci) bazı dersleri okul dışında da öğrenmek istediğini, %7,2'sinin (12 öğrenci) öğrenmek istemediğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler, CD'ler vb.) verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterlikte olmalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4-7);

Tablo 4-7 Öğrencilerin Uygun Materyaller Verildiğinde Kendi Kendine Ders Çalışabilecek Yeterlikte Olmalarına İlişkin Görüşleri (N:167)

UYGUN MATERYALLERLE KENDİ KENDİNE DERS ÇALIŞABİLECEĞİ GÖRÜŞÜNE	n	%
Sahip olan	139	83,2
Sahip olmayan	28	16,8

Öğrencilerin %83,2'sinin (139 öğrenci) uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler, CD'ler vb.) verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterliğe sahip olduğunu, %16,8'inin (28 öğrenci) sahip olmadığını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin uzaktan eğitimin sağlayacağı öncelikli yararlarla ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4-8);

Tablo 4-8 Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Sağlayacağı Öncelikli Yararlara İlişkin Görüşleri (N:167)

UZAKTAN EĞİTİMİN SAĞLAYACAĞI ÖNCELİKLİ YARARLAR*	n	%
Bireysel öğrenmeyi destekler.	129	77,2
Zaman ve mekan sınırlılığını en aza indirir.	117	70,1
İleri teknoloji kullanma fırsatı verir.	95	56,9
Eğitimin sürekli, nitelikli ve ekonomik olmasını destekler.	82	49,1
Coğrafi engelleri en aza indirir.	78	46,7
Karar verme becerisini artırır.	77	46,1
Ulusal ve uluslararası bilgiye ulaşma fırsatı verir.	64	38,3
Fırsat eşitliği sağlar.	58	34,7
Araştırma yapma ve dünyaya açılma fırsatı verir.	55	32,9
Kurumlararası etkileşim ve kaynak paylaşımını (eğitimci, konu uzmanı ...) destekler.	46	27,5
Öğrenme isteğini artırır.	34	20,4

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilere uzaktan eğitimin sağlayacağı öncelikli yararların neler olduğu sorulduğunda; %77,2'sinin (129 öğrenci) “Bireysel öğrenmeyi destekleyeceğini”, %70,1'inin (117 öğrenci) “Zaman ve mekan sınırlılığını en aza indireceğini, %27,5'inin (46 öğrenci) “Kurumlararası etkileşim ve kaynak paylaşımını (eğitimci, konu uzmanı...) destekleyeceğini”, %20,4'ünün (34 öğrenci) “Öğrenme isteğini arttıracığını” ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin uzaktan eğitimin öncelikli sınırlılıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4-9);

Tablo 4-9 Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Öncelikli Sınırlılıklarına İlişkin Görüşleri (N:167)

UZAKTAN EĞİTİMİN ÖNCELİKLİ SAKINCALARI*	n	%
Eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki karşılıklı etkileşimi en aza indirir.	133	79,6
Öğrenme sırasında karşılaşılan öğrenme güçlükleri anında çözümlenemez.	129	77,2
Sosyalleşmeyi en aza indirir.	115	68,9
Uygulama ağırlıklı konuların işlenmesinde sınırlılıklar yaşanabilir.	99	59,3
Yalnızca kuramsal derslerde kullanılabilir.	94	56,3
Hemşireliğin bütüncü ve hümanistik yapısının kazanılmasında yetersizdir.	68	40,7
Kullanılacak teknolojiye bağlı olarak maliyet yüksektir.	54	32,3
Bireysel yaklaşımı engeller.	52	31,1
Devimsel ve duyuşsal davranışların kazanılmasında etkili değildir.	48	28,7
İletişim teknolojilerine bağımlılık fazladır.	42	25,1

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilere uzaktan eğitimin öncelikli sınırlılıklarının neler olduğu sorulduğunda; %79,6'sının (133 öğrenci) "Eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki karşılıklı etkileşimi en aza indireceğini", %77,2'sinin (129 öğrenci) "Öğrenme sırasında karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözümlenemeyeceğini", %59,3'ünün (99 öğrenci) "Uygulama ağırlıklı konuların işlenmesinde sınırlılıklar yaşanabileceğini", %40,7'sinin (68 öğrenci) "Hemşireliğin bütüncü ve hümanistik yapısının kazanılmasında yetersiz olacağını", %31,1'inin (52 öğrenci) "Bireysel yaklaşımı engelleyeceğini", %28,7'sinin (48 öğrenci) "Devimsel ve duyuşsal davranışların kazanılmasında etkili olmayacağını", %25,1'inin (42 öğrenci) "İletişim teknolojilerine bağımlılığın fazla olacağını/olduğunu" ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri yüksekokulların uzaktan eğitim donanımına sahip olma durumlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4-10);

Tablo 4-10 Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Yüksekokulların Uzaktan Eğitim Donanımına Sahip Olma Durumlarına İlişkin Görüşleri (N:167)

UZAKTAN EĞİTİM DONANIMINA	n	%
Sahip olan	5	3,0
Sahip olmayan	162	97,0

Öğrencilerin %3,0'ünün (5 öğrenci) öğrenim gördükleri yüksekokulların uzaktan eğitim donanımına sahip olduğunu, %97,0'sinin (162 öğrenci) sahip olmadığını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin hemşirelik temel eğitiminde tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğine ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4-11);

Tablo 4-11 Öğrencilerin Hemşirelik Temel Eğitimindeki Tüm Derslerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemiyle Verilebileceğine İlişkin Görüşleri (N:167)

HEMŞİRELİK TEMEL EĞİTİMİNDEKİ TÜM DERSLER	n	%
WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM YÖNTEMİYLE		
Verilebilir	22	13,2
Verilemez	145	86,8

Öğrencilerin %13,2'sinin (22 öğrenci) hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğini, %86,2'sinin (144 öğrenci) verilemeyeceğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilebileceğini ifade eden öğrencilerin yazılı görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Verilebilir. Ancak kaynaklar yeterli, anlaşılabilir olmalıdır. Öğretim görevlileriyle internet üzerinden kolay iletişime geçilmelidir.”

Hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilemeyeceğini ifade eden öğrencilerin yazılı görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Teorik derslerin işlenmesinde web tabanlı eğitimden yararlanılabilir. Ama uygulama derslerinin bunun için uygun olmayacağı kanaatindeyim. Hemşireliğin hürmanistik ve bütüncül yaklaşımı göz ardı edilir.”

“Çünkü hemşirelik sadece kuramsal olarak işlenmesi gereken bir eğitim değildir. Hemşireliğin asıl öğrenildiği yer uygulama alanlarıdır. Bu nedenle tüm dersler bu yöntemle verilemez. Herşey kuramsalda/teorikte kalır, pratik zayıflar.”

“Bireysel yaklaşımı engeller ve sosyalleşmeyi sınırlar.”

“Yeterince teknik donanıma sahip değiliz (her evde bilgisayar yok). Teknoloji bize uzak kalıyor.”

“Ben eğitimde, eğitimci-öğrenci hatta öğrenci-öğrenci arasında karşılıklı etkileşimlerin olması gerektiğini düşünüyorum. Eksik kalınan yerde soruların cevaplandığı, geribildirimlerin olduğu eğitimden yanayım.”

Öğrencilerin hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğine ilişkin görüşleri incelendiğinde (Tablo 4-12);

Tablo 4-12 Öğrencilerin Hemşirelik Eğitiminde Bazı Ders ya da Uygulamaların Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Etkili ve Verimli Bir Şekilde Uygulanabileceğine İlişkin Görüşleri (N:167)

BAZI DERS ve UYGULAMALAR WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM YÖNTEMİ İLE ETKİLİ ve VERİMLİ ŞEKİLDE	n	%
Verilebilir	99	59,3
Verilemez	68	40,7

Öğrencilerin %59,3'ünün (99 öğrenci) hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde verilebileceğini, %40,7'sinin (68 öğrenci) verilemeyeceğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde verilebileceğini ifade eden öğrencilerin yazılı görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Seçimlik derslerin ve kuramsal ağırlıklı derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle etkili ve verimli bir şekilde verilebileceğini düşünüyorum.”

Hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde verilemeyeceğini ifade eden öğrencilerin yazılı görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Hemşirelik mesleği diğer mesleklerden daha fazla bireysel iletişimi ve empati becerisini gerektirir. Bu nedenle uzaktan eğitimin uygun olmadığını düşünüyorum.”

“Hemşirelik bilişsel, duyuşsal ve devimsel becerilerin tümünü kapsadığından, kişilerarası ilişkiler hemşireliğin odak noktası olduğundan hemşirelik hatayı kabul edemez. Bu nedenle uzaktan eğitim hiç uygun değil. Uzaktan eğitimde kişi kendini denetim altına almakta zorlanır, sınav zamanı çalışır sadece.”

4.4. Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına ilişkin görüşleri” ile ilgili bulguların yüzdeleri (Tablo 4-13), aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde (Tablo 4-14);

Tablo 4-13 Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına” İlişkin Görüşleri (N:167)

HASTA EĞİTİMİ DERSİNİN TASARIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor	
	n	%	n	%	N	%
1.Dersin amacı ve hedefleri, gereksinimlerimi karşılayacak özellikteydi.	163	97,6	2	1,2	2	1,2
2.Dersin içerik planı, gereksinimlerimi karşılayacak şekilde belirlenmişti.	160	95,8	6	3,6	1	,6
3.Dersin içerik planı iyi düzenlenmişti.	161	96,4	5	3,0	1	,6
4.Web sayfalarında sunulan içerik iyi düzenlenmişti.	157	94,0	9	5,4	1	,6
5.Web sayfalarında sunulan içeriğin kapsamı yeterliydi.	132	79,0	31	18,6	4	2,4
6.Web sayfalarında sunulan metinlerde açık ifadeler kullanılmıştı.	157	94,0	8	4,8	2	1,2
7.Web sayfalarında kullanılan resimlerin sayısının yetersiz olduğunu düşünüyorum.	25	15,0	30	18,0	112	67,0
8.Web sayfalarında kullanılan resimlerin, içeriği destekleyici nitelikte seçilmediğini düşünüyorum.	14	8,4	18	10,8	135	80,8
9.Web sayfalarındaki yazıların düzeni, anlamayı kolaylaştıracak şekildeydi.	158	94,6	6	3,6	3	1,8
10.Web sayfalarındaki yazıların puntosu, dikkati dağıtmayacak şekildeydi.	156	93,4	10	6,0	1	,6
11.Web sayfalarındaki yazıların renkleri, dikkati dağıtmayacak şekildeydi.	155	92,8	7	4,2	5	3,0
12.Web sayfalarında kullanılan animasyonlar, ilgili içeriğin kavranmasında etkili oldu.	149	89,2	15	9,0	3	1,8
13.Web sayfalarında kullanılan animasyonlar, dikkati dağıtmayacak şekildeydi.	155	92,8	11	6,6	1	,6
14.Web sayfalarında kullanılan zemin, dikkati dağıtmayacak şekildeydi.	158	94,6	7	4,2	2	1,2
15.Web sayfalarında kullanılan şekiller, anlamayı kolaylaştıracak şekildeydi.	152	91,0	15	9,0	-	-
16.Web sayfalarında kullanılan renkler (zemin, yazı ...) uyumluydu.	160	95,8	7	4,2	-	-
17.“Değerlendirme Soruları” içeriği daha iyi pekiştirmemi sağladı.	155	92,8	11	6,6	1	,6
18.“Düşünme Egzersizleri” içerik hakkında daha fazla düşünmemi sağladı.	145	86,8	18	10,8	4	2,4
19.Değerlendirme sorularını yanıtlamaktan büyük zevk aldım.	158	94,6	8	4,8	1	,6
20.Düşünme Egzersizlerinden büyük zevk aldım.	125	74,8	35	21,0	7	4,2
21.“Ünite Özetleri” üniteleri tekrarlamamda yararlı oldu.	150	89,8	15	9,0	2	1,2
22.Web sayfalarındaki link yapıları (ileri-geri düğmeleri...) kullanım kolaylığı sağladı.	163	97,6	3	1,8	1	,6
23.Web sayfalarının tasarımları birbirlerinden farklıydı.	76	45,5	56	33,5	35	21,0

Tablo 4-14 Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına İlişkin Görüşleri” İle İlgili Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N:167)

HASTA EĞİTİMİ DERSİNİN TASARIMINA İLİŞKİN		
GÖRÜŞLER	X	± SS
1.Dersin amacı ve hedefleri, gereksinimlerimi karşılayacak özellikteydi.	2,96	0,24
2.Dersin içerik planı, gereksinimlerimi karşılayacak şekilde belirlenmişti.	2,95	0,24
3.Dersin içerik planı iyi düzenlenmişti.	2,96	0,23
4.Web sayfalarında sunulan içerik iyi düzenlenmişti.	2,93	0,27
5.Web sayfalarında sunulan içeriğin kapsamı yeterliydi.	2,77	0,48
6.Web sayfalarında sunulan metinlerde açık ifadeler kullanılmıştı.	2,93	0,30
7.Web sayfalarında kullanılan resimlerin sayısının yetersiz olduğunu düşünüyorum.	2,52	0,74
8.Web sayfalarında kullanılan resimlerin, içeriği destekleyici nitelikte seçilmediğini düşünüyorum.	2,72	0,61
9.Web sayfalarındaki yazıların düzeni, anlamayı kolaylaştıracak şekildeydi.	2,93	0,32
10.Web sayfalarındaki yazıların puntosu, dikkati dağıtmayacak şekildeydi.	2,93	0,28
11.Web sayfalarındaki yazıların renkleri, dikkati dağıtmayacak şekildeydi.	2,90	0,39
12.Web sayfalarında kullanılan animasyonlar, ilgili içeriğin kavranmasında etkili oldu.	2,87	0,38
13.Web sayfalarında kullanılan animasyonlar, dikkati dağıtmayacak şekildeydi.	2,92	0,29
14.Web sayfalarında kullanılan zemin, dikkati dağıtmayacak şekildeydi.	2,93	0,29
15.Web sayfalarında kullanılan şekiller, anlamayı kolaylaştıracak şekildeydi.	2,91	0,29
16.Web sayfalarında kullanılan renkler (zemin, yazı ...) uyumluydu.	2,96	0,20
17.“Değerlendirme Soruları” içeriği daha iyi pekiştirmemi sağladı.	2,92	0,29
18.“Düşünme Egzersizleri” içerik hakkında daha fazla düşünmemi sağladı.	2,84	0,42
19.Değerlendirme sorularını yanıtlamaktan büyük zevk aldım.	2,94	0,26
20.Düşünme Egzersizlerinden büyük zevk aldım.	2,70	0,54
21.“Ünite Özetleri” üniteleri tekrarlamamda yararlı oldu.	2,89	0,35
22.Web sayfalarındaki link yapıları (ileri-geri düğmeleri...) kullanım kolaylığı sağladı.	2,97	0,20
23.Web sayfalarının tasarımları birbirlerinden farklıydı.	1,75	0,78
Genel Ortalama	65,13	3,33

“Dersin amacı ve hedefleri, gereksinimlerimi karşılayacak özellikteydi” ifadesine öğrencilerin %97,6’sının (163 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,96 \pm 0,24)$ olduğu,

“Dersin içerik planı, gereksinimlerimi karşılayacak şekilde belirlenmişti” ifadesine öğrencilerin %95,8’inin (160 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,95 \pm 0,24)$ olduğu,

“Dersin içerik planı iyi düzenlenmişti” ifadesine öğrencilerin %96,4’ünün (161 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,96 \pm 0,23)$ olduğu,

“Web sayfalarında sunulan içerik iyi düzenlenmişti” ifadesine öğrencilerin %94,0’ünün (157 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,93 \pm 0,27)$ olduğu,

“Web sayfalarında sunulan içeriğin kapsamı yeterliydi” ifadesine öğrencilerin %79,0’unun (132 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,77 \pm 0,48)$ olduğu,

“Web sayfalarında sunulan metinlerde açık ifadeler kullanılmıştı.” ifadesine öğrencilerin %94,0’ünün (157 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,93 \pm 0,30)$ olduğu,

“Web sayfalarında kullanılan resimlerin sayısının yetersiz olduğunu düşünüyorum” ifadesine öğrencilerin % 67,0’sinin (112 öğrenci) katılmadığı, %18,0’inin (30 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,52 \pm 0,74)$ olduğu,

“Web sayfalarında kullanılan resimlerin, içeriği destekleyici nitelikte seçilmediğini düşünüyorum.” ifadesine öğrencilerin % 80,8’inin (135 öğrenci) katılmadığı, aritmetik ortalamasının $(2,72 \pm 0,61)$ olduğu,

“Web sayfalarındaki yazıların düzeni, anlamayı kolaylaştıracak şekildeydi” ifadesine öğrencilerin %94,6’sının (158 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,93 \pm 0,32)$ olduğu,

“Web sayfalarındaki yazıların puntosu, dikkati dağıtmayacak şekildeydi” ifadesine öğrencilerin %93,4’ünün (156 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,93 \pm 0,28)$ olduğu,

“Web sayfalarındaki yazıların renkleri, dikkati dağıtmayacak şekildeydi” ifadesine öğrencilerin %92,8’inin (155 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,90 \pm 0,39)$ olduğu,

“Web sayfalarında kullanılan animasyonlar, ilgili içeriğin kavranmasında etkili oldu” ifadesine öğrencilerin %89,2’sinin (149 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,87 \pm 0,38)$ olduğu,

“Web sayfalarında kullanılan animasyonlar, dikkati dağıtmayacak şekildeydi” ifadesine öğrencilerin %92,8’inin (155 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,92 \pm 0,29)$ olduğu,

“Web sayfalarında kullanılan zemin, dikkati dağıtmayacak şekildeydi” ifadesine öğrencilerin %94,6’sının (158 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,93 \pm 0,29)$ olduğu,

“Web sayfalarında kullanılan şekiller, anlamayı kolaylaştıracak şekildeydi” ifadesine öğrencilerin %91,0’inin (152 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,91 \pm 0,29)$ olduğu,

“Web sayfalarında kullanılan renkler (zemin, yazı ...) uyumluydu.” ifadesine öğrencilerin %95,8’inin (160 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,96 \pm 0,20)$ olduğu,

“Değerlendirme Soruları, içeriği daha iyi pekiştirmemi sağladı” ifadesine öğrencilerin %92,8’inin (155 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,92 \pm 0,29)$ olduğu,

“Düşünme Egzersizleri, içerik hakkında daha fazla düşünmemi sağladı.” ifadesine öğrencilerin %86,8’inin (145 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,84 \pm 0,42)$ olduğu,

“Değerlendirme sorularını yanıtlamaktan büyük zevk aldım” ifadesine öğrencilerin %94,6’sının (158 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,94 \pm 0,26)$ olduğu,

“Düşünme Egzersizlerinden büyük zevk aldım” ifadesine öğrencilerin %74,8’inin (125 öğrenci) katıldığı, %21,0’inin (35 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,70 \pm 0,54)$ olduğu,

“Ünite Özetleri, üniteleri tekrarlamamda yararlı oldu” ifadesine öğrencilerin %89,8’inin (150 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,89 \pm 0,35)$ olduğu,

“Web sayfalarındaki link yapıları (ileri-geri düğmeleri...) kullanım kolaylığı sağladı” ifadesine öğrencilerin %97,6’sının (163 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,97 \pm 0,20)$ olduğu,

“Web sayfalarının tasarımları birbirlerinden farklıydı” ifadesine öğrencilerin %45,5’inin (76 öğrenci) katıldığı, %33,5’inin (56 öğrenci) kararsız olduğu, %21’inin (35 öğrenci) katılmadığı, aritmetik ortalamasının $(1,75 \pm 0,77)$ olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri” ile ilgili bulguların yüzdeleri (Tablo 4-15), aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde (Tablo 4-16);

Tablo 4-15 Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersine” İlişkin Görüşleri (N:167)

HASTA EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	Katılıyor		Kararsızım		Katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%
1.Web tabanlı uzaktan eğitimi yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersinin uygulama sürecinden çok zevk aldım.	148	88,6	17	10,2	2	1,2
2.Web tabanlı uzaktan eğitimi yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersi, internetin/web’in, eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin düşüncelerimi olumlu yönde etkiledi.	150	89,8	16	9,6	1	,6
3.Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin birçok derste yaygın olarak kullanılmasını isterim.	146	87,4	18	10,8	3	1,8
4.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersi, çeşitli internet teknolojilerini kullanma fırsatı verdi.	140	83,8	18	10,8	9	5,4
5.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen bir derse katılmanın daha fazla öğrenme sorumluluğu kazandıracağını düşünüyorum.	116	69,5	41	24,5	10	6,0
6.Web tabanlı uzaktan eğitimi yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersine katılarak önemli bir işi başarmış olduğumu hissettim.	94	56,3	56	33,5	17	10,2
7.Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin geleneksel sınıf eğitiminden daha etkili olduğunu düşünüyorum.	106	63,5	43	25,7	18	10,8
8.Zaman ve mekan sınırlılığının olmaması öğrenmemi kolaylaştırdı.	152	91,0	13	7,8	2	1,2
9.Web tabanlı uzaktan eğitimde, geleneksel sınıf ortamında karşılaşılan baskı ve sıkıcılığın olduğunu hissettim.	12	7,2	12	7,2	143	85,6

Tablo 4-16 Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan “Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri” İle İlgili Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N:167)

HASTA EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	X	±	SS
1.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersinin uygulama sürecinden çok zevk aldım.	2,87	0,37	
2.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersi, internetin/web’in, eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin düşüncelerimi olumlu yönde etkiledi.	2,89	0,33	
3.Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin birçok derste/programda yaygın olarak kullanılmasını isterim.	2,86	0,40	
4.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” programı, çeşitli internet teknolojilerini kullanma fırsatı verdi.	2,78	0,53	
5.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen bir programa/derse katılmanın daha fazla öğrenme sorumluluğu kazandıracağını düşünüyorum.	2,63	0,59	
6.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersine katılarak önemli bir işi başarmış olduğumu hissettim.	2,46	0,67	
7.Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin geleneksel sınıf eğitiminden daha etkili olduğunu düşünüyorum.	2,53	0,68	
8.Zaman ve mekan sınırlılığının olmaması öğrenmemi kolaylaştırdı.	2,90	0,34	
9.Web tabanlı uzaktan eğitimde, geleneksel sınıf ortamında karşılaşılan baskı ve sıkıcılığın olduğunu hissettim.	2,78	0,56	
Genel Ortalama	24,71	2,57	

“Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersinin uygulama sürecinden çok zevk aldım” ifadesine öğrencilerin %88,6’sının (148 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının (2,87±0,37) olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersi, internetin/web’in, eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin düşüncelerimi olumlu yönde etkiledi” ifadesine öğrencilerin %89,8’inin (150 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının (2,89±0,33) olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin birçok derste yaygın olarak kullanılmasını isterim” ifadesine öğrencilerin %87,4’ünün (146 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,86 \pm 0,40)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersi, çeşitli internet teknolojilerini kullanma fırsatı verdi” ifadesine öğrencilerin %83,8’inin (140 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,78 \pm 0,53)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen bir derse katılmanın daha fazla öğrenme sorumluluğu kazandıracağını düşünüyorum” ifadesine öğrencilerin %69,5’inin (116 öğrenci) katıldığı, %24,5’inin (41 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,63 \pm 0,59)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersine katılarak önemli bir işi başarmış olduğumu hissettim” ifadesine öğrencilerin %56,3’ünün (94 öğrenci) katıldığı, %33,5’inin (56 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,46 \pm 0,67)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin geleneksel sınıf eğitiminden daha etkili olduğunu düşünüyorum.” ifadesine öğrencilerin %63,5’inin (106 öğrenci) katıldığı, %25,7’sinin (43 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,53 \pm 0,68)$ olduğu,

“Zaman ve mekan sınırlılığının olmaması öğrenmemi kolaylaştırdı” ifadesine öğrencilerin %91,0’inin (152 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,90 \pm 0,34)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitimde, geleneksel sınıf ortamında karşılaşılan baskı ve sıkıcılığın olduğunu hissettim” ifadesine öğrencilerin %85,6’sının (143 öğrenci) katılmadığı, aritmetik ortalamasının $(2,78 \pm 0,56)$ olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin “Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri” ile ilgili bulguların yüzdeleri (Tablo 4-17), aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde (Tablo 4-18);

Tablo 4-17 Öğrencilerin “Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine” İlişkin Görüşleri (N:167)

EĞİTİMİ ALDIKTAN SONRA WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	Katılıyor		Kararsızım		Katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%
1.Web tabanlı uzaktan eğitim, öğrenme isteğimi artırır.	126	75,4	29	17,4	12	7,2
2.Web tabanlı uzaktan eğitim, kendi kendime ders çalışabilme alışkanlığımı destekler.	145	86,8	12	7,2	10	6,0
3.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen bir program/ders, geleneksel sınıf ortamına göre daha fazla zamanımı alır.	13	7,8	39	23,4	115	68,9
4.Web tabanlı uzaktan eğitimde araştırma yapma fırsatım sınırlıdır.	9	5,4	26	15,6	132	79,0
5.Web tabanlı uzaktan eğitim, eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle etkileşimimi azaltır.	114	68,3	32	19,2	21	12,6
6.Web tabanlı uzaktan eğitimde, öğrenme sırasında karşılaşılabileceğim öğrenme güçlükleri anında çözümlenir.	51	30,5	72	43,1	44	26,3
7.Web tabanlı uzaktan eğitimde, öğrenme sırasındaki sorularıma anında yanıt verilir.	60	36,0	56	33,5	51	30,5
8.Web tabanlı uzaktan eğitim, sınıf ortamında sormaktan çekindiğim soruları sorabilme olanağı verir.	125	74,8	23	13,8	19	11,4
9.Web tabanlı uzaktan eğitimde, kendimi sınıf ortamında olduğundan daha kolay ifade edebilirim.	116	69,5	29	17,4	22	13,2
10.E-posta üzerinden yapılan tartışma etkinlikleri, yeni bakış açıları oluşturmamı sağlar.	142	85,0	24	14,4	1	,6
11.E-posta üzerinden yapılan tartışma etkinlikleri, eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle etkileşim kurmamı sağlar.	131	78,4	33	19,8	3	1,8

Tablo 4-18 Öğrencilerin “Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri” İle İlgili Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N:167)

EĞİTİMİ ALDIKTAN SONRA WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	X	±	SS
1.Web tabanlı uzaktan eğitim, öğrenme isteğimi artırır.	2,68		0,60
2.Web tabanlı uzaktan eğitim, kendi kendime ders çalışabilme alışkanlığımı destekler.	2,81		0,53
3.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen bir program/ders, geleneksel sınıf ortamına göre daha fazla zamanımı alır.	2,61		0,63
4.Web tabanlı uzaktan eğitimde araştırma yapma fırsatım sınırlıdır.	2,74		0,55
5.Web tabanlı uzaktan eğitim, eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle etkileşimimi azaltır.	1,44		0,71
6.Web tabanlı uzaktan eğitimde, öğrenme sırasında karşılaşılabileceğim öğrenme güçlükleri anında çözümlenir.	2,04		0,75
7.Web tabanlı uzaktan eğitimde, öğrenme sırasındaki sorularıma anında yanıt verilir.	2,05		0,82
8.Web tabanlı uzaktan eğitim, sınıf ortamında sormaktan çekindiğim soruları sorabilme olanağı verir.	2,63		0,68
9.Web tabanlı uzaktan eğitimde, kendimi sınıf ortamında olduğundan daha kolay ifade edebilirim.	2,56		0,72
10.E-posta üzerinden yapılan tartışma etkinlikleri, yeni bakış açıları oluşturmamı sağlar.	2,84		0,38
11.E-posta üzerinden yapılan tartışma etkinlikleri, eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle etkileşim kurmamı sağlar.	2,77		0,46
Genel Ortalama	27,19		3,86

“Web tabanlı uzaktan eğitim, öğrenme isteğimi artırır” ifadesine öğrencilerin %75,4’ünün (126 öğrenci) katıldığı, %17,4’ünün (29 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının (2,68±0,60) olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim, kendi kendime ders çalışabilme alışkanlığımı destekler” ifadesine öğrencilerin %86,8’inin (145 öğrenci) katıldığı, aritmetik ortalamasının $(2,81 \pm 0,53)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen bir ders, geleneksel sınıf ortamına göre daha fazla zamanımı alır” ifadesine öğrencilerin %68,9’unun (115 öğrenci) katılmadığı, %23,4’ünün (39 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,61 \pm 0,55)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitimde araştırma yapma fırsatım sınırlıdır” ifadesine öğrencilerin %79,0’unun (132 öğrenci) katılmadığı, %15,6’sının (26 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,74 \pm 0,55)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim, eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle etkileşimimi azaltır” ifadesine öğrencilerin %68,3’ünün (114 öğrenci) katıldığı, %19,2’sinin (32 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(1,44 \pm 0,71)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitimde, öğrenme sırasında karşılaşılabileceğim öğrenme güçlükleri anında çözümlenir” ifadesine öğrencilerin %30,5’inin (51 öğrenci) katıldığı, %43,1’inin (72 öğrenci) kararsız olduğu, %26,3’ünün (44 öğrenci) katılmadığı, aritmetik ortalamasının $(2,04 \pm 0,75)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitimde, öğrenme sırasındaki sorularıma anında yanıt verilir” ifadesine öğrencilerin %36,0’sının (60 öğrenci) katıldığı, %33,5’inin (56 öğrenci) kararsız olduğu, %30,5’inin (51 öğrenci) katılmadığı, aritmetik ortalamasının $(2,05 \pm 0,82)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitim, sınıf ortamında sormaktan çekindiğim soruları sorabilme olanağı verir” ifadesine öğrencilerin %74,9’unun (125 öğrenci) katıldığı, %13,8’inin (23 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,63 \pm 0,68)$ olduğu,

“Web tabanlı uzaktan eğitimde, kendimi sınıf ortamında olduğundan daha kolay ifade edebilirim” ifadesine öğrencilerin %69,5’inin (116 öğrenci) katıldığı, %17,4’ünün (29 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,56 \pm 0,72)$ olduğu,

“E-posta üzerinden yapılan tartışma etkinlikleri, yeni bakış açıları oluşturmamı sağlar” ifadesine öğrencilerin %85,0’inin (142 öğrenci) katıldığı, %14,4’ünün (24 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,84 \pm 0,38)$ olduğu,

“E-posta üzerinden yapılan tartışma etkinlikleri, eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle etkileşim kurmamı sağlar” ifadesine öğrencilerin %78,4’ünün (131 öğrenci) katıldığı, %19,8’inin (33 öğrenci) kararsız olduğu, aritmetik ortalamasının $(2,77 \pm 0,46)$ olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin Bilgi Formu II'den ve bölümlerinden aldıkları aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde (Tablo 4-19);

Tablo 4-19 Öğrencilerin Bilgi Formu II'nin Bölümlerinden Aldıkları Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N: 167)

BİLGİ FORMU II BÖLÜMLERİ	Madde	X	± SS
	Sayısı		
Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına İlişkin Görüşler	23	65,13	3,33
Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşler	9	24,71	2,57
Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşler	11	27,19	3,86
Genel Ortalama	43	117,02	8,04

Öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II'den aldıkları genel ortalamanın ve standart sapma değerlerinin (117,02±8,04) olduğu, bölümlerinden aldıkları aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde (Tablo 4-19); “Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına İlişkin Görüşlerinin” (65,19±3,33) puan, “Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşlerinin” (24,71±2,57) puan, “Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşlerinin” (27,19±3,86) puan olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine katıldıktan sonra web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak isteme durumları ile ilgili görüşleri incelendiğinde (Tablo 4-20);

Tablo 4-20 Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Verilen Derslere Katılmak İsteme Durumları İle İlgili Görüşleri

WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM YÖNTEMİ İLE VERİLEN DERSLERE KATILMAK	n	%
İsteyen	151	90,4
İstemeyen	16	9,6

Web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine katıldıktan sonra öğrencilerin %90,4’ünün (151 öğrenci) web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak istediklerini, %9,6’sının (16 öğrenci) katılmak istemediklerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak istediklerini ifade eden öğrencilerin yazılı görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Eğitimde zaman ve mekan sınırını kaldırır. Sabah trafik olduğu için dersi kaçırdım gibi sorunum olmaz. Anlamadığım bir konuyu her istediğim zaman tekrar edebilirim. Konudan koptuğumda ara verebilirim. Anladığım yerleri başkaları anlamamış diye defalarca dinlemek zorunda kalmam. Öğrenmenin sorumluluğu tamamen bana ait olur. Olumsuz fizik ortamdan etkilenmem.”

“Fikirlerimi farklı yerlerde yaşayan kişilerle paylaşma fırsatı bulabilirim. Zaman ve yer sınırlaması olmadan bilgi alışverişinde bulunmak oldukça keyifli. Böyle bir programa katılmak benim bireysel çalışmamı da destekler.”

“Kesinlikle isterim. Derste sormaktan çekindiğim soruları böyle bir eğitimde sorabilirim. E-posta yoluyla bilgi alışverişinde bulunabilirim.”

“İsterim. Belli bir yaştan sonra okula gitmeye zaman yok. Değişen dünya para gücü, sermaye ve en önemlisi hızlı bilginin elde edilmesidir. Bu da bu yöntemle sağlanabilir, istediğin her yerde ve her zaman.”

“İsterim çünkü üniversitenin artık sıkıcı sınıf ortamından çıkması gerekiyor bence. Çeşitli nedenlerle (çalışma...) üniversiteye gelemeyen insanlar bu sayede eğitimlerini devam ettirebilirler. Özellikle hemşire öğrencilerin buna ihtiyacı var.”

Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak istemediklerini ifade eden öğrencilerin yazılı görüşlerinden bazıları şöyledir;

“Eğitim/ders, okula gelme zorunluluğu olmadığı için sürekli ertelenecek, zamanında konular öğrenilemeyecektir.”

“Ben kendi kendime ders çalışma yeteneğine sahip değilim. Bu nedenle sürekli erteler ve o programı bir türlü bitiremem.”

“İstemem. Çünkü sınıf ortamı sıcaklığı yok.....”

Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olma durumları ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular incelendiğinde (Tablo 4-21);

Tablo 4-21 Öğrencilerin Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumları İle Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:167)

Kişisel Bilgisayara	Bilgi Formu II	Toplam
	n	X±SD
Sahip Olan	62	117,23±8,33
Sahip Olmayan	105	116,91±7,89
	t : ,249	p : ,693*

* p> 0,05

Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olma durumları ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde; kişisel bilgisayara sahip olanların (117,23±8,33) puan, kişisel bilgisayara sahip olmayanların (116,91±7,89) puan aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olma durumlarına göre Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır (p>0,05).

Öğrencilerin bilgisayar ile ilgili eğitime katılma durumları ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular incelendiğinde (Tablo 4-22);

Tablo 4-22 Öğrencilerin Bilgisayar İle İlgili Eğitime Katılma Durumları ile Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:167)

Bilgi Formu II	Toplam	
	n	X±SD
Katılan	81	116,49±8,74
Katılmayan	86	117,52±7,33
	t : -,827	p : ,122*

* p> 0,05

Öğrencilerin bilgisayar ile ilgili eğitime katılma durumları ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde; bilgisayar ile ilgili eğitime katılanların (116,49±8,74) puan, eğitime katılmayanların (117,52±7,33) puan aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin bilgisayar ile ilgili eğitime katılma durumlarına göre Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır (p>0,05).

Öğrencilerin kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olma durumları ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular incelendiğinde (Tablo 4-23);

Tablo 4-23 Öğrencilerin Kendi Kendine Ders Çalışabilme Alışkanlığına Sahip Olma Durumları İle Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:167)

Bilgi Formu II	Toplam	
	n	X±SD
Kendi Kendine Ders Çalışma Alışkanlığına		
Sahip Olan	158	116,70±8,12
Sahip Olmayan	9	122,78±2,39
	t :-2,235	p : ,005*

* $p \leq 0,05$

Öğrencilerin kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olma durumları ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde; kendi kendilerine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olanların (116,70±8,12) puan, sahip olmayanların (122,78±2,39) puan aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olma durumlarına göre Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak ileri derecede anlamlı fark olduğu ve bu farkın kendi kendine ders çalışabilen öğrencilerin lehine olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Öğrencilerin bazı dersleri okul dışında da (evde, işyerinde vb.) öğrenmek isteme durumları ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular incelendiğinde (Tablo 4-24);

Tablo 4-24 Öğrencilerin Bazı Dersleri Okul Dışında da Öğrenmek İsteme Durumları İle Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:167)

Bilgi Formu II Bazı Dersleri Okul Dışında Da Öğrenmek	Toplam	
	n	X±SD
İsteyen	155	116,82±8,15
İstemeyen	12	119,67±6,11
	t :-1,184	p : ,209*

* p> 0,05

Öğrencilerin bazı dersleri okul dışında da öğrenmek isteme durumları ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde; bazı dersleri okul dışında da öğrenmek isteyenlerin (116,82±8,15) puan, öğrenmek istemeyenlerin (119,67±6,11) puan aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin bazı dersleri okul dışında da öğrenmek isteme durumlarına göre Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir (p>0,05).

Öğrencilerin uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler, CD’ler vb.) verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterlikte olmalarına ilişkin görüşleri ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular incelendiğinde (Tablo 4-25);

Tablo 4-25 Öğrencilerin Uygun Materyaller Verildiğinde Kendi Kendine Ders Çalışabilecek Yeterlikte Olmalarına İlişkin Görüşleri İle Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:167)

Bilgi Formu II		Toplam
Uygun Materyallerle Kendi Kendine Çalışabileceği Görüşüne	n	X±SD
Sahip Olan	139	117,04±7,76
Sahip Olmayan	28	116,96±9,46
t : ,043 p : ,620*		

* p> 0,05

Öğrencilerin uygun materyaller verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterlikte olmalarına ilişkin görüşleri ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde; uygun materyaller verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterliğe sahip olduğunu düşünenlerin (117,04±7,76) puan, yeterliğe sahip olmadığını düşünenlerin (116,96±9,46) puan aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin uygun materyaller verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterliğe sahip olmalarına ilişkin görüşlerine göre Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir (p>0,05).

Öğrencilerin hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğine ilişkin görüşleri ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular incelendiğinde (Tablo 4.26);

Tablo 4-26 Öğrencilerin Hemşirelik Temel Eğitimindeki Tüm Derslerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemiyle Verilebileceğine İlişkin Görüşleri İle Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:167)

Bilgi Formu II	Toplam	
Hemşirelik Temel Eğitimindeki Tüm Dersler Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemiyle	n	X±SD
Verilebilir	22	117,55±7,29
Verilemez	145	116,92±8,19
	t : ,336	p : ,488*

* p> 0,05

Öğrencilerin, hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğine ilişkin görüşleri ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde; hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğini düşünenlerin (117,55±7,29) puan, verilemeyeceğini düşünenlerin (116,92±8,19) puan aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğine ilişkin görüşlerine göre Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir (p>0.05).

Öğrencilerin hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğine ilişkin görüşleri ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular incelendiğinde (Tablo 4-27);

Tablo 4-27 Öğrencilerin Hemşirelik Eğitiminde Bazı Ders ya da Uygulamaların Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Etkili ve Verimli Bir Şekilde Uygulanabileceğine İlişkin Görüşleri İle Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:167)

Bilgi Formu II Hemşirelik Eğitiminde Bazı Ders ve Uygulamalar Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Etkili ve Verimli Şekilde	Toplam	
	n	X±SD
Uygulanabilir	99	116,93±8,07
Uygulanamaz	68	117,16±8,04
	t : -,183	p : ,829*
* p>0,05		

Öğrencilerin, hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğine ilişkin görüşleri ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde; hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğini düşünenlerin (116,93±8,07) puan, uygulanamayacağını düşünenlerin (117,16±8,04) puan aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğine ilişkin görüşlerine göre Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir (p>0,05).

Öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak isteme durumları (web tabanlı olarak hazırlanan Hasta Eğitimi dersine katıldıktan sonra) ile web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması ile ilgili bulgular incelendiğinde (Tablo 4-28);

Tablo 4-28 Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Verilen Derslere Katılmak İsteme Durumları İle Bilgi Formu II’den Aldıkları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (N:167)

Bilgi Formu II Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Verilen Derslere Katılmak	Toplam	
	n	X±SD
İsteyen	151	118,29±6,81
İstemeyen	16	105,06±9,10
	t : 7,143	p : ,114*

* p> 0,05

Öğrencilerin, web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak isteme durumlarına göre web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları incelendiğinde; web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak isteyenlerin (118,29±6,81) puan, katılmak istemeyenlerin (105,06±9,10) puan aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak isteme durumlarına göre Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir (p>0,05).

5. TARTIŞMA

Araştırma, hemşirelik eğitiminde “Hasta Eğitimi” dersini “Karma Tasarım Modeli” doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı bir örnek olarak hazırlamak/geliştirmek, uygulamak, öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve ilgili araştırmalara kaynak oluşturmak amacıyla, İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu 4. sınıfta öğrenimlerini sürdüren toplam 167 öğrenci üzerinde yapılan tanımlayıcı ve metodolojik bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, kaynaklar doğrultusunda öğrencilerin;

- Bazı sosyo-demografik özelliklerini,
 - Bilgisayar ve internet kullanım düzeylerini,
 - Uzaktan eğitim yöntemine ilişkin görüşlerini,
 - Web tabanlı olarak hazırlanan Hasta Eğitimi dersine ilişkin görüşlerini
- içeren bölümler halinde tartışılmıştır.

5.1.Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin %46,6'sının (78 öğrenci) 22 yaşında, %40,7'sinin (68 öğrenci) Lise, %7,8'inin (13 öğrenci) Sağlık Meslek Lisesi mezunu olduğu, %61,7'sinin (103 öğrenci) İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu'nda, %38,3'ünün (64 öğrenci) İ.Ü. Bakırköy Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenimlerini sürdürdüğü, %56,8'inin (95 öğrenci) annesinin, %50,2'sinin (84 öğrenci) babasının ilkokul mezunu, %76,6'sının (128 öğrenci) annesinin ev hanımı, %39,4'ünün (66 öğrenci) babasının emekli ve %24,6'sının (41 öğrenci) işçi olduğu, %38,3'ünün (64 öğrenci) öğrenim döneminde ailesi ile, %36,5'inin (61 öğrenci) yurttta kaldığı, %46,6'sının (78 öğrenci) öğrenimleri döneminde geçimlerini ailesinden ve burslarla sağladığı belirlenmiştir (Tablo 4-1).

5.2. Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımı

Öğrencilerin %37,1'inin (62 öğrenci) kişisel bilgisayara sahip olduğunu, %62,9'unun (105 öğrenci) sahip olmadığını ifade ettikleri, kişisel bilgisayara sahip olmayan öğrencilerin ise %79,0'unun (83 öğrenci) internet kafeden, %62,9'unun (66 öğrenci) okuldaki bilgisayar odasından, %41,0'inin (43 öğrenci) arkadaşının bilgisayarından yararlandığını ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-2). Bu bulgular, Koç (2006) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin %26,6'sının bilgisayarının olduğunu, Akkoyunlu ve ark.'nın (2004) araştırmalarında öğrencilerin çoğunluğunun internet kafedeki ve okuldaki bilgisayarlardan yararlandığını, Aksu ve İrgil'in (2003) araştırmasında da, öğrencilerin çoğunluğunun internete internet kafede ve okulda/kütüphane ortamında bağlandıklarını/eriştiklerini gösteren bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitim alanında bilgisayardan yararlandığı/yararlanabileceği şeklinde değerlendirilmiştir (Aksu ve İrgil 2003; Akkoyunlu ve ark. 2004; Koç 2006).

Öğrencilerin %48,5'inin (81 öğrenci) bilgisayar ile ilgili bir eğitime katıldığı, eğitime katılan öğrencilerin %96,3'ünün (78 öğrenci) bilgisayara giriş (word, excell, powerpoint...), %35,8'inin (29 öğrenci) bilgisayarın eğitimde kullanılması konusunda kendisini donanımlı hissettiklerini ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-3). Bu bulgular, öğrencilerin gelişen teknolojiyi takip edip, bunu bireysel ve mesleki yaşantılarına geçirmeleri açısından sevindirici bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin tamamının (167 öğrenci) internet kullandığı, internet kullananların %98,2'sinin (163 öğrenci) öncelikle bilgiye ulaşmak, %37,1'inin (62 öğrenci) e-posta, haberleşmek..., %30,7'sinin (51 öğrenci) sohbet etmek amacıyla interneti kullandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-4). Bu bulgular, Adams ve Timmis'in (2006), Koç'un (2006), İşman ve ark.'nın (2006), Akkoyunlu ve ark.'nın (2004), Aslım'ın (2004), Orhan ve Akkoyunlu'nun (2004), Aksu ve İrgil'in (2003) araştırmalarındaki bulgularıyla paralellik göstermektedir (Aksu ve İrgil 2003; Akkoyunlu ve ark. 2004; Aslım 2004; Orhan ve Akkoyunlu 2004; Adams ve Timmis 2006; İşman ve ark.'nın 2006; Koç 2006). Öğrencilerin büyük çoğunluğunun bilgiye ulaşmak amacıyla interneti kullandıklarını gösteren bu bulgular, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin eğitim etkinliklerinde internetten etkin ve verimli bir şekilde yararlanmalarının giderek yaygınlık kazanmasına, öğrencilerin 4. sınıfa kadar internetle ilgili becerilerini geliştirme fırsatlarının artmasına ve son sınıfta proje ve ödevlerinin yoğunluğuna bağlanmıştır/bağlanabilir. Ayrıca bu bulgular, web tabanlı uzaktan eğitimde, internet kullanmanın temel becerilerden biri olduğunu vurgulayan kaynaklar doğrultusunda düşünüldüğünde olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

5.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin %92,8'inin (155 öğrenci) bazı dersleri okul dışından da takip etmek istediklerini ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-6). Bu bulgu, Sit ve ark.'nın (2005), Atack ve ark.'nın (2004), Daugherty ve Funke'nin (1998), Bilen'in (1996) araştırmalarındaki bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Bilen 1996; Daugherty ve Funke 1998; Atack ve ark. 2004; Sit ve ark. 2005). Bu bulgu, Tablo 4-5 ve Tablo 4-7'deki bulgularla birlikte ele alındığında, öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitimi benimseyeceklerini ve böyle bir eğitime hazır olduklarını gösteren bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin %83,2'sinin (139 öğrenci) uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler, CD'ler vb.) verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterliğe sahip olduklarını ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-7). Bu bulgu, Kandili ve ark.'nın (2005) araştırmalarındaki bulgusuyla paralellik göstermektedir (Kandili ve ark. 2005). Bu bulgu, Tablo 4-5'deki öğrencilerin %92,8'inin (155 öğrenci) bazı dersleri okul dışında da öğrenmek istediklerini gösteren bulguyla birlikte ele alındığında, dersin tekrar izlenmesine ve dinlenmesine olanak veren, bireysel çalışmayı, sorumluluk üstlenmeyi destekleyen ve geliştiren web tabanlı uzaktan eğitime öğrencilerin hazır olduklarını gösteren bir diğer bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilere uzaktan eğitimin sağlayacağı öncelikli yararların neler olduğu sorulduğunda; %77,2'sinin (129 öğrenci) “Bireysel öğrenmeyi destekleyeceğini”, %70,1'inin (117 öğrenci) “Zaman ve mekan sınırlılığını en aza indireceğini”, %56,9'unun (95 öğrenci) “İleri teknoloji kullanma fırsatı vereceğini”, %49,1'inin (82 öğrenci) “Eğitimin sürekli, nitelikli ve ekonomik olmasını destekleyeceğini”, %46,7'sinin (78 öğrenci) “Coğrafi engelleri en aza indireceğini”, %46,1'inin (77 öğrenci) “Karar verme becerisini arttıracaklarını”, %38,3'ünün (64 öğrenci) “Ulusal ve uluslararası bilgiye ulaşma fırsatı vereceğini”, % 34,7'sinin (58 öğrenci) “Fırsat eşitliği sağlayacağını”, %32,9'unun (55 öğrenci) “Araştırma yapma ve dünyaya açılma fırsatı vereceğini”, % 27,5'inin (46 öğrenci) “Kurumlararası etkileşim ve kaynak paylaşımını (eğitimci, konu uzmanı...) destekleyeceğini”, %20,4'ünün (34 öğrenci) “Öğrenme isteğini arttıracaklarını” ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-8). Bu bulgular, Adams ve Timmis'in (2006), Halter ve ark.'nın (2006), Bonnel ve ark.'nın (2005), Sit ve ark.'nın (2005), Wilkinson ve ark.'nın (2004), Farrell ve ark.'nın (2003), Atack ve Rankin'in (2002), Sigulem ve ark.'nın (2001) araştırmalarındaki hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin yararlarını; bireysel öğrenme, kendi öğrenmesinde sorumluluk alma, kendi hızına göre ilerleme ve kendi çalışma zamanlarını seçebilme, öğrenme zamanını etkili ve verimli, ekonomik bir şekilde kullanma, bilgiye erişim kolaylığı sağlama, hızlı geribildirim verme, ilgi ve motivasyonu artırma, yer/zaman sınırlılığını ortadan kaldırma, çalışan kişilerin eğitimlerine evden ya da işyerlerinden devam etmelerini sağlama vb. olarak ifade ettiklerini gösteren bulgularıyla paralellik göstermektedir (Sigulem ve ark. 2001; Atack ve Rankin 2002; Farrell ve ark. 2003; Wilkinson ve ark. 2004; Bonnel ve ark. 2005; Sit ve ark. 2005; Adams ve Timmis 2006; Halter ve ark. 2006). Bu bulgular, öğrencilerin uzaktan eğitimin yararlarına ilişkin kaynaklarda yer alan temel özellikler hakkında yeterli bilgi ve görüşe sahip olduklarını gösteren bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilere uzaktan eğitimin öncelikli sınırlılıklarının neler olduğu sorulduğunda; %79,6'sının (133 öğrenci) "Eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki karşılıklı etkileşimi en aza indireceğini", %77,2'sinin (129 öğrenci) "Öğrenme sırasında karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözümlenemeyeceğini", %68,9'unun (115 öğrenci) "Sosyalleşmeyi en aza indireceğini", %59,3'ünün (99 öğrenci) "Uygulama ağırlıklı konuların işlenmesinde sınırlılıklar yaşanabileceğini", %40,7'sinin (68 öğrenci) "Hemşireliğin bütüncü ve hümanistik yapısının kazanılmasında yetersiz olacağını", %32,3'ünün (54 öğrenci) "Kullanılacak teknolojiye bağlı olarak maliyeti yükselteceğini", %31,1'inin (52 öğrenci) "Bireysel yaklaşımı engelleyeceğini", %28,7'sinin (48 öğrenci) "Devimsel ve duyuşsal davranışların kazanılmasında etkili olmadığını", %25,1'inin (42 öğrenci) "İletişim teknolojilerine bağımlılığın fazla olduğunu" ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-9). Bu bulgu, Yu ve Yang'ın (2006), McGreal ve ark.'nın (2006), Halter ve ark.'nın (2006), Koç'un (2006), Aştı'nın (2001) araştırmalarında, öğrencilerin büyük çoğunluğunun web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin sınırlılıklarını; bireysel hemşirelik bakım yeterliliklerini geliştirebilmek/ilerleyebilmek için yardım alamama, zaman zaman sınıf arkadaşlarından ve eğitimcilerden izole hissetme, minimum etkileşim kurma, öğrencilerin eğitimcilerden düzenli olarak geribildirim alamama, hümanizm, moral/etik değerler, disiplinlerarası etkileşim gibi hemşireliğin özünü oluşturan hümaniter olmayan bir bakım sağlama olarak ifade ettiklerini gösteren bulgularıyla paralellik göstermektedir (Aştı 2001; Halter ve ark. 2006; Koç 2006; McGreal ve ark. 2006; Yu ve Yang 2006). Bu bulgular, öğrencilerin uzaktan eğitimin sınırlılıklarına ilişkin kaynaklarda yer alan temel özellikler hakkında yeterli bilgi ve görüşe sahip olduklarını gösteren bir diğer bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin %86,2'sinin (144 öğrenci) hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilemeyeceğini ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-11). Bu bulgu, Daugherty ve Funke'nin (1998) araştırmaları ve ilgili kaynaklar ile paralellik göstermekte olup, öğrencilerin hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilemeyeceğini ifade etmeleri, hemşireliğin doğasını, önemini ve ilgili uygulamalarını yansıtan ve ilgili kaynaklarla da desteklenen gerçekçi bir bulgu olarak değerlendirilmiştir (Daugherty ve Funke 1998; Halter ve ark. 2006; McGreal ve ark. 2006; Yu ve Yang 2006).

Öğrencilerin %59,3'ünün (99 öğrenci) hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğini ifade ettikleri belirlenmiştir (Tablo 4-12). Bu bulgu, Avery ve ark.'nın (2003) araştırmalarında, hemşirelik-ebelik ve kadın sağlığı lisansüstü eğitimlerine girişleri arttırmak amacıyla, geleneksel yüzyüze eğitimin yanı sıra seminer ve klinik laboratuvar çalışmalarının web tabanlı olarak verilebileceğini, Carr ve Farley'in (2003) araştırmalarında, sağlık profesyonellerinin eğitiminde, kampüs temelli bazı geleneksel derslerin web tabanlı olarak yeniden düzenlenmesinin önemli olduğunu, Farrell ve ark.'nın (2003) araştırmalarında, öğrencilerin sürekli eğitim etkinliklerinde, klinik uygulamalarda interneti yaygın olarak kullandıklarını, bu nedenle bazı geleneksel derslerin web tabanlı olarak yeniden düzenlenmesinin önemli olduğunu gösteren bulgularıyla paralellik göstermektedir (Avery ve ark. 2003; Carr ve Farley 2003); Farrell ve ark. 2003). Bu bulgu, hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların uzaktan eğitim yöntemi ile uygulanabileceğini ifade eden öğrencilerin yazılı ifadeleri ile birlikte ele alındığında; öğrencilerin uygulama dışında kalan kuramsal ve seçimlik derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle etkili ve verimli bir şekilde verilebileceği/uygulanabileceği görüşünde oldukları izlenimini vermiştir.

5.4. Öğrencilerin Web Tabanlı Olarak Hazırlanan Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II’den aldıkları genel ortalama ve standart sapma değerlerinin ($117,02 \pm 8,04$) olduğu, bölümlerinden aldıkları aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde; “Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına İlişkin Görüşlerinin” ($65,19 \pm 3,33$) puan, “Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşlerinin” ($24,71 \pm 2,57$) puan, “Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşlerinin” ($27,19 \pm 3,86$) puan olduğu belirlenmiştir (Tablo 4-19). Bu bulgular, öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerinin genel olarak çok olumlu olduğunu gösteren sevindirici bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olma durumları ile Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4-21). Bu bulgu, öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olma-olmama durumlarının, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşleri üzerinde etkisi olmayan bir değişken olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin bilgisayar ile ilgili herhangi bir eğitime katılma durumları ile Bilgi Formu II’den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 4-22). Bu bulgu, öğrencilerin bilgisayar ile ilgili herhangi bir eğitime katılma-katılmama durumlarının, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşleri üzerinde etkisi olmayan bir değişken olarak değerlendirilmiş, bilgisayara yönelik eğitim programlarının değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmüştür.

Öğrencilerin kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olma durumları ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu ve bu farkın kendi kendine ders çalışabilen öğrencilerin lehine olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4-23). Bu bulgu, kendi kendine ders çalışabilen öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğunu gösteren gerçekçi bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin bazı dersleri okul dışında da öğrenmek isteme durumları ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4-24). Bu bulgu, öğrencilerin bazı dersleri okul dışında da öğrenmek isteme-istememe durumlarının, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşleri üzerinde etkisi olmayan bir değişken olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler, CD'ler vb.) verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterlikte olmalarına ilişkin görüşleri ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4-25). Bu bulgu, öğrencilerin uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler, CD'ler vb.) verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterliğe sahip olma-olmama durumlarının, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşleri üzerinde etkisi olmayan bir değişken olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğine ilişkin görüşleri ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4-26). Bu bulgu, öğrencilerin hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğine-verilemeyeceğine ilişkin görüşlerinin, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşleri üzerinde etkisi olmayan bir değişken olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin hemşirelik temel eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğine ilişkin görüşleri ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4-27). Bu bulgu, öğrencilerin hemşirelik temel eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğine-uygulanamayacağına ilişkin görüşlerinin, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşleri üzerinde etkisi olmayan bir değişken olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak isteme durumları ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 4-28). Bu bulgu, öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak isteme-istememe durumlarının, web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşleri üzerinde etkisi olmayan bir değişken olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; öğrencilerin internet - bilgisayar kullanma becerileri ve hemşirelik eğitimi açısından uzaktan eğitime olan yaklaşımları, onların web tabanlı uzaktan eğitime hazır olduklarını göstermektedir.

7. SONUÇLAR

Araştırma, hemşirelik eğitiminde “Hasta Eğitimi” dersini “Karma Tasarım Modeli” doğrultusunda web tabanlı uzaktan eğitim yöntemine dayalı bir örnek olarak hazırlamak/geliştirmek, uygulamak ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmek ve ilgili araştırmalara kaynak oluşturmak amacıyla planlanmış olan bu araştırma, İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu 4. sınıfta öğrenimlerini sürdüren toplam 167 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir

Araştırma sonunda öğrencilerin;

- %46,6’sının (78 öğrenci) 22 yaşında olduğunu,
- %91,0’inin (152 öğrenci) Klasik Lise, Anadolu Lisesi, Süper Lise vb., %7,8’inin (13 öğrenci) Sağlık Meslek Lisesi, %1,2’sinin (2 öğrenci) önlisans mezunu olduğunu,
- %61,7’sinin (103 öğrenci) İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu’nda, %38,3’ünün (64 öğrenci) İ.Ü Bakırköy Sağlık Yüksekokulu’nda öğrenimlerini sürdürdüğünü,
- %56,8’inin (95 öğrenci) annesinin ilkokul mezunu olduğunu,
- %76,6’sının (128 öğrenci) annesinin ev hanımı olduğunu,
- %50,2’sinin (84 öğrenci) babasının ilkokul mezunu olduğunu,
- %24,6’sının (41 öğrenci) babasının işçi, %39,4’ünün (66 öğrenci) emekli olduğunu,

- %38,3'ünün (64 öğrenci) öğrenim döneminde ailesi ile, %36,5'inin (61 öğrenci) yurttta kaldığını,
- %46,6'sının (78 öğrenci) öğrenimleri döneminde geçimlerini ailesinden ve burslardan sağladığını,
- %37,1'inin (62 öğrenci) kişisel bilgisayara sahip olduğunu, %62,9'unun (105 öğrenci) sahip olmadığını, kişisel bilgisayara sahip olmayan öğrencilerin ise %79,0'unun (83 öğrenci) internet kafeden, %62,9'unun (66 öğrenci) okuldaki bilgisayar odasından yararlandığını,
- %48,8'inin (81 öğrenci) bilgisayar ile ilgili eğitime katıldığını, eğitime katılan öğrencilerin %96,3'ünün (78 öğrenci) bilgisayara giriş (word, excell, powerpoint...), %35,8'inin (29 öğrenci) bilgisayarın eğitimde kullanılması konusunda kendisini donanımlı hissettiğini,
- %100'ünün (167 öğrenci) internet kullandığını, interneti kullananların %98,2'sinin (163 öğrenci) öncelikle bilgiye ulaşmak, %37,1'inin (62 öğrenci) e-posta, haberleşmek..., %30,7'sinin (51 öğrenci) sohbet etmek amacıyla interneti kullandıklarını,
- interneti kullanan öğrencilerin girdikleri internet sitesinde sorun yaşadıklarında %81,3'ünün (135 öğrenci) başka bir internet sitesine geçtiğini,
- %94,6'sının (158 öğrenci) kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olduğunu,
- %92,8'inin (155 öğrenci) bazı dersleri okul dışında da öğrenmek istediğini,

- %83,2'sinin (139 öğrenci) derslerle ilgili konuları uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler, CD'ler vb.) verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterliğe sahip olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir.

- Uzaktan eğitimin sağlayacağı öncelikli yararların neler olduğu sorulduğunda; %77,2'sinin (129 öğrenci) “Bireysel öğrenmeyi destekleyeceğini”, %70,1'inin (117 öğrenci) “Zaman ve mekan sınırlılığını en aza indireceğini, %27,5'inin (46 öğrenci) “Kurumlararası etkileşim ve kaynak paylaşımını (eğitimci, konu uzmanı...) destekleyeceğini”, %20,4'ünün (34 öğrenci) “Öğrenme isteğini arttıracaklarını” ifade ettikleri belirlenmiştir.

- Uzaktan eğitimin öncelikli sınırlılıklarının neler olduğu sorulduğunda; %79,6'sının (133 öğrenci) “Eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki karşılıklı etkileşimi en aza indireceğini”, %77,2'sinin (129 öğrenci) “Öğrenme sırasında karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözümlenemeyeceğini”, %59,3'ünün (99 öğrenci) “Uygulama ağırlıklı konuların işlenmesinde sınırlılıklar yaşanabileceğini”, %40,7'sinin (68 öğrenci) “Hemşireliğin bütüncü ve hümanistik yapısının kazanılmasında yetersiz olacağını”, %31,1'inin (52 öğrenci) “Bireysel yaklaşımı engelleyeceğini”, %28,7'sinin (48 öğrenci) “Devimsel ve duyuşsal davranışların kazanılmasında etkili olmadığını”, %25,1'inin (42 öğrenci) “İletişim teknolojilerine bağımlılığın fazla olduğunu/olacağını” ifade ettikleri belirlenmiştir.

- %97,0'sinin (162 öğrenci) öğrenim gördükleri yükseköğretilerin uzaktan eğitim donanımına sahip olmadığını,

- %86,2'sinin (144 öğrenci) hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilemeyeceğini,

- %59,3'ünün (99 öğrenci) hemşirelik eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

- Öğrencilerin web tabanlı olarak hazırlanan “Hasta Eğitimi” dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen Bilgi Formu II'den aldıkları genel ortalama ve standart sapma değerlerinin ($117,02 \pm 8,04$) olduğu, bölümlerinden aldıkları aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde; “Hasta Eğitimi Dersinin Tasarımına İlişkin Görüşlerin” ($65,19 \pm 3,33$) puan, “Hasta Eğitimi Dersine İlişkin Görüşlerin” ($24,71 \pm 2,57$) puan, “Eğitimi Aldıktan Sonra Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşlerin” ($27,19 \pm 3,86$) puan olduğu belirlenmiştir.

- Öğrencilerin kişisel bilgisayara sahip olma durumları ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

- Öğrencilerin bilgisayar ile ilgili herhangi bir eğitime katılma durumları ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

- Öğrencilerin kendi kendine ders çalışabilme alışkanlığına sahip olma durumları ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında ileri derecede anlamlı fark olduğu ve bu farkın kendi kendine ders çalışabilen öğrencilerin lehine olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$).

- Öğrencilerin bazı dersleri okul dışında da öğrenmek isteme durumları ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

- Öğrencilerin uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler, CD'ler vb.) verildiğinde kendi kendine ders çalışabilecek yeterliğe sahip olmalarına ilişkin görüşleri ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).
- Öğrencilerin hemşirelik temel eğitimindeki tüm derslerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebileceğine ilişkin görüşleri ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).
- Öğrencilerin hemşirelik temel eğitiminde bazı ders ya da uygulamaların uzaktan eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde uygulanabileceğine ilişkin görüşleri ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).
- Öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen derslere katılmak isteme durumları ile Bilgi Formu II'den aldıkları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

7. ÖNERİLER

- Hemşirelik eğitimi veren yüksekokullar, çağdaş bir gereklilik olan uzaktan eğitim etkinliklerini üst düzey yapılanma, kurumlararası etkileşim ve çok disiplinli bir yaklaşımla hızla organize etmeli ve yaşama geçirmelidir.
- Yüksekokullarda uzaktan eğitim için gerekli olan ileri teknolojik donanım sağlanmalı ve insangücü yetiştirilmelidir.
- Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilecek dersler, bilgisayar programcısı, eğitim teknolojisi uzmanı, tasarımcı ve dersin uzmanı öğretim elemanlarından oluşan multidisipliner bir yaklaşımla hazırlanmalı ve yaşama geçirilmelidir.
- Hemşirelik müfredat programlarında web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebilecek dersler, hedef kitlenin/öğrencilerin özellikleri, dersin/kursun/programın içeriği ve amaçları dikkate alınarak hazırlanmalıdır.
- Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi doğrultusunda hazırlanan dersler, öğrenciler arasında iletişim, etkileşim ve humanistik yaklaşımı destekleyecek unsurları/materyalleri sağlayabilecek özellikte olmalıdır.
- Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi doğrultusunda hazırlanan derslerde web'in zayıf yönleri dikkate alınmalı ve bu yönleri güçlendirecek araştırmalar yapılmalıdır.
- Hemşirelik eğitiminde web tabanlı uzaktan eğitim ile ilgili araştırmalar süreklilik kazanmalı ve sonuçlar yaşama/uygulamaya geçirilmelidir.

KAYNAKLAR

Acacan, E. *Varolan Dersleri Web Tabanlı Biçime Dönüştürmek İçin Rehber*. Erişim 11.12.2006, <http://www.ideaelearning.com/sayfalar/makale-devam.asp?MakaleId=10>.

Adams, A. ve Timmis, F. (2006). Students views of integrating web-based learning technology into the nursing curriculum – A descriptive survey. *Nurse Education in Practice*, **6**, 2-21.

Adıyaman, Z. (2003). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi. *Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, **2**. Erişim 15.02.2006, <http://www.tojet.net>.

Akçin, E. (2000). Yataklı Tedavi Kurumlarında Çalışan Hemşirelerin Hasta Eğitimi Etkinlikleri. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Akkoyunlu, B. "İnternetin öğretim sürecinde kullanımı", *Bilişim Teknolojileri Işığında Konferansı Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-15 Mayıs 1999, 77-82.

Akkoyunlu, B., Sağlam, N. ve Atav, E. "Öğretmen adaylarının internet kullanım sıklık ve amaçları", *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 24-26 Kasım 2004, 886-890.

Aksu, H. ve İrgil, E. (2003). İnternetin Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin hayatındaki yeri. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, **29**, 19-23.

Al, U. ve Madran, O. *Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemleri: Sahip Olması Gereken Özellikler ve Standartlar*. Erişim 09.04.2006, <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/publications/webbaseddistanceeducation.pdf#search>.

Alakoç, Z. ve Bozbıyık, M.Ö. Web tabanlı uzaktan öğretim ve bir örnek çalışma", *III. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı Bildiri Kitabı*, Kıbrıs, 28-30 Mayıs 2003, 1255-1262.

Alkan, C. (1999). Eğitim teknolojisi ve uzaktan eğitimin kavramsal boyutları. *Uzaktan Eğitim, Yaz 1998-Kış1999*, 5-10.

Altıkardeş, A. ve Çamurcu, Y. "Lojik devreler dersinin web tabanlı simülatörler ile eğitimi", *Bilişim Teknolojileri Eğitim Konferans ve Sergisi (BITE) Bildiri Kitabı*, Ankara, 3-5 Mayıs 2001.

Altıkardeş, A., Korkmaz, H. ve Çamurcu, Y. "Web tabanlı eğitimde planlama ve organizasyon", *I. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı Bildiri Kitabı*, Sakarya, 28-30 Kasım 2001, 101-108.

Anadolu Üniversitesi (2007, 5 Haziran). *Anadolu Üniversitesi Öğrenci Sayılarına İlişkin İstatistikler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Erişim 05.06.2007, <http://ogrsayi.anadolu.edu.tr/pdetay.htm>.

Arar, A. ve Çakmakçı, B. "Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi, uzaktan eğitim uygulama modelleri ve maliyetleri", *I. Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 15-16 Kasım 1999, 25-29.

Arıcı, N. ve Yekta, M. "Mesleki ve teknik eğitimde çoklu ortam araçları kullanılmış web tabanlı öğretimin öğrenci başarısına etkisi", *V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 21-23 Eylül 2005, 540-546.

Armstrong, M.L. ve Sherwood, G.D. (1994). Site coordinators. A critical component in providing quality nursing education at distance sites. *Journal of Nursing Education*, **33**, 175-177.

Armstrong, M.L., Gessner, B.A. ve Cooper, S.S. (2000). Pots, Pans, and Pearls. The nursing professions rich history with distance education for a new century of nursing, *Journal of Continuing Education in Nursing*, **31**, 63-70.

Aslantürk, O. (2002). Bir Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yönetim Sisteminin Tasarlanması ve Gerçekleştirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Aslım, V. (2004). Fransızca yabancı dil öğrencilerinin internet'in eğitimlerinde kullanılmasına yönelik tutum ve düşünceleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **14**, 1-16.

Aştı, T. "Öğrenci hemşirelerin bilgisayar kullanımı ve bilgisayardan yararlanma durumları", *I.Uluslararası & V.Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongre Kitabı*, Nevşehir, 19-22 Eylül 2001, 377-379.

Atack, L. ve Rankin, J. (2002). A descriptive study of registered nurses' experiences with web-based learning. *Journal of Advanced Nursing*, **40**, 457-465.

Atack, L., McLean, D., LeBlanc, L. ve Luke, R. (2004). Preparing ED nurses to use to canadian triage and acuity scale with web based learning. *Journal of Emergency Nursing*, **30**, 273-274.

Atıcı, B. ve Gürol, M. "Nesnelci öğretim yaklaşımlarından oluşturmacı öğrenme yaklaşımlarına doğru internet tabanlı uzaktan eğitime yönelik gelişimsel bir model önerisi", *Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim (BITE) Bildiri Kitabı*, Ankara, 3-5 Mayıs 2001, 177-183.

Avery, D.M., Ringdahl, D., Juve, C. ve Plumbo, P. (2003). The transition to web based education: enhancing access to graduate education for women's health providers. *Journal of Midwifery and Women's Health*, **48**, 418-425.

Aydın, H.C. "Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin eğilimler", *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 08.09.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Hakan_Aydin2.doc.

Balcı, S. (1999). Uzaktan Eğitim Yönteminin Hizmetiçi Eğitimde Uygulanabilirliği (Türk Telekomünikasyon AŞ ve Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü Değerlendirilmesi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Başçıftçı, F. ve Köklü, M. "Uzaktan eğitim ile text tabanlı programlama dili derslerinin verilmesi", *V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 21-23 Eylül 2005, 864-869.

Başkaya, Y., Döngel, A., Ünlü, M., Uysal, M.P., Ağca, R.K. ve Kaya, Z. "Uzaktan eğitimin temelleri dersinin web tabanlı olarak hazırlanması", *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 24-26 Kasım 2004, 1190-1197.

Bilişim Şurası (2002, Şubat). *Uzaktan Eğitimin Türkiye'deki ve Dünya'daki Mevcut Durumu*. ODTÜ, Ankara:Bilişim Şurası Uzaktan Eğitim Alt Grubu. Erişim 17.03.2006, <http://www.bilisimsurasi.org.tr/>.

Billings. D.M. (1999). The "next generation" distance education. Beyond access and convenience. *Journal of Nursing Education*, **38**, 246-247.

Birol, L. (1997). *Hemşirelik Süreci*. İzmir: Etki Matbaacılık.

Blakeley, J.A. ve Smith, C.J. (1998). Teaching community health nursing by distance methods: development, process and evaluation. *Journal of Continuing Education in Nursing*, **29**, 148-153.

Bonnel, W., Wambach, K. ve Connors, H. (2005). A nurse educator teaching with technologies course: more than teaching on the web. *Journal of Professional Nursing*, **21**, 59-65.

Bruccoliere, T. (2000). How to make patient teaching stick. *Mantuale*, **63**, 34-83.

Cahill, M. (1989). *Patient Teaching*. Springhouse: Springhouse Corporation.

California Distance Education Programme. Erişim 13.09.2006, <http://www.cdlep.rssd.k12.ca.us/public/aboutindex.html>.

Canobbio, M. M. (1999). *Mosby's Handbook of Patient Teaching*. New York: Domelly Jons Company.

Carr, K.C.ve Farley, C.L. (2003). Redesigning courses for the world wide web. *Journal of Midwifery&Women's Health*. **48**. 407-417.

Carrg, C.E. (1991). Professional resocialization at past- RN baccalataurate students by distance education. *Journal of Nursing Education*, **30**, 256-261.

Cebeci, Z. ve Bek, Y. "İnternette istatistik eğitimi: Alfa Sanal İstatistik Okulu", I.İstatistik Kongresi, Belek/Antalya, 5-9 Mayıs 1999. Erişim 12.09.2006, <http://www.cu.edu.tr/fakulteler/zf/zb/bgabd/documents/zcebeci/ist1/alfa/asisto.htm>.

Christianson, L., Tiene, D. ve Luft, P. (2002). Web-based teaching in undergraduate nursing programs. *Nurse Educators*, **27**, 276-282.

Copel, L. C. (2000). Health Education and Promotion. İçinde Smeltzer, S. C. ve Bare, B. (2000). *Brunner & Suddart's Textbook of Medical- Sugical Nursing*. Philadelphia: Lippincott Company, 40-50.

Curabay, Ş. ve Demiray, E. (2002). 20. Kuruluş yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ve Açıköğretim Fakültesi Eğitim Televizyonu (ETV). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Çabuk, A. ve Erdoğan, Ş. *Bilgisayar Destekli Tasarım ve Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Kullanım Olanaklarının Genişletilebilmesi İçin İnternet Eğitim Modellerinden Yararlanılması*. Erişim 05.11.2006, <http://www.ab.org.tr/ab01/prog/FTAlperCabuk.html>.

Çağıltay, K., Bakar, A., Baran, B. ve Kılıç, E. “Üniversite öğretim üyelerinin internet üzerinden uzaktan eğitim konusunda görüşleri”, *New Information Technologies in Education II. Uluslararası Eğitimde Yeni Bilgi Teknolojileri Sempozyumu-NITE 2004 Bildiri Kitabı*, İzmir, 20-22 Ekim 2004, 194-200.

Çakır, H. (2003). Web destekli öğretimin cobol programlama dili dersindeki öğrenci başarısına etkisi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, **44**, 44-55.

Çalışkan, H. “Online (çevrimiçi) öğretimin tasarımı”, Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 18.08.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Hasan_Caliskan.doc.

Çallı, F. (2002). Uzaktan Eğitim Ve Ders İçeriği Geliştirme. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Üretim Yönetimi Planlama Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.

Çallı, İ., Bayam, Y. ve Karacadağ, M.C. “Türkiye’de uzaktan eğitimin geleceği ve e-üniversite - Sakarya Üniversitesi İnternet Destekli Öğretim”, Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 18.08.2006. http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Ismail_Calli.doc.

Çetin Ö., Çakıroğlu, M., Bayılmış, C. ve Ekiz, H. (2004). Teknolojik gelişme için eğitimin önemi ve internet destekli öğretimin eğitimdeki yeri. *The Turkish Online Journal of Educational Techonology (TOJET)*, 3. Erişim 15.02.2006, <http://www.tojet.net>.

Çetin, Ş., Çetin, F., Erişen, Y. ve Çeliköz, N. “Eğitim Fakültesi öğrencilerinin internete ve internette öğrenmeye yönelik tutumları”, *V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 21-23 Eylül 2005, 261-267.

Daugherty, M. ve Funke, B.L. (1998). University faculty and student perceptions of web-based instruction. *Journal of Distance Education*, 13, 1-39.

Demiray, U. (1999). Açıköğretim Fakültesi Mezunlarının Sektördeki Konumları. *Uzaktan Eğitim, Yaz 1999*, 3-22.

Demiray, U. “Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamalarını konu alan araştırmalar üzerine genel bir değerlendirme”, *I. Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 15-16 Kasım 1999, 87-92.

Demirli, C. “Web tabanlı öğretim uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri (Fırat Üniversitesi Örneği)”, *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 18.08.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Cihad_Demirli.doc.

Demirli, C. ve Dikici, A. “Öğretimde web tabanlı uygulamaların öğrenci başarısına etkisi”, *III. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı Bildiri Kitabı*, Kıbrıs, 28-30 Mayıs 2003, 822-831.

Dick, W. ve Carey, L. (1990). *The Systematik Design of Instruction*. New York: Harper Collins.

Diekelman, N. ve Schulte, H.D. (2000). Technology-based distance education and the absence of physical presence. *Journal of Nursing Education*, **39**, 51-52.

Dixon, H., Hordern, A., Borland, R. (2001). The breast cancer distance education program: development and evaluation of a course for specialist breast care nurses. *Cancer Nursing*, **24**, 44-52.

Doğan, B.Ö. “Anadolu Üniversitesi Hemşirelik ve Ebelik önlisans programının irdelenmesi”, *I. Uluslararası & V. Ulusal Hemşirelik Eğitim Kongresi Bildiri Kitabı*, Nevşehir, 19-22 Eylül 2001, 39-41.

Dündar, Ş. “İnternet Destekli Asenkron Kimya Eğitimi (İDEAK)”, *I. Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 15-16 Kasım 1999, 121-124.

Ekiz, H., Bayam, Y. ve Ünal, H. (2003). Mantık devreleri dersine yönelik internet destekli uzaktan eğitim uygulaması. *The Turkish Online Journal of Educational Techonolgy (TOJET)*, **2**. Erişim 15.02.2006, <http://www.tojet.net>.

Emre, Y. “Kitle iletişim araçları ve www teknolojilerinin uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılması”, *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 18.08.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Yuksel_Emre.doc.

Enformatik Milli Komitesi. Erişim 21.11.2006. <http://euclid.ii.metu.edu.tr/EMK/>.

Ergün, M. (1998). İnternet destekli eğitim. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. **1**: 1-10.

Erişen, Ö., Kılıç, Ü., Pelit, N. ve Vural, H. “Uzaktan eğitim programlarına genel bakış”, *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002, Erişim 18.08.2006, <http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/>.

Erkut, H. *Web Tabanlı Eğitim Semineri*. Erişim 15.11.2006, <http://www.ceit.boun.edu.tr/faculty/erkunt/papers/tetuseminernotlari.pdf>.

Ertuğrul, E. “Uzaktan eğitim nedir? Uzaktan eğitimin kuramsal ilkeleri, yöntemleri, kullanım alanları, amaçları, faydaları, teknikleri nelerdir?”, *I. Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 15-16 Kasım 1999, 7-14.

Evirgen, B. ve Işık, İ. “Uzaktan eğitimde öğretmenin ve öğrencinin rolü; eğitim ve öğretim ortamlarının tasarımı, eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi”, *I. Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 15-16 Kasım 1999, 15-23.

Farrell, G., Cubit, K., Bobrowski, C. ve Salmon, P. (2006). Using the www to teach undergraduate nurses clinical communication. *Nurse Education Today*, **25**. Erişim: 03.09.2006, http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/entrez?db=pubmed&list_uids=.

Frizler, K. (1995). *The Internet as an Educational in ESOL Writing Instruction*. Erişim 03.09.2006, <http://thecity.sfsu.edu/~funweb/thesis.htm>.

Glen, S. (2005). E-learning in nursing education: Lessons learnt? *Nurse Education Today*, **25**, 415-417.

Glennan, T.K. ve Melmed, M.A. (1996). *Fostering The Use of Educational Technology: Elements of A National Strategy*. Washington D.C: Rand Publication.

Gökdağ, D. “Türk yükseköğretim kurumlarının yararlanamadığı güç: Açıköğretim”, *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 10.07.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Dursun_Gokdag.doc.

Gölge, E. ve Arlı, M. “Üniversite öğrencilerinin üniversite dışında bilgisayar ve internet kullanma durumları”, *VIII. Türkiye’de İnternet Konferansı*, İstanbul, 19-21 Aralık 2002. Erişim 03.09.2006, <http://inet-tr.org.tr/inetconf8/bildiri/135.doc>.

Gül, A., Gençtürk, N. ve Bozkurt, G. “Hemşireler arasında bilgisayar ve internet kullanım sıklığının incelenmesi”, *II. Uluslararası- IX. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kongre Kitabı*, Antalya, 2003, 87.

Gülseçen, S. ve Gülseçen, H. “Bir aktif öğrenme yaklaşımı olarak e-öğrenme”, *New Information Technologies in Education/II. Uluslararası Eğitimde Yeni Bilgi Teknolojileri Sempozyumu-NITE 2004 Bildiri Kitabı*, İzmir, 20-22 Ekim 2004, 250-260.

Gürol, M. “Web tabanlı öğrenme çevrelerinin tasarımı”, *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 13.06.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Mehmet_Gurol.doc.

Gürol, M. ve Demirli, C. (2001). Uzaktan eğitimde oluşturmacı tasarım ve uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **3**, 34-40.

Gürol, M. ve Sevindik, T. „İnternet tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları”, *VII. Türkiye’de İnternet Konferansı*, İstanbul, 1-3 Kasım 2001. Erişim 13.10.2006, <http://www.inet-tr.org.tr/inetconf7/bildiriler/37.doc>.

Gürol, M. ve Sevindik, T. “Fırat Üniversitesi öğretim elemanlarının internet kullanım düzeyleri ve görüşlerinin belirlenmesi”, *Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı Bildiri Kitabı*, Sakarya, 28-30 Kasım 2001. Erişim 12.04.2007, http://www.ef.sakarya.edu.tr/sayfa/bildiri/sayi_3/38.doc.

Hall, H.R. (1999). Instructional web site design principles: A literature review and synthesis. *Virtual University Journal*, **2**, 1-12.

Halter, J.M., Kleiner, C. ve Hess, R.F. (2006). The experience of nursing students in an online doctoral program in nursing : A phenomenological study. *International Journal of Nursing Studies*, **43**, 99-105.

Harrison, L. *Web-Based Distance Education: Principles and Best Practices*. Erişim 14.03.2006,

<http://www.utoronto.ca/atrc/rd/library/papers/accDistanceEducation.html>.

Haşimoğlu, A. (2002). İnternete Dayalı Eğitim Süreçlerinin Analizi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Hawatson, J.L. (2004). Designing web-based education courses for nurses. *Nursing Standart*, **19**, 41-44.

Heidari , F. ve Galvin, K.(2002). The role of open learning in nurse education. Does it have a place? *Nurse Education Today*, **22**, 617-623.

Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Resmi Gazete. Erişim 14.05.2007, <http://rega.basbakanlik.gov.tr/#>.

Hoeksel, R. ve Moore, O.F.(1994). Clinical nursing education at a distance: solving instructor intergetion problems. *Journal of Nursing Education*, **33**, 178-180.

Holmberg, B. (1989). *Theory and Practice of Distance Education*. London/New York: Rodledge.

Horzum, B.M. (2000). Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik düşünceleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **6**, 246-262.

İnternete Dayalı Öğretimin Yararları ve Sınırlılıkları. Erişim 28.10.2006. <http://www.ef.sakarya.edu.tr/sayfa/bildiri/sayi-3 /11.doc>.

İpekçi, G. (2003). Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerinin Uzaktan Eğitim İle Bütünleştirilmesi ve Kavramsal Bir Model Önerisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetim Organizasyon Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.

İşman, A. (2005). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

İşman, A., Baytekin, Ç., Kıyıcı, M. ve Horzum, M.B. “İnternet destekli materyal geliştirme dersi alan öğrencilerin interneti kullanma durumları”, *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002,. Erişim 13.06.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Aytekin_Isman1.doc.

İşman, A., Dabaj, F. ve Gümüş, A. (2006). İletişim eğitiminde internet bağımlılığı. *Eurasian Journal of Educational Research-Eğitim Araştırmaları*, **23**, 117-126.

Kandilli, E., Ünal, R., Kandilli, C. ve Ellez, M.: “Fotoelektrik Olay” konusunun bilgisayar ve internet destekli öğretiminin, öğrenci başarı ve tutumlarına etkisinin değerlendirilmesi”, *V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 21-23 Eylül 2005, 346-351.

Karadeniz, Ş., Karataş, S. ve Kılıç, E. (2004). Öğretim amaçlı internet ortamlarının tasarımı ve temel ilkeleri. *Milli Eğitim Dergisi*, **161**. Erişim Tarihi: 20.09.2006, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/karatas-kilic.htm>.

Karahan, M. ve İzci, E. (2001). Üniversite öğrencilerinin internet kullanım düzeyleri ve beklentilerinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, **150**. Erişim 05.05.2006, http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/150/karahan_izci.htm.

Karakuzu, M. “İnternet aracılığıyla çevrimiçi bir uzaktan eğitim dersi denemesi”, *Akademik Bilişim 2000 Konferansı*, Isparta, 10-11 Şubat 2000. Erişim 12.03.2007, <http://www.ab.org.tr/ab2000/dokumanlar/karakuzu.doc>.

Karakuzu, M. ve Karaman, S. (2002). Web tabanlı uzaktan eğitim dersi tasarımı öğrenci özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2**, 81-90.

Kaya, H. ve Akcin, E. (2005). Uzaktan eğitim ve hemşirelik eğitimi. *Modern Hastane Yönetimi, Ocak-Şubat-Mart*, 43-47.

Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Yayınları.

Kaya, Z. ve Odabaşı, F. (1996). Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişimi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **6**, 29-41.

Kaya, Z., Erden, O. Çakır, H. ve Bağırşakçı, N.B. (2004). Uzaktan eğitimin temelleri dersindeki uzaktan eğitim ihtiyacı ünitesinin web tabanlı sunumunun hazırlanması. *Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, **3**. Erişim 20.01.2006, [http:// www.tojet.net](http://www.tojet.net).

Kazandırır, B. “Bilişim Teknolojileri ve Eğitim”, *Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-15 Mayıs 1999, 36-44.

Keegan, D. (1996). *Foundations of Distance Education*. New York: Routledge.

Kemp, J.ve ark. (1994). *Designing Effective Instruction*. New York:Merrill.

Kennedy, D. (2002). Dimensions of distance: a comparison of classroom education and distance education. *Nurse Education Today*, **22**, 409-416.

Kent, E. (1999). Improving outcomes through preoperative teaching. *Nursing Times*, **95**, 54-59.

Koç, Z. (2006). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitimi ve uygulamalarında bilgisayar kullanımı konusundaki görüşlerinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, **10**, 29-40.

Koçer, E. (2001). WEB Tabanlı Uzaktan Eğitim. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Sistemleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Köklü, M. ve Başçiftçi, F. “Görsel programlama dillerinin uzaktan eğitimle verilmesi”, *V. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 21-23 Eylül 2005, 370-374.

Körez, A. ve Çamurcu, Y. “Basit bir mikroişlemci yapısının web tabanlı çoklu ortam ile öğretimi”, *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 24-26 Kasım 2006, 104-109.

Kuzu, A. (2002). Web tabanlı öğrenme için öğretim ilkeleri ve değerlendirme. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **12**, 67-77.

Kuzu, A. (2005). Oluşturmacılığa Dayalı Çevrimiçi Destekli Öğretim: Bir Eylem Araştırması. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Eskişehir.

Kültür, C., Albayrak, M., Oytun, E. ve Tonguç, G. “İnternet destekli eğitimde içerik geliştirme”, *III. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı Bildiri Kitabı*, Kıbrıs, 28-30 Mayıs 2003, 547-554.

Latchem, C., Özkul, A.E., Aydın, C.H. ve Mutlu, M.E. (2006). The open education system, Anadolu University, Turkey: e-transformation in a mega-university. *Open Learning*, **21**, 221-235.

Loring, K. (1992) *Patient Education*. St. Louis: Mosby Company.

Mahoney, J., Marfurt, S., daCunha, M. ve Engebretson, J. (2005). Design and evaluation of an online teaching strategy in an undergraduate psychiatric nursing course. *Archives of Psychiatric Nursing*. **19**. 264-272.

Mallow, G.E., ve Fredricka, G. (1999). Technology-based nursing education overview and call for further dialogue. *Journal of Nursing Education*, **38**, 248-251.

Mayadas, F. (1994) Asynchronous learning networks. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, **1**, 1-14.

McGreal, R., Davis, S., Murphy, T. ve Smith, C. (2006). Skill enhancement for health: an evaluation of an online pilot teaching module on epidemiology. *Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)*, **7**, 41-48. Erişim 17.02.2007, http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde21/pdf/article_4.pdf.

McIsaac, M.S. "Global distance education: Anadolu University is rise to promise", *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 18.08.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Marina_Mcisaac.doc.

McIsaac, M.S. "Learning for the Future", *1. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 12-15 Kasım 1996, 45-51.

McManus, T.F. *Delivering Instruction on The Wold Wide Web: Hypermedia Desing Model*. Erişim 02.01.2007, <http://www.csuhayvard.edu/ics/htmls/Inst.html>.

McNeil, B., Elfrink, V., Bickford, C., Pierce, S., Beyea, S., Averill, C. ve Klappenbach, C. (2003). Nursing information technology knowledge, skills, and preparation of student nurses, nursing faculty and clinicians: A.U.S. survey. *Journal of Nursing Education*, **42**, 341-349.

Merisotis, J.P. ve Phipps, R.A. (1999). What's the difference? Outcomes of distance vs. traditional classroom based learning. *Change*, **31**, 13-17.

Merter, F. (2002). Bilgi toplumuna uygun yeni bir öğretim modeli. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, **3**, 51-61.

Mertoğlu, H. ve Öztuna, A. (2004). Bireylerin teknoloji kullanımı problem çözme yetenekleri ile ilişkili midir?. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 3. Erişim 25.01.2007, <http://www.tojet.net>.

Mollaoğlu, M. ve Atalay, M. (1994). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi önlisans tamamlama programına devam eden hemşirelerin programa ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1, 15-23.

Moore, M. (1973). Toward a theory of independent learning and teaching. *Journal of Higher Education*, 44, 661-679.

Morgil, İ., Oskay, Ö. ve Erökten, S. “Kimya eğitiminde bilgisayar destekli modül hazırlama ve hazırlanan modüllerin başarıya etkisi”, *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 24-26 Kasım 2006, 661-665.

Morgil, İ., Yücel, S.A. ve Seçken, N. “Bilimsel tutum üzerine web bazlı eğitimin etkileri”, *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 24-26 Kasım 2006, 179-183.

Odabaş, H. *İnternet Tabanlı Uzaktan Öğrenim Modelinin Bilgi Hizmetlerine Yönelik Yüksek Öğretim Programlarında Kullanımı*. Erişim 12.09.2006, http://bilgibelge.humanity.ankara.edu.tr/ogrelfiles/ho/int_tab_uzogr_2004.doc.

Odabaşı, F., Çoklar, N.A., Kıyıcı, M. ve Akdoğan, E.P. (2005). İlköğretim birinci kademedeki web üzerinden ders işlenebilirliği. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 4. Erişim 12.02.2007, <http://www.tojet.net>.

OECD ve CERI (Organization for Economic Cooperation and Development and Centre for Educational Research and Innovation) (1986). *New Information Technologies*, Paris.

Oktay, S. ve Baykal, Ü. “Açıköğretim Fakültesi hemşirelik programının değerlendirilmesi”, *IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu (Uluslararası Katılımlı) Bildiri Kitabı*, Kıbrıs, 10-12 Eylül 1997, 162-173.

Onay, Z. ve Yalabık, N. “Üniversitede internet üzerinden asenkron öğrenme için yapılanma modeli”, *Türkiye İkinci Uluslar arası Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Ankara, 4-8 Mayıs 1998. Erişim 12.10.2006, <http://www.cs.bilkent.edu.tr/~david/desymposium/TurkeyCD/authors.htm>.

Orhan, F. ve Akkoyunlu, P. (2004). İlköğretim öğrencilerinin internet kullanımları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **26**, 107-116.

Özaygen, A. (2000). İnternete dayalı uzaktan eğitim. *Bilim ve Teknik Dergisi*, **388**, 100-103.

Özen, Ü. ve Karaman, S. (2001). Web tabanlı uzaktan eğitimde sistem tasarımı. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **2**, 81-102.

Pahl, C. (2003). Managing evolution and change in web based teaching and learning environments. *Computer&Education*, **40**, 9-114.

Passerini, K. ve Granger, M.J. (2000). A developmental model for distance learning using the internet. *Computers & Education*, **34**, 1-15.

Patyk, M., Gaynor, S. ve Verdin, J.A. (2000). Patient education resource assesment: project management. *Journal of Nursing Care Quality*, **4**, 14-20.

Peraya, D. *Distance Education and the www*. Erişim 05.06.2006, <http://tecfa.unige.ch/edu-comp/edu-ws94/contrib/peraya.fm.html>.

Picciano, A.G. (2001). *Distance Learning: Making Connections Across Virtual Space And Time*. New York: Merrill Prentice Hall.

Rankin, S.H. ve Stallings, K.D. (2001). *Patient Education: Issues, Principles, Practices*. Philadelphia: J.B Lippincott Company.

Reeves, T. C. (1998). *The Impact Of Media And Technology In Schools: A Research Report Prepared For The Bertelsmann Foundation*. Erişim 06.12.2006, http://www.athensacademy.org/instruct/media_tech/reeves0.html.

Reeves, T.C. (1993). *Evaluating Interactive Multimedia-Multimedia for Learning: Development, Application, Evaluation*. London: Englewood Cliffs.

Reznicek, Z. (2002). *Principles for the Design and Development of Distance Education*. Erişim 06.12.2006, http://elmo.shore.ctc.edu/dlresources/distance_education.htm.

Rovai, A. P. ve Barnum, K.T. (2003). On-line course effectiveness: an analysis of student interactions and perceptions of learning. *Journal of Distance Education*, **18**, 57-73.

Rüzgar, N.S. (2004). Distance education in Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE)*, **5**, 22-32. Erişim 16.05.2006, <http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde14/articles/ruzgar.htm>.

Rüzgar, N.S. “Uzaktan eğitim eğilimleri ve beklentileri”, *V.Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 21-23 Eylül 2005, 858-863.

Sağlık Yüksekokulları. Erişim 14.05.2007, <http://www.yok.gov.tr/istatistikler/istatistikler.htm>.

Schrum, L. (1999). *Trends In Distance Learning: Lessons to Inform Practice*. London: Educational Media and Technology Yearbook.

Seiler, K. ve Billings, D.M. (2004). Student experiences in web-based nursing courses: benchmarking best practices. *International Journal of Nursing Education Scholarship*, **1**. Erişim 02.05.2007, <http://www.bepress.com/ijnes/vol1/iss1/art20/>.

Sheery L. (1996). Issues in distance learning. *International Journal of Educational Telecommunications*, **1**, 337-365.

Sigulem, D.M., Morais, T.B., Cuppari, L., Franceschini, S.C., Priore, S.E., Camargo, K.G., Gimenez, R., Bernardo, V. ve Sigulem, D. (2001). A web-based distance education course in nutrition in public health: case study. *Journal of Medical Internet Research*, **3**. Erişim 13.03.2007, <http://www.jmir.org>.

Sit, J., Chung, J., Chow, M. ve Wong, T. (2005). Experiences of online learning: students' perspective. *Nurse Education Today*, **25**, 140-147.

Smith, C.M. ve Maurer, F.A. (1995). *Community Health Nursing – Theory And Practice*. Philadelphia: W.B. Saunders Company.

Somuncu, A. (2000). İnternette Sınıf Ana Sayfası (Home Page) Geliştirme Ve Öğretimindeki Etkinliğinin Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Sülün, Y., Tunç, E. ve Ballıel, B. “İlköğretim 8. sınıf fen bilgisi dersinde genetik ünitesinin bilgisayar desteği ile öğretiminin öğrenci başarısına etkisinin belirlenmesi”, *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 24-26 Kasım 2006, 449-452.

Şakar, N. (1997). *Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitimde Bilgi Sistemi Bir Model Önerisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Tanyeri, T. (2004). Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Web Tabanlı Öğretime İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi-İlköğretim 8. Sınıf Fen Bilgisi Dersi "Maddedeki Değişim Ve Enerji" Ünitesinin Gagne'nin Öğretim Modeline Göre Web Tabanlı Öğretimi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.

Taşocak, G. (2007). *Hasta Eğitimi*. İstanbul Üniversitesi Basım ve Yayınevi: İstanbul.

Taşocak G. Kaya H. (1998) Aile eğitimi. I. Ulusal Evde Bakım Kongresi Bildiri Kitabı, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, İstanbul, 239-242.

Taşocak, G. "Eğitimde süreklilik", *I. Ulusal Klinisyen Hemşireler ve Ebeler Kongresi*, Antalya, 4-7 Mayıs 2000.

Taylor, J.H. (2003). Facilitating distance learning in nurse education. *Nurse Education in Practice*, 3, 23-29.

Teker, N. "Uzaktan eğitim teknolojisinin eğitimde niteliği yükseltmede kullanılması", *Eğitimde Arayışlar-Eğitimde Nitelik Geliştirme I. Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Ankara, 13-14 Nisan 1991, 162-165.

Thoma, G. B. (1994). Evolution of a patient education program in a rural hospital. *Nursing Management*, 25, 46-52.

Tuna, M. ve Özsoy, U. "Üniversitelerde internet kullanımı", *VI. Türkiye'de Internet Konferansı*, İstanbul, 9-11 Kasım 2000. Erişim 13.11.2006, <http://inet-tr.org.tr/inetconf6/tammetin/tuna-tam.doc>.

Tunçalp, K. ve Güner, Y. "Labview bilgisayar programının uzaktan eğitimi", *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 24-26 Kasım 2006, 699-704.

Tübitak-Bilten (2001). *Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım Araştırması 2000*. Ankara: Bilgi Teknolojileri ve Elektronik Araştırma Enstitüsü. Erişim 17.12.2006, http://www.edevlet.net/raporveyayinlar/Tubitak_Bulten_raporu.pdf.

Türker, F. "İngilizce öğretmeni yetiştirmede uzaktan eğitim", *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Eskişehir, 23-25 Mayıs 2002. Erişim 18.08.2006, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Faruk_Turker.doc.

Türkiye'nin %74'ü İnternet Kullanmıyor. Erişim 12.09.2006, <http://www.medyakronik.com/arsiv/03070101.htm>.

Türkoğlu, R. (2001). Online eğitim. *Türkiye Bilişim Derneği Dergisi*. 77. Erişim 23.08.2006, http://www.tbd.org.tr/sayi77_html/egitim_turkoglu.htm.

Türkoğlu, R. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim programı geliştirme süreçleri. *Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 2. Erişim 15.10.2006, <http://www.tojet.net>.

Ulukan, C. ve Çekerol, K. "Yeni öğretim ortamları: Anadolu Üniversitesi öğretim elemanlarının internete dayalı eğitime yönelik tutumları", *III. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı Bildiri Kitabı*, Kıbrıs, 28-30 Mayıs 2003, 1315-1323.

USDLA (United States Distance Learning Association): *Definition of Distance Learning*. Erişim 16.07.2006, <http://www.usdla.org>.

Uzaktan Eğitim Nedir? Erişim 06.10.2006, <http://www.ceit.metu.edu.tr/leventb/projeler/449>.

Uzun, Ö. (2000). Ameliyat öncesi hasta eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 3, 36-45.

Uzunboylu, H. (2000). Web Destekli İngilizce Öğretiminin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı-Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara.

Uzunboylu, H. “Öğretmen adaylarının internet-iletişim araçlarını kullanma durumu”, *IV. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 24-26 Kasım 2004, 891-895.

Ülker, S., Buldukoğlu, K., Aksayan, S., Atalay, M., Kocaman, G., Oktay, S. ve Pektekin, Ç. (2001, Mayıs). *Türkiye’de Hemşirelik: Temel Mesleki Eğitim ile İnsangüciüne İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Erişim 14.05.2007, <http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/hemsirelik/hemsire.pdf>.

Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği. Erişim 05.09.2006, <http://www.yok.gov.tr/yasa/yonet/yonet60.html>.

Varol, A. ve Varol, N. “Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yüksek Öğretim ve Ders Hazırlama İlkeleri Üzerine Öneriler”, *Bilişim Teknolojileri Işığında Konferansı (BTIE 2000) Bildiri Kitabı*, Ankara, 15-17 Mayıs 2000, 85-90.

Varol, N. *İnternetin Uzaktan Eğitimdeki Konumu*. Erişim 05.07.2006, <http://www.ab.org.tr/ab01/prog/FTNurhayatVarol.html>.

Verduin, J.R. ve Clark, T. (1994). *Uzaktan Eğitim: Etkin Uygulama Esasları* (Maviş, İ., Çevirenler). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

What is Distance Education?. Erişim 04.01.2007, <http://www.otan.dni.us/cdip/distance/whatis.html>.

Wilkinson, A., Forbes, A., Bloomfield, J. ve Gee, C.F. (2004). An exploration of four web-based open and flexible learning modules in post-registration nurse education. *International Journal of Nursing Studies*, **41**, 411-424.

Willis, B. (1994). *Distance Education–Strategies and Tools*. Erişim 18.09.2006, <http://www.uidaho.edu/evo/dist3.html>.

Willis, B. (1998). Effective distance education planning: lessons learned. *Educational Technology*, **38**, 57-59.

Willis B. (2002). *Strategies For Teaching At A Distance. Distance Education-Strategies And Tools*. Erişim 18.09.2006, <http://www.uidaho.edu/evo/dist2.htm>.

Yavuz, F. (1998). İnternetin İngiliz Dili Ve Eğitimi Bölümündeki Çevrimiçi Lisansüstü Programlarının Gelişimine Olan Katkısı. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.

Yazon, J.M.O., Mayer-Smith J.A. ve Redfield, R. J. (2002). Does the medium change the message? the impact of a web-based genetics course on university students' perspectives on learning and teaching. *Computers & Education*, **38**, 267-285.

Yenilmez, E. (2000). İstatistik Öğretiminde Sanal Ortam Modelleri Üzerine Bir Çalışma. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Adana.

Yeoh, P.G. (2001). *Towards Corporate E-Learning Culture*. New York: New Straits Times–Management Times.

Yıldırım, Z. ve Özden, Y. “Web tabanlı öğretim materyali geliştirme modeli”, *Türkiye İkinci Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, Ankara, 4-8 Mayıs 1998. Erişim 15.11.2006, <http://www.cs.bilkent.edu.tr/~david/desymposium/TurkeyCD/authors.htm>.

Yılmaz, R., Gümüş, S. ve Okur, R. “Türkiye’de yükseköğün öğrenimde çevrimiçi öğrenme”, *V.Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya, 21-23 Eylül 2005, 830-834.

Yiğit, Y. ve Özden, Y. “Web tabanlı eğitim materyali içerisinde internet üzerinden görüntü aktarımı”, *Türkiye’de V. İnternet Konferansı*, Ankara, 19-21 Kasım 1999. Erişim 20.11.2006, <http://inet-tr.org.tr/inetconf5/tammetin/yasemin-tam.doc>.

Yu, S. ve Yang K.F. (2006). Attitudes toward web-based distance learning among public health nurses in Taiwan: a questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, **43**, 767-774.

Anadolu Üniversitesi. <http://emba.anadolu.edu.tr/index.php>,

Beykent Üniversitesi <http://www.beykent.edu.tr>

Bilgi Üniversitesi. <http://www.bilgi.aof.edu.tr>

<http://www.bilgiemba.net/tr/>

Boğaziçi Üniversitesi, <http://boun.edu.tr>

California Virtual University, <http://www.ca.edu>

İstanbul Bilgi Üniversitesi, <http://www.bilgiemba.net>

İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), <http://www.uzem.itu.edu.tr>

Orta Doğu Teknik Üniversitesi. <http://www.odtu.edu.tr/academic/online.php>

Pennsylvania State University.

http://deexel.com/Fields_of_study/nursing/RN_BSN/index.shtml.

Phoneix University. <http://online.phoneix.edu/>

Sakarya Üniversitesi, <http://www.ido.sakarya.edu.tr>

Sakarya Üniversitesi. <http://www.ido.sakarya.edu.tr/>

Selçuk Üniversitesi, <http://farabi.selcuk.edu.tr/suzep/>

Seton Hall Virtual University, <http://www.stu.edu>

Western Governor’s Virtual University, <http://www.wgu.edu>

Yıldız Teknik Üniversitesi, <http://www.e-learning.yildiz.edu.tr>

FORMLAR

Form-1: Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan
Yükseköğretim Yönetmeliği

Form- 2: Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliği

Form- 3: Uzaktan Eğitim Uygulama Süreci

Form- 4: Uzaktan Eğitim Yapan Yurtdışındaki Bazı Üniversitelerin Hemşirelik
Programları

Form- 5: Bilgi Formu

Form- 6: Tasarım Değerlendirme Formu

Form- 7: Araştırma Yapılacak Hemşirelik Yüksekokullarından Alınan İzinler

**Form- 1: ÜNİVERSİTELERARASI İLETİŞİM VE BİLGİ TEKNOLOJİLERİNE
DAYALI UZAKTAN YÜKSEKÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ**

RESMÎ GAZETE

14 Aralık 1999

Sayı:23906

Yönetmelik

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından;

Amaç

MADDE 1. Üniversitelerarası iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan yapılan ön lisans, lisans ve yüksek lisans eğitiminin amaçları:

- a)** Üniversitelerin eğitim-öğretim olanaklarının paylaşılmasını sağlayarak, üniversiteler arasında akademik yardımlaşmayı kolaylaştırmak,
- b)** Bilgi ve İletişim teknolojilerinin sağlandığı etkileşimli ortam, çoklu ortam olanakları ve sınırsız bilgiye ulaşılma özellikleri sayesinde eğitimin etkinliğinin artırılması,
- c)** Yükseköğretimi yeni öğrenci kitlelerine yaygınlaştırmak ve verimini artırmaktır.

Kapsam

MADDE 2. İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim, yükseköğretim kurumlarında yürütülen programlarla ilgili olarak açılan dersler arasından seçilen ve bir bölümü veya tümü bu tür yöntemlerle verilen dersleri ya da derslerin oluşturduğu ön lisans, lisans ve yüksek lisans diploma programlarını kapsar. Bu dersler/ programlar internet, diğer veri iletişim ağları veya radyo bağlantılı olarak verilir. Bu tür eğitimde video kaset, CD Ses/ Video kaset, CD, kitap gibi eğitim gereçleri ile telefon, televizyon ve posta gibi iletişim araçları da kullanılabilir.

Dayanak

MADDE 3. Bu Yönetmelik, 2547 sayılı Yasa'nın 7. maddesinin (a), (c) ve 12. maddesinin (c), (d), (f), (h) bendlerine dayanılarak düzenlenmiştir.

Tanımlar

MADDE 4. Bu Yönetmelikte yer alan "Sunucu" (veya "Verici"), dersi veren üniversite, "İstemci" (veya "Alıcı"), dersi alan üniversite anlamında kullanılmıştır.

Derslerin ve Programların Belirlenmesi ve Kredilendirilmesi

MADDE 5. Derslerin ve programların belirlenmesi ve kredilendirilmesi aşağıdaki şekilde yapılır:

a) Yükseköğretim Kurulu, sunucu ve istemci üniversitelerden gelen öneriler doğrultusunda öncelikle hangi alanlarda ve konularda ders ve program açmaya ihtiyaç olduğunu belirler. Belirlenen program ve dersleri hazırlamak isteyen sunucular önerilerini Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen "İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Ders Hazırlama İlkeleri" ne göre projelendirerek Yükseköğretim Kuruluna başvururlar. Bu başvuruda verilecek derslerin geniş içeriği, kredisi, programı, uygulamaya ilişkin özellikleri, kullanılacak kaynaklar, akademik takvim ve varsa çoklu ortam uygulamaları, video çekimleri, özel yazılımlar ve benzeri için istenen maddi destek belirtilir, örnek bir bölüm sunulur. Proje bütçesindeki tutar, proje desteklediği takdirde, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından ödenir.

b) Hazırlanmış olan dersler, Yükseköğretim Kurulu tarafından öngörülen biçimde incelenerek bu derslerin tasarımı "İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Ders Hazırlama İlkeleri" ne uygunluğuna göre kredilendirilir. Kredilendirilen derslere (A) ve (B) ya da (C) notlarından biri verilir. Bu not, ders niteliği, niceliği, düzeni, etkileşimli örnek ve soruların kullanımı ve ayrıca öğrenmenin denetlenmesine yönelik öğelerin etkinliğiyle ilgilidir. (A) OLAĞANÜSTÜ, (B) PEKİYİ, (C) ise İYİ anlamındadır.

c) Kredilendirilen dersler, sunucu üniversite tarafından kredilendirmeyi izleyen en çok iki dönem içerisinde açılmak zorundadır. Bu dersler Yükseköğretim Kurulu tarafından tüm üniversitelere duyurulur. Sunucu, Yükseköğretim Kurulundan destek alarak hazırladığı dersleri, yine Yükseköğretim Kurulunda belirlenecek en az sayıda eğitim-öğretim dönemi için açmakla yükümlüdür.

d) İstemci üniversiteler akademik takvimlerini, sunucu üniversitenin akademik takvimine göre düzenler.

e) Bu Yönetmeliğin 5. maddesinin (a), (b), (c) ve (d) bendlerini Yükseköğretim Kurulu adına Yükseköğretim Kurulu bünyesinde kurulmuş bulunan Enformatik Milli Komitesi yürütür.

f) İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı ön lisans, lisans ve yüksek lisans diploma programları açmak isteyen üniversiteler Yükseköğretim Kuruluna başvururlar. Yükseköğretim Kurulu var olan yönetmelikler çerçevesinde ve buna ek olarak açılacak derslerin yukarıda (a) bendinde sözü edilen ilkelere uygunluğunu gözden geçirerek programı onaylar.

g) Üniversiteler, bu Yönetmelik kapsamında salt öğrencilerine sunmak üzere yapacakları ders tasarımları ve bu tasarımlara dayanarak ders açma için ya da var olan dersleri değiştirme veya kapama için Yükseköğretim Kurulunun iznini almakla yükümlüdürler.

Öğretim Dili

MADDE 6. Yönetmelik çerçevesinde yürütülen derslerde eğitim dili Türkçe'dir. Ancak, istemci ve sunucu üniversitenin kendi eğitim dilleri çerçevesinde ve karşılıklı anlaşmalarıyla eğitim dili bir yabancı dil de olabilir. Ön lisans, lisans veya yüksek lisans programlarında sunucunun eğitim dili kullanılır.

İstemci ve Sunucu Üniversitelerin Belirlenmesi

MADDE 7. Yükseköğretim Kurulu tarafından öncelikle gereksinim belirlenip, her akademik yıl/yarıyıl başında duyurulan alan ve/veya konularda ders hazırlamak isteyen sunucu üniversiteler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına başvururlar. Ayrıca istemci üniversiteler de duyurulan konular çerçevesinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ders açılması isteğinde bulunabilirler.

Öğrenci Kabulü, Kayıt, Sınav ve Ders Geçme Yöntemleri

MADDE 8. Öğrenci kabulü, kayıt, sınav ve ders geçme yöntemleri aşağıdaki şekilde belirlenir:

a) Bir üniversitenin, bu Yönetmelik çerçevesinde açtığı derslere diğer bir üniversitenin istekte bulunması Yükseköğretim Kurulu aracılığıyla gerçekleşir. İstemci, istenen derslerin her birinin hedef öğrenci kitlesini ve öğrenci sayılarını Yükseköğretim Kuruluna bildirir. Sunucu, her isteği o eğitim-öğretim dönemi içerisinde olanakları çerçevesinde karşılayıp karşılamamakta ve takvim belirlemekte, istemci ise verilen dersin kendi programında yer alan hangi dersin ya da derslerin yerine geçeceğine karar vermekte özgürdür. İstemci ve sunucu üniversiteler arasındaki eşleştirmeyi Yükseköğretim Kurulu yapar.

b) Bu maddenin (a) bendine göre istemci üniversite tarafından belirlenen öğrenci ön kayıt listeleri sunucu üniversiteye gönderilir ve sunucu tarafından son kayıtları yapılır. Dersin sonunda, sunucu üniversite rektörlüğünce istemci üniversitenin rektörlüğüne "Not Bildirim Formu" gönderilir.

c) Bir yükseköğretim kurumu öğrencisi olup, bağlı oldukları programdan bağımsız olarak, belli bir konuda kendi isteğiyle bilgi edinmek veya bilgisini artırmak isteyenler, sunucunun koşullarıyla "Özel Öğrenci" olarak dersi alırlar ve Yükseköğretim Kurulu tarafından desteklenen öğrenci sayılarını etkilemezler.

d) Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim diploma programlarına öğrenci kabulü diğer programlardaki gibi gerçekleşir.

e) Bu tür programlara veya derslere kayıt yaptıran öğrencilerin derslere erişiminin izlenerek değerlendirilmesi dersleri yürüten öğretim üyesinin takdirine kalmıştır. Ders izleme değerlendirilmesinin nasıl yapılacağı öğrenciye önceden duyurulmalıdır.

f) Bu Yönetmelik kapsamında verilen tüm derslerin İnternet yörelerinin sunucu üniversite bünyesinde yer alması gereklidir. Bu yörede elektronik posta, elektronik forum gibi araçlarla öğretim elemanı ve öğrenci etkileşiminin sağlanmasından ve yürütülmesinden dersin öğretim üyesi sorumludur.

g) Derslere ilişkin ödevler İnternet üzerinden verilir ve yanıtları İnternet üzerinden toplanıp sonuçlar öğrencilere bildirilir. Ara sınav türünde olan sınavlar (Eve Götür Sınavı, Kısa Sınav vb.) ilke olarak İnternet ya da iletişim ağları üzerinden yapılabilir. Ancak, ders geçme notunun ön lisans ve lisans programlarında % 80'i, yüksek lisans programlarında ise %50'sinin gözetim altında yapılan sınavlardan oluşması gerekmektedir. Gözetim altında yapılan yüksek lisans sınavlarında en az %70 başarı sağlanmalıdır. Aksi takdirde öğrenci o dersten başarısız sayılır. Gözetim altında yapılacak sınavlarda istemci üniversite, sunucu üniversite tarafından gönderilen sınavı düzenlemek ve yaptırmaktan sorumludur. Sınav sonuçları en geç üç hafta içinde İnternet üzerinden öğrenciye duyurulur.

h) Üniversitelerarası iletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği çerçevesinde ders alan öğrencilerin başarı durumları, dersi veren öğretim üyesi tarafından sunucu üniversitenin ilgili yönetmelikleri kapsamında belirlenir. İstemci Üniversite ise, bu sonuçları kendi yönetmelikleri çerçevesinde yorumlayıp değerlendirmekte özgürdür.

i) İstemci üniversite tarafından alınacak derslerin koordinasyonu için en az bir öğretim elemanı görevlendirilir.

Mali Hükümler

MADDE 9. Üniversitelerarası iletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim ücretlidir. Üniversitelerin kendi bünyelerinde açacakları uzaktan yükseköğretim diploma programlarına kayıtlı öğrenciler için “ikinci öğretim “ programlarının ödeme koşulları geçerlidir. Üniversiteler arasındaki ders alışverişlerinde ise, öğretim üye ve yardımcıları ile katkısı olanlara ödenecek telif ücreti ve öğretim üyelerine ödenecek ders ücretleri, sunucu üniversite tarafından Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına yapılan proje önerisinde bir takvime bağlı olarak ayrıntılarıyla belirtilir. Dersin yinelenerek verilmesi durumunda proje sahiplerine ödenecek telif ücreti proje önerisinde ayrıca belirtilecektir. Üniversiteler kendi bünyelerinde konuya ilişkin esasları saptamakla yükümlüdürler.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Programlarından Alınacak Dersler

MADDE 10. Bir üniversitede yürütülmekte olan ön lisans ve lisans programlarındaki derslerin bir kısmı Anadolu Üniversitesi'nce yürütülen açıköğretim programlarında verilen dersler arasından da alınabilir. Bu uygulamaya ilişkin olarak ilgili üniversite ile Anadolu Üniversitesi arasında Yükseköğretim Kurulunca belirlenecek esaslara göre protokol yapılır. İlgili üniversitece Anadolu Üniversitesi'ne bu amaçla yapılacak ödemeler protokolda belirtilir.

Yurtdışındaki Kurum ve Kuruluşlardan Alınacak Dersler

MADDE 11. İleri İletişim ve Bilgi teknolojilerine dayalı olarak eğitim yapan ve Yükseköğretim Kurulu tarafından denklikleri tanınan kurum ve kuruluşlar ile yurtdışındaki üniversiteler arasında bu amaçla işbirliği yapılabilir. Bu tür işbirliğini kapsayan protokol ve anlaşmalar Yükseköğretim Kurulunun onayı ile yürürlüğe girer.

Uygulanacak Hükümler

MADDE 12. Bu Yönetmelik'te hüküm bulunmayan durumlarda Yükseköğretimle ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır. Herhangi bir konuda anlaşmazlık doğması durumunda Yükseköğretim Kurulu kararı ile anlaşmazlık giderilir.

Yürütme

MADDE 13. Bu Yönetmelik hükümlerini Yükseköğretim Kurulu Başkanı yürütür.

Yürürlük

MADDE 14. Bu Yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Form-2: ENFORMATİK MİLLİ KOMİTESİ YÖNETMELİĞİ

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından:

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 01/03/2000

Yayımlandığı Resmi Gazete No: 23980

Amaç

Madde 1 - Enformatik Milli Komitesinin amacı, yükseköğretim kurumlarında iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan eğitim ve enformatik alanlarında, eğitim-öğretim olanaklarının planlanması ve eğitim etkinliğinin artırılması maksadıyla, üniversitelerle işbirliği içinde araştırma, inceleme ve değerlendirmeler yaparak Yükseköğretim Kuruluna önerilerde bulunmaktır.

Dayanak

Madde 2 - Bu Yönetmelik, 2547 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (b) ve (m) bentlerine dayanılarak düzenlenmiştir.

Kuruluş ve İşleyiş

Madde 3 - Enformatik Milli Komitesi;

- a) Yükseköğretim Yürütme Kurulu Üyeleri arasından, Genel Kurulca belirlenen 2 üye,
- b) Üniversitelerde enformatik (bilişim) alanında araştırma yapan ilgili bilim adamları arasından Yükseköğretim Genel Kurulunca belirlenen 14 üye,
- c) Türk Telekomünikasyon AŞ. (Türk Telekom) tarafından belirlenen konu ile ilgili üst düzeyde yetkili 1 üye,
- d) TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) tarafından belirlenen konu ile ilgili üst düzeyde yetkili 1 üye, olmak üzere toplam 18 üyeden oluşur.

Enformatik Milli Komitesinin Başkanı ve Başkan Yardımcısı, üyeler arasından Yükseköğretim Kurulu Başkanınca görevlendirilir. Milli Komitenin Sekreteryası Yükseköğretim Kurulunun ilgili birimi tarafından yürütülür. Komite Sekreteri toplantılara oy hakkı olmaksızın raportör olarak katılır.

Komite Başkan ve üyelerinin görev süresi 3 yıldır. Süresi biten üye yeniden görevlendirilebilir. Üyelikten ayrılan kişinin yerine, kalan süreyi tamamlamak üzere

aynı usulle yeni bir üye görevlendirilir. Başkan ve Yardımcısının görevi, üyelik süresi bitmeden de görevlendirildiği usulle sona erdirilebilir.

Komite, amaçlarını gerçekleştirmek ve çalışmalarında yardımcı olmak üzere Yükseköğretim Yürütme Kurulunun onayı ile alt komisyonlar kurabilir.

Komitenin Görevleri

Madde 4 - Komitenin görevleri aşağıda belirtilmiştir.

- a) Yükseköğretimde enformatik (bilişim) alanında, eğitim, öğretim ve altyapı konularında, ilkeleri belirlemek, stratejik planlamaları yapmak ve Yükseköğretim Kuruluna sunmak.
- b) Üniversitelerce yapılan çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordine etmek ve Yükseköğretim Kuruluna önerilerde bulunmak.
- c) Enformatik ve uzaktan eğitim alanında faaliyette bulunan yurt içi, yurt dışı kamu ve özel kesim kuruluşları ve yükseköğretim kurumları arasında işbirliği ve koordinasyon sağlamak.
- d) "Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği"nin Enformatik Milli Komitesine verdiği görevleri yerine getirmek.
- e) Enformatik ve uzaktan öğretim alanlarında çalışmalar yapan yükseköğretim kuruluşlarına ve mensuplarına, çalışmalarında yardımcı olmak, Komite ve Yükseköğretim Kurulu kararlarıyla projeler vermek, projeleri izlemek ve proje sonuçlarının ülke çapında etkili bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak.
- f) Enformatik ve uzaktan öğretim alanlarında çalışma yapan, kişi ve kuruluşların, Komite ve Yükseköğretim Kurulunca onaylanmış projeler kapsamında olmak kaydıyla, yurt içi ve yurt dışında yapacakları, toplantı, temas ve kısa süreli çalışmalarına destek sağlamak.
- g) Uzaktan öğretim ve enformatik kapsamında, Yükseköğretim Kurulu tarafından verilen diğer görevleri yapmaktır.

Komitenin Toplanma Usulü

Madde 5 - Komite, Başkanının çağrısı üzerine salt çoğunlukla toplanır ve oy çokluğu ile karar alır. Toplantı yer ve zamanı Komite Başkanınca belirlenir.

Mali Hükümler

Madde 6 - (Değişik madde: 06/02/2001 - 24310 Sayılı R.G ile)

Komite, her yıl Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bütçesinde milli komiteler için tahsis edilen toplu ödenekten Yükseköğretim Kurulu kararıyla ayrılan kısmı kullanır.

Yürütme

Madde 7 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürürlük

Madde 8 - Bu Yönetmelik hükümlerini Yükseköğretim Kurulu Başkanı yürütür.

Açıklamalar

1. Birim kodlarında birlik sağlanması için ÖSYM'nin yayımladığı Yükseköğretim Program Kodu esas alınacaktır.
2. Öğrenci sayısının mümkün olduğu kadar gerçeğe yakın belirlenmesi gerekir. Aksi taktirde uygulamada sorunlar yaşanabilir.
3. Dersin kredisi, sunucu tarafından belirlenecek ve ilgililer tarafından onaylanacaktır. Ancak istemci üniversitenin bu dersin kaç kredilik olmasını istediğine ilişkin bir bilginin bu talep formunda yer alması gerekmektedir.
4. Ders, bir üniversitede veya bölümde seçimlik bir başkasında zorunlu olabilir. Ancak dersin seçimlik olması halinde; kaydolacak tahmini öğrenci sayısının gerçeğe yakın olması, sunucu üniversite açısından büyük önem taşır.
5. Dersler genellikle dönemlik olacaktır. Gerekirse yıllık veya iki dönemlik dersler de açılabilir.
6. Dersin verilmesi planlanan öğrenim yılı ve dönemi 2000-2001 Güz, Bahar veya Yaz Okulu biçiminde belirtilmelidir.
7. Dersin İçeriği bir katalogda yer alacak detayda olmalıdır. İstemci üniversite bu alanı doldurmakla beraber, eğer gerekirse bir ek sayfada, daha detaylı açıklama yapabilir.
8. Dersi alacak üniversitenin, Ulaknet'e hangi hızla bağlı olduğu, bu öğrencilere tahsis edilecek bilgisayar veya gerektiğinde diğer ekipmanın sayısı ve özellikleri, öğrencilerin zaman Uyumlu (Senkron) çalışmaları için bu ekipmanın belli saat ve günlerde bu öğrencilere tahsis edilebilirliği, kiralık hattı ve/veya ISDN bağlantısı olup olmadığı ya da, radyolink terminalinin bulunup bulunmadığı gibi konular açıklanmalıdır.
9. Derste beklenen eğitsel özellikler kısmı, genel olarak tüm derslerde olması gereken özellikleri değil, o derse özgü olan özellikleri kapsamalı, eğer böyle bir durum yoksa bu kısım boş bırakılmalıdır.
10. Dersi bir başka üniversiten almanın gerekçesi kısaca özetlenmeli ve varsa bu dersten klasik eğitim yöntemlerine göre beklenen farklılık belirtilmelidir.
11. İstemci üniversitenin talebi eğer hazır bir ders varsa hemen karşılanacaktır. Eğer uygun bir ders yoksa geliştirilmek üzere değerlendirilip, istemci üniversiteye en kısa zamanda hangi dönemde hazır olabileceği konusunda bilgi verilecektir.

Uzaktan Yükseköğretim Uygulama Süreci

14 Aralık 1999 tarih ve 23906 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği çerçevesinde, 2000-2001 öğretim yılı ikinci yarısından itibaren uzaktan yükseköğretim uygulamalarına başlanacaktır. Uzaktan yükseköğretim uygulamaları 1 Mart 2000 tarih ve 23890 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren **Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliği** çerçevesinde faaliyet gösteren **Enformatik**

Milli Komitesi (EMK) tarafından yürütülmektedir. Uzaktan yükseköğretim uygulamaları, ilk aşamada aşağıda sunulan süreç ve takvimine göre gerçekleştirilecektir.

Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği çerçevesinde ders almak isteyen **istemci üniversiteler**, **İstemci Üniversite Talep Formu**'nu doldurarak Yükseköğretim Kurulu'na başvurur.

Enfomatik Milli Komitesi, istemci üniversitelerden gelen öneriler doğrultusunda öncelikle hangi alanlarda ve konularda ders ve program açmaya ihtiyacı olduğunu belirler.

Yukarıda belirlenen ya da bunun dışındaki program ve dersleri hazırlamak isteyen **sunucu üniversiteler**, önerilerini **İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Ders Hazırlama İlkeleri**'ne göre projelendirerek Yükseköğretim Kurulu'na başvurur (**Sunucu Üniversite Öneri Formu**). Bu başvuruda verilecek derslerin geniş içeriği, kredisi, programı, uygulamaya ilişkin özellikleri, kullanılacak kaynaklar, akademik takvim ve varsa çoklu ortam uygulamaları, video çekimleri, özel yazılımlar ve benzeri için istenen maddi destek belirtilir (**Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği, Madde 9**), örnek bir bölüm sunulur.

Sunulan proje, Enfomatik Milli Komitesi tarafından incelenir ve değerlendirme sonuçları ilgili sunucu üniversitelere bildirilir.

Proje önerileri kabul edilen sunucu üniversiteler, projelerini tamamlayarak Yükseköğretim Kurulu'na gönderirler.

Gönderilen projeler, İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Ders Hazırlama İlkeleri'ne uygunluğuna göre kredilendirilir. Kredilendirilen derslere (A) ve (B) ya da (C) notlarından biri verilir. Bu not, ders niteliği, niceliği, düzeni etkileşimli örnek ve soruların kullanımı ve ayrıca öğrenmenin denetlenmesine yönelik öğelerin etkinliğinin EMK tarafından konunun uzmanlarını da içeren alt komisyonlarca takdir edilmesiyle oluşturulur.

Kredilendirilen dersler Yükseköğretim Kurulu tarafından tüm üniversitelere duyurulur. Daha önce talepte bulunmayan üniversiteler, istemci üniversite olarak Yükseköğretim Kurulu'na başvurarak kredilendirilen dersleri talep edebilir. Bu talep, sunucu üniversitenin olanaklarına göre değerlendirilir.

Kredilendirilen dersler, sunucu üniversite tarafından kredilendirmeyi izleyen en çok iki dönem içerisinde açılmak zorundadır. Sunucu, Yükseköğretim Kurulu'ndan destek

olarak hazırladığı dersleri, yine Enformatik Milli Komitesi'nce belirlenecek en az sayıda eğitim-öğretim dönemi için açmakla yükümlüdür.

**Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim
Projesi İstemci Üniversite Ders Talep Formu**

İstem Tarihi:			
Birimi	Kodu(1)	Adı	
Üniversite			
Fakülte/Enstitü			
Bölüm/Program			
Dersin Adı			
Öğrenci Sayısı (2)	Dersin Kredisi (3)	Zorunlu/Seçimlik Ders (4)	Dönemlik/Yıllık (5)
Dersin Verileceği Öğretim Yılı/Dönemi (6)			
Dersin İçeriği (7)			
Dersi Alacak Üniversitenin Altyapısı (8)			
Derste Beklenen Özellikler (9)			
Dersi Başka Üniversiteden Alma İsteğinin Gerekçesi (10) (11)			

Form-3: UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMA SÜRECİ

Uzaktan yükseköğretim uygulamaları 1 Mart 2000 tarih ve 23890 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren **Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliği** çerçevesinde faaliyet gösteren **Enformatik Milli Komitesi (EMK)** tarafından yürütülmektedir. Uzaktan yükseköğretim uygulamaları, ilk aşamada aşağıda sunulan süreç ve takvimine göre gerçekleştirilecektir.

1. Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği çerçevesinde ders almak isteyen **istemci üniversiteler, İstemci Üniversite Talep Formu**’nu doldurarak Yükseköğretim Kurulu’na başvurur.

2. Enformatik Milli Komitesi, istemci üniversitelerden gelen öneriler doğrultusunda öncelikle hangi alanlarda ve konularda ders ve program açmaya ihtiyacı olduğunu belirler.

3. Yukarıda belirlenen ya da bunun dışındaki program ve dersleri hazırlamak isteyen **sunucu üniversiteler**, önerilerini **İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Ders Hazırlama İlkeleri**’ne göre projelendirerek Yükseköğretim Kurulu’na başvurur (**Sunucu Üniversite Öneri Formu**). Bu başvuruda verilecek derslerin geniş içeriği, kredisi, programı, uygulamaya ilişkin özellikleri, kullanılacak kaynaklar, akademik takvim ve varsa çoklu ortam uygulamaları, video çekimleri, özel yazılımlar ve benzeri için istenen maddi destek belirtilir (**Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği, Madde 9**), örnek bir bölüm sunulur.

4. Sunulan proje, Enformatik Milli Komitesi tarafından incelenir ve değerlendirme sonuçları ilgili sunucu üniversitelere bildirilir.

5. Proje önerileri kabul edilen sunucu üniversiteler, projelerini tamamlayarak Yükseköğretim Kurulu’na gönderirler.

6. Gönderilen projeler, İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Ders Hazırlama İlkeleri’ne uygunluğuna göre kredilendirilir. Kredilendirilen derslere (A) ve (B) ya da (C) notlarından biri verilir. Bu not, ders niteliği, niceliği, düzeni etkileşimli örnek ve soruların kullanımı ve ayrıca öğrenmenin denetlenmesine yönelik öğelerin etkinliğinin EMK tarafından konunun uzmanlarını da içeren alt komisyonlarca takdir edilmesiyle oluşturulur.

7. Kredilendirilen dersler Yükseköğretim Kurulu tarafından tüm üniversitelere duyurulur. Daha önce talepte bulunmayan üniversiteler, istemci üniversite olarak Yükseköğretim Kurulu’na başvurarak kredilendirilen dersleri talep edebilir. Bu talep, sunucu üniversitenin olanaklarına göre değerlendirilir.

8. Kredilendirilen dersler, sunucu üniversite tarafından kredilendirmeyi izleyen en çok iki dönem içerisinde açılmak zorundadır. Sunucu, Yükseköğretim Kurulu’ndan destek alarak hazırladığı dersleri, yine Enformatik Milli Komitesi’nce belirlenecek en az sayıda eğitim-öğretim dönemi için açmakla yükümlüdür.

UZAKTAN YÜKSEKÖĞRETİM KAPSAMINDA AÇILACAK DERSLER/PROGRAMLARA İLİŞKİN GENEL İLKELER

Bu döküman 14 Aralık 1999 tarih ve 23906 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği" kapsamındaki ders ve programlarda uyulması gereken ilkeleri belirlemek amacıyla, ilgili yönetmeliğin 5. maddesi gereğince Enformatik Milli Komitesi tarafından hazırlanmıştır.

Birinci bölüm, uzaktan eğitim kapsamındaki çalışmalarda kavram terminoloji birliği sağlamak amacına yöneliktir. İkinci bölümde, uzaktan eğitim ders ve programlarının geliştirilmesinde ve değerlendirilmesinde uyulması gereken ilkeler;

- Ders/program organizasyonunun yeterliliği
- Ders/program sunumunun teknolojik uygunluğu
- Eğitsel sonuçlar(öğrenme etkinliği)

başlıkları altında ele alınmaktadır. Üçüncü ve dördüncü bölümlerde ise etkileşimli ve etkileşimsiz olarak sunulan uzaktan eğitim derslerinde bulunması önerilen özellikler ele alınmıştır.

Uygulamalar doğrultusunda gereksinim duyulduğu ya da talep edildiği takdirde gerekli eklentiler yapılacaktır.

1 TANIM VE AÇIKLAMALAR

1.1 Tanımlar

1.1.1 Uzaktan Eğitim / Uzaktan Yükseköğretim

Öğrenci ve öğretim elemanlarının farklı coğrafi mekanlarda olduğu, ders malzemesi aktarımı ve etkileşimin teknolojiden yararlanılarak gerçekleştirildiği eğitim biçimidir

1.1.2 Uzaktan Eğitim Dersi

Belirli bir dersin içeriğinin uzaktan eğitim teknolojileri kullanılarak aktarılmasına yönelik organizasyondur.

1.1.3 Uzaktan Eğitim Programı

Tümü uzaktan eğitim yöntemlerine dayalı olarak verilen önlisans, lisans ya da yüksek lisans programlarına yönelik organizasyondur.

1.1.4 Sunucu Üniversite

Uzaktan eğitim amaçlı, olarak ilgili yönetmelik kapsamında ders ya da program açmak isteyen üniversite sunucu olarak adlandırılır. Sunucu üniversite uzaktan eğitim kapsamında açılan derslerin ve programların akademik standartları sağlayacak şekilde tasarlanmasını ve sunulmasını sağlamalıdır.

1.1.5 İstemci Üniversite

Uzaktan eğitim amaçlı olarak ilgili yönetmelik kapsamında ders ya da program talep eden/alan üniversite istemci (alıcı) olarak adlandırılır. İstemci üniversiteler uzaktan eğitim kapsamında açılan dersleri ve programları alabilmek için sunucunun öngördüğü teknik altyapıyı ve idari organizasyonu kurmuş olmalıdır.

1.1.6 Kredilendirme

Sunucu üniversite tarafından hazırlanan ders projesinin, EMK tarafından bu dokümandaki ilkelere göre değerlendirilmesi sağlanır. Bu değerlendirme sonunda Komite, kendi hazırladığı değerlendirme yönergesine uygun olarak başarılı bulunan her projeye A, B veya C notlarından birini verir. Notlama, dersin içeriğini oluşturan konunun uzmanlarını da içine alan alt komiteler tarafından takdir olunarak EMK'ya bildirilir. Bu notların ilanı zorunlu değildir.

1.1.7 Not Bildirim Formu

Dersin sonunda, yönetmelikte belirtilen nitelikte yapılan sınavların sunucu üniversite tarafından düzenlenen sonuç listesidir. Bu liste, istemci üniversite rektörlüğüne gönderilir.

1.1.8 Özel Öğrenci

Bir yükseköğretim kurumu öğrencisi olup, bağlı olduğu programdan bağımsız olarak belli bir konuda kendi isteği ile bilgi edinmek veya bilgisini artırmak isteyen kişidir. Bu kişiler, sunucu üniversitenin belirleyeceği koşullarla dersi alabilirler.

1.1.9 Ders İzleme ve Değerlendirmesi

Öğrencilerin uzaktan eğitim kapsamındaki derslere erişimlerinin değerlendirilmesi sunucu üniversitenin sorumlu öğretim üyesi tarafından yapılır. Bu değerlendirmenin nasıl yapılacağı, ders başlamadan önce istemci üniversiteye ve derse kayıt yaptıran öğrencilere bildirilir.

1.2 Uzaktan Eğitim Teknolojileri

Uzaktan eğitimde yararlanılan teknolojiler geleneksel olarak aşağıda belirtilen dört kategoride ele alınır ve kendi içinde çeşitli alt gruplara ayrılır. Söz konusu teknolojilerden yararlanarak derslerin senkron (eşzamanlı) ya da asenkron (eşzamansız) sunumuna dayalı eğitim modelleri oluşturulabilir.

1.2.1 Basım

Uzaktan eğitim uygulamalarının temel eğitim malzemesi olup, ders kitabı, yardımcı kitap, alıştırma, ders sunum çizelgesi (syllabus), örnek olaylar ve haber bültenleri posta yoluyla öğrencilere ulaştırılır.

1.2.2 Ses (Audio)

Sese dayalı kaydedilmiş derslerin yayın yoluyla öğrencilere ulaştırılmasını ve tam etkileşimli ses konferans tekniklerinin tümünü kapsar.

1.2.3 Görüntü (Video)

Görüntüye dayalı kaydedilmiş derslerin, banttan TV yayını şeklinde veya canlı yayın yoluyla ve öğrencilerin yayın sırasında soru sormalarını sağlayacak şekilde tam etkileşimli olarak sunumuna dayalı tekniklerin tümünü kapsar.

1.2.4 Bilgisayar (Elektronik Ortam)

Derslerin iletişim ağına bağlı bilgisayarlar üzerinden tam veya sınırlı etkileşimli ya da etkileşimsiz (bağımsız/stand alone) olarak sunumunu sağlayan ve aşağıda açıklanan tekniklerin tümünü kapsar.

1.2.4.1 Bilgisayar Destekli Eğitim

Bilgisayarın tek başına öğretici makine olarak kullanıldığı ders malzemeleri sunum biçimidir. Başka bir ders malzemesi olmaksızın ders öğretmeye yönelik çoklu-ortam (multi-medya) yazılımları bu kategoride ele alınır.

1.2.4.2 Bilgisayar Yönetiminde Eğitim

Bilgisayar destekli ders yazılımlarının öğrenci kayıtları ve ders yönetim yazılımları ile desteklendiği uygulamadır.

1.2.4.3 Bilgisayar Ortamında Eğitim

Dersle ilgili malzemelerin aktarımı için bilgisayarın etkileşimli kullanıldığı sistemdir. E-posta, faks, gerçek zamanlı bilgisayar konferansları (computer conferencing) bu tür uygulamalardır.

1.3 Sunum Teknikleri

Uzaktan eğitim teknolojileri ses veya görüntüye dayalı manyetik ve optik ve basılı malzemesinin öğrencilere ulaştırılması ya da etkileşimsiz olarak sunulmasını sağlayacak şekilde seçilebilir. Ancak günümüz uzaktan yüksek öğretiminde etkileşimi sağlamanın giderek önem kazandığı düşünüldüğünde, sınırlı ya da tam etkileşimli uzaktan ders sunum teknikleri kullanılmasına ağırlık verilmesi önerilir. Aşağıda çeşitli uzaktan eğitim ders sunum tiplerine ilişkin hazırlama ilkelerine yer verilmiştir. Belli başlı ders sunum kategorileri şunlardır:

- Etkileşimli sunum
 - Senkron
 - Asenkron
- Etkileşimsiz sunum

1.3.1 Senkron Sunum

Senkron sunumlu uzaktan eğitim, sunucu taraftaki öğretim üyesi ile istemci taraftaki öğrencilerin eşzamanlı olarak (canlı bağlantı yoluyla) ders etkileşimi içinde oldukları uygulamalar bütünü olarak tanımlanır. Bunun da en yaygın uygulaması videokonferans yöntemidir.

1.3.2 Asenkron Sunum

En güncel asenkron sunum yöntemi web tabanlı olanıdır. Web tabanlı asenkron derslerde ders malzemesi büyük ölçüde web üzerinden sunulur. Ders, öğrenci destek hizmetleri, iletişim, etkileşim, ve ölçme-değerlendirme aktivitelerini de genellikle web üzerinden gerçekleştirir. Video kaset gibi yardımcı malzeme de kullanılabilir. Öğrenci ile öğretim üyesinin fiziksel olarak yüz yüze gelmemesi nedeniyle ders malzemesi, iletişim ve diğer destek sayfalarının eğitsel açıdan öğrencinin ilgisini ekranda tutacak şekilde tasarlanması gerekir.

1.3.3 Etkileşimsiz Sunum

Burada ders içeriği tek yönlü olarak öğrenciye sunulmaktadır ve etkileşim son derece sınırlıdır. CD-ROM, video kaset gibi malzemeler ya da TV yayını gibi sistemler bu kategoriye girer.

2. DERS/PROGRAM TASARIMI VE ORGANİZASYONUNDA UYULMASI GEREKEN İLKELER

2.1 Ders/Program Organizasyonun Yeterliliği

Ders içeriğinin (müfredat) tam ve etkin bir şekilde aktarılmasını sağlayacak organizasyonun sunucu ve istemci tarafından sağlanmış olmasıyla ilgilidir. Bu doğrultuda, istemci ve sunucu üniversitelerin; q Sunucu /istemci altyapı organizasyonu q İletişim/etkileşim q Öğrenci destek hizmetleri q Ölçme Değerlendirme konularındaki düzenlemeleri yapmaları ve uzaktan eğitim teknolojilerinden yararlanmada gerekli teknik standartlara uymaları beklenir.

2.1.1 Sunucu/İstemci Altyapı Organizasyonu

Ders sunumu için, öngörülen ortamlarda, ders malzemesi hazırlayacak ve sunacak teknik altyapı bulunmalı; ders malzemelerinin öngörüldüğü biçimde iletilmesini sağlayacak organizasyon kurulmuş olmalıdır.

İstemci üniversite, sunucu üniversitenin öngördüğü teknik altyapı ve organizasyonu sağlamakla yükümlüdür.

Sunucu, ders sunumunda yararlanılacak donanımın ve yazılımın etkin kullanımı konusunda eğitilmiş olmalıdır.

Derse kayıt ve not bildirim işlemleri, ilgili yönetmeliğe uygun olarak yapılabilir.

Dersi alacak öğrencilere, ders sunum teknolojisi konusunda yeterli bilgilendirme yapılmalı ve gerekiyorsa ön eğitim verilmelidir.

2.1.2 İletişim/Etkileşim Ders/Program

Ders sunumu için çeşitli uzaktan eğitim teknolojilerinden yararlanılabilir. Ancak, açılan tüm ders ya da programlar için sunucu üniversitede web sayfaları bulunmalı, öğrenci-öğretici iletişimi ağırlıklı olarak bu yolla sağlanmalıdır.

İstemcinin dersi alan öğrencilere yeterli kapasitede ve eğitim süresince internet erişimine olanak sağlayacak altyapısı olmalıdır.

Sunucu üniversite ve istemci üniversite her ders için birer öğretim elemanını ders koordinatörü olarak atayacaktır. Sunucu üniversitede, koordinatör, dersi veren öğretim üyesi olabilir.

Uzaktan eğitim uygulamalarında etkileşimin (öğrenci-öğretim elemanı, öğrenci-ders malzemesi, öğrenci-öğrenci) nasıl sağlanacağı planlanmalı ve uygulanmalıdır.

2.1.3 Öğrenci Destek Hizmetleri

Ders başlangıcında, uygulanacak kurallar, ölçme değerlendirme biçimi, ders sunum çizelgesi (Syllabus) vb. gerekli açıklamalar yapılmalı ve bu bilgiler web ortamında da bulunmalıdır.

Öğrencilere sunulacak veya gönderilecek her türlü ders malzemesi, ders planında öngörülen sürelerde ulaştırılmalıdır.

2.1.4 Ölçme - Değerlendirme

Ölçme-değerlendirme, her tür eğitsel uygulamanın temel öğelerinden birisi olup, öğrencilerin ders başarıları (notu) yanında, bu dersin eğitsel başarılarıyla ilgili geri-beslemeyi de içermelidir.

Ölçme-değerlendirme biçimleri dersin/programların amaçları ve içeriğiyle uyumlu olmalıdır.

Ölçme-değerlendirme, öğrencilere kendi öğrenme hızlarını ve düzeylerini değerlendirebilme ve yetersiz oldukları alanları belirleyebilme olanağı sağlamalıdır.

2.2 Ders/Program Sunumunun Teknolojik Uygunluğu

Sunum ortamının ve ders malzemelerinin dersin kapsamını tam ve etkin bir şekilde öğrencilere aktarmasının sağlanmış olmasıyla ilgilidir.

2.2.1 İçerik ve Sunum Teknolojisi

Ders sunumunda, teknolojinin rolü çok önemli olmakla birlikte, ders tasarımında sunum teknolojisinden daha çok, eğitsel sonuçlar göz önüne alınmalıdır. Bu nedenle sunum teknolojisinin belirlenmesinde; dersin içeriği, öğrencilerin gereksinimleri ve ders sunumunda öğretim üyesini kısıtlayan faktörler esas alınarak bir seçim yapılmış olmalıdır.

Derse kayıtlı öğrenci sayısı öngörülen teknoloji açısından yönetilebilir büyüklüklerin üzerinde olmamalıdır.

2.2.2 Eğitsel Tasarım

Ders içeriğinin öngördüğü eğitimin, en etkili ve verimli şekilde sürdürülüp sonuçlandırılması için eğitim kuramları ve eğitim teknolojisi olanakları çerçevesinde sistematik bir planlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme süreci olan eğitsel tasarım gerçekleştirilmiş olmalıdır.

2.3 Ders/Program Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Dersle ilgili problemlerin belirlenmesi ve giderilmesine yönelik olup, ders sunumu sonunda öğrenme hedeflerine ulaşma, ders sunum teknolojilerinin etkin kullanımı ve sunum biçimiyle ilgili öğrencilerin görüşlerini kapsar.

Ders sunum süreci sırasında yapılan gözlemler ve öğretim elemanları ile öğrencilerin değerlendirmelerine dayanır.

3. ETKİLEŞİMLİ UZAKTAN EĞİTİM DERSLERİNDE BULUNMASI ÖNERİLEN ÖZELLİKLER

3.1 Senkron Sunum - Videokonferans

Bir dersin eşzamanlı sunumu, sunucu ve istemci arasında kurulacak yer/uydu radyolink, kiralık özel hat, ISDN ya da internet/intranet üzerinden iki yönlü tam etkileşimli canlı yayın yoluyla gerçekleştirilebilir. Hangi tip videokonferans uygulamasına yönelineceği, sunucu ve istemcinin sahip ya da kurmaya hazır oldukları altyapı donanımına bağlıdır. Radyolink bağlantılı yayınlarda, sunucu ve istemci taraflarda, birbiriyle uyumlu verici/istemci terminaller ve bunlar üzerinden karşılıklı bağlı stüdyo-sınıflar bulunmalıdır. Bu stüdyo-sınıflardaki yayın donanımı endüstriyel kalitede seçilmeli, ileri ders sunum gereçleri (bilgisayar, doküman kamerası, whiteboard) bulundurulmalı ve yetkin bir ses ve ışık düzeni sağlanmış olmalıdır. İstemci taraftaki stüdyo-sınıflarda canlı yayının video kasetlere kaydedilmiş

versiyonları ve manyetik ya da optik her türlü kayıt malzemesinin sunumunu sağlayacak gösterim gereçleri (video, CD/DVD oynatıcı, bilgisayar) bulundurulması önerilir.

Sunucu ve istemci üniversiteler, canlı ders yayınına radyolink yerine ağ-tabanlı olarak iletmeyi ve almayı da yeğleyebilir. Bu durumda sunucu ve istemci üniversiteler arasında uçtan uca kiralık özel hat ya da ISDN bağlantısı kurulabilir veya internet/intranet bağlantısı tercih edilebilir. Bu türden bağlantılarda tatminkâr bir görüntü kalitesinin sağlanabilmesi için en az 128 kb/sn, tercihen 256 kb/sn ve daha yüksek hızlardaki bağlantı seçeneklerine yönelmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Ağ tabanlı video konferans uygulamalarında da radyolink bağlantılı sistemlere benzer şekilde, akustik ve ışık düzeni iyi tasarlanmış ve en az endüstriyel yayın kalitesinde stüdyo-sınıfların sunucu ve istemci taraflarda kurulması gerekecektir. Buna ek olarak, ISDN ya da kiralık hat bağlantılarına uygun videokonferans cihazları bulunmalıdır. Ancak, bunun bir istisnası PC-tabanlı video konferans uygulaması olup, bu uygulamada istemci tarafta stüdyo sınıf yerine, çoklu-ortam destekli bir bilgisayar laboratuvarı bulunması yeterli olacaktır. Bir kişisel bilgisayar başına, en çok iki öğrenci olarak gruplanabilecek öğrenciler monitörlerinde canlı olarak dersi izleyebileceklerdir.

Senkron sunum uygulamalarının tümünde dersin sunucu üniversite tarafında dersin bir web yöresi yaratılmalı ve bu yörede bulunacak ders planı, özet içerik sunumu (isteğe bağlı), elektronik posta, sohbet, ödev verme/toplama, duyuru panosu ve öğrenci not listesi sayfalarıyla öğrenci-öğretim elemanı etkileşimleri sağlanmalıdır. Bu web sayfalarının grafik tasarımı ve stil açısından, Bölüm 3.2.1'de anlatılan özellikleri taşıması önerilir.

Senkron sunum uygulamalarında alıcı tarafta görüntü kalitesinin yeterli olabilmesi için altyapı özelliklerinin yeterli olmasının yanı sıra, sunucu üniversitede, öğretim elemanının ders anlatma sırasında kullanacağı basılı malzemenin (ders notları) hazırlanmasında ve ders anlatma sırasında belli ilkelere uyması önerilir. Bu ilkeler aşağıda sıralanmıştır:

3.1.1 Senkron Ders Sunum Malzemesi Hazırlama Önerileri

Senkron ders sunumuna dönük hazırlanacak derslerin, sunum ortamının teknik olanak/kısıtları göz önüne alınarak önceden planlanması, yazılı ve görsel malzemenin tutarlı bir format dahilinde önceden hazırlanması/tasarlanması ve öğrenci ilgisini artıracak teknik ve malzemeler içermesi istenir. Senkron ders sunumlarında öğretim elemanlarının karatahta yerine doküman kamerası kullanmaları hemen hemen kaçınılmaz bir zorunluluk olduğundan kullanacakları basılı ve her türlü görsel malzemenin belli teknik ilkelere uyularak hazırlanması gerekir:

- Ders notları A4 formatında açık mavi/gri kâğıda kolay okunabilir ve en az 30 punto bold fontlar seçilerek yatay (landscape) basılmalıdır.
- Olabildiğince kısa ve net ifadeler kullanılmalı ve satırlar arasında en az çift boşluk bırakılmış olmalıdır.
- Yazılı malzeme bol grafik, şema ve resimle desteklenmelidir.
- Yaygın olarak kullanılan sunum yazılımlarından yararlanılması önerilir.

- Elle grafik çizilecekse koyu renkli ve en az 1mm uçlu marker kalemleri kullanılmalıdır.
- Her sayfanın köşesinde boş bir pencere bırakılırsa, yayın masası bu pencereye öğretim elemanının görüntüsünü oturabilecek ve böylece öğrencilerin öğretim elemanı ve ders malzemesini aynı anda görmeleri mümkün olacaktır.
- Görüntüsünün iletmeye uygun olmaması nedeniyle ders sunumu tepegöz ile yapılmamalıdır.

3.1.2 Ders Anlatımı Sırasında İzlenecek Yaklaşımlar

Senkron uzaktan eğitim uygulamalarında öğretim elemanı bu yeni tarzda ders vermeye ve altyapısını kullanmaya kendisini hazırlamalı ve ders öncesinde kendisine yeterli bir alışma dönemi ayırmalıdır. Bu tür uygulamada öğrenci ve öğretim elemanının yüz yüze bir konumda bulunmamaları nedeniyle doğabilecek etkileşim eksikliği öğretim elemanının izleyeceği doğru yaklaşımlarla aşılabılır. Bunun yanı sıra kamera önünde uyulması gereken bazı kurallar da mevcuttur:

- Öğretim elemanları istemci sınıftaki öğrencileri teker teker ve adlarıyla tanımaya çalışmalı, anlatım sırasında doğrudan kameraya bakarak göz kontağı sağlamaya çalışmalı ve öğrencileriyle teknoloji destekli etkileşimlere açık olmalıdır.
- Öğretim elemanı kamera karşısında, bir örgün öğretim sınıfında olduğu ölçüde hareket edemeyeceğini ve hatta sınıfta dolaşamayacağını kabullenmelidir; zira bu, kameranın izlemesini zorlaştırır.
- Siyah-beyaz desenli, ya da parlak ve çarpıcı kumaşlardan yapılmış giysiler kamera çekimlerine uygun olmayıp alıcı tarafta rahatsız edici görsel etkileri olur.
- Kullanılacak metal takılar, ceplerdeki bozuk para, anahtar türü metal aksamdan kaynaklanan gürültüler mikrofon sesine karışarak ses kalitesini bozar.

3.2 Web Tabanlı Asenkron Sunum

Bu tür derslerin hazırlayıcılarının, bir ders geliştirme/verme aracı kullansınlar ya da kullanmasınlar, web sayfalarında bulundurmaları gerekenler iki yönden ele alınabilir.

- Grafik Tasarımı ve Stil
- Genel Yapı ve Format

3.2.1 Grafik Tasarımı ve Stil

Derslerin içerik kısmının kullanıcının dersi akılda kalıcı bir şekilde izleyebilmesi açısından iyi bir grafik tasarımına ihtiyacı vardır. Buna göre aşağıdaki kıstaslara uyulması önerilmektedir:

- Dersi oluşturan web sayfaları rahat gezinmeyi sağlayacak bir yapı izlemeli ve bunu oluşturacak grafik araçlarla desteklenmelidir.(Örneğin ileri, geri düğmeleri)

- Ders metninin satırları ekran boyutunun %70 - %75'ni kaplayacak şekilde düzenlenmeli, sayfaların konu bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çok uzun olmamasına özen gösterilmeli, ekran çözünürlüğünün 600'800 olmasına dikkat edilmelidir.
- Çok fazla renk kullanılmamalı ve belli renk kombinasyonlarından kaçınılmalıdır. (Örneğin sarı+beyaz, kırmızı+siyah, mavi+yeşil..)
- Ders genelinde mümkün olduğunca "serifsiz" font kullanılmalı, ana başlıklar ve alt başlıklardaki font büyüklüğü ve bütünlüğüne dikkat edilmeli ve bu bütünlük ders genelinde korunmalıdır.
- Çok küçük ya da çok büyük fontlardan kaçınılmalı, uzun bir metnin tamamı büyük harfle yazılmamalıdır.
- Ders notları içerisinde akılda kalıcılığı artırmak açısından resimlerle ya da diğer çoklu-ortam araçlarıyla kolayca anlatılabilecek bir nesneyi metinlerle açıklamaktan kaçınılmalıdır. Ancak gereksiz ve konuyla ilgisiz süslemeler kullanılmamalıdır. Resimler için uygun çözünürlük ve boyut kullanılmalıdır.
- Grafik tasarımı yapılırken erişim hızı önemle göz önünde bulundurulmalıdır.
- Birden fazla ders içeren paketlerde ekran tasarımı açısından bütünlük ve tutarlılık sağlanması gerekmektedir.

3.2.2 Genel Yapı ve Format

Bir web tabanlı derste tarayıcı(browser) ile ulaşılabilen aşağıdaki sayfalar bulunmalıdır. Dersin izlenmesini kolaylaştırmak açısından bu sayfalar arasında düzgün bir yapı kurulması önemlidir.

- Kapak sayfası
- Ders içeriği sayfası
- Ders sayfaları
- Tartışma grubu sayfaları
- Öğrenci listeleri/notlama sayfaları
- Ödev/alıştırma sayfaları (Ders malzemesi içerisinde de yer alabilir)
- Sıkça sorulan sorular (Dersin birden fazla kere verilmesi durumunda)
- Ek bağlantı sayfaları
- Web tabanlı derslerin izlenmesi ile ilgili bilgi sayfası

3.2.2.1 Kapak Sayfası

Bu sayfada bulunması öngörülenler şunlardır:

- Dersin tam adı, bölümü, kodu, kredisi
- Öğretim elemanları web sayfalarına bağlantılar (link)
- Ders planı sayfasına bağlantılar q Tartışma grubu sayfasına bağlantılar
- Duyurular/ödevler sayfalarına bağlantılar
- Ders malzemesine bağlantılar
- Bağlantı kurulabilecek kişi/kişilerin telefon/adres/faks/e-posta bilgileri

3.2.2.2 Ders Planı Sayfası (Syllabus)

Bu sayfada;

- Dersin amacı / hedefi, önkoşullar, katalog bilgileri
- Dersin yürütülüş şekli (varsa kaç saat yüz yüze vs.)
- Ders kitabı ve yardımcı kaynaklar
- Notlama bilgileri
- Haftalık program bulunmalıdır. Haftalık program tercihen tüm ödev ve sınav tarihlerini içermelidir. Haftalık programdan ders sayfalarına bağlantılar bulunmalıdır.

3.2.2.3 Ders Sayfaları

Bu sayfalarda ders notları, etkileşimli örnek ve alıştırmalar v.b. bulunacaktır. Ders notlarının hazırlanmasında ve sunuluşunda aşağıdaki eğitsel ilkelerin izlenmesi yararlı olacaktır:

- Her konunun başında konunun öğrenme hedefleri bulunmalıdır.
- Ders notları ders kitabı gibi yazılmamalıdır. Öğrencilerin, ayrıca ders kitabı olduğu unutulmamalıdır. Ders notları sınıflarımızda anlattığımız kapsam ve uzunlukta olmalı; ancak, hatasız ve düzgün bir dille yazılmasına özen gösterilmelidir. Daha fazla ayrıntı için bağlantı ya da okuma ödevi verilebilir.
- Ders notları, konu bütünlüğü olan paketler halinde hiyerarşik bir yapı izlemelidir.
- Öğrenci motivasyonu ve aktif öğrenmeyi destekleme açısından en fazla birkaç web sayfası sonunda okuma dışında yapılması gereken bir aktivite eklenmelidir. Bunlar, etkileşimli (interaktif) alıştırma (kısa cevabı olan ve sistemde hemen değerlendirilip sonuçlandırılacak türde sorular) ve konuya bağlı olarak animasyon-simulasyon -film-ses vb. gibi çoklu-ortam araçları olabilir.

3.2.2.4 Tartışma (Forum,Chat) Grubu Sayfaları

Bu sayfada tercihen konulara ayrılmış ve tarih sırasına dizilmiş mesajlar görünmelidir. Mesajlar öğretim elemanları ve öğrenciler arasında asenkron olarak yollanır.Bu amaçla, öğrencileri gruplara bölerek kendi aralarında ve gruplar arasında tartışmalar yapmaya olanak sağlayan yazılımların kullanılması (forum) yararlı olacaktır. Web tabanlı derslerin bu özelliğinin iletişimi artırıcı rol oynaması beklenmektedir. Ayrıca, senkron tartışmalara olanak sağlayacak bir ortamın (chat) yaratılması da mümkündür.

3.2.3.5 Ödev/Sınav/Duyuru Sayfaları

Burada ödev/proje/sınav vb. soruları ve duyurular bulunur. Ödevlere ders notlarından bağlantılarla da ulaşılabilir. Ödevlerin hazırlanması ve internet aracılığıyla yollanabilmesi için öğrencinin yapması gerekenler açıkça yazılmalıdır.

3.3.2.6 Sıkça Sorulan Sorular Sayfaları

Burada dersin bir kereden fazla verilmesi durumunda konu bazında gruplanmış olarak öğrenciler tarafından en çok sorulan sorular ve cevapları bulunur.

3.2.3.7 Ek Adres Sayfaları

Ders ile ilgili ek internet adresleri buraya konulmalıdır. Bu adreslerin hangi konuyla ilgili olduğu adresin altında bir iki cümleyle belirtilmelidir. Ek adreslerin konular bazında gruplandırılması yararlıdır.

3.2.3.8 Asenkron Derslerin İzlenmesi İle İlgili Bilgi Sayfası

Bu sayfada aşağıdaki bilgiler bulunmalıdır:

- Kullanılacak bilgisayarların özellikleri
- Kullanılacak tarayıcının özellikleri, sürüm, v.b
- Derse özel konular (özel yazılım kullanılacaksa ona ilişkin bilgiler)
- Ders malzemesinde gezinme ile ilgili genel bilgiler

4 ETKİLEŞİMSİZ SUNUMLU DERS VE MALZEMELER

4.1 Etkileşimsiz Sunum Amaçlı Ders Malzemeleri

4.1.1 Basılı Malzemeler

Tüm eğitim süreçlerinin temel ögesi olup, ders ve yardımcı kitapları, çalışma kılavuzları, bültenler vb. şeklindeki basılı malzemelerdir. Aşağıda belirtilen özellikler göz önüne alınarak, grafik, şekil ve örneklerle desteklenerek kolay anlaşılır bir biçimde uzman ekiplerce hazırlanırlar:

- Açık bir şekilde belirtilmiş amaçlar
- Basılı malzemenin etkin kullanımı konusunda yönlendirici açıklamalar
- Kullanıcıya kolay gelen stilde yazım
- Kısa, yönetimi kolay öğretici bölümler
- Çok sayıda örnek
- Sözel anlatım yerine mümkünse şekillere dayalı anlatım
- Başka medyalara bağlantı kurucu açıklamalar
- Farklı öğrenme ihtiyaçlarının göz önüne alınmış olması
- Öğrencileri basılı malzemeyi kullanmaya teşvik edecek alıştırma
- Öğrencilerin kendi öğrenme etkinliklerini ölçebilecekleri geri besleme mekanizmaları
- Başkalarından yardım alma konusunda tavsiyeler.
- Net ve kolay anlaşılır bir dil
- Ucuz, erişimi ve kullanımı kolay, taşınabilir, kullanım esnekliği olan bir eğitim malzemesi olup gözden geçirilerek yenilenmesi kolaydır. Okuma becerilerine dayanması, etkileşim ve geri bildirim için olanak sağlamaması,

sunum biçiminin büyük ölçüde yazı olmak üzere ile şekil ve fotoğraflarla sınırlı olması önemli eksiklikleridir.

4.1.2 Ses Kaseti

Bu ortamda hazırlanan ders malzemelerinin öncelikle teknik kalitesinin yüksek olması gerekmektedir. Bunun için ses kayıtlarının yapıldığı stüdyoların, ses yalıtımı yapılmış olması, kaliteli mikrofonlar ve mikserler kullanılması önerilmektedir. Master ders programının kaydı ve kurgusu Mini-Disk (MD) ya da DAT gibi formatlarda yapılmalıdır. Master programların öğrencilere ulaştırılmak için yapılacak kopyası, krom (chrome) alaşımı taşıyan kasetlere yapılmalıdır.

Programlarda seslerinden yararlanılacak, özellikle sunucu, spiker, anlatıcı gibi ana öğe olan kişilerin "diksiyon" dersi almış olanlardan ve bu işi profesyonelce yapanlardan seçilmelidir.

Öğrencilerin ellinde var olan kitabı aynen okumadan kaçınılmalıdır. Bunun yerine öğrencilerin ders kitaplarında yer alan grafik, tablo vb. gibi görsel anlatım araçlarının daha iyi anlaşılmasını sağlayacak yöntemler kullanılmalıdır. Ayrıca, kitap içinde yer alan konular üzerine örnek olaylar, dramalar, söyleşiler yapılmalıdır.

4.1.3 Video Kaset

Bu ortamda hazırlanan ders malzemelerinin öncelikle görüntü ve ses açısından teknik kalitelerinin yüksek olması gerekmektedir. Bunun için video programların üretiminde kullanılan araç ve gerecin profesyonel düzeyde olması ve master programların en az Betacam formatta hazırlanması önerilmektedir. Öğrencilere dağıtılacak kaset formatlarının ne olacağı önceden duyurulmalı ve yüksek kaliteli kasetlere kopyalama yapılmalıdır.

Bilindiği gibi video, görüntüleri hareketli olarak izleyicisine sunar. Bu ortamın en önemli avantajlarından biri budur. Bu nedenle video kaset olarak öğrencilere hazırlanacak programlarda hareketli grafik, animasyon gibi görsel malzemenin kullanılması gerekir. Böylece öğrenci, ders kitabında hareketsiz olarak gördüğü bir tabloyu, aşama aşama değişimini görerek daha rahat anlar. Öğrenci, video kasetteki programları istediği zaman geriye alıp, yeniden izleyebilir ya da görüntüyü dondurabilir. Bu ortamın sağladığı böylesi avantajlardan ders programları hazırlanırken yararlanılmalıdır. Sınıf ortamında yapılan derslerin ses ve görüntü kalitesi sağlanarak çekilmesi ve video kaset olarak öğrenciye posta veya 'videostreaming' yoluyla aktarılması da özellikle asenkron sunum uygulamalarında izlenen bir yoldur.

4.1.4 Kompakt Disk (CD) ve DVD

Etkileşimsiz sunum amaçlı ders malzemeleri arasında en güncel olanları, ses (audio) CD, video CD ya da DVD gibi optik kayıt ortamlarına aktarılanlar oluşturmaktadır. Bu türden malzeme için de, Bölüm 4.1.2 ve 4.1.3'de belirtilen pedagojik yaklaşımlar ve kayıt koşulları tümüyle geçerlidir. Bunun yanı sıra sözü edilen optik kayıt formatlarının aşınmazlık, eskimezlik, yüksek ses ve görüntü kalitesine sahip olma gibi özelliklerinin

yanı sıra çalınabilmeleri ya da gösterilebilmeleri için yalnızca çoklu-ortam destekli bir bilgisayar gerektirmeleri gibi diğer baskı malzemesine göre avantajları mevcuttur.

4.2 Etkileşimsiz Sunum Amaçlı Sistemler

4.2.1 Televizyon Yayını

Televizyon kanallarından yayınlanmak için hazırlanan eğitim programlarının üretiminde öncelikle teknik yayın standartlarına uygun araç ve gereç kullanılmalı ve profesyonel kalitede yayın standardında çalışılmalıdır. Televizyon programı hazırlamak farklı uzmanlık alanlarından gelen bir çok kişinin çalıştığı, bir ekip işidir. Eğitim programları söz konusu olduğunda yönetmen, yapımcı, senaryo yazarı, sanat yönetmeni, görüntü yönetmeni, sesçi, kurgucu, ışıkçı, sunucu, oyuncu vb. gibi çalışanların yanı sıra, ele alınacak dersin uzmanı, yazarı ve editörü de ekip içinde görev alır. Dersin uzmanı, yazarı ya da editörü alanında yaptığı çalışmalarla kendini kanıtlamış ve televizyon yapım sürecinden bilgisi olan kişilerden seçilmelidir.

Hangi dersin, hangi konularının televizyon programı olarak üretileceğine önceden karar verilir ve buna bağlı olarak senaryo yazımı çalışması yapılır. Burada kullanılan en önemli kriterlerden biri program süresidir. Yapılan araştırmalar, bir eğitim programının süresinin 15 ile 20 dakika arasında olması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Bir diğer kriter de programın "kimin için" veya "kime yönelik" hazırlandığıdır. Başka bir deyişle, programın hedef kitlesinin kim olduğu saptanmalıdır. Bu iki kriterle bağlı olarak programın öğretime yönelik ana ve alt amaçları saptanır.

Programın içinde tekrar ve özet verilmeye dikkat edilir. Kullanılan konuşma ve yazı dili anlaşılır olmalı ve kısa cümleler kurulmalıdır. Görselleştirmeye uygun program tasarımı yapılmalıdır. Programda anlatım türü olarak; sohbet, tartışma, doğrudan anlatım, drama, belgesel, örnek olay gibi yöntemler kullanılabilir. Anlatım türünün saptanması doğrudan anlatılacak konuya bağlıdır. Ancak, hangi tür kullanılırsa kullanılsın, konunun günlük yaşam içindeki örnekleri titizlikle saptanmalı ve programa konulmalıdır.

Programda hareketli grafik, animasyon vb. gibi hareketli görsel malzemeler kullanılmalıdır.

Programın yapım süreci tamamlandığında, hedef kitle arasından seçilecek küçük bir gruba program izletilmeli ve onlardan gelen tepki göz önüne alınarak , gerekirse programda değişiklik yapılabilir.

Program yayına hazır olduğunda, bunun ne zaman ve kaç kere yayınlanacağı konusunda yayın planı çalışması yapılmalıdır. Ayrıca televizyon yayınının öncesinde yayın kitapçığı hazırlanarak, yayınlanan programın ne zaman izlenebileceği bilgisi ve bunun yanı sıra, yayın anında, hangi programın yayında olduğu bilgisi öğrenciye ulaştırılmalıdır

**Form-4: UZAKTAN EĞİTİM YAPAN YURTDIŞINDAKİ BAZI
ÜNİVERSİTELERİN HEMŞİRELİK PROGRAMLARI**

- American Sential University (Master of Science in Nursing)
- Angelo State University (Graduate Program in Nurse Educator – Graduate Program in Medical/Surgical Clinical Nurse Specialist)
- Britich Council USA (Graduate Degrees)
- Canyon College (Legal Nurse Consultant Cerificate Program – MSN in Nursing Administration – MBA in Health Care – Administration Dual Online Degree Program)
- East Caroliana University (<http://www.nursing.ecu.edu/>)
- East Tennessee State University (Nursing)
- Fliders University (Nursing)
- Florida State Unversity
(<http://online.fsu.edu/student/degree/explore/program/undergr/>)
- Frontier School of Midwifery and Family Nursing (Community-Based Nurse-Midwifery Education Program)
- Grand Canyon University Online (MBA/MS in Nursing Leadership in Health Care Systems)
- Indiana State Universiy (Nursing: Master of Science Program – Family Nurse Practitioner: Graduate Certificate)
- Loyola University New Orleans (Health Care Systems Management Online Program)
- National American University (<http://nationalamericanuniversity.net>)
- Nebraska Methodist College (Master of Science in Nursing-MSN)
- Norwich University (Master of Science in Nursing – Nursing Administration)
- Open University (http://www3.open.ac.uk/courses/classifications/health_and_social_care_health_studies-nursing.shtm)

- Pennsylvania State University
(http://deexel.com/Fields_of_study/nursing/RN_BSN/index.shtml)
- Phoneix University (<http://online.phoneix.edu/>)
- Saint Joseph's College (Master of Science in Nursing)
- Seton Hall University (<http://www.setonworldwide.net>)
- Seton Hall University (MSN Nurse Practitioner Program)
- Sorthern Indiana University (<http://www.usi.edu/>)
- Stratford Career Institute (<http://www.scitraining.com>)
- University of Cincinnati (Onlin Master of Science in Nursing)
- University of Missouri-Columbia (Public Health or School Health Nursing Master's – Pediatric Nursing Master's – Mental Health Nurse Practitioner Master's – Leadership in Nursing – Health Care Systems Master's)
- University of Nevada (Graduate Nursing Program)
- Vanderbilt University (Health Systems Management Master of Science in Nursing)
- Walden University (<http://info.waldenu.edu/nursing.php>)
- Washington State University (<http://distance.wsu.edu/degrees/nursing.asp>)

Form-5: BİLGİ FORMU I

Değerli Öğrenciler,

Bu form, sosyo-demografik özelliklerinizi ve Uzaktan Eğitime ilişkin ön düşüncelerinizi belirlemek ve ilgili eğitim etkinliklerinde yararlanmak amacıyla geliştirilmiştir.

Web tabanlı uzaktan eğitim, eğitimin zaman ve mekandan bağımsız olarak yürütüldüğü, ders içeriklerinin, kaynakların, ödev ve projelerin web ortamında sunulduğu, derslerle ilgili belgelere erişimin sağlanması için bağlantıların hazırlandığı, öğrencilere ait e-posta listeleri gibi araçların öğretim ve sunum araçları olarak kullanıldığı kolaylıkla ulaşılabilecek, esnek depolama ve görüntüleme seçeneklerini destekleyebilen bir eğitim modelidir.

Araştırma sonuçlarının hemşirelik eğitimine olumlu katkısının olabilmesi için lütfen her bir soruyu dikkatli bir şekilde okuyarak **uygun seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmamaya özen gösteriniz.**

İşbirliğiniz için çok teşekkür ederim.

Bil.Uzm.Emine Akçin ŞENYUVA
İstanbul Üniversitesi
Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu
Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı
E-mail: esenyuva@istanbul.edu.tr
İş-Tel: (0212)440 00 00 (27150)

Bilgi Formu:

RUMUZ:

1. Yaşınız

- () 1. 19 () 3. 21
() 2. 20 () 4. 22
() 5. Diğer (.....)

2. Mezun olduğunuz orta eğitim kurum türü hangisidir?

- () 1. Anadolu Lisesi () 5. Lise
() 2. Fen Lisesi () 6. Ön Lisans
() 3. Özel Lise () 7. Sağlık Meslek Lisesi
() 4. Süper Lise () 8. Diğer (.....)

3. Halen öğreniminizi sürdürdüğünüz Hemşirelik Yüksekokulu?

- () 1. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu
() 2. İstanbul Üniversitesi Bakırköy Sağlık Yüksekokulu

4. Liseden mezun olduğunuzdaki başarı düzeyiniz?

5. Annenizin öğrenim durumu ?

☐ 1. Okur yazar değil	☐ 5. Lise ve dengi okul
☐ 2. Okur yazar	☐ 6. Üniversite/yüksekokul
☐ 3. İlkokul	☐ 7. Lisans üstü
☐ 4. Orta okul ve dengi okul	☐ 8. Diğer (.....)

6. Annenizin mesleği ?

☐ 1. Ev Hanımı	☐ 3. Memur
☐ 2. İşçi	☐ 4. Emekli
	☐ 5. Diğer (.....)

7. Babanızın öğrenim durumu ?

☐ 1. Okur yazar değil	☐ 5. Lise ve dengi okul
☐ 2. Okur yazar	☐ 6. Üniversite/yüksekokul
☐ 3. İlkokul	☐ 7. Lisans üstü
☐ 4. Orta okul ve dengi okul	☐ 8. Diğer (.....)

8. Babanızın mesleği ?

☐ 1. İşçi	☐ 4. Çiftçi
☐ 2. Memur	☐ 5. Emekli
☐ 3. Serbest Meslek	☐ 6. Diğer (.....)

9. Öğrenim döneminde nerede kalıyorsunuz?

☐ 1. Ailemle	☐ 4. Evde yalnız başıma
☐ 2. Yurtta	☐ 5. Evde arkadaşlarımla
☐ 3. Akraba yanında	☐ 6. Diğer (.....)

10. Öğreniminiz süresince geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

☐ 1. Ailemden alıyorum	☐ 4. Ailem+Burslarla geçiniyorum
☐ 2. Burslarla geçiniyorum	☐ 5. Diğer (.....)
☐ 3. Çalışıyorum	

11. Kendinize ait bilgisayarınız var mı?

- () 1. Evet () 2. Hayır

12. 11. soruya yanıtınız “Hayır” ise nerelerdeki bilgisayarlardan yararlanıyorsunuz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- () 1. Okuldan/bilgisayar odasından () 3. Arkadaşımın bilgisayarından
() 2. İnternet kafeden () 4. Diğer (.....)

13. Bilgisayar ile ilgili herhangi bir eğitim (kurs, seminer vb) aldınız mı?

- () 1. Evet () 2. Hayır

14. 13 soruya yanıtınız “Evet” ise hangi konuda/konularda kendinizi yeterli/donanımlı hissediyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- () 1. Bilgisayara giriş (word, excell, powerpoint...)
() 2. Bilgisayar programcılığı
() 3. Bilgisayarın eğitimde kullanılması
() 4. Organizasyon ve metod eğitimi
() 5. Bilgisayar tasarımı
() 6. Bilgi-işlem yönetimi
() 7. Diğer (.....)

15. İnternet kullanıyor musunuz?

- () 1. Evet () 2. Hayır

16. 15soruya yanıtınız “Evet” ise internet’i ÖNCELİKLE hangi amaçla kullanıyor sunuz?

- () 1. Bilgiye ulaşmak için (Eğitim)
() 2. Alışveriş yapmak için
() 3. Yeni insanlarla tanışmak için
() 4. Oyun oynamak için
() 5. Sohbet etmek için
() 6. Diğer (.....)

17. Girdiğiniz internet sitesinde sorun yaşadığınızda ne yapıyor sunuz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ 1. Başka bir internet sitesine geçerim.
☐ 2. İnternette çıkar, bilgisayarı kapatırım.
☐ 3. Sorunun geçmesini beklerim.
☐ 4. Diğer (.....)

18. Kendi kendinize ders çalışabilme alışkanlığınız var mı?

- ☐ 1. Evet ☐ 2. Hayır

19. Bazı derslerinizi okul dışında da (işyeri, ev vb.) öğrenmek ister misiniz?

- ☐ 1. Evet ☐ 2. Hayır

20. Uygun materyaller (ders notları, video kasetleri, disketler ve CD'ler vb.) verildiğinde kendi kendinize ders çalışabilecek donanımda mısınız?

- ☐ 1. Evet ☐ 2. Hayır

21. Sizce Uzaktan Eğitimin sağlayacağı ÖNCELİKLİ yararlar nelerdir?

(Lütfen öncelik sırasına göre 5 seçeneği işaretleyiniz)

- ☐ 1. İleri teknoloji kullanma fırsatı verir
☐ 2. Fırsat eşitliği sağlar.
☐ 3. Bireysel öğrenmeyi destekler.
☐ 4. Karar verme becerisini artırır.
☐ 5. Coğrafi engelleri en aza indirir.
☐ 6. Eğitimin sürekli, nitelikli ve ekonomik olmasını destekler.
☐ 7. Ulusal ve uluslar arası bilgiye ulaşma fırsatı verir.
☐ 8. Öğrenme isteğini artırır.
☐ 9. Zaman ve mekan sınırlılığını en aza indirir.
☐ 10. Araştırma yapma ve dünyaya açılma fırsatı verir.
☐ 11. Kurumlar arası etkileşim ve kaynak paylaşımını (eğitimci, konu uzmanı...) destekler.
☐ 12. Diğer (.....)

22. Sizce Uzaktan Eğitimin ÖNCELİKLİ sakıncaları nelerdir?

(Lütfen öncelik sırasına göre 5 seçeneği işaretleyiniz)

- () 1. Yalnızca kuramsal derslerde kullanılabilir.
- () 2. Eğitimci-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki karşılıklı etkileşimi en aza indirir.
- () 3. Sosyalleşmeyi sınırlar/en aza indirir.
- () 4. Öğrenme sırasında karşılaşılan öğrenme güçlükleri anında çözümlenemez.
- () 5. Kullanılacak teknolojiye bağlı olarak maliyet yüksektir.
- () 6. Uygulama ağırlıklı konuların işlenmesinde sınırlılıklar yaşanabilir.
- () 7. İletişim teknolojilerine bağımlılık fazladır.
- () 8. Bireysel yaklaşımı engeller.
- () 9. Devimsel ve duyuşsal davranışların kazanılmasında etkili değildir.
- () 10. Hemşireliğin bütüncü ve hümanist yapısının kazanılmasında yetersizdir.
- () 11. Diğer (.....)

23. Sizce kurumunuz Uzaktan Eğitime hazırlıklı/donanımlı mı?

- () 1. Evet () 2. Hayır

24. Sizce hemşirelik eğitiminde bazı ders, ya da uygulamalar Uzaktan Eğitim yöntemi ile etkili ve verimli bir şekilde verilebilir mi?

- () 1. Evet () 2. Hayır

25. 24 soruya yanıtınız “Evet” ise hemşirelik eğitiminde uzaktan eğitim yönteminin hangi özellikleri taşıması gerektiği hakkındaki görüşlerinizi lütfen kısaca açıklayınız.

.....

.....

.....

24 soruya yanıtınız “Hayır” ise hemşirelik eğitiminde uzaktan eğitim yönteminin NEDEN uygulanamayacağı hakkındaki görüşlerinizi lütfen kısaca açıklayınız.

.....

.....

26. Sizce hemşirelik temel eğitimindeki tüm dersler web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilebilir mi? Kısaca açıklayınız.

() 1. Evet:

.....

.....

.....

() 2. Hayır:.....

.....

.....

.....

Form -6: BİLGİ FORMU II

Değerli Öğrenciler,

Bu form, Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi doğrultusunda hazırlanan ‘Hasta Eğitimi’ dersinin ve tasarımının değerlendirilmesine ilişkin düşüncelerinizi belirlemek ve ilgili eğitim etkinliklerinde yararlanmak amacıyla geliştirilmiştir.

Araştırma sonuçlarının hemşirelik eğitime olumlu katkısının olabilmesi için lütfen «Hasta Eğitimi» dersinin tasarımını da gözönünde bulundurarak her bir soruyu dikkatli bir şekilde okuyarak **uygun seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmamaya özen gösteriniz.**

İşbirliğiniz için çok teşekkür ederim.

Bil.Uzm.Emine Akçin ŞENYUVA
İstanbul Üniversitesi
Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu
Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı
E-mail: esenyuva@istanbul.edu.tr
İş-Tel: (0212)440 00 00 (27150)

Bilgi Formu:

RUMUZ:

Web Tabanlı Uzaktan Eğitim yöntemi doğrultusunda hazırlanan “HASTA EĞİTİMİ” DERSİNİN TASARIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ			
	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1.Dersin amacı ve hedefleri gereksinimlerimi karşılayacak özellikteydi.			
2.Dersin içerik planı gereksinimlerimi karşılayacak şekilde belirlenmişti.			
3.Dersin içerik planı iyi düzenlenmişti.			
4.Web sayfalarında sunulan içerik iyi düzenlenmişti.			
5.Web sayfalarında sunulan içeriğin kapsamı yeterliydi.			
6.Web sayfalarında sunulan metinlerde açık ifadeler kullanılmıştı.			
7.Web sayfalarında kullanılan resimlerin sayısının yetersiz olduğunu düşünüyorum.			
8.Web sayfalarında kullanılan resimlerin içeriği destekleyici nitelikte seçilmediğini düşünüyorum.			
9.Web sayfalarındaki yazıların düzeni anlamayı kolaylaştıracak şekildeydi.			
10.Web sayfalarındaki yazıların puntosu dikkati dağıtmayacak şekildeydi.			
11.Web sayfalarındaki yazıların renkleri dikkati dağıtmayacak şekildeydi.			
12.Web sayfalarında kullanılan animasyonlar, ilgili içeriğin kavranmasında etkili oldu.			
13.Web sayfalarında kullanılan animasyonlar dikkati dağıtmayacak şekildeydi.			
14.Web sayfalarında kullanılan zemin dikkati dağıtmayacak şekildeydi.			
15.Web sayfalarında kullanılan şekiller anlamayı kolaylaştıracak şekildeydi.			
16.Web sayfalarında kullanılan renkler (zemin, yazı ...) uyumluydu.			
17.“Değerlendirme Soruları” içeriği daha iyi pekiştirmemi sağladı.			
18.“Düşünme Egzersizleri” içerik hakkında daha fazla düşünmemi sağladı.			
19.Değerlendirme sorularını yanıtlamaktan büyük zevk aldım.			
20.Düşünme Egzersizlerinden büyük zevk aldım			
21.“Ünite Özetleri” üniteleri tekrarlamamda yararlı oldu.			
22.Web sayfalarındaki link yapıları (ileri-geri düğmeleri...) kullanım kolaylığı sağladı.			
23.Web sayfalarının tasarımları birbirlerinden farklıydı.			

WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM YÖNTEMİ DOĞRULTUSUNDA HAZIRLANAN HASTA EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ			
24.Web tabanlı uzaktan eğitimi yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersinin uygulama sürecinden çok zevk aldım.			
25. Web tabanlı uzaktan eğitimi yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersi, internetin/web’in, eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin düşüncelerimi olumlu yönde etkiledi.			
26.Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin birçok derste/programda yaygın olarak kullanılmasını isterim.			
27. Web tabanlı uzaktan eğitimi yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersi, çeşitli internet teknolojilerini kullanma fırsatı verdi.			
28.Web tabanlı uzaktan eğitimi yöntemi ile verilen bir programa/derse katılmanın daha fazla öğrenme sorumluluğu kazandıracağını düşünüyorum.			
29.Web tabanlı uzaktan eğitimi yöntemi ile verilen “Hasta Eğitimi” dersine katılarak önemli bir işi başarmış olduğumu hissettim.			
30.Web tabanlı uzaktan eğitimi yönteminin geleneksel sınıf eğitiminden daha etkili olduğunu düşünüyorum.			
31.Zaman ve mekan sınırlılığının olmaması öğrenmemi kolaylaştırdı.			
32.Web tabanlı uzaktan eğitiminde, geleneksel sınıf ortamında karşılaşılan baskı ve sıkıcılığın olduğunu hissettim.			
EĞİTİMİ ALDIKTAN SONRA WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ			
33.Web tabanlı uzaktan eğitim, öğrenme isteğimi artırır.			
34.Web tabanlı uzaktan eğitim, kendi kendime ders çalışabilme alışkanlığımı destekler.			
35.Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen bir program/ders, geleneksel sınıf ortamına göre daha fazla zamanımı alır.			
36.Web tabanlı uzaktan eğitimde araştırma yapma fırsatım sınırlıdır.			
37.Web tabanlı uzaktan eğitim, eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle etkileşimimi azaltır.			
38.Web tabanlı uzaktan eğitimde, öğrenme sırasında karşılaşılabileceğim öğrenme güçlükleri anında çözülür.			
39.Web tabanlı uzaktan eğitimde, öğrenme sırasındaki sorularıma anında yanıt verilir.			
40.Web tabanlı uzaktan eğitim, sınıf ortamında sormaktan çekindiğim soruları sorabilme olanağı verir.			
41.Web tabanlı uzaktan eğitimde, kendimi sınıf ortamında olduğundan daha kolay ifade edebilirim.			
42.E-posta üzerinden yapılan tartışma etkinlikleri, yeni bakış açıları oluşturmamı sağlar.			
43.E-posta üzerinden yapılan tartışma etkinlikleri, eğitimcilerle ve diğer öğrencilerle etkileşim kurmamı sağlar.			

44. Web Tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilen böyle bir derse/programa katılmak ister misiniz? Kısaca açıklayınız.

() 1. Evet :
.....
.....
.....

() 2. Hayır :
.....
.....
.....

**FORM -7: ARAŞTIRMA YAPILACAK HEMŞİRELİK
YÜKSEKOKULLARINDAN ALINAN İZİNLER**

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Emine	Soyadı	ŞENYUVA
Doğ.Yeri	İstanbul	Doğ.Tar.	07.05.1976
Uyruğu	T.C	TC Kim No	17783285562
Email	esenyuva@istanbul.edu.tr emineakcin2000@yahoo.com	Tel	(0212) 440 00 00/27150

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mez. Yılı
Doktora	İ.Ü Sağlık Bilimleri Enstitüsü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı	2007
Yük.Lis.	İ.Ü Sağlık Bilimleri Enstitüsü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı	2002
Lisans	İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu	1997
Lise	Nişantaşı Kız Lisesi	1993

İş Deneyimi (Sondan geçmişe doğru sıralayın)

	Görevi	Kurum	Süre (Yıl - Yıl)
1.	Araştırma Görevlisi	İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu	1999-....
2.	Servis Hemşiresi	VKV Özel Amerikan Hastanesi	1997-1998

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*	KPDS/ÜDS Puanı	(Diğer) Puanı
İngilizce	İyi	Orta	Orta	52,50	

*Çok iyi, iyi, orta, zayıf olarak değerlendirin

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
LES Puanı	54,730	53,909	53,087
(Diğer) Puanı	-	-	-

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma becerisi
Word	Çok iyi
Excell	Çok iyi
Power Point	Çok iyi
Web Sayfası Tasarımı	İyi
SPSS Programı	İyi

Yayımları/Tebliğleri

- Kaya H., Taşocak G., **Akcin E.:** Hemşirelikte Eğitim Süreci Dersinin Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi, *I. Uluslararası- V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Bildiri Kitabı*, Nevşehir, 19-22 Eylül 2001, (345-348).
- Kaya H., **Akcin E.:** Öğrenme Biçimleri ve Hemşirelik Eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, Cilt: 6 Sayı: 2, 2002, (31-35).

- **Akcın E.**, Keçeci, A.: Çoklu Zeka Kuramı ve Hemşirelik Eğitimi. *İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Dergisi*, Cilt: XII Sayı: 49, 2002, (73-79).
- Kaya H., Taşocak G., **Akcın E.**: Bir eğitimci, bir hemşire, bir sevgi lideri; Emel Berkay. *İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Dergisi*, Cilt: XIII Sayı: 52, 2004, (1-10).
- Kaya H, **Akcın E** İşbirliğine Dayalı Öğrenme Nedir? Hemşirelik Eğitiminde Önemi Nedir?. *İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Dergisi*, Cilt: XIII Sayı: 54, 2005, (9-16).
- Kaya H., Taşocak G., **Akcın E**, Kısa B.: Bir hemşirelik yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin yüksekokulun genel hedeflerine ulaşma durumlarına ilişkin görüşleri. *İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Dergisi*, Cilt: XIII Sayı: 54, 2005, (77-84).
- Kaya H, **Akcın E**. Uzaktan Eğitim ve Hemşirelik Eğitimi, *Modern Hastane Yönetimi*, Ocak-Şubat-Mart 2005, (43-47).
- Kaya H, **Akcın E**. Bir Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Üniversiteye Uyumu, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Yıl: 30 Sayı: 322, Temmuz-Ağustos 2005, (31-36).
- Kaya H, **Akcın E**. Hemşirelik Öğrencilerinin Ötenaziye İlişkin Görüşleri, *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği- Hukuku- Tarihi Dergisi*, Cilt 13 Sayı: 2, 2005, (115-119).
- **Akcın E**. Hemşirelik ve Hemşirelik Eğitimi Etkileyen Bazı Felsefi Akımlar, *İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Dergisi*, Cilt: XIII Sayı: 55, 2005, (161-170).

- **Şenyuva (Akçin) E.** Aktif Öğretim Yöntemi Olarak Proje Tabanlı Öğretim: İlkeleri, Yararları ve Aşamaları, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Yıl: 31, Sayı: 328, Şubat 2006, (40-45).
- **Şenyuva (Akçin) E.** Hemşirelik Eğitim ve Uygulamalarında Bilgisayar Neden Önemlidir?, *Hastane Yönetimi*, Temmuz-Ağustos-Eylül 2006, (19-22).

Sertifikaları

- AİDS Savaşım Derneği “Eğitimcinin Eğitimi” Kursu, İstanbul, 27-28 Eylül 2001.
- SPSS ve İstatistiğe Giriş Kursu. SPSS-Bİ Türkiye Distibitörü BİS İş Zekası Çözümleri Bilgisayar Yazılım, Eğitim, Danışmanlık Ltd. Şti., İstanbul, 26-27 Kasım- 3 Aralık 2001.
- “Akademik Personel Formasyon Programı/Kursu”, 9 Şubat-5 Mart 2004.
- “Eğitim Becerileri Geliştirme Kursu” İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, 22-26 Kasım 2004.
- “Web Sayfası Tasarımı Eğitimi” İnternet Haftası Etkinliği, İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Bilgi Teknolojileri Eğitimi Bölümü ve Enformatik Bölümü işbirliği ile. 13 Nisan 2007.

Özel İlgi Alanları (Hobileri):

Seyahat etmek

Müzik dinlemek ve söylemek (Türk Sanat Müziği)

Kitap okumak